Institutul European din România

Pilonul european al drepturilor sociale: reducerea inegalităților și a decalajelor sociale în România. Evoluții ale politicilor și inițiativelor europene din domeniul tineretului

Dragoș Nicolae PÎSLARU (coordonator)
Elena BOTEZATU
Andrei POPESCU
Iolanda STĂNILOIU

STUDII DE STRATEGIE ȘI POLITICI
SPOS 2018
NR. 4

Studii de Strategie și Politici SPOS 2018

Studiul nr. 4

Pilonul european al drepturilor sociale: reducerea inegalităților și a decalajelor sociale în România. Evoluții ale politicilor și inițiativelor europene din domeniul tineretului

Autori:

Dragoș Nicolae PÎSLARU (coordonator)

Elena BOTEZATU

Andrei POPESCU

Iolanda STĂNILOIU

București, 2019

Coordonator de proiect din partea Institutului European din România: **Mihai Sebe**

© Institutul European din România, 2019
Bd. Regina Elisabeta nr. 7-9
Sector 3, București
www.ier.gov.ro

ISBN online: 978-606-8202-63-1

Studiul exprimă opinia autorilor și nu reprezintă poziția Institutului European din România.

Despre autori:

Elena Botezatu este consultant independent, având o experiență îndelungată în furnizarea de analize și soluții destinate întăririi capacității administrative a autoritățile publice din România. Domeniul său de expertiză acoperă sectoarele ocupării forței de muncă și dezvoltării regionale, dar și pe cel al planificării strategice, monitorizării și evaluării programelor și proiectelor, în special a celor din sfera dezvoltării capitalului uman. Preocuparea sa pentru problemele tinerilor, în special a tinerilor NEET, a apărut ca urmare a impactului lor potențial asupra dezvoltării socio-economice și a caracterului lor trans-sectorial. Din 2016, Elena colaborează cu Grupului Băncii Mondiale, Biroul București, în proiecte având ca beneficiari Secretariatul General al Guvernului și Ministerul Fondurilor Europene.

Dragoș Nicolae Pîslaru este la bază economist, având un doctorat în economie la Institutul Național de Cercetări Economice (INCE) al Academiei Române și un masterat în Relații Internaționale obținut la London School of Economics, Marea Britanie. Și-a început cariera în domeniul academic și al cercetării științifice, prin predarea cursurilor de Economie Mondială la Academia de Studii Economice (ASE-REI) din București în perioada 1998-2006 și prin implicarea în mai multe proiecte de cercetare publică cu Centrul Român pentru Politici Economice (CEROPE) privind reforma instituțională și structurală din România pe calea aderării la UE între anii 2000-2005.
Dragoș a fost co-fondator și director executiv al Grupului de Economie Aplicată, un think-tank ce a contribuit cu o serie de studii și analize strategice în domeniul politicilor economice și sociale în perioada 2004-2010. După un stagiu executiv la Harvard Business School, în 2007 a co-fondat și a devenit manager general la GEA Strategy & Consulting SA, o firmă de consultanță autohtonă cu o dezvoltare rapidă, care a contribuit semnificativ la strategia și dezvoltarea instituțională a instituțiilor publice centrale, regionale și locale din România.
În noiembrie 2015, s-a alăturat guvernului tehnocrat condus de Dacian Cioloș, mai întâi pe poziția de consilier de stat în domeniul economic pentru Primul Ministru și apoi numit în aprilie 2016 ministru al muncii, familiei, protecției sociale și vârstnicilor. În cadrul mandatului său, Dragos a reformat Inspecția Socială, consolidând rolul-cheie al acestei instituții în evaluarea și controlul asistenței sociale printr-o Ordonanță de Urgență a Guvernului (EGO 82/2016). De asemenea, a fost în echipa de coordonare a implementării Pachetului Național Anti-Sărăcie și a elaborat mai multe programe dedicate grupurilor vulnerabile, cum ar fi cel văzând dezvoltarea de servicii comunitare integrate. De asemenea, a reformat legislația referitoare la politicile active privind piața muncii (ALMP), simplificând interconectarea cu Fondul Social European (FSE) și dezvoltând un pachet de mobilitate pe piața forței de muncă.
După încheierea mandatului său în sectorul public, Dragos a revenit în sectorul privat, în calitate de Partener al Civitta România, biroul local al unei firme de consultanță de top care activează în mai mult de zece țări din Europa Centrală și de Est.

Andrei Popescu fost voluntar în diverse organizații de tineret unde fost implicat în proiecte și evenimente locale, naționale și internaționale. Din 1999 lucrează pentru programe europene de

finanțare dedicate educației și tineretului în cadrul Agenției Naționale pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării Profesionale, inclusiv coordonând programul Tineret în Actiune care a finanțat proiecte de învățare nonformală pentru tineri (2007-13) și comunicarea programului Erasmus+ (2014-15). În februarie 2018 revine în Agenție pentru a pregăti și implementa Corpul European de Solidaritate în România. Între timp s-a ocupat de politici de tineret în cadrul Ministerului Tineretului și Sportului un an, o lună, o săptămână și o zi ca Secretar de Stat pentru tineret, iar din ianuarie 2017 este și free-lancer ca trainer, consultant sau facilitator educațional.

Iolanda Stăniloiu este consultant experimentat în comunicare strategică, specialist în coaching, evaluator de competențe, formator și expert educațional în programe și proiecte de formare și dezvoltare profesională a adulților. Ca bursier Hubert H Humphrey între 1993-1994, a studiat marketing şi comunicare la Syracuse University şi a făcut un stagiu de pregătire la departamentul de informaţii publice al Fondului Monetar Internaţional.
Iolanda Stăniloiu și-a început cariera în presă în martie 1990, ca redactor al departamentului de emisiuni economice şi de ştiință al Televiziunii Române. Între 1996-1998, a realizat şi prezentat emisiuni de dezbateri politice la Pro TV, și în 2011 la TVR Info. Este membru fondator al Centrului pentru Jurnalism Independent, a condus departamentele de comunicare ale unor companii din sectorul privat, Rompetrol și Bancpost, și a lucrat timp de trei ani la biroul din Bucureşti al Băncii Mondiale. A fost purtător de cuvânt al guvernului României în 1991-1992, membru al Consiliului Național al Audiovizualului în 1992-1993, și purtător de cuvânt și consilier al miniștrilor muncii între 2012-2014, și din nou în 2016. Între august 2016 – ianuarie 2017, a fost secretar de stat pentru dialog social în Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice. În 2018, a făcut parte din colectivul de cercetare al studiului "Pilonul european al drepturilor sociale: reducerea inegalităților și a decalajelor sociale în România. Evoluții ale politicilor și inițiativelor europene din domeniul tineretului.", în cadrul Proiectului de Studii de Strategie şi Politici SPOS 2018, derulat de Institutul European din România.

About the authors:

Elena Botezatu is an independent consultant with significant experience in providing analyses and solutions designed to strengthen the administrative capacity of public authorities in Romania. Her area of expertise covers the employment and regional development sectors, as well as strategic planning, monitoring and evaluation of programs and projects, especially those in the field of human capital development. Her interest for youth-related challenges, especially those of young NEETs, stemmed from their potential impact on socio-economic development and from their cross-sectoral nature. From 2016, Elena collaborates with the Bucharest Office of the World Bank Group, working in projects with beneficiaries of the General Secretariat of the Government and the Ministry of European Funds.

Dragoș Nicolae Pîslaru is an economist by training, having a PhD in Economics with the Romanian Academy of Sciences and a MSc. in International Relations with London School of Economics, UK. He started his career in the academic and social science research field, by teaching Economics and International Economics at the Academy of Economic Studies in Bucharest between 1998-2006 and engaging in several public policy research projects with the Romanian Center for Economic Policies (CEROPE) focused on the institutional and structural reform in Romania on the way to EU accession between 2000-2005.
Dragoș co-founded and was the Executive Director of the Group of Applied Economics, a proeminent think tank working on several studies and strategic analysis in the field of economic and social policies. After an executive training at Harvard Business School, in 2007 he co-founded and became GM at GEA Strategy & Consulting SA, a fast-growing consultancy servicing strategic management and institutional development for central, regional and local public institutions in Romania.
In November 2015 he joined the technocrat government led by Dacian Ciolos, first as a State Advisor on Economic Affairs for the PM, and then being appointed in April 2016 Minister of Labour, Family, Social Protection and the Elderly. As part of his mandate, Dragos has reformed the Social Inspection, enhancing through a dedicated Emergency Government Ordinance (EGO 82/2016) the key role of this institution in evaluating and controlling social assistance. He also was co-leading the implementation of the National Anti-Poverty Package and developed several programmes dedicated to vulnerable groups, such as the programe enabling integrated community services. He also has reformed the legislation related to active labour market policies (ALMP), streamlining the intergation with ESF funding and introducing a revamped mobility package.
After the end of his public sector mandate, Dragos returned to the private sector, as Partner of Civitta Romania, the local chapter of a leading consultancy active in more than ten CEE countries.

Andrei Popescu has been volunteering in several youth organizations being involved in local, national and international projects and events. Since 1999 he has been working for education and youth European funding programs in the National Agency for Community Programs in the Field of Education and Vocational Training, including the coordination of the Youth in Action program

(2007 – 13) supporting nonformal learning youth projects and being in charge with Erasmus+ communication (2014-15). In February 2018 he returns in the Agency in order to prepare and implement the European Solidarity Corps in Romania. In the meanwhile he was in charge with the youth policies in the Minstry of Youth and Sports as youth Secretary of State. From January 2017 he works also as a free-lancing trainer, consultant or educational facilitator.

Iolanda Stăniloiu is a senior strategic communication consultant, coaching specialist, skills&competences evaluator, trainer and educational expert in lifelong learning and professional development programs and projects.
As a Hubert H Humphrey Fellow, she studied marketing and communication at Syracuse University and trained as an intern in the International Monetary Fund's information department. Iolanda Stăniloiu started her press career in March 1990 as editor of the Romanian Television's Economic and Scientific Broadcasting Department. Between 1996-1998, she produced and presented political debates on Pro TV, and in 2011 on TVR Info. She is a founding member of the Center for Independent Journalism, has led communication departments of private companies, Rompetrol and Bancpost, and has worked for three years at the World Bank office in Bucharest. She was the spokesperson of the Romanian government in 1991-1992, member of the National Audiovisual Council in 1992-1993, and spokesperson and councilor of the ministers of labour between 2012-2014 and again in 2016. Between August 2016 - January 2017, she was appointed state secretary for social dialogue in the Ministry of Labour, Family, Social Protection and the Elderly. In 2018, she was a member of the research team of the study "The European Pillar of Social Rights: Reducing inequalities and social gaps in Romania. Evolutions of European Youth Policies and Initiatives", as part of the Strategy and Policy Studies Project SPOS 2018, run by the European Institute of Romania.

CUPRINS

EXECUTIVE SUMMARY 10
SINTEZA STUDIULUI 22
Listă Acronime 36
Listă figuri 38
1 Introducere 40
1.1 Obiectivele studiului 40
1.2 Repere metodologice 41
1.3 Glosar de termeni relevanți de specialitate 42
2 Contextul european - Europa socială și pilonul european al drepturilor sociale 45
2.1 Cadrul european recent în domeniul drepturilor sociale: Europa socială ca prioritate a Comisiei Europene 45
2.2 Noua Agendă pentru Competențe 48
2.3 Politici și inițiative europene din domeniul tineretului 52
2.3.1 Cooperarea europeană în domeniul tineretului 52
2.3.2 Programul Erasmus+ 53
2.3.3 Corpul European de Solidaritate 56
2.3.4 Recomandarea ENTER! a Consiliului Europei 57
2.3.5 Garanția pentru tineret 59
3 Contextul național 62
3.1 Situația tinerilor și contextul social din România 62
3.1.1 Demografie 62
3.1.2 Migrație și mobilitate 66
3.1.3 Generații 70
3.1.4 Problemele cheie ale tinerilor 72
3.1.5 Tinerii NEETs 89
3.2 Analizarea politicilor naționale în domeniul tineretului 93
3.2.1 Scurt istoric 2000 - prezent 93
3.2.2 Cadrul actual de politică publică națională dedicată tinerilor 95
3.2.3 Servicii și infrastructura de tineret 98
3.2.4 Cercetare pentru tineret 99
3.2.5 Finanțarea publică a activității de tineret 100
3.3 Alte politici publice cu impact asupra tinerilor 100
3.3.1 Noua Agendă pentru Competențe pentru Europa – stadiul implementării în România 102
3.3.2 Cadrul Național al Calificărilor și relevanța pentru tineret 106
3.4 Analiza drepturilor sociale din PEDS care au aplicabilitate la nivelul populației tinere în România 110
3.5 Analiză SWOT în raport cu recomandările pilonului social european 117
4 Bune practici privind reducerea inegalităților și a decalajelor sociale cu impact asupra tinerilor 123
4.1 „Dezvoltarea unei activități de calitate în lucrul cu tinerii" ("Developing Youth Work Quality") 123
4.2 Erasmus+ ca model de finanțare 125
4.3 „Coaliția Europeană pentru Drepturile Tinerilor NEET" 127

5 Propuneri de politici publice și direcții de dezvoltare la nivel național în vederea implementării recomandărilor şi politicilor europene privind drepturile sociale şi tinerii. 130
5.1 Concluzii.....130
5.2 Recomandări pentru elaborarea politicilor de tineret în România 132
5.2.1 Dezvoltarea de politici publice cu și pentru tineri.....134
5.3 Recomandări privind poziția României la nivelul Uniunii Europene privind implementarea Pilonului european al drepturilor sociale și reducerea inegalităților și a decalajelor sociale în România......136
ANEXE.....140
Anexa 1. Obiective și metodologia cercetării.....140
Anexa 2. Chestionar structurat – autorități.....143
Anexa 3. Chestionar structurat – parteneri sociali.....148
Anexa 4. Chestionar sondaj de opinie – tineri.....150
Anexa 5. Ghid de interviu semi-structurat – Cadrul Național al Calificărilor (CNC) 153
Anexa 6. Rezultatele cercetării 156
Anexa 7. BIBLIOGRAFIE 205

EXECUTIVE SUMMARY

Ever since its establishment, the development of the European Union (EU) has been based on the economic integration project, in varying degrees of intensity, from the European Coal and Steel Community to the Single Market, the Economic and Monetary Union. The evolution of the EU has shown that economic growth cannot be achieved without social progress, that a long-term competitive and stable economy cannot be grounded in the absence of effective policies in the field of education and training, labour activation or social protection[1].

Despite the fact that the development model has pursued "based on balanced economic growth and price stability, a highly competitive social market economy, aiming at full employment and social progress"[2], the EU social dimension has most often remained secondary on the agenda, especially when a rebalancing of social elements was needed in the context of economic policy implementation[3]. Indeed, the challenges faced by the EU, from the aging trend of the population, to the adoption of new technologies in industry, or the development of the digital environment, in parallel with a marked increase in the gap between its regions or the increasing vulnerability of certain categories (e.g. young people) have determined a growing interest in pursuing social progress and how social objectives are integrated into the broader framework of development.

The development of the single market has led to the adoption of a solid social acquis in terms of freedom of movement, living and working conditions, gender equality, occupational health and safety, social protection, education and training. However, the definition and implementation of social policies is still under the responsibility of the Member States (MS) to the most extent, and the initiatives, funds and actions undertaken at EU level are designed to support and coordinate national measures. Even after the strengthening of social objectives under the Lisbon Treaty[4], EU competences in the field have not been significantly expanded.

---

[1] Juan Menéndez-Valdés, *Economic and social progress are two sides of the same coin*, November 2017, available at: https://www.euractiv.com/section/economy-jobs/opinion/economic-and-social-progress-are-two-sides-of-the-same-coin

[2] Art.3 *Treaty of the European Union*, available at: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0001.02/DOC_1&format=PDF

[3] Sofia Fernandes, David Rinaldi, *Is there such a thing as "Social Europe"?,* Jacques Delors Institute, September 2016, available at: https://institutdelors.eu/wp-content/uploads/2018/01/socialeurope-fernandesrinaldi-jdi-sept16.pdf

[4] *Lisbon Treaty*, available at: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:12007L/TXT&from=EN

Moreover, the recently adopted European Pillar of Social Rights (EPSR) is rather a demonstration of political commitment than an actual regulatory measure, since the proclamation is a so-called soft-law[5] instrument, which does not involve an extension of the Union's powers and powers as conferred by the Treaties. Its implementation is foreseen both at EU level and at MS level "within their respective competences, taking due account of different socio-economic environments and the diversity of national systems, including the role of social partners, and in accordance with the principles of subsidiarity and proportionality." [6]

In this context, the success of the EPSR depends fundamentally on the way in which each Member State defines and implements its own priorities and measures in terms of observing the 20 fundamental principles agreed at European level. "At the level of the Member States, the PEDS respects the diversity of cultures and traditions of the peoples of Europe but also the national identities of the Member States and the organization of their public authorities at national, regional and local level [...] does not affect the right of Member States to define the fundamental principles their social security systems and should not affect their financial equilibrium." Furthermore, "the aim of the European Pillar of Social Rights is to serve as a guide for achieving effective social and employment outcomes when they are addressed the current and future challenges that directly address the essential needs of people, but also ensure better law-making and implementation of social rights."

According to the 2018 Country Report, Romania faces difficulties regarding several indicators in the Social Scoreboard[7] on which the EPRS is based, especially with regard to the relatively high rate of early school leaving, the high risk of poverty and social exclusion, as well as significant income disparities. Equal opportunities are also deficient, particularly in education, health, in terms of access to employment and services, and is prevalent especially in rural areas, also because of the precariousness of social dialogue[8].

Young people are one of the categories most affected by the challenges mentioned in the Report, which, among other things, makes that the share of people aged 16-25 who are not in employment, in education or in a training program (NEET) to also be among the highest in EU.

---

[5] Zane Rasnača, (*Any) relevance of the European Pillar of Social Rights for EU law?*, November 2017, available at: https://europeanlawblog.eu/2017/11/17/any-relevance-of-the-european-pillar-of-social-rights-for-eu-law/

[6] *European Pillar of Social Rights*, Preamble, para. 17-18, pag. 8-9, available at: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/social-summit-european-pillar-social-rights-booklet_en.pdf

[7] *Social Scoreboard*, https://composite-indicators.jrc.ec.europa.eu/social-scoreboard/

[8] *Romania 2018 Country Report*, available at: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2018-european-semester-country-report-romania-ro.pdf

The present study is, by excellence, a qualitative research that is based on an analysis of specialized documentary and statistical resources, but also on the interpretation of qualitative data derived from the research of the stakeholders' opinion in the fields of social and youth policies: authorities in charge, social partners and common citizens.

The contributions of the study can be highlighted in three major directions:

A first direction is that of the youth profiling analysis in Romania and mapping at the present moment, which we hope to put the issue of youth in a higher position on the public and governmental agenda.

A second contribution is represented by the mapping of social rights that apply to the young population in Romania, according to the recommendations of the European Pillar in the field, a first-time analysis in Romania, based on our information.

The third contribution is given by the policy development directions that the study recommends based on the analysis. The present research, without claiming to be an exhaustive assessment, attempts to provide a documented basis for the development of policy directions covering the most important areas, considered to have important consequences for the future of Romanian society as a whole.

The first chapter describes the purpose and objectives of the study, the methodological references and the key terms used in the study.

The purpose of this study is to identify the necessary steps at national level to implement the EPSR, from the youth perspective. In this respect, the research has envisaged:

- Identifying the EPSR rights that have an impact on the young population;
- Analysing the regulatory framework currently applicable at national level;
- Issuing recommendations for it to be in line with the principles established by the EPRS.

The specific objectives of the study are as follows:

1. Analysing the European framework in the field of social rights as well as the evolution of European youth policies and initiatives;

2. Identifying best practices at European level to reduce inequalities and social gaps;

3. Mapping of social rights that apply to the young population in Romania in relation to PEDS recommendations;

4. Analysing the national youth policies and identifying relevant solutions to implement European recommendations and policies on social rights and youth;

5. Making public policy recommendations in respect to the implementation of the EPSR and to inequalities and social disparities in Romania.

The second chapter focuses on the European context of social rights and includes an analysis of the main features of the European social model and the challenges it faces, as well as the development opportunities in the context of EPSR implementation on youth.

The study lists a number of current and future common challenges such as demographic decline, aging trend, migration, technological developments (the 4th Industrial Revolution), the rise of new global power centers and the impact on the European Union's competitiveness as such, and how authorities and citizens relate to them.

The construction of a social Europe has been a priority of the European Commission since the start of the Juncker mandate, which makes the European Pillar of Social Rights materialize an important strategic objective of the Commission. The Pillar establishes 20 essential principles and rights in support of labor markets and fair and functional social protection systems. It has been conceived as a compass for a renewed process of convergence towards better working and living conditions in Europe. The 20 principles and rights that define the area of social rights in the EU are divided into three categories a) equal opportunities and access to the labour market, b) fair working conditions, and c) social protection and inclusion.

Given that the first principle of the EPSR refers to education, training and lifelong learning, a section is dedicated to the New Skills Agenda for Europe, which reviews the objectives and the 10 actions aimed to ensure people working in the EU have the appropriate training, skills and support to acquire them.

The study further analyzes the European public policy instruments relevant to the EPSR, the most important in the coming years being the future European Youth Strategy 2019-2027 and the programs that will directly support it: Erasmus and the European Solidarity Fund. In the European Commission's view, the strategy aims to focus on the following areas of action:

- ENGAGE (Engaging): Encouraging young people's participation in democratic and civic life;

- CONNECT: Connecting young people from within and outside the European Union to stimulate engagement through volunteering, learning mobility, solidarity, and intercultural understanding;

- EMPOWER: empowering and empowering young people by increasing the quality, innovation and recognition of youth work.

Among the most important novelty items would be:

- creating a clearer link between the implementation of European youth policies and relevant programs such as Erasmus + and the European Solidarity Fund, but also by pursuing other European funds invested for young people;

- capitalizing the potential of non-formal learning through youth work and increasing the quality, innovation and recognition of the latter;

- developing a more coherent, integrated and innovative structured dialogue process.

The main European instruments through which the future youth strategy will be implemented will be the future Erasmus programs (foolowing Erasmus+) and the European Solidarity Fund. The social inclusion of young people with fewer opportunities will be an assumed objective of both programs, which is why we believe that they will also contribute to supporting the EPSR principles.

With a total budget of € 14.7 billion over a seven-year period (2014-2020), of which about 10% is dedicated to youth, Erasmus+ is the European Union's program for education, training, youth and sport for 2014-2020. Erasmus+ has a flexible structure with simpler participation and funding than previous programs or other programs in the field and emphasizes the impact and strategic approach. Between 2014 and 2018, 4830 Erasmus+ projects were submitted in Romania in the youth field. Of these, 1108 projects were funded, involving 53,724 participants, of which 18,138 were young people with fewer opportunities. Starting in 2020, the forthcoming Erasmus program is projected to have a double budget for the period 2021-2027, of which about EUR 3.1 billion will be earmarked for youth projects.

The European Solidarity Fund is the strategic tool proposed by the European Commission in response to the challenges of nearly 100 million young people in the European Union. Thus, despite the fact that the current generation of young people is better educated than any other, they are experiencing increasing difficulties in finding a job, are becoming more and more deprived to engage actively in the community and there are divisions increasing between those with higher

education and those with fewer opportunities. Between 2021 and 2027, € 1.26 billion will be earmarked for this program, which will allow at least 350000 young Europeans to engage in projects in their own country or abroad to help communities and people across Europe, through volunteering, internships and placements.

Another subchapter is devoted to the Youth Guarantee - an important tool of European policy aimed at facilitating the transition from school to active life on the one hand and the maximization of opportunities for education, training and employment for young people on the other hand young NEET. The implementation of the Youth Guarantee envisages six principles of action: (1) the creation of partnership-based approaches, (2) early intervention and activation, (3) support measures to integrate into the labor market, (4) the use of Union funds, (5) continuous evaluation and improvement of the system, and (6) its rapid implementation.

The third chapter is dedicated to an exhaustive analysis of the situation of youth in the social context in Romania, on the basis of which the study carries out a mapping of the social rights that apply to the young population in Romania, according to the recommendations of the EPSR in the field. This analysis reveals the areas where a new approach in youth policy interventions should be adopted:

Concerns of young people

The young population (15-29 years) comprises approximately 88 million people in the European Union (of which about 3.4 million in Romania) and represents 17% of the total population (in both cases), down from approximately 22% in 1990. Against the demographic decline, the population aging and global societal challenges, the concerns of young people in Romania do not differ significantly from those of young people in the European Union, especially those in its South-Eastern area.

The recent Global Economic Forum survey, which also included Romania[9], shows that young people's main concerns include: climate change and the destruction of nature, major conflicts, discrimination and inequality. Corruption is seen by young people as the main determinant of inequality, along with income, access to quality education and discrimination, as there is growing concern about the fact that today's young people will not benefit from the same opportunities to advance on the social scale as previous generations. Another factor of concern for young people is linked to finding a job, coupled with the increased need to ensure a balance

[9] Global Shapers Survey *2017*, World Economic Forum, available at: http://www.shaperssurvey2017.org/static/data/WEF_GSC_Annual_Survey_2017.pdf

between family and professional life, taking into account their lack of experience, the low availability of jobs, new forms of work and high competition.

The problems of young people

The main difficulties faced by young people both in the EU and in Romania are related to the participation in education and the labour market, protection of rights, ensuring a decent income and living conditions. On the other hand, unlike the situation of young people in the EU, the extent of the problems faced by young people in Romania is much higher, in all its aspects, be it education, employment, social protection or health, mirroring of the socio-economic development gaps between Romania and the more developed regions of the European block.

In addition to the demographic challenge, Romania is also affected by massive population migration, while the average age of people who choose to emigrate (temporarily or permanently) is declining. Recent research[10] shows that the motivation of young people to leave the country is not limited to getting higher incomes, but is based on a wealth of arguments, both material and personal, from finding friends or family to education opportunities or a different lifestyle than in Romania. In other words, emigration is seen by young people as a way to success, and so most would prefer permanent departure.

Education

Compared to the European Union, the percentage of Romanian youth participating in the education system is significantly lower for all age groups, accounting for about 77% of the EU average and half of the EU average for the 25-29 age group. The causes that lead to this situation are multiple and include both natural factors (the shift from education to active life generally around the age of 20) or the regulatory framework (mandatory statutory time) and the dynamics of the labour market (the demand for certain skills, the availability of jobs, the educational offer and its accessibility (cost, scholarships, quality) Participation in education is also influenced by the availability of resources. Last but not least, participation in education after the end of compulsory cycles is influenced by the attitude of the family, the perception and expectations of young people over the benefits that they can get, in contrast to entering the labour market (the opportunity cost).

[10] Dumitru Sandu, *Procesul migrației tinerilor din România: o abordare comparative europeană* [*The Youth Migration Process in Romania: an European Comparative Approach*], Centrul de Studii pentru Migrație, Universitatea București, 2017, available at https://www.researchgate.net/publication/321012821_The_Migration_Process_of_the_Romanian_Youth_A_European_Comparative_Approach

In both the EU and Romania, the majority of young people up to 20 years of age are exclusively involved in education activities (77.7% in the EU and 82.2% in Romania). After this age, there is a significant increase in the number of people finding a job and leaving the education / training system. Very few young people in Romania have a job in parallel with education (below 2% for all age groups), unlike in the European Union, where the percentage reaches even 18% for the 20-24 age group years. As a consequence, most Romanians (88.1%) remain at a low or medium level of education (ISCED 3-4), only 11.6% (half of the EU average) of those with higher education. This is also due to the high share of early school leavers, accounting for almost twice the EU average.

Generally, the transition from school to active life is longer and more precarious than in the past[11], and the quality of employment is lower for young people (partly because of the fact that for many of them, education remains the top priority until after 20 years).

Labour

Young people are the most vulnerable when it comes to job quality. EU-wide research[12] shows that young people at the start of active life (20-24 years), especially those with a low level of qualification and especially women, are most often in a precarious situation as regards the workplace (*precarious employment*[13]), whether it is low pay, high labor intensity, job insecurity (temporary, part-time, etc.), lack of social benefits, discrimination, etc.

The youth unemployment rate is significantly higher than in the rest of the working population, reaching 16.8% in the EU and 18.3% in Romania, compared with only 7.6% and 4.9%, respectively. The number of young NEETs is also significantly higher in Romania than in the EU, and the NEET situation does not depend on their will for most young people.

At the same time, international studies[14] show a tendency towards employees with higher education getting average skilled jobs, with salaries corresponding to the job and not to the trening of the employee. This situation is a possible consequence of the structural changes in

[11] *Youth in Europe. A Statistical Portrait*, Eurostat, 2009, available at: https://pjp-eu.coe.int/documents/1017981/1668203/YouthinEurope.pdf/40f42295-65e4-407b-8673-95e97026da4a

[12] Davide Barbieri, *Gender, skills and precarious work in the EU — Research note*, European Institute for Gender Equality,2016, available at: https://eige.europa.eu/resources/ti_pubpdf_mh0217250enn_pdfweb_20170503163908.pdf

[13] *From precarious work to decent work. Policies and regulations to combat precarious employment*, International Labour Organization 201, available at: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---actrav/documents/meetingdocument/wcms_164286.pdf

[14] Austin Clements, *Why college-educated workers are taking low-paid jobs*, World Economic Froum, 2015, available at: https://www.weforum.org/agenda/2015/09/why-college-educated-workers-are-taking-low-paid-jobs/

industry, the development of the collaborative economy, the digital revolution, or the popularity gained by new forms of work (eg work on online platforms such as UpWork or PeopleForHour). The rapid development of artificial intelligence makes the demand for repetitive tasks by human employees to be lower, even in areas regarded as "safe" until recently (translations, medical diagnosis, legal services). This brings high risks not only for the low-skilled and the low-skilled, but also for the highly educated, and requires a reconsideration of the skills set that a person should have when starting his or her active life, but also of the mechanisms which must be set up, in order to allow the adaptation of existing work resources at risk.

Social Inclusion

In Romania, the share of young people at risk of poverty is significantly higher than that in the European Union for all age groups, especially for those who still live with their parents (30.9% versus 18.2% in EU for the 16-29 age group). Moreover, the share of young people in situations of severe material deprivation is almost three times higher in Romania to the European Union, whether they live with their parents or separated from them and regardless of age group.

Having a job does not, however, guarantee the exit from the vulnerability. On the contrary, over 40% of people in employment are in material and social deprivation in Romania, four times more than in the European Union.

Young people are affected by severe housing deprivation in a higher proportion with the general population and young people in Romania the situation is significantly worse than the European average. In 2016, almost one in three young people in Romania ranks in this category, compared to less than one in 10 in the EU. Severe housing deprivation is more pronounced among young people under the age of 20, and the housing situation is directly correlated with the level of poverty.

The study further analyzes the regulatory framework applicable at national level at the moment in the field of youth policies.

In Romania, youth policies have had an up-and-down evolution with a downward trend in the list of priorities of government programs in recent years and a passage of responsibilities from one authority to another that has gradually diminished the strategic importance of youth issues. The main two public policy tools are the Youth Law no. 350 of 21/07/2006 and the National Strategy for Youth Policy 2015-2020. The law is currently outdated and no longer responds to the emerging needs of younger generations of young people, a new form being now being sent to the debate in the Romanian Parliament. The strategy is very useful, but it is very

broad in nature, combining 33 specific objectives and no less than 210 action lines addressed to 34 target youth groups. Another deficiency is that it does not have a working plan and allocated budget, which makes it even more difficult to implement.

The study also reviews other public policies targeting youth, such as the priority area of education and training. We have therefore explored the stage of implementation in Romania of the actions proposed under the New Skills Agenda for Europe adopted in June 2016 to increase the quality and relevance of competence training and their comparability and recognition at European level. We also considered the analysis of the stage of the implementation of the National Qualifications Framework in Romania, considered as an essential tool for increasing the employability and opportunities of young people on the labor market.

We deemed useful for the beneficiaries of this study to select some *examples of good practice* at European level that have also become examples of good practice at national level.

The first example, "Developing Youth Work Quality", which comes from Estonia, highlights the role of support workers in youth work (youth workers) and the importance of addressing the social issues of youth as a long-term program rather than as a series of point projects.

The most important elements of the program consisted of: 1) the creation and development of educational publications, 2) an extensive training program for youth workers, 3) a training program for trainers to support the resource persons community, 4) model of skills for trainers involved in youth activities, 5) study visits in other countries. The results were taken up and inserted into the National Strategic Plan for Youth (similar to the National Strategy in the field of youth policy in Romania).

The second case study, the funding model used in the Erasmus + program, is an example of a well-implemented European program that can be easily transferred to the PEDS, given the nature of the actors involved and the themes with which there is a high degree of similarity.

One of the main advantages considered by both beneficiaries and implementers is given by the extensive use of lump sums and unit cost scales as a model of financial justification. This leads to financial predictability on the basis of clear and transparent criteria, emphasis on impact and activities through the de-bureaucratization of financial reporting, and access to finance for small or inexperienced organizations who no longer fear the excessive bureaucracy.

The third case study changes the actors' register in the sense that the emphasis is on a bottom-up approach in which young people and youth organizations can organize themselves in

coalitions to promote their rights and act in their respect. At the national level, the NEET Youth Coalition of Youth brings together more than 40 non-governmental organizations and supports: 1) the development of national and local policies tailored to specific needs and realities; 2) approaching labor market integration from an integrated and personalized perspective, depending on the particular needs of young people; 3) introduction of several early prevention and intervention initiatives, in addition to the programs explicitly addressed to NEET youth. The European Coalition brings together more than 100 entities interested in the rights of NEET young people from 6 countries that formed networks or national coalitions and became an actor recognized by the European institutions being invited to the European Commission, the Council of Europe and the Youth Partnership between the European Commission and the Council of Europe, contributing to the consultations launched by these institutions.

As a result of the multifactorial analysis outlined above, a number of necessary / potential measures have been identified at national level for the implementation of the European Pillar on Social Rights for Youth and a series of policy recommendations have been issued on the implementation of the European Pillar of social rights and reducing inequalities and social disparities in Romania.

The study proposes two categories of recommendations deriving from the analysis - the first category is related to youth policies which bottom-up can contribute to increasing social and intergenerational cohesion and achievement of PEDS objectives, and the second category refers to Romania's position at EU level on the PEDS debate.

Recommendations for the development of youth policies in Romania aim at the action plan accompanying the review of the National Strategy in the field of youth policy, which in authors' opinion should be elaborated by defining two sets of actions:

- Actions set out in sectoral strategies and action plans adopted by the Government and in line with the National Strategy for Youth Policy 2016-2020, also leading to its objectives;
- Actions that are required but are not provided for in other Sectoral Strategies and Action Plans adopted by the Government, and which are implemented by the Ministry of Youth and Sports in collaboration with its deconcentrated services and other subordinated institutions or with public or private partners.

We have also recommended that for the development of youth policy, the process of development should be designed not only to serve but also actively involve young people, following the five-step model proposed by the Council of Europe as part of the measures included in the ”Taking it seriously”[15] guideline as support for Enter! Recommendation ("Accessing young people from disadvantaged neighbourhoods to social rights").

As for the recommendations concerning the position of Romania at the level of the European Union regarding the implementation of the European Pillar of social rights and the reduction of inequalities and social disparities in Romania, the study provides basis and proposes five key recommendations on how Romania can reactivate its involvement in the PEDS and use the benefits that this policy can bring in the short, medium and long term to our country:

A. Use the Romanian term of EU presidency to prioritize PEDS and ensure the future of this post-Junker policy.
B. Promote the idea of integrating PEDS with youth policies at European level.
C. Promote a European Youth Agency based in Romani.
D. Immediate start of a permanent internal consultation forum where young people can express their views on the PEDS and the position to be adopted by Romania.
E. Using simplified financial and support mechanisms for youth programs and projects.

In conclusion, the study is a plea for the idea that the PEDS creates a major opportunity for Romania to drastically revise its youth policy, an area of public policy that, in the opinion of the authors, was unsatisfactorily approached after 1989, and which had as a dramatic consequence the massive exodus of young people outside the country. We strongly believe that a radical paradigm shift in youth policies is needed to reverse this trend, obviously in close correlation with other socio-economic policies (eg education, employment, labor, social services, housing, health, etc.). Elements within the PEDS allow good guidance in this new trend, which requires long-term strategic planning based on solid political consensus.

Young people, their skills and their quality of life are key priorities for Romania – and should be treated as such, with wisdom, responsibility and vision.

[15] *TAKING IT SERIOUSLY Guide to Recommendation CM/Rec(2015)3 of the Committee of Ministers of the Council of Europe to member States on the access of young people from disadvantaged neighbourhoods to social rights*, Council of Europe, 2016, available at https://rm.coe.int/16806accfa

SINTEZA STUDIULUI

Încă de la constituirea sa, construcția Uniunii Europene (UE) s-a bazat pe proiectul de integrare economică, în diferite grade de intensitate, de la Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului, până la Piața Unică, Uniunea Economică și Monetară. Evoluția UE a arătat că progresul economic nu poate fi obținut fără cel social, că o economie competitivă și stabilă pe termen lung nu poate fi întemeiată în absența politicilor de educație și formare, de activare și protecție a forței de muncă sau de protecție socială[16].

În ciuda faptului că modelul de dezvoltare a urmărit „o economie socială de piață cu grad ridicat de competitivitate, care tinde spre ocuparea deplină a forței de muncă și spre progres social”[17], dimensiunea socială a UE a rămas cel mai adesea în plan secund, revenind pe agendă mai ales atunci când a fost nevoie de o reechilibrare a elementelor de natură socială, în contextul implementării politicilor economice[18]. De altfel, provocările cu care UE se confruntă, de la tendința accentuată de îmbătrânire a populației, până la adoptarea noilor tehnologii în industrie, sau dezvoltarea mediului digital, în paralel cu accentuarea vizibilă a decalajelor între regiuni sau creșterea vulnerabilității unor anumitor categorii (de ex. tinerii), au determinat un interes crescut față de urmărirea progresului social și a modului în care obiectivele de natură socială sunt integrate în cadrul mai larg al dezvoltării.

Dezvoltarea pieței unice a determinat adoptarea unui acquis social solid, în ceea ce privește libera circulație, condițiile de trai și de muncă, egalitatea între femei și bărbați, sănătatea și securitatea în muncă, protecția socială, educația și formarea profesională. Cu toate acestea, definirea și implementarea politicii sociale încă se află în responsabilitatea Statelor Membre (SM) în cea mai mare măsură, iar inițiativele, fondurile și acțiunile întreprinse la nivelul UE sunt menite să sprijine și să coordoneze măsurile de la nivel național. Chiar și după întărirea

[16] Juan Menéndez-Valdés, *Economic and social progress are two sides of the same coin*, noiembrie 2017, disponibil online la: https://www.euractiv.com/section/economy-jobs/opinion/economic-and-social-progress-are-two-sides-of-the-same-coin

[17] Art.3 Tratatul privind Uniunea Europeană, disponibil online la: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0001.02/DOC_1&format=PDF

[18] Sofia Fernandes, David Rinaldi, *Is there such a thing as "Social Europe"?,* Jacques Delors Institute, septembrie 2016, disponibil online la: https://institutdelors.eu/wp-content/uploads/2018/01/socialeurope-fernandesrinaldi-jdi-sept16.pdf

obiectivelor sociale prin Tratatul de la Lisabona[19], competențele UE în domeniu nu au fost extinse semnificativ.

Mai mult decât atât, recent adoptatul Pilon European al Drepturilor Sociale (PEDS) este în sine o măsură cu implicații mai degrabă la nivel de angajament politic, decât de reglementare propriu-zisă, proclamația fiind un așa-zis instrument de ”soft-law”[20] care nu presupune o extindere a competențelor și atribuțiilor Uniunii, astfel cum sunt conferite de tratate. Implementarea acestuia este prevăzută atât la nivelul UE, cât și la nivelul SM, ”în limita competențelor acestora, ținând cont în mod corespunzător de diferitele medii socioeconomice și de diversitatea sistemelor naționale, inclusiv de rolul partenerilor sociali, și în conformitate cu principiile subsidiarității și proporționalității.”[21]

În acest context, succesul implementării PEDS depinde în mod fundamental de maniera în care fiecare stat membru își definește și pune în practică propriile priorități și măsuri în ceea ce privește respectarea celor 20 de principii fundamentale agreate la nivel european. „La nivelul statelor membre, PEDS respectă diversitatea culturilor și a tradițiilor popoarelor Europei, dar și identitățile naționale ale statelor membre și organizarea autorităților publice ale acestora la nivel național, regional și local […] nu afectează dreptul statelor membre de a defini principiile fundamentale ale sistemelor lor de securitate socială și nu ar trebui să afecteze echilibrul financiar al acestora.” Mai mult, „scopul Pilonului european al drepturilor sociale este de a servi drept ghid pentru obținerea unor rezultate eficiente în plan social și al ocupării forței de muncă atunci când sunt abordate provocările curente și viitoare, care să vizeze direct satisfacerea necesităților esențiale ale oamenilor, dar și să asigure o mai bună legiferare și implementare a drepturilor sociale.”

Potrivit Raportului de țară din 2018, România întâmpină dificultăți în ceea ce privește mai mulți indicatori din Tabloul de bord social[22] pe care se sprijină PEDS, în special în ceea ce privește rata relativ ridicată de părăsire timpurie a școlii, riscul ridicat de sărăcie și excluziune socială, precum și disparități semnificative în ceea ce privește veniturile. Egalitatea de șanse este,

---

[19] Tratatul de la Lisabona, disponibil online la: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:12007L/TXT&from=EN

[20] Zane Rasnača, (*Any) relevance of the European Pillar of Social Rights for EU law?*, noiembrie 2017, disponibil online la: https://europeanlawblog.eu/2017/11/17/any-relevance-of-the-european-pillar-of-social-rights-for-eu-law/

[21] *Pilonul european al drepturilor sociale*, Preambul, para. 17-18, pag. 8-9, disponibil online la: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/social-summit-european-pillar-social-rights-booklet_ro.pdf

[22] *Tablou de bord social*, Comisia Europeană, disponibil online la: https://composite-indicators.jrc.ec.europa.eu/social-scoreboard/

de asemenea, deficitară, în special în învățământ, în sănătate, în ceea ce privește accesul la locuri de muncă și la servicii și este prevalentă mai ales în zonele rurale, inclusiv pe fondul precarității dialogului social[23].

Tinerii reprezintă una dintre categoriile cele mai afectate de provocările menționate în Raport, ceea ce face, între altele, ca procentul persoanelor cu vârsta între 16-25 ani, care nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare (NEET) să fie, de asemenea, între cele mai însemnate la nivel UE.

Studiul de faţă este, prin excelenţă, o cercetare calitativă, care se bazează pe o analiză a resurselor documentare și statistice de specialitate, dar şi pe interpretarea unor date calitative ce provin din cercetarea opiniei părţilor cointeresate în domeniile politicilor sociale și de tineret: reprezentanți ai autorităților de profil, ai partenerilor sociali și simpli cetățeni.

Contribuţiile studiului pot fi evidenţiate pe trei direcţii majore:

O primă direcţie este cea a analizei de profilare a tineretului din România și cartografierea la momentul prezent, care sperăm să pună problematica tineretului într-o poziție superioară pe agenda publică și guvernamentală.

O a doua contribuție este reprezentată de cartografierea drepturilor sociale care au aplicabilitate la nivelul populației tinere în România, în raport cu recomandările Pilonului european în domeniu, analiză efectuată în premieră în România, după informațiile noastre.

Cea de-a treia contribuție este dată de direcţiile de dezvoltare a unor politici publice pe care studiul le recomandă în baza analizei efectuate. Cercetarea de față, fără a avea pretenția unei evaluări exhaustive, încearcă să ofere un fundament documentat pentru dezvoltarea unor direcţii de politici publice care să cuprindă cele mai importante arii, considerate a avea consecințe importante pentru viitorul societății românești în ansamblu.

Primul capitol al studiului este dedicat descrierii scopului și obiectivelor studiului, reperelor metodologice și a termenilor de specialitate cheie utilizați în cuprinsul studiului.

Scopul acestui studiu este acela de a identifica demersurile necesare la nivel național pentru implementarea PEDS cu privire la tineret, având în vedere trei axe de analiză după cum urmează:

Identificarea drepturilor prevăzute PEDS care au impact la nivelul populației tinere;

[23] *Raportul de țară din 2018* privind România, disponibil online la: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2018-european-semester-country-report-romania-ro.pdf

Analiza cadrului de reglementare aplicabil la nivel național în prezent;

Emiterea de recomandări pentru ca acesta să fie în conformitate cu principiile stabilite prin PEDS.

Obiectivele specifice ale studiului au urmărit:

1. Analizarea cadrului european în domeniul drepturilor sociale, precum şi a evoluțiilor politicilor și inițiativelor europene din domeniul tineretului;
2. Identificarea unor bune practici la nivel european privind reducerea inegalităților și a decalajelor sociale;
3. Cartografierea drepturilor sociale care au aplicabilitate la nivelul populației tinere în România în raport cu recomandările PEDS;
4. Analizarea politicilor naţionale în domeniul tineretului și identificarea unor direcții de dezvoltare în vederea implementării recomandărilor şi politicilor europene privind drepturile sociale şi tinerii;
5. Realizarea unor recomandări de politici publice privind implementarea PEDS și reducerea inegalităților și a decalajelor sociale în România.

Al doilea capitol se concentrează pe contextul european al drepturilor sociale și cuprinde o analiză a principalelor caracteristici ale modelului social european și a provocărilor cu care acesta se confruntă, precum și oportunitățile de evoluție în contextul implementării PEDS, cu privire la tineret.

Studiul inventariază o serie de provocări comune curente și viitoare precum: declinul demografic, tendința de îmbătrânire accentuată, migrația, evoluțiile provocate de progresul tehnologic (cea de-a IV-a Revoluție Industrială), respectiv ascensiunea noilor centre de putere la nivel global și impactul lor asupra competitivității Uniunii Europene ca atare, și modul în care autoritățile și cetățenii se raportează la acestea.

Construcția unei Europe sociale a fost o prioritate a Comisiei Europene de la începutul mandatului Juncker, ceea ce face ca Pilonul European al Drepturilor Sociale să fie materializarea unui obiectiv strategic important. Pilonul stabilește 20 de principii și drepturi esențiale în sprijinul unor piețe ale muncii și al unor sisteme de protecție socială echitabile și funcționale. El a fost conceput ca o busolă pentru un proces reînnoit de convergență către condiții de muncă și de viață mai bune în Europa. Cele 20 de principii și drepturi care definesc aria drepturilor sociale în UE sunt împărțite în trei categorii: a) egalitatea de șanse și accesul

pe piața forței de muncă, b) piețe dinamice ale muncii și condiții de muncă echitabile, și c) sprijinul public/protecția socială și incluziunea.

În contextul în care primul principiu enunțat de Pilonul European al Drepturilor Sociale se referă la educație, formare profesională și învățare pe tot parcursul vieții, un subcapitol este dedicat Noii Agende pentru Competențe pentru Europa, care trece în revistă obiectivele și cele 10 acțiuni menite să asigure persoanelor care lucrează în UE instruirea, competențele și sprijinul adecvat pentru dobândirea acestora.

În continuare, studiul analizează instrumentele europene de politică publică relevante pentru PEDS, cele mai importante în următorii ani fiind viitoarea strategie europeană pentru tineret 2019 – 2027, precum și programele care o vor susține în mod direct: Erasmus și Corpul European de Solidaritate. În viziunea Comisiei Europene, strategia își propune orientarea pe următoarele arii de acțiune:

- ENGAGE (implicare): Încurajarea participarii tinerilor la viața democratică și civică;
- CONNECT (conectare): Conectarea tinerilor din interiorul și din afara Uniunii Europene pentru a stimula implicarea prin voluntariat, mobilități de învățare, solidaritate, și în înțelegere interculturală;
- EMPOWER (împuternicire/ responsabilizare/creșterea capacității): sprijinirea și responsabilizarea tinerilor prin creșterea calității, inovației și recunoașterii activității (lucrului) de tineret.

Printre elementele de noutate cele mai importante ar fi:

- crearea unei legături mai clare între implementarea politicilor europene de tineret și programele relevante precum Erasmus+ și Corpul European de Solidaritate, dar și prin urmărirea altor fonduri europene investite pentru tineri;
- capitalizarea potențialului învățării nonformale prin intermediul lucrului de tineret și creșterea calității, inovației și recunoașterii acestuia din urmă;
- dezvoltarea unui proces de dialog structurat mai coerent, mai integrat și mai inovator.

Principalele instrumente europene prin care se va implementa viitoarea strategie europeană pentru tineret vor fi viitoarele programe Erasmus (continuatorul lui Erasmus+) și Corpul European de Solidaritate. Incluziunea socială a tinerilor cu oportunități reduse va reprezenta un

obiectiv asumat ale ambelor programe, motiv pentru care considerăm că vor contribui și la susținerea principiilor PEDS.

Cu un buget total de 14,7 miliarde de euro pe o perioadă de șapte ani (2014-2020), din care aproximativ 10% este dedicat tineretului, Erasmus+ este programul Uniunii Europene pentru educație, formare, tineret și sport în perioada 2014-2020. Erasmus+ are o structura flexibilă, cu condiții de participare și de finanțare mai simple față de programele precedente sau alte programe din domeniu, și pune accent pe impact și o abordare strategică. În perioada 2014-2018 au fost depuse în România pe domeniul tineret 4 830 de proiecte în cadrul programului Erasmus+. Din acestea au primit finanțare 1 108 proiecte care au implicat 53 724 participanți, dintre care 18 138 tineri cu oportunități reduse. Începând cu anul 2020, viitorul program Erasmus este previzionat să aibă buget dublu pentru perioada 2021-2027, din care aproximativ 3,1 miliarde de euro vor fi alocate proiectelor de tineret.

Corpul European de Solidaritate este instrumentul strategic propus de către Comisia Europeană ca răspuns la provocările celor aproape 100 de milioane de tineri din Uniunea Europeană. Astfel, în ciuda faptului că generația actuală de tineri este mai bine educată decât oricare alta, aceștia întâmpină dificultăți din ce în ce mai mari în găsirea unui loc de muncă, sunt din ce în ce mai demotivați să se implice activ în comunitate și există diviziuni din ce în ce mai mari între cei cu studii superioare și cei cu oportunități reduse. În perioada 2021-2027 se vor aloca 1,26 miliarde de euro pentru acest program, ceea ce va permite unui număr de cel puțin 350 000 de tineri europeni să se implice în proiecte în propria țară sau în străinătate pentru a ajuta comunități și oameni din întreaga Europă, prin voluntariat, stagii și plasamente de muncă.

Un alt subcapitol este dedicat Garanției pentru Tineri – important instrument al politicii europene care are ca scop facilitarea tranziției de la școală la viața activă, pe de o parte, și maximizarea oportunităților de educație, formare și ocupare pentru tineri, pe de altă parte, pentru tinerii NEET. Implementarea Garanției pentru tineret are în vedere șase principii de acțiune (axe): (1) crearea de abordări bazate pe parteneriate, (2) intervenție și activare timpurie, (3) măsuri de sprijin care să permită integrarea pe piața muncii, (4) utilizarea fondurilor Uniunii, (5) evaluarea și îmbunătățirea continuă a sistemului și (6) punerea lui rapidă în aplicare.

Al treilea capitol este dedicat unei analize exhaustive a situației tinerilor în contextul social din România, pe baza căreia studiul realizează o cartografiere a drepturilor sociale care au aplicabilitate la nivelul populației tinere în România, în raport cu recomandările Pilonului

european în domeniu. Din această analiză rezultă ariile în care intervenția politicilor de tineret suscită o nouă abordare:

Preocupările (îngrijorările) tinerilor

Populația tânără (15-29 ani) cuprinde aproximativ 88 milioane persoane în Uniunea Europeană, (din care aproximativ 3,4 milioane din România) și reprezintă 17% din totalul populației (în ambele cazuri), în scădere de la aproximativ 22% în 1990. Pe fondul comun al scăderii demografice, al îmbătrânirii populației și al provocărilor societale globale, preocupările tinerilor din România nu diferă semnificativ de cele ale tinerilor din Uniunea Europeană, mai cu seamă ale celor din zona sa sud-estică.

Sondajul recent al Forumului Economic Mondial, derulat la nivel internațional și care a inclus și România[24], arată că printre motivele principale de îngrijorare ale tinerilor se numără: schimbările climatice și distrugerea naturii, conflictele majore, discriminarea și inegalitățile. Corupția este considerată de către tineri drept principalul factor determinant pentru inegalitate, alături de venituri, accesul la educația de calitate și discriminare, în condițiile în care se vorbește cu crescută îngrijorare despre faptul că tinerii de astăzi nu vor beneficia de aceleași oportunități pentru a avansa pe scara socială ca generațiile anterioare. Un alt factor de îngrijorare pentru tineri este legat de găsirea unui loc de muncă, alături de nevoia crescută de a-și sigura echilibrul între viața de familie și cea profesională, ținând seama de faptul că lipsa experienței, disponibilitatea scăzută a locurilor de muncă, apariția noilor forme de lucru și concurența ridicată.

Problemele tinerilor

Principalele dificultăți cu care se confruntă tinerii, atât în UE cât și în România, sunt legate de participarea la educație și pe piața muncii, protecția drepturilor, asigurarea unui venit și a unor condiții de trai decente. Pe de altă parte, spre deosebire de situația tinerilor din UE, amplitudinea problemelor cu care se confruntă tinerii din România este mult mai mare, sub toate aspectele, fie că este vorba de educație, ocupare, protecție socială sau sănătate, fiind o imagine fidelă a decalajelor de dezvoltare socio-economică dintre România și regiunile mai dezvoltate ale blocului european.

Pe lângă provocarea demografică, România este afectată și de migrația masivă a populației, în condițiile în care vârsta medie a persoanelor care aleg să emigreze (temporar sau

[24] *Sondaj Global Shapers 2017*, Forumul Economic Mondial, disponibil online la: http://www.shaperssurvey2017.org/static/data/WEF_GSC_Annual_Survey_2017.pdf

definitiv) este în scădere. Cercetări recente[25] arată că motivația tinerilor vizavi de plecarea în străinătate nu se rezumă la obținerea unor venituri mai mari, ci are la bază un cumul de argumente, atât de natură materială, cât și personală, de la regăsirea prietenilor sau a familiei, la oportunități de educație sau un stil de viață diferit față de cel din România. Cu alte cuvinte, emigrarea este văzută de tineri drept o cale către succes și de aceea, majoritatea ar prefera plecarea definitivă.

Educație

Față de Uniunea Europeană, procentul tinerilor din România care participă în sistemul de educație este semnificativ mai scăzut, pe toate grupele de vârstă, situându-se la aproximativ 77% din media comunitară și la jumătate din media UE pentru grupa de vârstă 25-29 ani.

Cauzele care generează această situație sunt multiple și țin atât de factori naturali (trecerea de la educație la viața activă în general în jurul vârstei de 20 de ani) sau de cadrul de reglementare (durata obligatorie impusă prin lege), cât și de dinamica pieței muncii (cererea pentru anumite competențe, disponibilitatea locurilor de muncă, de oferta educațională și accesibilitatea acesteia (cost, burse, calitate). Participarea la educație este influențată, de asemenea, de disponibilitatea veniturilor. Nu în ultimul rând, participarea la educație după terminarea ciclurilor obligatorii este influențată de atitudinea familiei, de percepția și așteptările tinerilor vizavi de beneficiile pe care le-ar putea obține, în contrapondere cu intrarea pe piața muncii (costul de oportunitate).

Atât în UE cât și în România, majoritatea tinerilor cu vârsta până la 20 de ani sunt implicați exclusiv în activități de educație (77,7% în UE și 82,2% în România). După această vârstă, crește semnificativ numărul celor care își găsesc un loc de muncă și părăsesc sistemul de învățământ/formare. Foarte puțini tineri din România au un loc de muncă în paralel cu educația (sub 2%, pe toate grupele de vârstă), spre deosebire de cei din Uniunea Europeană, unde procentul ajunge chiar și la 18% pentru grupa de vârstă 20-24 de ani. Drept consecință, majoritatea tinerilor din România (88,1%) rămân la un nivel scăzut sau mediu al studiilor (ISCED 3-4), doar 11,6% (jumătate față de media UE) dintre aceștia având studii superioare. La acest fapt contribuie și ponderea ridicată a persoanelor care părăsesc de timpuriu sistemul de educație, pondere care se ridică la aproape dublul valorii înregistrate în medie în Uniunea Europeană.

[25] Dumitru Sandu, *Procesul migrației tinerilor din România: o abordare comparative europeană*, Centrul de Studii pentru Migrație, Universitatea București, 2017, disponibil online la: https://www.researchgate.net/publication/321012821_The_Migration_Process_of_the_Romanian_Youth_A_European_Comparative_Approach

În general, tranziția de la școală la viața activă este îndelungată și mai nesigură decât în trecut[26], iar calitatea ocupării este mai scăzută pentru tineri (parțial și din cauza faptului că, pentru mulți dintre aceștia, educația continuă să fie principala prioritate până după 20 de ani).

Muncă

Tinerii sunt cei mai vulnerabili atunci când vine vorba despre calitatea locurilor de muncă. Cercetări la nivelul UE[27] arată că tinerii la începutul vieții active (20-24 ani), în special cei cu un nivel de calificare scăzut și mai ales femeile, se află cel mai frecvent într-o situație de precaritate în ceea ce privește locul de muncă (*precarious employment*[28]), fie că este vorba despre remunerație scăzută, intensitatea ridicată a muncii, nesiguranța menținerii locului de muncă (temporar, part-time etc.), absența beneficiilor sociale, discriminare etc.

Rata șomajului în rândul tinerilor este semnificativ mai mare decât în cazul restului populației active, ajungând la 16,8% în UE și 18,3% în România, față de numai 7,6% și, respectiv 4,9%. Numărul tinerilor NEETs este, de asemenea, semnificativ mai mare în România față de UE, iar situația de NEET nu depinde, pentru majoritatea tinerilor, de voința acestora.

În același timp, studii la nivel internațional[29] arată tendință de creștere a numărului de angajați cu studii superioare, pe locuri de muncă de calificare medie, cu salarii corespunzătoare locului de muncă și nu pregătirii angajatului. Această situație reprezintă o consecință a schimbărilor structurale din industrie, dezvoltării economiei colaborative, revoluției digitale sau popularității câștigate de noile forme de muncă (de ex. munca pe platforme online, de tipul UpWork sau PeopleForHour). Dezvoltarea rapidă a inteligenței artificiale face ca cererea pentru îndeplinirea sarcinilor repetitive de către angajați umani să fie tot mai scăzută, chiar și în domenii

---

[26] *Youth in Europe. A statistical portrait*, Eurostat, 2009, disponibil online la: https://pjp-eu.coe.int/documents/1017981/1668203/YouthinEurope.pdf/40f42295-65e4-407b-8673-95e97026da4a

[27] Davide Barbieri, *Gender, skills and precarious work in the EU — Research note*, European Institute for Gender Equality, 2016, disponibil online la: https://eige.europa.eu/resources/ti_pubpdf_mh0217250enn_pdfweb_20170503163908.pdf

[28] Deși nu există o definiție reglementată a precarității în materie de ocupare, în general se vorbește despre acest fenomen atunci când angajatorii transferă riscurile și responsabilitățile către angajați. Astfel, poate fi vorba de muncă prestată în context formal sau informal, de cele mai multe ori dependentă, și care, obiectiv sau subiectiv, conține un anumit grad de nesiguranță și incertitudine pentru angajat. Acesta poate fi raportat la durata contractului, lipsa mijloacelor de protecție socială, remunerația scăzută, lipsa posibilităților de asociere. Mai multe detalii cu privire la precaritatea ocupării se pot găsi, de ex. în materialul acesta: *From precarious work to decent work. Policies and regulations to combat precarious employment*, Organizația Internațională a Muncii, 2011, disponibil online la: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---actrav/documents/meetingdocument/wcms_164286.pdf

[29] Austin Clemens, *Why college-educated workers are taking low-paid jobs*, Forumul Economic Mondial, 2015, analiză disponibilă online la: https://www.weforum.org/agenda/2015/09/why-college-educated-workers-are-taking-low-paid-jobs/ și *Employment and Social Developments in Europe*, Comisia Europeană, 2018, Capitolul 2, disponibil la: https://goo.gl/D1WAtf

considerate „sigure” până nu demult (traduceri, diagnoză medicală, servicii juridice). Acest fapt aduce cu sine riscuri ridicate nu numai pentru persoanele slab și mediu calificate, ci și pentru cele cu pregătire înaltă, ceea ce impune o reconsiderare a competențelor pe care o persoană ar trebui să le dețină atunci când începe viața activă dar și a mecanismelor de adaptare a resurselor de muncă existente, aflate în situație de risc.

Incluziune socială

În România, ponderea tinerilor aflați în risc de sărăcie este semnificativ mai ridicată față de cel din Uniunea Europeană, pentru toate grupele de vârstă, în special pentru aceia care încă locuiesc împreună cu părinții (30,9%, față de 18,2% în UE, pentru grupa de vârstă 16-29 ani). Mai mult, ponderea tinerilor aflați în situație de deprivare materială severă este aproape de trei ori mai mare în România față de Uniunea Europeană, indiferent dacă aceștia locuiesc împreună cu părinții sau separat de aceștia și indiferent de grupa de vârstă.

Deținerea unui loc de muncă nu garantează însă ieșirea din situația de vulnerabilitate. Dimpotrivă, peste 40% dintre persoanele care au un loc de muncă se află în situație de deprivare materială și socială în România, de patru ori mai multe decât în Uniunea Europeană.

Tinerii sunt afectați de deprivare locativă severă într-o proporție mai ridicată față de restul populației, iar situația tinerilor din România este semnificativ mai gravă față de media europeană. În 2016, aproape unul din trei tineri din România se încadra în această categorie, față de mai puțin de unul din 10, în UE. Deprivarea locativă severă este mai accentuată în rândul tinerilor sub 20 de ani, iar situația locativă este în directă corelare cu nivelul de sărăcie.

În continuare, studiul face o analiză a *cadrului de reglementare* aplicabil la nivel național la acest moment în domeniul politicilor pentru tineret.

În România, politicile de tineret au avut o evoluție sinoasă, cu o tendință descendentă în lista de priorități a programelor guvernamentale din ultimii ani și cu o pasare a responsabilităților de la o autoritate la alta care a condus la diluarea importanței strategice a problematicii tineretului. Principalele două instrumente de politică publică sunt Legea tinerilor nr. 350 din 21/07/2006 și Strategia Națională în domeniul politicii de tineret 2015-2020. Legea este momentan depășită și nu mai răspunde nevoilor emergente ale noilor generații de tineri, o nouă formă fiind în acest moment trimisă către dezbatere în Parlamentul României. Strategia este foarte utilă însă are însă un caracter foarte larg, cumulând 33 de obiective specifice și nu mai puțin de 210 direcții de acțiune adresate către 34 de grupuri țintă de tineri. O altă deficiență a acesteia este că nu are un plan de lucru și buget alocat, ceea ce o face și mai dificil de implementat.

Studiul trece în revistă și alte politici publice care vizează tineretul, cum este problematica din zona prioritară a educației și formării profesionale. Astfel, am analizat modul de implementare a acţiunilor propuse în cadrul Noii Agende pentru Competenţe pentru Europa, adoptată în iunie 2016, în vederea creşterii calităţii şi relevanţei formării de competenţe, precum şi a comparabilităţii şi recunoaşterii acestora la nivel european. De asemenea, am avut în vedere analiza stadiului realizării şi implementării în România a Cadrului Naţional al Calificărilor, considerat instrument esenţial pentru creşterea angajabilităţii şi a oportunităţilor tinerilor pe piaţa muncii.

Am considerat util pentru beneficiarii acestui studiu să selectăm câteva exemple de bună practică la nivel european care au devenit în egală măsură exemple de bună practică la nivel național.

Primul exemplu, „Developing Youth Work Quality", care provine din Estonia, evidențiază rolul persoanelor de suport (lucrători de tineret) în activitatea de tineret, precum și importanța abordării problematicii sociale a tinerilor ca un program pe termen lung, și nu ca o serie de proiecte punctuale.

Elementele cele mai importante ale programului au constat în: 1) crearea și dezvoltarea de publicații educaționale, 2) un program extensiv de formare de lucrători de tineret, 3) un program de formare de formatori care să susțină comunitatea persoanelor resursă, 4) dezvoltarea unui model de compentențe pentru formatorii implicați în activități de tineret, 5) vizite de studiu în alte țări. Rezultatele au fost preluate și inserate în planul național strategic pentru tineret (similar cu Strategia Națională în domeniul politicii de tineret din România).

Cel de al doilea studiu de caz, modelul de finanțare folosit în programul Erasmus+, reprezintă o exemplificare a unui program european implementat cu succes la nivel național, care se poate transfera ușor în PEDS, date fiind natura actorilor implicați și temele abordate cu care există un grad mare de similaritate.

Unul dintre principalele avantaje considerate atât de către beneficiari dar și de implementatori este dat de folosirea extensivă a sumelor forfetare și baremelor de costuri unitare ca model de justificare financiară. Acest lucru conduce la predictibilitate financiară în baza unor criterii clare și transparente, accent pe impact și activități prin debirocratizarea raportării financiare dar și acces la finanțare pentru organizații mici sau fără experiență care să nu se mai sperie de birocrația excesivă.

Cel de al treilea studiu de caz schimbă registrul actorilor, în sensul în care accentul cade pe o abordare de tip „bottom-up" în care tinerii și organizațiile de tineret se pot organiza în coaliții pentru a își promova drepturile și acționa în sensul respectării lor. La nivel național, Coaliția pentru drepturile tinerilor NEET aduce împreună peste 40 de organizații neguvernamentale și susține: 1) dezvoltarea unor politici naționale și locale adaptate nevoilor și realităților specifice; 2) abordarea integrării pe piața muncii dintr-o perspectivă integrată și personalizată, în funcție de nevoile particulare ale tinerilor; 3) introducerea mai multor inițiative de prevenire și intervenție timpurie, pe lângă programele destinate explicit tinerilor NEET. Coaliția europeană reunește peste 100 de entități interesate de drepturile tinerilor NEET din 6 țări care au format rețele sau coaliții naționale și a devenit un actor recunoscut de instituțiile europene fiind invitată în cadrul Comisiei Europene, Consiliului Europei și Parteneriatului pentru Tineret dintre Comisia Europeană și Consiliul Europei, contribuind la consultările lansate de către aceste instituții.

Ca urmare a analizei multifactoriale prezentate în sinteză mai sus, au fost identificate o serie de măsuri necesare/potențiale la nivel național pentru implementarea Pilonului european al drepturilor sociale cu privire la tineret și au fost emise o serie de recomandări de politici publice privind implementarea Pilonului european al drepturilor sociale și reducerea inegalităților și a decalajelor sociale în România.

Studiul propune două categorii de recomandări ce derivă din analiza derulată – prima categorie este legată de politicile de tineret prin care de jos în sus se poate contribui la creșterea coeziunii sociale și inter-generaționale și la atingerea obiectivelor PEDS, iar cea de-a doua categorie vizează poziția României la nivelul UE cu privire la PEDS.

Recomandările pentru elaborarea politicilor de tineret în România vizează planul de acțiuni care să însoțească revizuirea Strategiei naționale în domeniul politicii de tineret, și care, în concepția autorilor, ar trebui elaborat prin definirea a două seturi de acțiuni:

- Acțiuni care sunt prevăzute în strategii și planuri de acțiune sectoriale adoptate de Guvern și care sunt în corespondență cu Strategia națională în domeniul politicii de tineret 2016-2020 conducând și la atingerea obiectivelor acesteia;
- Acțiuni care sunt necesare, dar nu sunt prevăzute în alte strategii și planuri de acțiune sectoriale adoptate de Guvern și a căror implementare este asumată de Ministerul Tineretului și Sportului în colaborare cu serviciile sale deconcentrate și alte instituții subordonate sau cu parteneri publici sau privați.

Deasemenea, am recomandat ca pentru dezvoltarea unor politici publice de tineret procesul de elaborare să fie gândit nu doar pentru a deservi, dar și implicând în mod activ tinerii, după modelul în cinci pași propus de Consiliul Europei ca parte a măsurilor incluse în manualul ”Taking it seriously”[30] ca suport pentru recomandarea Enter! („Accesul tinerilor din cartierele dezavantajate la drepturile sociale”).

În ceea ce privește recomandările privind poziția României la nivelul Uniunii Europene privind implementarea Pilonului european al drepturilor sociale și reducerea inegalităților și a decalajelor sociale în România, studiul fundamentează și propune cinci recomandări cheie cu privire la modul în care România poate reactiva implicarea sa în cadrul PEDS și folosi beneficiile pe care această politică le poate aduce pe termen scurt, mediu și lung țării noastre:

A. Folosirea perioadei președinției UE pentru a prioritiza PEDS și a asigura viitorul acestei politici în perioada post-Junker.

B. Promovarea ideii de integrare a PEDS cu politicile de tineret la nivel european.

C. Promovarea unei Agenții Europene pentru Tineret care să aibă sediul în România.

D. Demararea imediată a unui for de consultare permanent intern în care tinerii să se poată exprima asupra PEDS și a poziției pe care să o adopte România.

E. Folosirea unor mecanisme financiare și de suport simplificate pentru proiectele și programele de tineret.

În concluzie, studiul se constituie ca o pledoarie pentru ideea că PEDS creează o oportunitate majoră pentru România de a-și revizui drastic politica vizând tineretul, un domeniu de politică publică tratat nesatisfăcător după 1989, în opinia autorilor, și care a avut drept consecință dramatică exodul masiv de tineri în afara țării. Considerăm că este necesară o schimbare radicală de paradigmă în ceea ce privește politicile pentru tineri pentru a reversa această tendință, evident în corelare strânsă cu celelalte politici socio-economice (e.g. educație, ocupare, muncă, servicii sociale, locuire, sănătate etc.). Elementele din cadrul PEDS permit o bună ghidare în acest nou trend, pentru care este nevoie de planificare strategică pe termen lung bazată pe un consens politic solid și fără echivoc.

[30] *TAKING IT SERIOUSLY Guide to Recommendation CM/Rec(2015)3 of the Committee of Ministers of the Council of Europe to member States on the access of young people from disadvantaged neighbourhoods to social rights*, Consiliul Europei, 2016, disponibil online la https://rm.coe.int/16806accfa

Tinerii, competențele acestora și calitatea vieții lor reprezintă *priorități cheie pentru România* – și ar trebui tratate ca atare, cu înțelepciune, responsabilitate și viziune.

Listă Acronime

ANC	Autoritatea Națională pentru Calificări
ANOFM	Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
ANSIT	Autoritatea/Agenția Națională pentru Sprijinirea Inițiativelor Tinerilor
CCS	Casele de Cultură ale Studenților
BAS	Bugetul asigurărilor pentru șomaj
BM	Banca Mondială
CE	Comisia Europeană
CEC	Cadrul European al Calificărilor – EQF (European Qualifications Framework)
CNC	Cadrul Național al Calificărilor
DJST	Direcții Județene pentru Sport și Tineret
DSTMB	Direcția pentru Sport și Tineret a Municipiului București
FSE	Fondul Social European
ILMT	Inițiativa Locuri de Muncă pentru Tineri
IS	Instrumente structurale
ISE	Institutul de Științe ale Educației
MEN	Ministerul Educației Naționale
MMJS	Ministerul Muncii și Justiției Sociale
MTS	Ministerul Turismului și Sportului

NACE	Noua Agendă pentru Competențe în Europa
NEET	"Not in Education, Employment or Training"
OCDE	Organizația pentru Cooperarea și Dezvoltare Economică
OIM	Organizația Internațională a Muncii
ONU	Organizația Națiunilor Unite
PE	Parlamentul European
PEDS	Pilonul european al drepturilor sociale
PIGT	Planul de Implementare a Garanției pentru Tineret 2017-2020
POCU	Programul Operațional Capital Uman 2014-2020
SM	State Membre
UE	Uniunea Europeană
SPO	Serviciul Public de Ocupare
UNESCO	Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură

Listă figuri

FIGURĂ 1 PIRAMIDA VÂRSTELOR, ROMÂNIA ȘI UNIUNEA EUROPEANĂ, 2017 63
FIGURĂ 2 RATE DE DEPENDENȚĂ TINERI ȘI VÂRSTNICI, UE-28, 1990-2080 64
FIGURĂ 3 POPULAȚIA TÂNĂRĂ PE JUDEȚE, 2017 64
FIGURĂ 4 PONDEREA POPULAȚIEI TINERE ÎN TOTAL POPULAȚIE ÎN ROMÂNIA . 65
FIGURĂ 5 EVOLUȚIA EMIGRAȚIEI TEMPORARE PE GRUPE DE VÂRSTĂ, 2008-2016 67
FIGURĂ 6 MOBILITATEA STUDENȚILOR ÎN EUROPA - STUDENȚI (ISCED 5-6) CARE STUDIAZĂ ÎNTR-O ALTĂ ȚARĂ UE/ EFTA SAU CANDIDATĂ (NR./1000 STUDENȚI) 69
FIGURĂ 7 PRINCIPALELE DESTINAȚII DE STUDII PENTRU TINERII ROMÂNI (2016) 69
FIGURĂ 8 RATA DE PARTICIPARE LA EDUCAȚIE, PE GRUPE DE VÂRSTĂ, RO ȘI UE, 2015 (%) 73
FIGURĂ 9 IMPLICAREA TINERILOR ÎNTRE 15-29 ANI ÎN EDUCAȚIE/ FORMARE ȘI OCUPARE, UE 2017 (%) 75
FIGURĂ 10 POPULAȚIA TÂNĂRĂ (15-29 ANI) PE NIVELURI DE EDUCAȚIE, RO ȘI UE, 2017 (% ÎN TOTAL) 75
FIGURĂ 11 TINERI (25-29 ANI) CU STUDII SUPERIOARE (ISCED 5-8), RO ȘI UE, 2017 (% ÎN TOTAL) 76
FIGURĂ 12 PERSOANE (18-24 ANI) CARE PĂRĂSESC DE TIMPURIU SISTEMUL DE EDUCAȚIE, PE SEXE ȘI STATUT PE PIAȚA MUNCII, RO ȘI UE, 2017 (%) 77
FIGURĂ 13 TIPUL DE PROGRAM DE MUNCĂ, PE GRUPE DE VÂRSTĂ, R0, 2016 (%)79
FIGURĂ 14. RATA ȘOMAJULUI 2008 – 2017, RO ȘI UE PE GRUPE DE VÂRSTĂ 81
FIGURĂ 15 RATA DE ACTIVITATE PE GRUPE DE VÂRSTĂ, RO ȘI UE, 2017 (%) 82
FIGURĂ 16 OCUPAREA TINERILOR, PE NIVELURI DE EDUCAȚIE, RO ȘI UE, 2017 (%) 82
FIGURĂ 17 TINERI ÎN RISC DE SĂRĂCIE PE GRUPE DE VÂRSTĂ ȘI LOCUIRE, 2014, RO ȘI UE (%) 84
FIGURĂ 18 TINERI AFLAȚI ÎN SITUAȚIE DE DEPRIVARE MATERIALĂ SEVERĂ, PE GRUPE DE VÂRSTĂ ȘI LOCUIRE, RO ȘI UE, 2014 (%) 84
FIGURĂ 19 RATA DE DEPRIVARE MATERIALĂ ȘI SOCIALĂ, ÎN FUNCȚIE DE STATUTUL PE PIAȚA MUNCII, RO ȘI UE, 2016 (%) 85
FIGURĂ 20 TINERI CARE LOCUIESC CU PĂRINȚII, RO ȘI UE, 2016 86
FIGURĂ 21 TINERI AFECTAȚI DE DEPRIVARE LOCATIVĂ SEVERĂ, RO ȘI UE, 2016 (%) 86
FIGURĂ 22 PERSOANE CARE TRĂIESC ÎN LOCUINȚE SUPRAAGLOMERATE, RO ȘI UE, 2016 (%) 87
FIGURĂ 23 POVARA CHELTUIELILOR CU LOCUINȚA, RO ȘI EU (% ÎN TOTAL POPULAȚIE) 87
FIGURĂ 24 POPULAȚIE SUBPONDERALĂ ȘI SUPRAPONDERALĂ, PE GRUPE DE VÂRSTĂ, RO ȘI UE (% ÎN TOTAL), 2014 88

FIGURĂ 25 TINERI CARE DESFĂȘOARĂ ACTIVITĂȚI FIZICE PENTRU ÎMBUNĂTĂȚIREA SĂNĂTĂȚII, RO ȘI UE, 2014 89
FIGURĂ 26 TIMPUL PETRECUT CU ACTIVITĂȚI FIZICE AEROBICE DE CĂTRE TINERI, RO ȘI UE, 2014 (MINUTE) 89
FIGURĂ 27 PONDEREA TINERILOR NEET ÎN RÂNDUL POPULAȚIEI TINERE, RO ȘI UE (%) 90
FIGURĂ 28 PONDEREA TINERILOR NEET, PE SEXE, UE ȘI RO, 2017 (%) 91
FIGURĂ 29 TINERI NEETS, PE CATEGORII, RO ȘI UE 92

1 Introducere

Demersul acestui studiu pornește de la un aspect important atât în contextul național al procesului de reformă cât și în dezbaterea despre viitorul Europei, și anume *dimensiunea socială*, circumscriind în acest cadru de analiză problematica tinerilor în raport cu politicile pentru tineret existente și viitoare la nivel național și european.

Astfel, studiul cuprinde o analiză a principalelor caracteristici ale modelului social european și a provocărilor cu care acesta se confruntă, precum și oportunitățile de evoluție în contextul implementării PEDS, cu privire la tineret.

O parte importantă a demersului de cercetare a fost realizarea unei cartografieri a drepturilor sociale care au aplicabilitate la nivelul populației tinere în România, în raport cu recomandările Pilonului european în domeniu, și o analiză a cadrului de reglementare aplicabil la nivel național la acest moment.

Un accent deosebit a fost acordat analizei modului de implementare a acţiunilor propuse în cadrul Noii Agende pentru Competenţe pentru Europa, adoptată în iunie 2016, în vederea creşterii calităţii şi relevanţei formării de competenţe, precum şi a comparabilităţii şi recunoaşterii acestora la nivel european. De asemenea, a fost avută în vedere analiza stadiului realizării şi implementării în România a Cadrului Naţional al Calificărilor, instrument esenţial pentru creşterea angajabilităţii şi a oportunităţilor tinerilor pe piaţa muncii.

Analiza a luat în calcul și diferitele provocări comune curente și viitoare precum: declinul demografic, tendința de îmbătrânire accentuată, migrația, evoluțiile provocate de progresul tehnologic (cea de-a IV-a Revoluție Industrială), respectiv ascensiunea noilor centre de putere la nivel global și impactul lor asupra competitivității Uniunii Europene ca atare.

Ca urmare a analizei, au fost identificate o serie de măsuri necesare/potențiale la nivel național pentru implementarea Pilonului european al drepturilor sociale cu privire la tineret și au fost emise o serie de recomandări de politici publice privind implementarea Pilonului european al drepturilor sociale și reducerea inegalităților și a decalajelor sociale în România.

1.1 Obiectivele studiului

Scopul acestui studiu este acela de a identifica demersurile necesare la nivel național pentru implementarea PEDS cu privire la tineret. În acest sens, demersul de cercetare a avut în vedere:

Identificarea drepturilor prevăzute PEDS care au impact la nivelul populației tinere;

Analiza cadrului de reglementare aplicabil la nivel național în prezent;

Emiterea de recomandări pentru ca acesta să fie în conformitate cu principiile stabilite prin PEDS.

Obiectivele specifice ale studiului urmăresc:

1. Analizarea cadrului european în domeniul drepturilor sociale, precum și a evoluțiilor politicilor și inițiativelor europene din domeniul tineretului.
2. Identificarea unor bune practici la nivel european privind reducerea inegalităților și a decalajelor sociale;
3. Cartografierea drepturilor sociale care au aplicabilitate la nivelul populației tinere în România în raport cu recomandările PEDS;
4. Analizarea politicilor naţionale în domeniul tineretului și identificarea unor direcții de dezvoltare în vederea implementării recomandărilor şi politicilor europene privind drepturile sociale şi tinerii.
5. Realizarea unor recomandări de politici publice privind implementarea PEDS și reducerea inegalităților și a decalajelor sociale în România.

1.2 Repere metodologice

Cercetarea derulată în cadrul acestui proiect se bazează în principal pe metode calitative, constând în analiză documentară, interviu, studiu de caz, analiză comparativă multicriterială. Analiza documentară a cuprins atât publicații de specialitate, studii și cercetări din domeniu, cât și acte normative, documente relevante emise de instituții și autorități din România sau de la nivel european, alte documente emise de entități relevante.

Cercetarea calitativă a fost, de asemenea, completată prin analiza statistică a principalelor caracteristici care definesc populația tânără, prezentată în Subcapitolul 3.2 al acestui raport

Analiza comparativă multicriterială a fost aplicată pentru a identifica acele principii din cadrul PEDS cu cea mai mare relevanță pentru populația tânără din România. Pornind de la constatările extrase din studierea literaturii de specialitate, din analiza statistică și pe baza opiniilor experților, principiile au fost prioritizate în funcție de impactul potențial asupra tinerilor (scăzut, mediu, ridicat), al momentului în care efectele devin vizibile (imediat sau pe termen mai lung). Astfel, au fost extrase 12 principii PEDS cu relevanță ridicată pentru populația tânără,

acestea fiind analizate din perspectiva răspunsurilor furnizate de către factorii de decizie prin documentele de politică publică.

Analiza documentelor de politică are o componentă descriptivă și una analitică, în care sunt prezentate provocările încă neacoperite prin prevederile existente. Documentele au fost selectate având în vedere relevanța lor vizavi de cele 12 principii PEDS considerate prioritare și pot fi încadrate în două categorii: documente care vizează direct problematica tinerilor și documente care prin obiectul lor generează efecte semnificative asupra populației tinere.

Studiile de caz au fost selectate astfel încât să prezinte exemple de bună practică atât la nivel european cât și național. Primul exemplu, „Developing Youth Work Quality", este un exemplu din Estonia în care se evidențiază rolul persoanelor de suport (lucrători de tineret) în activitatea de tineret, într-o abordare a problematicii sociale a tinerilor ca intervenție sistemică pe termen lung. Cel de al doilea exemplu, modelul de finanțare folosit în programul Erasmus+ reprezintă o bună exemplificare a unui program european implementat cu succes la nivel național, model care se poate transfera ușor în PEDS prin prisma similarității actorilor implicați și a temelor abordate. Cel de al treilea studiu de caz schimbă registrul actorilor, în sensul în care accentul cade pe o abordare de tip „bottom-up" în care tinerii și organizațiile de tineret se pot organiza în coaliții pentru a-și promova drepturile și acționa în sensul respectării lor.

Ipotezele cercetării bazate pe analiza documentară au fost validate printr-un mix de metode de cercetare – calitativă și cantitativă – constând în interviuri semi-structurate, chestionare structurate și un sondaj online în rândul cetățenilor cu privire la drepturile sociale ale tinerilor. Metodologia specifică cercetării, precum și ghidurile de interviu, chestionare și sondaj sunt prezentate în Anexele 1-5. O sinteză a rezultatelor cercetării este prezentată în Anexa 6.

1.3 Glosar de termeni relevanți de specialitate

Populația tânără – UNESCO definește „tinerețea" drept „o perioadă de tranziție de la dependența copilăriei la independența vieții adulte și conștientizarea interdependenței noastre ca membri ai unei comunități". Tinerii sunt mai degrabă o categorie fluidă decât o grupă de vârstă fixă. Cu toate acestea, vârsta este cea mai la îndemână cale de definire a acestui grup, în special în legătură cu educația și ocuparea. Prin urmare, „un tânăr" este adesea definit ca o persoană cu vârsta cuprinsă între momentul la care el/ea este probabil să părăsească sistemul de educație obligatorie și cea la care își găsește primul loc de muncă. Aceasta din urmă a crescut treptat, având în vedere că nivelurile din ce în ce mai crescute de șomaj și costurile asociate stabilirii unei gospodării independente pun mulți tineri într-o perioadă prelungită de dependență. În acest

context, ONU încadrează în categoria tinerilor persoanele cu vârsta cuprinsă între 14 și 25 ani, în timp ce Uniunea Europeană include persoanele cu vârsta între 15 și 29 de ani.[31]

Drepturi sociale - Drepturile sociale fundamentale sunt acele drepturi ale cetățeanului pe care el le poate exercita numai în relația sa cu alte persoane, ca membru al unui grup și care pot fi puse în aplicare doar dacă statul acționează pentru a proteja mediul individual. Drepturile sociale reprezintă o completare necesară a drepturilor și libertăților civile, deoarece acestea nu pot fi obținute fără o minimă securitate socială. Spre deosebire de drepturile și libertățile civile, aceasta înseamnă că nu este libertate față de stat, ci libertate cu ajutorul statului. Acestea sunt, prin urmare, drepturi fundamentale.

Prin intermediul Pilonului European al Drepturilor Sociale, Uniunea Europeană definește drepturile sociale în cadrul celor 20 de principii și drepturi esențiale, împărțite în trei categorii: egalitatea de șanse și accesul pe piața forței de muncă, condiții de muncă echitabile, protecția socială și incluziunea.[32]

Politici de tineret – Politica de tineret poate fi definită ca o strategie pe termen lung, un cadru general de idei însoțit de un plan care să pună în practică un set de acțiuni în domeniul tineretului agreat în prealabil de o structură guvernamentală sau autoritate publică.

Viziunea Uniunii Europene asupra tineretului se bazează pe două abordări: investirea în tineret, care înseamnă alocarea de resurse sporite pentru dezvoltarea unor domenii ale politicii de tineret care afectează tinerii în viaţa lor de zi cu zi, şi capacitarea tinerilor, care se referă la promovarea potenţialului pe care tinerii îl au pentru reînnoirea societăţii şi contribuirea la valorile şi obiectivele Uniunii Europene, o atenţie special urmând a fi acordată tinerilor cu mai puţine oportunităţi.[33]

Tineri NEET - tineri care nu au un loc de muncă și nu urmează un program de educație sau formare. Tinerii înscriși în sistemul în educație includ cei care frecventează învățământul cu frecvență redusă și la zi, dar exclud pe cei care se află în învățământul non-formal și în activități educaționale de foarte scurtă durată.

---

[31] *What do we mean by "youth"?*, UNESCO, disponibil online la: http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/youth/youth-definition/

[32] *Fundamental social rights in Europe*, Parlamentul European, 1999, disponibil online la: http://www.europarl.europa.eu/workingpapers/soci/pdf/104_en.pdf; *Pilonul european al drepturilor sociale în 20 de principii*, Comisia Europeană, disponibil online la: https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_ro

[33] *Studiu documentar pentru elaborarea strategiei naţionale în domeniul politicii de tineret*, Institutul de Științe ale Educației, 2011, disponibil online la: http://www.ise.ro/wp-content/uploads/2011/08/Studiu-strategie-tineret-2011.pdf

Ocuparea forței de muncă este definită în conformitate cu Orientările OCDE / OIM și include persoanele care au prestat muncă remunerată timp de cel puțin o oră în săptămâna de referință a studiului sau au fost temporar absenți de la această muncă. Prin urmare, tinerii NEET pot fi șomeri sau inactivi, care nu sunt implicați în educație sau formare profesională. Tinerii care nu au nici un loc de muncă, nici în educație și nici în formare sunt expuși riscului de a deveni excluși din punct de vedere social - indivizi cu venituri sub pragul sărăciei și lipsiți de abilitățile de îmbunătățire a situației lor economice.[34]

Cohorta generațională („generație") – un grup de persoane născute aproximativ la aceeași dată și crescute în aproximativ același context, care împărtășesc o experiență de viață relativ comună și prezintă caracteristici, preferințe și valori apropiate pe parcursul vieții lor.

Mobilitate socială inter-generațională - reflectă legătură dintre statutul socio-economic al părintelui (de obicei tatăl) și al copilului, cu alte cuvinte; aceasta se poate manifesta atât crescător, cât și descrescător și, cu cât este mai strânsă, cu atât arată o mobilitate mai scăzută. Mobilitatea inter-generațională tinde să fie mai ridicată în țările cu o egalitate mai mare a veniturilor și mai scăzută în țările unde inegalitățile sunt semnificative.

Competențe – Competențele reprezintă mai mult decât cunoștințe și abilități, presupunând capacitatea de a răspunde cerințelor complexe, prin atragerea și mobilizarea resurselor psihosociale (inclusiv abilități și atitudini) într-un anumit context. De exemplu, abilitatea de a comunica în mod eficient este o competență care se poate baza pe cunoștințele individului despre limbă, despre abilitățile IT practice și despre atitudinile față de cei cu care comunică.[35]

[34] *Youth not in employment, education or training (NEET)*, OCDE, disponibil online la: https://data.oecd.org/youthinac/youth-not-in-employment-education-or-training-neet.htm

[35] *The definition and selection of key competencies*, OCDE, 2005, disponibil online la: http://www.oecd.org/pisa/35070367.pdf

2 Contextul european - Europa socială și pilonul european al drepturilor sociale

2.1 Cadrul european recent în domeniul drepturilor sociale: Europa socială ca prioritate a Comisiei Europene

Uniunea Europeană are în multe dintre Statele Membre unele dintre cele mai avansate sisteme de protecție socială din lume, exemple de bune practici și de inovații sociale. Cu toate acestea, UE în ansamblul său trebuie să facă față și să se adapteze la modificări fără precedent ale societății globale. Deși condițiile economice și sociale din Europa s-au îmbunătățit în ultimii ani, iar rata de ocupare a atins un nivel record, consecințele crizei din ultimul deceniu se fac în continuare simțite în multe părți ale Europei, de la șomajul de lungă durată și șomajul în rândul tinerilor la riscul de sărăcie. În același timp, atât piața muncii cât și societatea în ansamblu au o dinamică rapidă, iar globalizarea, revoluția digitală, modelele de lucru dinamice și evoluțiile demografice reprezintă noi oportunități și provocări fără precedent.

Încă de la începutul mandatului, Comisia Juncker a stabilit printre prioritățile sale construirea unei Europe sociale, așa cum reiese din *Orientările politice din iulie 2014*[36]. În septembrie 2015, cu ocazia primului discurs privind starea Uniunii, președintele Juncker a declarat: „*Trebuie să ne intensificăm eforturile în vederea instituirii unei piețe a muncii echitabile și cu adevărat paneuropene. (...) Ca parte a acestor eforturi, doresc să elaborez un pilon european al drepturilor sociale, care să țină seama de realitățile aflate în evoluție ale societăților din Europa și ale mediului profesional*”.

De la anunțarea acestei intenții, Comisia a cooperat în mod activ cu statele membre, cu instituțiile UE, cu partenerii sociali, cu societatea civilă și cu cetățenii pe tema conținutului și a rolului acestui pilon. În martie 2016, Comisia a prezentat o schiță preliminară a Pilonului european al drepturilor sociale și a lansat o amplă consultare publică[37] pentru a afla opiniile cu privire la acest subiect, care s-a încheiat în ianuarie 2017 cu o conferință la nivel înalt.

[36] *Un nou început pentru Europa: Agenda mea pentru locuri de muncă, creştere, echitate şi schimbări democratice*, Comisia Europeană, 2014, disponibil online la: https://ec.europa.eu/commission/publications/president-junckers-political-guidelines_ro

[37] *COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT Report of the public consultation Accompanying the document COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS Establishing a European Pillar of Social Rights* SWD/2017/0206 final, disponibil online la: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/IT/TXT/?uri=SWD:2017:206:FIN

Proclamația privind Pilonul european al drepturilor sociale a fost semnată la data de 17 noiembrie 2017 de către Consiliul UE, Parlamentul European și Comisia Europeană, în cadrul Summitului social pentru creștere și locuri de muncă echitabile de la Göteborg.

Prim-ministrul Estoniei, Jüri Ratas, care a semnat proclamația în numele Consiliului, a declarat: „*Pilonul social reflectă convingerile Europei. Ne dorim o Europă care să abordeze șomajul, sărăcia și discriminarea, o Europă care să ofere oportunități egale tinerilor și persoanelor vulnerabile. Pilonul social se bazează pe valorile noastre comune și va constitui baza lucrărilor noastre viitoare pentru o Europă mai echitabilă.”*

Președintele Comisiei Europene, Jean-Claude Juncker, a declarat: „*Ca președinte al Comisiei, am căutat să reașez prioritățile sociale în centrul preocupărilor Europei, acolo unde le este locul. Odată cu Pilonul european al drepturilor sociale și cu primul set de inițiative care îl însoțesc, ne îndeplinim promisiunile și deschidem un nou capitol. Dorința noastră este să scriem împreună acest capitol. Statele membre, instituțiile UE, partenerii sociali și societatea civilă trebuie să își asume responsabilitățile care le revin. Îmi doresc ca acest Pilon european al drepturilor sociale să fie aprobat la cel mai înalt nivel politic înainte de sfârșitul anului*”.

Pilonul social este destinat să promoveze o Europă socială pentru toți cetățenii europeni. Acesta vizează consolidarea acquis-ului social și oferirea posibilității cetățenilor de a-și exercita drepturile într-un mod mai eficace. Pilonul se concentrează asupra ocupării forței de muncă, a aspectelor sociale și a adaptării modelului social european pentru a face față provocărilor secolului 21. Obiectivul pilonului este de a contribui la progresul social, prin sprijinirea unor piețe ale muncii și a unor sisteme de protecție socială echitabile, care să funcționeze corespunzător.

Pilonul stabilește 20 de principii și drepturi esențiale în sprijinul unor piețe ale muncii și al unor sisteme de protecție socială echitabile și funcționale. El este conceput ca o busolă pentru un proces reînnoit de convergență către condiții de muncă și de viață mai bune în Europa.

Cele 20 de principii și drepturi ale PEDS[38] sunt împărțite în trei categorii:

- egalitatea de șanse și accesul pe piața forței de muncă,
- piețe dinamice ale muncii și condiții de muncă echitabile,

[38] *Pilonul european al drepturilor sociale în 20 de principii*, Comisia Europeană, disponibil online la adresa https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_ro

- sprijinul public/protecția socială și incluziunea.

Ele pun accentul pe modalitatea de a face față noilor evoluții din universul muncii și din societate în general pentru a îndeplini promisiunea înscrisă în tratate, aceea de a avea o economie socială de piață cu grad ridicat de competitivitate, care tinde spre ocuparea deplină a forței de muncă și spre progres social.

Respectarea principiilor și a drepturilor definite în Pilonul european al drepturilor sociale este o responsabilitate comună a statelor membre, a instituțiilor UE, a partenerilor sociali și a altor părți interesate. Ca instrument de monitorizare a PEDS a fost instituit un tablou de bord social[39], care urmărește tendințele și rezultatele din statele membre în 12 domenii și este utilizat pentru evaluarea progreselor înregistrate în direcția obținerii unui „triplu A" social pentru UE în ansamblu. Această analiză este inclusă în semestrul european pentru coordonarea politicilor economice[40].

Pilonul european al drepturilor sociale poate fi considerat un document vizionar și programator care vizează rezolvarea majorității, chiar dacă nu a tuturor, provocărilor acute ale prezentului: șomajul, sărăcia, discriminarea. Ultimul Eurobarometru, din martie 2018, arată că inegalitățile sociale, migrația și șomajul sunt în topul preocupărilor europenilor și se anticipează că vor constitui principalele teme de dezbatere pentru viitoarele alegeri europarlamentare din mai 2019. Pe fondul situației economice, politice și sociale actuale din Uniunea Europeană (ca urmare a crizei economice, Brexit-ului, evoluțiilor politice din Catalonia, Italia, Grecia, creșterea populismului și a naționalismului, criza migrației, presiunea Rusiei și a SUA, plus progresul tehnologic), o astfel de inițiativă – și readucerea în prim-plan a dimensiunii sociale a Uniunii Europene - este extrem de oportună și poate reprezenta chiar și factorul cheie în relansarea proiectului european. [41]

[39] *Tablou de bord social*, Comisia Europeană, disponibil online la: https://composite-indicators.jrc.ec.europa.eu/social-scoreboard/

[40] *Semestrul European*, Comisia Europeană, disponibil online la: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester_en

[41] Florin Bonciu, ''The European Pillar of Social Rights: Too Little, Too Late", *Romanian Journal of European Affairs*, volumul 18, iunie 2018, pp. 60-70, disponibil online la: http://rjea.ier.ro/sites/rjea.ier.ro/files/articole/RJEA_vol.18_no.1_June2018_art.4.pdf

2.2 Noua Agendă pentru Competențe

Conform estimărilor Comisiei Europene[42], în 2016 aproape 70 de milioane de europeni nu dispuneau de suficiente abilități de citire, scriere și numerație, iar 40% din populația UE nu avea un nivel adecvat de competențe digitale, acest fapt conducând spre risc ridicat de șomaj, sărăcie și excluziune socială. În același timp, 40% dintre angajatorii europeni declarau că nu pot găsi oameni cu aptitudinile potrivite pentru dezvoltare și inovare, în timp ce un număr mare de persoane, mai ales tineri cu înalte calificari, erau nevoiți să accepte locuri de muncă nepotrivite cu talentele și aspirațiile lor.

Astfel, deloc întâmplător, primul principiu enunțat de Pilonul European al Drepturilor Sociale se referă la educație, formare profesională și învățare pe tot parcursul vieții:

„Orice persoană are dreptul la educație, formare profesională și învățare pe tot parcursul vieții favorabile incluziunii și de înaltă calitate pentru a dobândi și a menține competențe care îi permit să participe pe deplin în societate și să gestioneze cu succes tranzițiile pe piața forței de muncă."

Acest principiu întărește preocupările Comisiei pentru dezvoltarea resurselor umane și a competențelor profesionale ale cetățenilor europeni, exprimate prin noua **Agendă pentru competențe în Europa**[43], adoptată de Comisia Europeană la 10 iunie 2016. Comisia a mai propus în trecut o serie de acțiuni de politică pentru a aborda principalele provocări și probleme legate de competențe, inclusiv inițiativele „Noi competențe pentru noi locuri de muncă" și „Regândirea educației"[44].

Noua Agendă pentru Competențe a lansat 10 acțiuni menite să asigure persoanelor care lucrează în UE instruirea, competențele și sprijinul adecvat pentru dobândirea acestora. Obiectivele și acțiunile din cadrul Agendei sunt prezentate în *Comunicarea: O nouă agendă pentru competențelor în Europa*[45]. Aceasta vizează să îmbunătățească predarea și recunoașterea

---

[42] *COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ŞI SOCIAL EUROPEAN ŞI COMITETUL REGIUNILOR O NOUĂ AGENDĂ PENTRU COMPETENŢE ÎN EUROPA Să lucrăm împreună pentru consolidarea capitalului uman, a capacității de inserție profesională și a competitivității* {SWD(2016) 195 final}, Comisia Europeană, disponibil online la: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016DC0381&from=EN

[43] *Noua agendă pentru competențe în Europa*, Comisia Europeană, disponibil online la: http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1223&langId=en

[44] *Educație și formare*, Comisia Europeană, disponibil online la: http://ec.europa.eu/languages/policy/strategic-framework/rethinking-education_ro.htm

[45] *COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ŞI SOCIAL EUROPEAN ŞI COMITETUL REGIUNILOR O NOUĂ AGENDĂ PENTRU COMPETENŢE ÎN EUROPA Să lucrăm împreună pentru consolidarea capitalului uman, a capacității de inserție profesională și a competitivității*

competențelor, de la cele de bază la cele superioare, precum și competențele transversale și civice și, în cele din urmă, să stimuleze capacitatea de inserție profesională. Ea urmărește, pe de o parte, ca nimeni să nu fie exclus, iar pe de altă parte, ca Europa să stimuleze competențele de vârf, care sunt motorul competitivității și al inovării. Intenția sa este să contribuie la realizarea primei priorități politice a CE intitulate *Un nou impuls pentru crearea de locuri de muncă, creștere și investiții* prin abordarea a trei provocări presante ale economiilor actuale: lipsa competențelor adecvate pentru a răspunde necesităților de pe piața forței de muncă, transparența insuficientă a competențelor și a calificărilor, precum și dificultatea de a anticipa și de a prevedea necesitățile în materie de competențe.

Cele 10 acțiuni propuse de Comisie și demarate între 2016-2017 sunt:

● o ***garanție de competențe***, având ca scop să-i ajute pe adulții cu un nivel scăzut de competențe să își îmbunătățească șansele de a obține și de a menține atât locuri de muncă bune, cât și o bună calitate a vieții. Prin intermediul *garanției*, persoanele în cauză ar trebui să fie ajutate să dobândească un nivel minim de competențe de citire și de scriere, numerice și digitale și, dacă este posibil, un set mai larg de competențe care să le permită să obțină o calificare corespunzătoare învățământului secundar superior sau o calificare echivalentă. Inițiativa rezultată, denumită acum ***„Parcursuri de actualizare a competențelor: noi oportunități pentru adulți”***[46], a fost adoptată de Consiliu la 19 decembrie 2016.

● o revizuire a ***Cadrului european al calificărilor (CEC)***, adoptată în mai 2017, care face mai ușoară comparația între calificările obținute în diferite țări și îi ajută pe cursanți, lucrători și angajatori să înțeleagă mai bine ce știe și ce poate să facă un candidat la un loc de muncă. Versiunea revizuită a CEC facilitează, de asemenea, compararea și înțelegerea calificărilor resortisanților din țările terțe;

● ***Coaliția pentru competențe și locuri de muncă în sectorul digital*** – lansată în decembrie 2016 - invită statele membre să facă schimb de bune practici, să elaboreze strategii cuprinzătoare referitoare la competențele digitale pe bază de obiective și să includă competențele digitale la toate nivelurile de educație și formare profesională. De asemenea, oferă mai mult sprijin coaliților naționale care conectează autoritățile publice cu părțile interesate din cadrul companiilor, din sistemul de educație și formare profesională și de pe piața muncii, inclusiv cu

{SWD(2016) 195 final}, Comisia Europeană, disponibil online la: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016DC0381&from=EN

[46] *RECOMANDAREA CONSILIULUI din 19 decembrie 2016 privind parcursurile de actualizare a competențelor: noi oportunități pentru adulți (2016/C 484/01)*, Consiliul Uniunii Europene, disponibil online la: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016H1224(01)&from=EN

partenerii sociali. Coaliția poate contribui la dezvoltarea unei mari rezerve de talente digitale și va echipa cetățenii din Europa cu competențe digitale adecvate;

● ***Planul de cooperare sectorială în materie de competențe*** – lansat în ianuarie 2017 - este o inițiativă care vizează o mai bună corelare a competențelor în anumite sectoare, sprijinind crearea unor parteneriate pentru competențe sectoriale în industrie și în servicii pentru a transpune strategiile sectoriale pentru următorii 5-10 ani în acțiuni de identificare a competențelor necesare și de dezvoltare a unor soluții concrete, cum ar fi crearea de parteneriate între întreprinderi, sistemul de educație și cercetare sau promovarea acordurilor de recunoaștere a calificărilor și a certificatelor sectoriale. Planul contribuie la mobilizarea și coordonarea actorilor-cheie din sectorul economic, la stimularea investițiilor private și la încurajarea unei utilizări mai strategice a programelor de finanțare europene și naționale.

● un ***instrument de stabilire a profilului de competențe al resortisanților din țările terțe*** – lansat în iunie 2017 - care permite, de timpuriu, identificarea competențelor și a calificărilor și determinarea profilului acestora în cazul solicitanților de azil, al refugiaților și al altor migranți;

● o revizuire a ***cadrului Europass***, adoptată în aprilie 2018, care oferă o gamă mai largă de instrumente și servicii prin intermediul unui instrument online ușor de utilizat care să servească la facilitarea alegerilor în materie de profesie și de studii, precum cel de redactare a unui CV pentru documentarea competențelor și a calificărilor, și instrumente gratuite de autoevaluare și informații cu privire la competențele și calificările din întreaga Europă;

● ***promovarea învățământului profesional și tehnic (VET) ca primă alegere*** prin multiplicarea oportunităților cursanților VET de a dobândi experiență învățând la locul de muncă și prin promovarea unei mai mari vizibilități a rezultatelor bune ale VET pe piața forței de muncă;

● o revizuire a ***Recomandării privind competențele-cheie***. Astfel, Comisia a adoptat în ianuarie 2018 o propunere de nouă Recomandare care o revizuiește pe cea din 2006 pentru a o alinia la transformările economice și sociale care au avut loc în ultimii zece ani. Noua propunere sprijină o înțelegere comună a unui set principal de competențe-cheie necesare pentru a lucra și a trăi în secolul 21 și promovează introducerea acestor competențe în programele de educație și de formare și în strategiile naționale în materie de competențe. De asemenea, aceasta oferă o bază pentru a descrie, a dezvolta, a evalua, a valida și a compara mai bine competențele-cheie și competențele asociate acestora, în medii educaționale formale, non-formale și informale. Se acordă o atenție deosebită promovării competențelor antreprenoriale (stimulând oamenii să fie mai creativi, mai proactivi, mai orientați către valorificarea oportunităților și mai inovatori),

inclusiv promovării politicilor pentru ca toți tinerii să aibă o experiență antreprenorială practică înainte de terminarea studiilor. Între timp, Comisia a elaborat două cadre specifice pentru a asigura o înțelegere comună și a promova competențele digitale (DigComp) și competențele antreprenoriale (EntreComp) ale cetățenilor;

Comisia Europeană are în continuare discuții cu Statele Membre pentru adoptarea și implementarea unor noi acțiuni precum:

● o inițiativă privind ***monitorizarea absolvenților de studii superioare***, în vederea îmbunătățirii informațiilor despre modul în care evoluează absolvenții pe piața forței de muncă. Feedback-ul din partea absolvenților și cu privire la aceștia, la locurile lor de muncă și la carierele lor este, într-adevăr, foarte important pentru universități, colegii și administrații publice. Acesta oferă informații referitoare la tipurile de locuri de muncă pe care le au absolvenții, la tendințele de pe piața forței de muncă și la punctele forte și punctele slabe ale programelor de învățământ. De asemenea, acest feedback face parte din informațiile și orientările de care potențialii studenți și familiile acestora ar trebui să beneficieze înainte ca studenții să decidă ce anume aleg să studieze. Acest tip de informații se colectează în unele state membre, însă nu în toate și, în plus, se colectează în moduri diferite. Prin inițiativa menționată se va intensifica, la nivelul UE, cooperarea în vederea furnizării unor informații de mai bună calitate și mai comparabile referitoare la locurile de muncă pe care le dețin absolvenții, la cât de ușor își găsesc ei de lucru și la modul în care își folosesc competențele și cunoștințele dobândite;

● o propunere de aprofundare a analizei și a schimbului de bune practici privind modalitățile eficace de oprire a ***exodului creierelor***.

Pentru dezvoltarea competențelor în perioada 2014-2020, prin fondurile structurale și de investiții europene (Fondul Social European – FSE și Fondul European de Dezvoltare Regională – FEDR), se vor aloca peste 30 de miliarde de euro. Programul FSE poate oferi fonduri de sprijin pentru implementare la nivel național de până la 79 de miliarde de euro, alocate unor axe prioritare din domeniul educației, al formării profesionale și învățării pe tot parcursul vieții, al incluziunii sociale și al ocupării forței de muncă. O evaluare inițială a programelor operaționale FSE arată că statele membre vizează să includă peste 8 milioane de persoane slab calificate numai în cadrul axei prioritare educație și formare profesională.

Programul Erasmus+ sprijină, de asemenea, dezvoltarea competențelor în domeniul educației și formării, cu un buget de cca 14,7 miliarde de euro. Costurile de implementare a garanției de competențe vor varia de la o țară la alta, în funcție de mai mulți factori: proporția

forței de muncă slab calificate din populația adultă, gradul deficitului de competențe din acest grup, opțiunile pentru implementare în materie de politici la nivel național, precum și anvergura dispozițiilor și a infrastructurii deja existente.

2.3 Politici și inițiative europene din domeniul tineretului

2.3.1 Cooperarea europeană în domeniul tineretului

Cooperarea europeană în domeniul tineretului se realizează în principal prin două modalități:

- Metoda deschisă de coordonare (*MDC - Open Method of Coordination*)
- Strategia europeană pentru tineret

Metoda deschisă de coordonare este un instrument folosit de Statele Membre UE în special în așa numitele domenii de subsidiaritate, adică acele domenii în care responsabilitatea principală aparține Statului Membru, cum este și problematica de tineret, alături de educație sau cultură. MDC reprezintă o formă de cooperare în care Statele Membre schimbă bune practici și definesc modalități similare de abordare ale unor provocări, politici sacu scheme de finanțare comune. Fără a conduce la măsuri cu impact legislativ, MDC este considerată adeseori a fi o formă inter-guvernamentală mai ușoară de legiferare (*soft law*). Consiliile Miniștrilor de Tineret ai UE identifică obiectivele urmărite și stabilesc indicatorii prin care se urmărește îndeplinirea lor.

Strategia europeană pentru tineret aflată în vigoare[47] a fost adoptată în 2009 și acoperă perioada 2010 – 2018, având drept obiective:

- Crearea de oportunități egale pentru tineri în educație și câmpul muncii
- Promovarea cetățeniei active, includerii sociale și solidarității în rândul tinerilor

Aceste obiective sunt susținute de opt câmpuri de acțiune: 1) angajabilitate și antreprenoriat, 2) incluziune socială, 3) participare, 4) educație și formare, 5) sănătate și bunăstare, 6) voluntariat, 7) tinerii și lumea, 8) creativitate și cultură.

[47] *COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE CONSILIU, PARLAMENTUL EUROPEAN, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR O strategie a UE pentru tineret - investiție și mobilizare O metodă deschisă de coordonare reînnoită pentru abordarea provocărilor și oportunităților tineretului COM(2009) 200 final*, Comisia Comunităților Europene, disponibil online la: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009DC0200&from=EN

La finalul lunii mai 2018 a apărut o comunicare a Comisiei Europene[48] (”Engaging, Connecting and Empowering young people: a new EU Youth Strategy”/„Implicarea, Conectarea și Creșterea capacității tinerilor: o nouă Strategie Europeană pentru Tineret”) privind propunerea viitoarei strategii europene pentru tineret care va intra în vigoare anul viitor și va fi valabilă până în anul 2027. Scopul ei este acela de a da tinerilor o voce mai puternică și de a-i încuraja să se implice în crearea de politici de tineret la nivel european.

Comunicarea Comisiei propune orientarea pe următoarele arii de acțiune:

- ENGAGE (implicare): Încurajarea participării tinerilor la viața democratică și civică;
- CONNECT (conectare): Conectarea tinerilor din interiorul și din afara Uniunii Europene pentru a stimula implicarea prin voluntariat, mobilități de învățare, solidaritate, și în înțelegere interculturală;
- EMPOWER (împuternicire/ responsabilizare/creșterea capacității): sprijinirea și responsabilizarea tinerilor prin creșterea calității, inovației și recunoașterii activității (lucrului) de tineret.

Totodată, strategia propune o abordare inter-sectorială, abordând nevoile tinerilor și din perspectiva altor domenii de politică publică europeană.

Printre elementele de noutate cele mai importante ar fi:

- crearea unei legături mai clare între implementarea politicilor europene de tineret și programele relevante precum Erasmus+ și Corpul European de Solidaritate, dar și prin urmărirea altor fonduri europene investite pentru tineri;
- capitalizarea potențialului învățării nonformale prin intermediul lucrului de tineret și creșterea calității, inovației și recunoașterii acestuia din urmă;
- dezvoltarea unui proces de dialog structurat mai coerent, mai integrat și mai inovator.

2.3.2 Programul Erasmus+

Erasmus+ este programul Uniunii Europene pentru educație, formare, tineret și sport în perioada 2014-2020. Erasmus+ are o structura flexibilă, cu condiții de participare și de finanțare

[48] *A renewed EU Youth Strategy proposed by the European Commission for 2019-2027*, Comisia Europeană, disponibil online la: https://ec.europa.eu/youth/news/eu-youth-strategy-adopted_en

mai simple față de programele precedente sau alte programe din domeniu, și pune accent pe impact şi o abordare strategică.

Cu un buget total de 14,7 miliarde de euro pe o perioadă de șapte ani (2014-2020), Erasmus+ își propune să contribuie la dezvoltarea competențelor și angajabilității (capacității de inserție profesională) prin oferirea unor oportunități de educație, formare și activități de tineret sau sport. Acest buget este cu 40% mai mare decât nivelul precedent al cheltuielilor din perioada 2007-2013 și reflectă importanța pe care UE o acordă acestor domenii și angajamentul de a investi în ele. Totodată se preconizează ca viitoarea generație a programului să beneficieze de un buget dublu în perioada 2021-2027.

În ceea ce privește tineretul, Erasmus+ își propune să îi ajute pe tineri să își dezvolte competenţe pe cele trei arii (cunoștințe, abilități, dar mai ales atitudini) şi să îşi crească şansele de angajare, oferindu-le oportunitatea de a participa în proiecte europene de învăţare. În același timp, le oferă ocazia de a descoperi noi țări, contexte culturale precum și de a-și dezvolta sentimentul de apartenență la Europa. Organizaţiile de tineret implicate au ocazia să își dezvolte abordări noi şi inovatoare de învăţare în context nonformal şi pot coopera cu organizaţii din alte ţări şi schimba bune practici.

Principalele tipuri de proiecte de tineret finanțate prin Erasmus+ sunt:

- Schimburi de tineri pentru grupuri de între 16 și 60 de participanți între 13 și 30 de ani din diferite ţări care se întâlnesc pentru o perioadă scurtă de timp (5-21 de zile) pentru a participa la un program de învăţare nonformală;
- Serviciul European de Voluntariat pentru tineri între 17 și 30 de ani care fac stagii de voluntariat în diferite ţări pentru perioade ce pot varia de la 2 săptămâni la 12 luni (începând cu finalul anului 2018, acestea sunt transferate către Corpul European de Solidaritate);
- Mobilităţi ale lucrătorilor de tineret care iau parte în activităţi de formare, seminarii, evenimente de contact, vizite de studii (activități cu mai multe țări) sau care participă la job shadowing sau perioade de observare în organizaţii de tineret din străinătate;
- Proiecte de parteneriat strategic care îşi propun dezvoltarea şi consolidarea competenţelor tinerilor (în general) şi a lucrătorilor de tineret (în special) prin internaţionalizarea activităţilor acestora şi deschiderea către cooperarea transectorială (cu alte instituţii din alte sectoare). Pot fi de două feluri:

1. Proiecte pentru susținerea inovării care își propun să dezvolte produse intelectuale inovatoare și/sau să ofere o diseminare și exploatare structurată asupra produselor intelectuale inovatoare deja existente;

2. Proiecte pentru susținerea schimbului de bune practici fără produse intelectuale, care se axează pe procesul de învățare și pe activități în sine. Acest tip de proiect oferă posibilitatea organizațiilor implicate să lucreze la nivel transnațional, împărtășind și confruntând idei, practici sau metode de lucru, producând de asemenea rezultate tangibile.

- Proiecte de dialog structurat cu scopul ca tinerii să își face vocea auzită cu privire la modul în care trebuie să fie elaborate și puse în aplicare politicile de tineret la nivel european prin interacțiunea cu factorii de decizie (locali, regionali, naționali, europeni).

Se observă faptul că în programele europene vârsta maximă până la care participantul este considerat eligibil ca tânăr este de 30 de ani, spre deosebire de practica din România în care aceștia sunt considerați a fi tineri până la 35 de ani.

În perioada 2014-2018, au fost depuse pe domeniul tineret 4830 de proiecte în cadrul programului Erasmus+. Din acestea au primit finanțare 1108 proiecte care au implicat 53724 participanți, dintre care 18138 tineri cu oportunități reduse.

În 30 mai 2018, Comisia Europeană a publicat propunerea pentru următoarea generație de programe în domeniul educației, formării profesionale, tineretului și sportului[49], urmărind viziunea Comisiei de a crea un spațiu european al educației până în 2025. Acesta va avea un buget dublu, de 30 de miliarde de euro pentru perioada 2021-2027, din care aproximativ 10%, respectiv 3,1 miliarde de euro va fi alocat proiectelor de tineret. În plus 25,9 miliarde de euro se vor aloca pentru educație și formare și 550 milioane de euro pentru sport.

Noul program va facilita participarea persoanelor care provin din medii defavorizate prin intermediul unor noi modalități, cum ar fi schimburile virtuale și mobilitățile de învățare pe termen scurt, precum și prin facilitarea accesului organizațiilor mai mici și de nivel local. De asemenea, va consolida cooperarea cu țările terțe printr-o combinație de mobilitate fizică și virtuală.

[49] *Commission adopts proposal for the next Erasmus programme 2021-2027*, Comisia Europeană, 2018, disponibil online la: http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/news/commission-adopts-proposal-next-erasmus-programme-2021-2027_en

2.3.3 Corpul European de Solidaritate

Corpul European de Solidaritate este instrumentul strategic propus de către Comisia Europeană ca răspuns la provocările celor aproape 100 de milioane de tineri din Uniunea Europeană. Astfel, în ciuda faptului că generația actuală de tineri este mai bine educată decât oricare alta, aceștia întâmpină dificultăți din ce în ce mai mari în găsirea unui loc de muncă, sunt din ce în ce mai demotivați să se implice activ în comunitate și există diviziuni din ce în ce mai mari între cei cu studii superioare și cei cu oportunități reduse.

Corpul European de Solidaritate a fost lansat oficial în decembrie 2016 dupa ce a fost anunțat de președintele Comisiei Europene, Jean-Claude Juncker, în discursul privind starea Uniunii Europene din septembrie 2016. Acesta a fost debutul primei din cele trei etape de implementare a Corpului, cea în care acesta a funcționat cu finanțare din opt programe existente care aveau obiective similare. Dintre acestea, cel mai cunoscut și utilizat a fost programul Erasmus+, mai precis Serviciul European de Voluntariat, care este deja integrat, și o parte esențiala în Corpul European de Solidaritate. Astfel, toți participanții la proiecte de voluntariat din Erasmus+ sunt implicit și participanți în Corp.

În data de 4 octombrie 2018 a fost publicat Regulamentul de stabilire a cadrului juridic al Corpului european de solidaritate în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene[50] acesta devenind program de finanțare autonom cu proceduri și buget propriu de 340 milioane de euro până în 2020. Primul termen limită pentru depunerea proiectelor a fost 16 octombrie 2018.

Cele trei tipuri de proiecte care se pot depune în Corpul European de Solidaritate sunt următoarele:

- Proiectele de experiență profesională, care durează între 3 și 24 de luni și pot fi formate din una sau o combinație din următoarele tipuri de activități: locuri de muncă și stagii de practică;
- Proiecte de voluntariat, care durează între 3 și 24 de luni și pot fi formate din una sau o combinație din următoarele tipuri de activități: stagii de voluntariat și echipe de voluntariat. Practic acestea vor înlocui proiectele care se desfășoară în acest moment în cadrul Serviciului European de Voluntariat.

[50] *REGULAMENTUL (UE) 2018/1475 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 2 octombrie 2018 de stabilire a cadrului juridic al Corpului european de solidaritate și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1288/2013, a Regulamentului (UE) nr. 1293/2013 și a Deciziei nr. 1313/2013/UE*, disponibil online la: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L:2018:250:TOC

- Proiecte de solidaritate, durează între 2 și 12 luni, sunt implementate de tineri sub formă de grupuri informale și se desfășoară la nivel național (astfel, nu necesită parteneriate trans-național). În felul acesta, tinerii au ocazia să încerce idei inovatoare fiind în mod direct și activ implicați în planificare, implementare, monitorizare și diseminare de rezultate. Sunt foarte asemănătoare proiectelor de tip Inițiativele Tinerilor din fostul program Tineret în Acțiune.

În 11 iunie 2018, Comisia Europeană a publicat propunerea pentru următorul program, Corpul european de solidaritate 2021-2027[51], urmând să aloce suma de 1,26 miliarde de euro pentru acest program, în cadrul bugetului UE 2021-2027. Noul program va permite unui număr de cel puțin 350000 de tineri europeni să se implice în proiecte în propria țară sau în străinătate pentru a ajuta comunități și oameni din întreaga Europă, în perioada 2021-2027, prin voluntariat, stagii și plasamente de muncă.

2.3.4 Recomandarea ENTER! a Consiliului Europei

În 21 ianuarie 2015 Comitetul de Miniştri al Consiliului Europei a adoptat Recomandarea „Accesul tinerilor din cartierele dezavantajate la drepturile sociale”[52] plecând de la nevoia de a promova o politică de tineret bazată pe principii comune care să aibă la baza Carta Socială Europeană[53].

Cunoscută și sub numele de recomandarea ENTER!, fiind rezultatul principal al proiectului[54] cu același nume demarat în anul 2009, acest document identifică un set de măsuri care să fie urmărite de către Statele Membre ale Consiliului Europei în mod deosebit pentru o serie de drepturi sociale prevăzute în articole ale Cartei Sociale Europene cu relevanță ridicată pentru tineri precum:

- Art. 1 (Dreptul la muncă),
- Art. 7 (Dreptul copiilor şi tinerilor la protecţie),
- Art. 9 (Dreptul la orientare profesională),

[51] *EU budget: Commission proposes €1.26 billion to reinforce the European Solidarity Corps*, Comisia Europeană, iunie 2016, disponibil online la: http://europa.eu/rapid/press-release_MEX-18-4130_en.htm
[52] *ACCESS OF YOUNG PEOPLE FROM DISADVANTAGED NEIGHBOURHOODS TO SOCIAL RIGHTS*, Recommendation CM/Rec(2015)3, Committee of Ministers of the Council of Europe, 21 Ianuarie 2015, disponibil online la: https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168066671e
[53] *Carta Socială Europeană*, 1996, disponibil online la: https://rm.coe.int/168047e170
[54] *ENTER*, Consiul Europei, disponibil online la: https://www.coe.int/en/web/enter

- Art. 10 (Dreptul la formare profesională),
- Art. 11 (Dreptul la protecţia sănătăţii),
- Art. 15 (Dreptul persoanelor cu handicap la autonomie, integrare socială şi participarea activă la viaţa comunităţii),
- Art. 17 (Dreptul copiilor şi tinerilor la protecţie socială, juridică şi economică),
- Art. 19 (Dreptul muncitorilor migranţi şi al familiilor acestora la protecţie şi asistenţă),
- Art. 21 (Dreptul la informare şi consultare),
- Art. 30 (Dreptul la protecţie împotriva sărăciei şi excluderii sociale),
- Art. 31 (Dreptul la locuinţă).

Aceasta vine ca o completare naturală pentru tineri în ceea ce privește creșterea accesului la drepturi sociale, extinzând aria de influență în afară Statelor Membre ale Uniunii Europene (pentru că se adresează tuturor celor 47 de State Membre ale Consiliului Europei comparativ cu cele 28 ale UE) și propunând o serie de măsuri concrete structurate în cadrul următoarelor teme:

- Îmbunătățirea condițiilor de viață ale tinerilor dezavantajați cu măsuri dedicate pe mai multe sub-teme ce cuprind: educație și formare, angajare și ocupare, locuire, sănătate, informare și consiliere, sport, timp liber și cultură;
- Reducerea segregării și promovarea includerii sociale;
- Promovarea oportunităţilor relevante de participare la planificarea şi managementul condițiilor lor de viață;
- Asigurarea faptului că toţi tinerii îşi pot exercita pe deplin rolul de cetăţeni activi fără discriminare;
- Recunoaşterea şi sprijinirea învățării nonformale precum și a activităţilor, organizaţiilor şi lucrătorilor de tineret din cartierele dezavantajate;
- Egalitatea de gen;
- Prevenirea tuturor formelor de violență.

Chiar dacă se referă în special la tinerii care trăiesc în cartiere dezavantajate, măsurile propuse sunt relevante pentru o serie largă de tineri cu oportunități reduse. Totodată, fiind o recomandare, nu este obligatorie pentru Statele Membre, însă este foarte utilă întrucât, atât la nivel național dar

mai ales local, poate servi drept un instrument util din care să se extragă o serie de măsuri relevante pentru o anumită comunitate și să se acționeze cu prioritate asupra acestora.

2.3.5 Garanția pentru tineret

Înființată ca urmare a recomandării Consiliului UE din anul 2013[55], *Garanția pentru tineret* are ca scop să *„[...] asigure ca toți tinerii sub vârsta de 25 de ani să primească o ofertă de bună calitate de obținere a unui loc de muncă, de continuare a educației, de intrare în ucenicie sau de efectuare a unui stagiu, într-un interval de patru luni de la intrarea în șomaj sau de la momentul în care nu mai urmează o formă de învățământ formal*." Astfel, se are în vedere facilitarea tranziției de la școală la viața activă, pe de o parte, și maximizarea oportunităților de educație, formare și ocupare pentru tineri, pe de altă parte.

Implementarea Garanției pentru tineret are în vedere șase principii de acțiune (axe): (1) crearea de abordări bazate pe parteneriate, (2) intervenție și activare timpurie, (3) măsuri de sprijin care să permită integrarea pe piața muncii, (4) utilizarea fondurilor Uniunii, (5) evaluarea și îmbunătățirea continuă a sistemului și (6) punerea lui rapidă în aplicare.

Modalitatea efectivă de punere în practică a Garanției pentru tineret este la decizia fiecărui stat membru, una dintre cerințele principale fiind ca aceasta să fie adaptată la circumstanțele naționale, regionale și locale.

La nivel comunitar, Inițiativa „Locuri de muncă pentru Tineri"[56] este principalul instrument de punere în aplicare a Garanției pentru Tineret. Beneficiind de o finanțare de 8,8 mld euro pentru actualul ciclu financiar (2014-2020), ILMT se implementează în principal în regiunile în care șomajul în rândul tinerilor depășește 25%. În România, ILMT se implementează prin Axa Prioritară 1 din cadrul Programului POCU 2014-2020, cu o alocare financiară de 230,6 milioane euro. Regiunile eligibile sunt Sud-Est, Sud-Muntenia și Centru, pentru operațiunile derulate în perioada 2014-2016 și Sud-Est, Sud-Muntenia și Sud-Vest pentru perioada 2017-2020.

În primii patru ani de la lansare, ILMT a produs deja rezultate semnificative la nivelul UE, estimându-se peste 1,8 milioane de tineri beneficiari ai măsurilor de ocupare, educație sau

[55] *RECOMANDAREA CONSILIULUI din 22 aprilie 2013 privind înființarea unei garanții pentru tineret*, (2013/C120/01), disponibil online la: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013H0426(01)&from=EN

[56] *Inițiativa privind ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor*, Comisia Europeană, disponibil online la: http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1176&langId=ro

formare. În România, până la finalul implementării POCU, se are în vedere sprijinirea a 47.200 de tineri prin acest instrument.

În România, Planul de Implementare a Garanției pentru Tineret 2017-2020[57] **(PIGT) definește cadrul operațional de intervenție și descrie în detaliu inițiativele și reformele planificate, bugetul estimat și sursele, precum și cadrul partenerial pentru punerea sa în aplicare.**

Un număr de 13 organizații (opt ministere, ANOFM, CNDIPT și trei ONG-uri) sunt menționate ca actori cheie care sprijină și participă la punerea în aplicare a PIGT, iar ANOFM deține rolul de „catalizator", prin prisma serviciilor directe pe care le furnizează și a responsabilităților asumate în ceea ce privește identificarea și înregistrarea acestora.

PIGT cuprinde 15 reforme și inițiative cheie menite să asigure intervenția și activarea timpurie a tinerilor și 15 măsuri de sprijin pentru integrarea acestora pe piața forței de muncă, incluzând de la propuneri de modificări legislative, la sprijin direct acordat unei anumite categorii. Finanțarea măsurilor PIGT este prevăzută a se realiza prin bugetul asigurărilor pentru șomaj (BAS), Instrumente Structurale (IS), în special Fondul Social European (FSE), Inițiativa Locuri de Muncă pentru Tineri (ILMT) și bugetul de stat.

Ținând seama că cel puțin 17 dintre cele 30 de măsuri sunt implementate cu finanțare prin fonduri europene (FSE și/sau ILMT), progresul PIGT 2017-2020 este influențat în mod semnificativ de performanța derulării Programului Operațional Capital Uman (POCU) 2014-2020. Întârzierea lansării apelurilor face ca implementarea POCU să nu fi produs încă rezultate notabile, astfel încât este dificil de estimat în ce măsură țintele asumate inițial – și implicit cele din PIGT – vor putea fi atinse și dacă efectele vor fi la nivelul așteptat.

Exemplu: Una dintre condițiile principale pentru ca un tânăr NEET să poată beneficia de măsurile prevăzute PIGT este ca acesta să fie înregistrat la Serviciul Public de Ocupare (SPO). Pentru că doar o foarte mică parte dintre tinerii NEET se înregistrează din proprie inițiativă ca șomeri, este nevoie de acțiuni susținute de identificare și mobilizare a acestor tineri, acțiuni pe care ANOFM le derulează cu sprijin FSE/ POCU prin proiectul INTESPO. Acesta prevede identificarea a 200 000 de tineri NEET (din cei aproximativ 400 000 estimați la nivel național) și înregistrarea lor în baza de date ANOFM. Odată înregistrați, tinerii NEET pot

[57] *PLANUL DE IMPLEMENTARE A GARANȚIEI PENTRU TINERET 2017–2020*, Ministerul Muncii și Justiției Sociale, disponibil online la: http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/MMJS/Legislatie/Munca/Plan_implement_Garantie_pt_tineret_2017-2020.pdf

deveni grup-țintă (beneficiari) ai tuturor celorlalte proiecte derulate cu finanțare FSE în cadrul axelor prioritare 1, 2 și 6 ale POCU și prin BAS. Cum însă identificarea și înregistrarea tinerilor a întârziat, toate celelalte măsuri prevăzute înregistrează, la rândul lor, întârzieri, iar costurile asociate identificării tinerilor NEETs sunt transferate cu precădere asupra entităților care derulează proiecte. Totodată, implementarea ILMT (prevăzută a se finaliza în decembrie 2016) a fost prelungită, pentru a permite derularea acțiunilor prevăzute. Pe lângă riscul dezangajării fondurilor europene alocate, problema principală rămâne lipsa de capacitate sistemică de a aborda în mod eficient problema tinerilor NEETs.

Per ansamblu, așa cum reiese din Evaluarea CE cu privire la implementarea Garanției pentru Tineret[58] (mai 2018), în România progresul a fost afectat de întârzieri semnificative, ceea ce a condus la situația în care majoritatea tinerilor NEETs să nu fie încă identificați și înregistrați. Dintre cei înregistrați, două treimi nu au beneficiat de o ofertă de muncă, educație sau formare în primele patru luni, iar cea mai mare parte a tinerilor nu mai sunt contactați niciodată după primirea unei oferte de muncă, pentru a le fi analizată situația.

[58] *Garanția pentru tineret – România*, Comisia Europeană, disponibil online la: http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1161&langId=en&intPageId=3350

3 Contextul național

3.1 Situația tinerilor și contextul social din România

Tinerii reprezintă o categorie socio-demografică de o importanță indiscutabilă și decisivă pentru viitorul oricărei țări. Și în România, la fel ca în Europa sau oriunde în lume, populația tânără este diversă, dinamică și puternic segmentată din punct de vedere socio-demografic, economic, aspirațional. În linie și cu concluziile altor cercetări[59] întreprinse asupra problematicii tineretului din România, considerăm că, în prezent, politicile și strategiile privind tineretul nu mai reflectă nevoile actuale și reale ale acestei populații și necesită revizuire și adaptare urgentă la noile realități.

Pentru a oferi răspunsuri instituționale specifice, nuanțate și țintite adecvat, orice demers de elaborare a unor politici publice în domeniul tineretului trebuie să plece de la o analiză exhaustivă a situației tinerilor în contextul social din România. Pe baza acestei analize, studiul de față realizează o cartografiere a drepturilor sociale care au aplicabilitate la nivelul populației tinere în România, în raport cu recomandările Pilonului european în domeniu, și propune ariile în care intervenția politicilor de tineret suscită cu prioritate o nouă abordare.

3.1.1 Demografie

UNESCO[60] definește „tinerețea" drept „o perioadă de tranziție de la dependența copilăriei la independența vieții adulte și conștientizarea interdependenței noastre ca membri ai unei comunități". Tinerii sunt mai degrabă o categorie fluidă decât o grupă de vârstă fixă. Cu toate acestea, vârsta este cea mai la îndemână cale de definire a acestui grup, în special în legătură cu educația și ocuparea. Prin urmare, „un tânăr" este adesea definit ca o persoană cu vârsta cuprinsă între momentul la care el/ea este probabil să părăsească sistemul de educație obligatorie și cea la care își găsește primul loc de muncă. Aceasta din urmă a crescut treptat, având în vedere că nivelurile din ce în ce mai crescute de șomaj și costurile asociate stabilirii unei gospodării independente pun mulți tineri într-o perioadă prelungită de dependență." În acest context, ONU încadrează în categoria tinerilor persoanele cu vârsta cuprinsă între 14 și 25 ani, în timp ce Uniunea Europeană include persoanele cu vârsta între 15 și 29 de ani.

[59] Citate în continuare în acest capitol.
[60] *What do we mean by "youth"?*, UNESCO, disponibil online la: http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/youth/youth-definition/

Populația tânără (15-29 ani) cuprinde aproximativ 88 milioane persoane în Uniunea Europeană, din care aproximativ 3,4 milioane din România, reprezentând 17% din totalul populației (în ambele cazuri), în scădere de la aproximativ 22% în 1990.

Figură 1 Piramida vârstelor, România și Uniunea Europeană, 2017

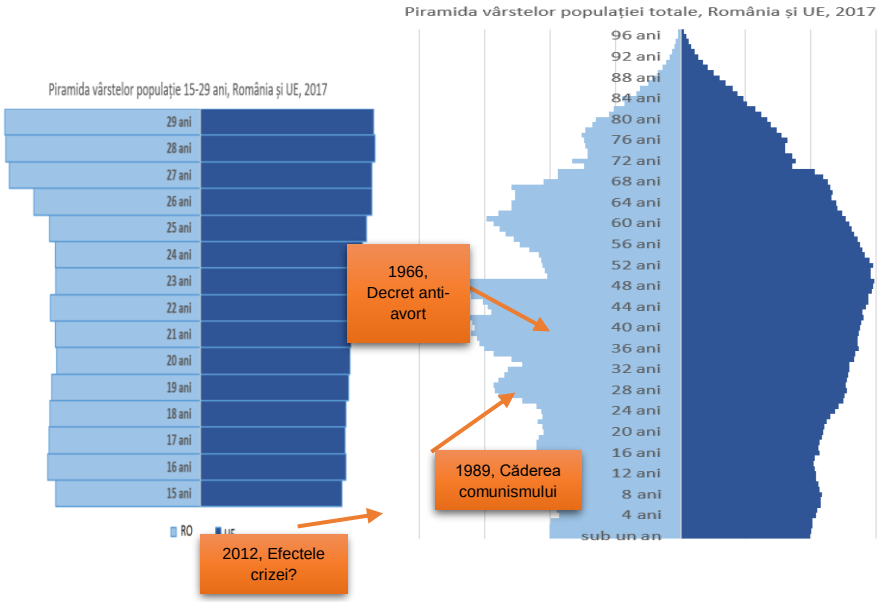

Sursa: Eurostat

Uniunea Europeană se confruntă cu un accentuat declin demografic, în condițiile în care vârsta medie a populației a crescut treptat, de la 35,2 ani în 1990, la 42,9 ani în 2017. Estimările Eurostat[61] arată că această tendință va continua, iar vârsta medie va ajunge la 45 de ani în 2030 și până la 47 de ani în orizontul anului 2050, în condițiile în care speranța de viață la naștere a crescut, de asemenea, constant.

Declinul demografic accentuat are implicații importante în ceea ce privește definirea priorităților și mecanismelor de intervenție pe termen lung. De exemplu rata de dependență a vârstnicilor (peste 65 ani) a depășit-o pe cea a copiilor (0-14 ani), încă din anul 2004 și se estimează că își va continua tendința de creștere și va ajunge aproape dublul acesteia în jurul anului 2050.

[61] *Populația pe vârste*, 1 ianuarie 2017, evidențierea autorilor în casete: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_pjan&lang=en

Figură 2 Rate de dependență tineri și vârstnici, UE-28, 1990-2080

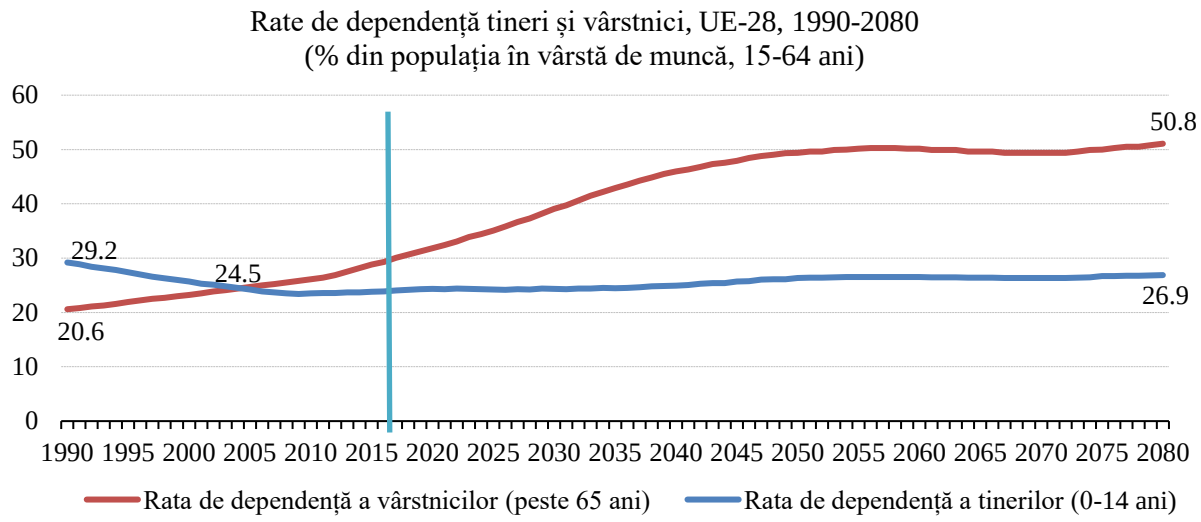

Sursa: Eurostat

În România, cel mai mare număr de tineri se regăsește în București, Iași, Cluj, Suceava și Prahova, unul dintre motive fiind și acela că în aceste județe se află cele mai mari centre universitare din țară.

Figură 3 Populația tânără pe județe, 2017

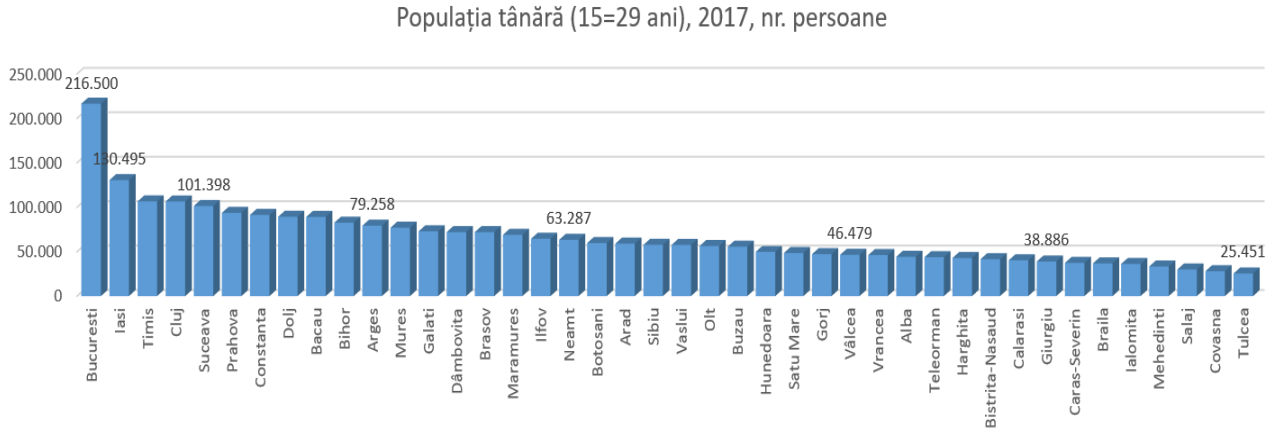

Sursa: INS, TempoOnline

Ca pondere în totalul populației, imaginea este însă diferită, cele mai importante ponderi regăsindu-se în Iași (16,52%), Suceava (16,15%), Botoșani (15,31%), Timiș (15,26%) și Cluj (15,15%). În ciuda numărului mare de tineri, Bucureștiul se situează pe ultimul loc, cei 216 500 tineri reprezentând numai 11,85% din totalul populației.

Figură 4 Ponderea populației tinere în total populație în România

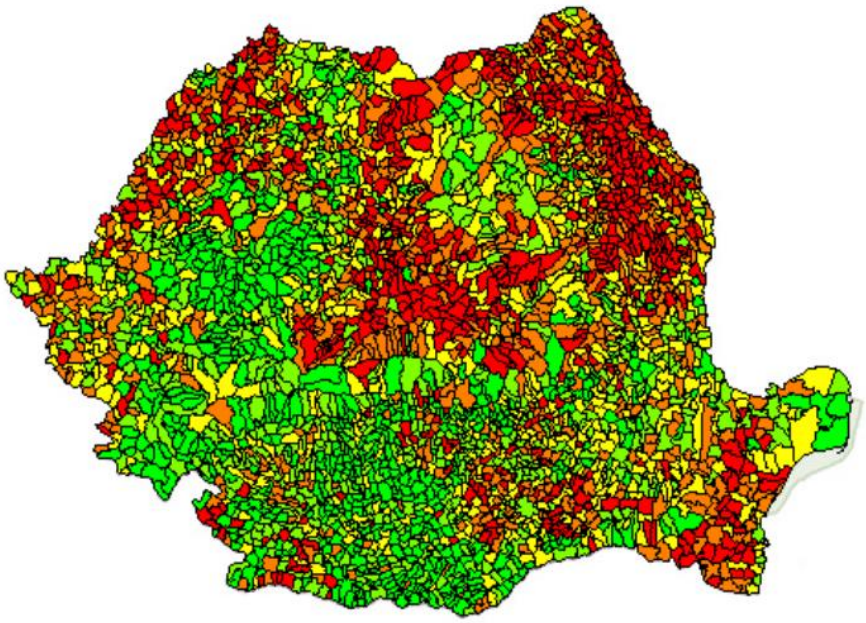

Sursa: Atlasul Teritorial, MDRAP[62]

(NB: roșu reprezintă valori peste medie, verde sub medie; roșu înseamnă pondere mare a populației tinere, verde înseamnă pondere scăzută)

Pe medii de rezidență, se remarcă o scădere treptată a numărului tinerilor care locuiesc în mediul rural, pe măsură ce crește grupa de vârstă. Cei mai mulți tineri din mediul rural au între 15-19 ani și probabil se mută permanent în mediul urban atunci când își continuă studiile sau își găsesc un loc de muncă.

[62] *Observator Teritorial*, Ministerul Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene, disponibil online la: https://ot.mdrap.ro/atlas/creare_harta/

Tabel 1 Populația tânără pe medii de rezidență și grupe de vârstă, 2016

Anul 2016	15-19 ani	20-24 ani	25-29 ani
Urban	488 471	540 328	787 955
Rural	590 694	523 452	536 690
Total	1 079 165	1 063 780	1 324 645

Sursa: INS, TempoOnline

3.1.2 Migrație și mobilitate

Conform statisticilor internaționale[63], 3 578 504 români trăiesc în afara granițelor țării, dintre care 3 108 643 în Uniunea Europeană. O treime dintre aceștia din urmă locuiesc în Italia, iar aproximativ 1,2 milioane în Spania și Germania. Anual, aproximativ 200 000 de persoane sunt înregistrate ca emigranți temporar[64], reprezentând, în fapt, persoane plecate informal, fără renunțarea efectivă la domiciliul din România. Din perspectiva vârstei, statisticile arată că majoritatea persoanelor plecate în străinătate sunt persoane în vârstă de muncă (88%). Dintre cele 207 578 persoane înregistrate ca migranți în 2016, 93 457 sunt tineri, cu vârsta cuprinsă între 15 și 29 ani, un număr care depășește restul persoanelor în vârstă de muncă, din grupa de vârstă 30-64 ani.

[63] *Trends in International Migrant Stock: The 2017 Revision*, Organizația Națiunilor Unite, (United Nations database, POP/DB/MIG/Stock/Rev.2017)
http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/data/estimates2/estimates17.shtml
[64] INS: persoanele care emigrează în străinătate pentru o perioada de cel puțin 12 luni. Emigrație înseamnă acțiunea prin care o persoană care a avut anterior reședința obișnuită pe teritoriul României încetează să mai aibă reședința obișnuită pe teritoriul acesteia pentru o perioadă care este sau se așteaptă să fie de cel puțin 12 luni.

Figură 5 Evoluția emigrației temporare pe grupe de vârstă, 2008-2016

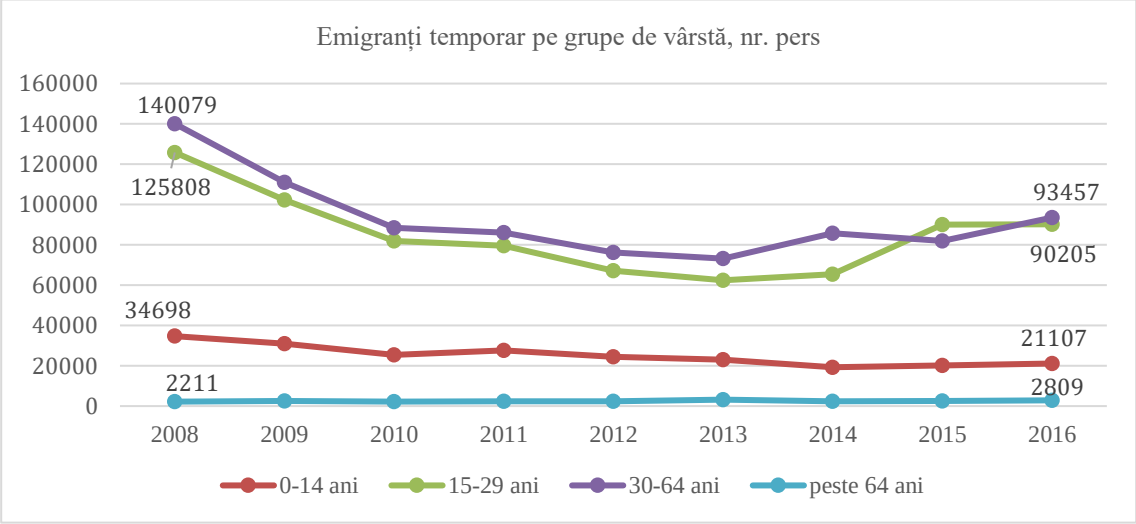

Sursa: INS, TempoOnline

Cercetări recente[65] arată că motivația tinerilor vizavi de plecarea în străinătate nu se rezumă la obținerea unor venituri mai mari, ci are la bază un cumul de argumente, atât de natură materială, cât și personală, de la regăsirea prietenilor sau a familiei, la oportunități de educație sau un stil de viață diferit față de cel din România. Cu alte cuvinte, emigrarea este văzută de tineri drept o cale către succes și de aceea, majoritatea ar prefera plecarea definitivă. Alte cercetări[66] arată că există o corelație puternică între dorința de a pleca în străinătate (chiar și temporar) și gen (bărbații sunt mai inclinați să plece), situație familială (cei necăsătoriți sunt mai tentați să emigreze) și părere cu privire la situația economico-socială de ansamblu din România (cei cu o percepție negativă sunt mai tentați să plece). Pe de altă parte, studiile sociologice menționate arată că nu par să existe diferențe semnificative între tinerii din mediul urban și cel rural, venituri sau situație pe piața muncii, în ceea ce privește emigrarea.

Aceeași cercetare menționată anterior arată că reîntoarcerea tinerilor în țară este motivată cel mai adesea de probleme familiale. Tinerii care se întorc pentru a-și deschide o afacere sunt

[65] Dumitru Sandu, *Procesul migrației tinerilor din România: o abordare comparative europeană*, Centrul de Studii pentru Migrație, Universitatea București, 2017, disponibil online la: https://www.researchgate.net/publication/321012821_The_Migration_Process_of_the_Romanian_Youth_A_European_Comparative_Approach

[66] Victoria Stoiciu, (coordonator), *Raport de cercetare Tineri în România: griji, aspirații, atitudini și stil de viață*, Centrul de Sociologie Urbană și Regională – CURS pentru Friedrich-Ebert-Stiftung România (FES), 2014, disponibil online la: http://www.fes.ro/media/2014_news/Raport-FES-Tineri_in_Romania.pdf

puțini și, mai mult, la puțin timp după începerea activității pleacă înapoi în străinătate, pentru că mediul de afaceri se dovedește a fi mult mai puțin prietenos decât s-au așteptat.

În analiza sa privind fluxurile migrației românilor în străinătate, ”*Romanian migration fields on the move*”[67] (2017), Dumitru Sandu notează că „revenirea migranților permanenți va fi, cel mai probabil, redusă ca frecvență, pe fondul unei modernizări instituționale ezitante (în România) și în legătură cu slaba orientare a politicilor economice către încurajarea investițiilor și îmbunătățirea infrastructurii. În măsura în care acești parametrii se vor îmbunătăți, migrația de întoarcere s-ar putea intensifica.”

Totodată, fenomenul migrației circulare, sau a „euro-navetismului” pare să se fi intensificat, ceea ce ar putea determina o diminuare a plecărilor definitive. Nu există însă date oficiale în acest sens.

Declinul demografic și migrația, în special cea a tinerilor, sunt fenomene cu impact pe termen lung iar modul în care acestea evoluează și felul în care sunt gestionate la nivel de politică publică, are implicații sub multiple aspecte, inclusiv din perspectiva securității naționale. În acestă cheie, *Strategia Națională de Apărare [SNA] a Țării pentru Perioada 2015-2019* menționează printre riscurile la adresa securității naționale, între altele, pe cele de natură socială, „pe fondul declinului demografic, al emigrației populației active, deficiențelor din sistemele de educație, sănătate și asistență socială, precum și al distorsiunilor pe piața muncii […]”. În aceeași linie, *Strategia de Dezvoltare a României în următorii 20 de ani*[68], elaborată de către Academia Română, arată că, în orizontul anului 2050, populația României ar putea ajunge la 15-16 milioane de locuitori, din cauza natalității scăzute și a emigrației, confirmând faptul că „scăderea populației țării, și mai ales diminuarea populației tinere și active poate pune presiune pe viitoarea dezvoltare a țării și în mod concret în sectoarele economice unde productivitatea este mai redusă”.

Pe lângă plecarea în scop de muncă, mobilitatea educațională a tinerilor în străinătate a crescut semnificativ în ultimii ani, încurajată de politicile și programele derulate la nivel comunitar, susținută de nivelul bun de pregătire în ceea ce privește competențele lingvistice și în ciuda faptului că există numeroase provocări nerezolvate. Clasamentul ”Mobility Scoreboard”[69]

---

[67] Dumitru Sandu, R*omanian Migration Fields on the Move*, 2017, Centrul de Studii pentru Migrație, Universitatea București, disponibil online la: https://www.researchgate.net/publication/324606088_ROMANIAN_MIGRATION_FIELDS_ON_THE_MOVE

[68] Ionel Valentin-Vlad (coordonator), *Strategia de Dezvoltare a României în următorii 20 de ani*, Editura Academiei Române, 2015, vol. 1, p. 184, disponibil online la: http://www.acad.ro/bdar/strategiaAR/doc11/Strategia.pdf

[69] *Mobility Scoreboard*, Comisia Europeană, disponibil online la: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/mobility-scoreboard

realizat de către CE arată că România înregistrează scoruri slabe îndeosebi în ceea ce privește recunoașterea rezultatelor învățării, sprijinirea tinerilor proveniți din medii dezavantajate și portabilitatea sprijinului financiar public (subvenții și granturi).

Pe lângă plecarea în scop de muncă, mobilitatea educațională a tinerilor în UE a crescut semnificativ în ultimii ani, încurajată mai ales de politicile și programele derulate la nivel comunitar. În total, peste 30 000[70] de tineri studiază anual numai în Uniunea Europeană.

Figură 6 Mobilitatea studenților în Europa - studenți (ISCED 5-6) care studiază într-o altă țară UE/ EFTA sau candidată (nr./1000 studenți)

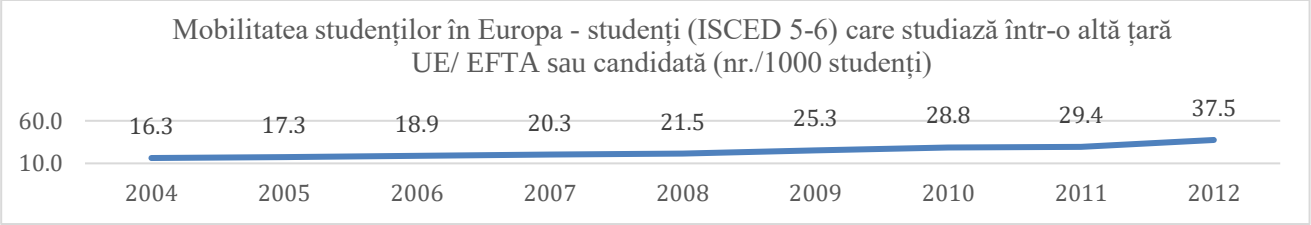

Sursa: Youth mobility macro data for Europe - SUF - H2020-Project "Mapping mobility – pathways, institutions and structural effects of youth mobility"[71]

Principalele destinații de studii pentru din România sunt Italia și Marea Britanie (accesibilitate), urmate la distanță considerabilă de Franța (prin tradiție), Danemarca (datorită facilităților) și Ungaria (proximitate).

Figură 7 Principalele destinații de studii pentru tinerii români (2016)

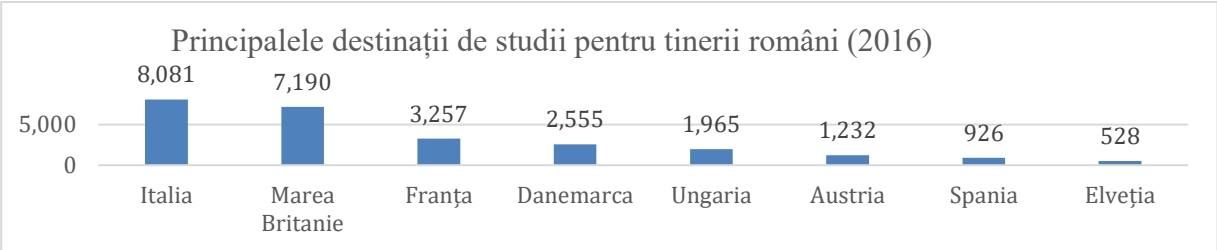

Sursa: Eurostat

[70] Date 2014, Eurostat, Mobile students from abroad enrolled in tertiary education, by country of origin, http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do
[71] MOVE, disponibil online la: http://move-project.eu/data/

3.1.3 Generații

În cadrul acestui studiu, termenul de cohortă generațională („generație”) se definește ca fiind un grup de persoane născute aproximativ la aceeași dată și crescute în aproximativ același context, care împărtășesc o experiență de viață relativ comună și prezintă caracteristici, preferințe și valori apropiate pe parcursul vieții lor. Pornind de la această definiție și preluând terminologia utilizată în media, „generația tânără” se compune din două cohorte: **Generația Y (Mileniali)**, născuți între 1980 și 1994 și **Generația Z** (născuți între 1995 – 2012).

Denumirea generației	**Început**	**Sfârșit**	**Cei mai tineri astăzi au … ani**	**Cei mai în vârstă astăzi au …. ani**
Generația X	1965	1979	39	53
Xennials	1975	1985	33	43
Generația Y (Mileniali)	1980	1994	24	38
Generația Z	1995	2012	6	23
Generația Alpha	2013	2025	1	5

Notă: Anii de început și de sfârșit care încadrează generațiile sunt orientativi.

Din perspectiva împărțirii în cohorte generaționale, majoritatea tinerilor din UE (și implicit din România) fac parte din Generația Z (57%), restul regăsindu-se în Generația Y (43%). Aceștia reprezintă însă doar 38% din totalul populației de mileniali și 50% din generația Z, aceste două cohorte fiind reprezentate mai ales în rândul populației adulte (mileniali) și în rândul copiilor (generația Z).

Denumirea Generației	Total UE (2017)	Din care 15-29	Total RO (2017)	Din care 15-29
Generația Y (Mileniali)	99 011 484	**38 094 385**	3 977 584	**1 500 395**
Generația Z	98 444 445	**49 934 981**	3 813 243	**1 913 554**
Populație totală (0-99)	511 522 671	88 029 366	19 644 350	3 413 949

Sursa: Eurostat

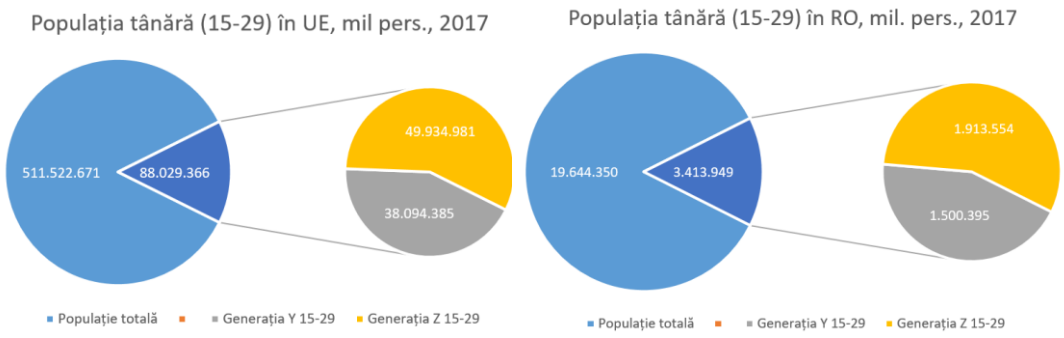

Deși contestată, identitatea generațională reprezintă un concept cu o popularitate ridicată, prin care cohortele generaționale sunt analizate și caracterizate. Din această perspectivă, analizele de specialitate identifică trei elemente principale care determină „identitatea" unei generații, și anume: **(1) contextul socio-economic** în care s-au născut și trăiesc indivizii respectivi, **(2) atitudinea față de familie și stilul de parenting** și **(3) relația cu tehnologia**[72].

Milenialii din România s-au născut în comunism și sunt primii care și-au petrecut copilărila și adolescența în perioada tranziției, simțind direct efectele restructurării economice, șocurile și deziluzia părinților lor, sau, dimpotrivă, succesul acestora în noul context. Ei au fost generația cu „cheia de gât", crescuți de bunici la țară. În același timp, au fost printre primii care au experimentat lucrul cu computerul și internetul și s-au maturizat expuși pe deplin la valorile vestice, într-un context puternic globalizat.

Tot ei au fost printre primii beneficiari ai multiplelor oportunități de a studia în țările Uniunii Europene. Până de curând, generația Millenials era cea mai tânără generație pe piața

[72] *Centre for Generational Kinetics*, disponibil online la: http://genhq.com/

muncii, tranziția lor către viața activă fiind marcată în mare măsură de dificultățile generate de criza financiară, de nesiguranță și apariția noilor forme de muncă.

Din perspectiva contextului socio-economic și a experiențelor avute, millenialii tineri (până la 29 de ani) sunt mai apropiați de generația Z, decât de millenialii născuți înainte de 1989. Generația Z s-a născut în perioada tranziției, beneficiind din plin de oportunitățile de studiu oferite de Uniunea Europeană dar trăind și drama plecării părinților în străinătate. Nativi digital, membrii generației Z au fost expuși de mici atât la aspectele pozitive, cât și la cele negative, ale rețelelor sociale și ale noilor tehnologii.

Sondajul recent al Forumului Economic Mondial, derulat la nivel internațional și care a inclus și România[73], arată că printre motivele principale de îngrijorare ale tinerilor se numără: schimbările climatice și distrugerea naturii, conflictele majore, discriminarea și inegalitățile. Corupția este considerată de către tineri drept principalul factor determinant pentru inegalitate, alături de venituri, accesul la educația de calitate și discriminare.

În ceea ce privește relația tinerilor cu tehnologia, sondajul arată că tinerii sunt din ce în ce mai confortabili cu noile tehnologii și au învățat să se adapteze și să se apere de riscurile expunerii online, considerând, în același timp, că inteligența artificială va crea mai multe locuri de muncă decât cele pe care le va înlocui.

Pe de altă parte, lipsa experienței, disponibilitatea scăzută a locurilor de muncă și concurența ridicată sunt aspecte care îi îngrijorează în raport cu găsirea unui loc de muncă, alături de nevoia crescută de a-și sigura echilibrul între viața de familie și muncă.

3.1.4 Problemele cheie ale tinerilor

În condițiile unui ritm lent al creșterii economice, al creșterii inegalităților privind distribuția veniturilor și pe fondul suprapunerii unor factori precum declinului demografic sau noua revoluție industrială, mobilitatea socială inter-generațională[74] este în declin[75].

[73] *Sondaj Global Shapers 2017*, Forumul Economic Mondial, disponibil online la: http://www.shaperssurvey2017.org/static/data/WEF_GSC_Annual_Survey_2017.pdf

[74] Mobilitatea socială inter-generațională reflectă legătură dintre statutul socio-economic al părintelui (de obicei tatăl) și al copilului, cu alte cuvinte; aceasta se poate manifesta atât crescător, cât și descrescător și, cu cât este mai strânsă, cu atât arată o mobilitate mai scăzută. Mobilitatea inter-generațională tinde să fie mai ridicată în țările cu o egalitate mai mare a veniturilor și mai scăzută în țările unde inegalitățile sunt semnificative.

[75] *Social mobility in the EU*, Eurofound, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2017.

La nivel politic dar nu numai, se vorbește cu crescută îngrijorare despre faptul că tinerii de astăzi nu vor beneficia de aceleași oportunități pentru a avansa pe scara socială ca generațiile anterioare. Tradițional, mobilitatea socială a fost strâns legată de cea educațională (copiii cu un nivel de educație superior părinților au, de asemenea, venituri mai ridicate decât aceștia). Prin contrast, în România ultimilor ani, analizele BM[76] arată că mobilitatea socială tinde să fie mai ridicată decât cea educațională: cu alte cuvinte, chiar dacă au un nivel de educație similar părinților, copiii este probabil să aibă un statut economic superior părinților.

Acest fapt se datorează, probabil, restructurării economiei și remitențelor transmise de către cei plecați la muncă în străinătate și are un impact direct asupra modului în care tinerii se raportează față de educație și muncă. În cele ce urmează, prezentăm principalele repere în ceea ce privește participarea tinerilor la educație și formare, pe piața muncii.

Educație și formare

Față de Uniunea Europeană, procentul tinerilor din România care participă în sistemul de educație este semnificativ mai scăzut, pe toate grupele de vârstă, situându-se la aproximativ 77% din media comunitară. Așa cum este de așteptat, cele mai ridicate niveluri de participare se înregistrează în grupa de vârstă 15-19 ani, cuprinsă încă în mare parte în învățământul obligatoriu (clasa a-X-a în România). Rata de participare scade apoi progresiv, cel mai scăzut nivel înregistrându-se în grupa de vârstă 25-29 ani, tot în acest caz fiind și cea mai pronunțată diferență față de situația din UE. Astfel, numai 6,7% dintre tinerii cu vârsta peste 25 de ani din România participă în continuare la studii, față de 13,3% în medie, în UE.

Figură 8 Rata de participare la educație, pe grupe de vârstă, RO și UE, 2015 (%)

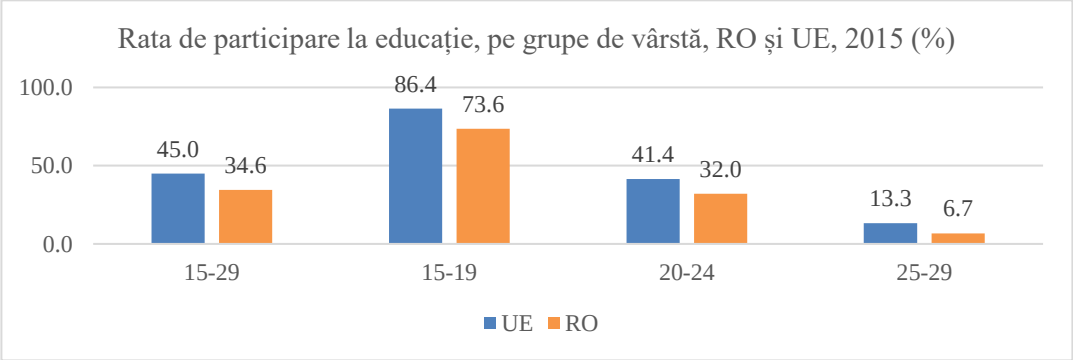

Sursa: Eurostat

[76] *Fair Progress? Economic Mobility across Generations Around the World*, p. 144, Banca Mondială, 2018.

Cauzele care generează această situație sunt multiple și țin atât de factori naturali (trecerea de la educație la viața activă în general în jurul vârstei de 20 de ani) sau de cadrul de reglementare (durata obligatorie impusă prin lege), cât și de dinamica pieței muncii (cererea pentru anumite competențe, disponibilitatea locurilor de muncă, de oferta educațională și accesibilitatea acesteia (cost, burse, calitate). Participarea la educație este influențată, de asemenea, de disponibilitatea veniturilor. Nu în ultimul rând, participarea la educație după terminarea ciclurilor obligatorii este influențată de atitudinea familiei, de percepția și așteptările tinerilor vizavi de beneficiile pe care le-ar putea obține, în contrapondere cu intrarea pe piața muncii (costul de oportunitate).

Ținând seama de acești factori, atât în UE cât și în România, majoritatea tinerilor cu vârsta până la 20 de ani sunt implicați exclusiv în activități de educație (77,7% în UE și 82,2% în România). După această vârstă, crește semnificativ numărul celor care își găsesc un loc de muncă și părăsesc sistemul de învățământ/formare, astfel încât, în grupa de vârstă 25-29 ani, mai puțin de unu din 10 tineri își continuă educația fără a avea și un loc de muncă (8% în UE și 3% în România). În grupa de vârstă 20-24 de ani, ponderea celor care studiază este aproximativ egală cu a celor care lucrează.

Foarte puțini tineri din România au un loc de muncă în paralel cu educația (sub 2%, pe toate grupele de vârstă), spre deosebire de cei din Uniunea Europeană, unde procentul ajunge chiar și la 18% pentru grupa de vârstă 20-24 de ani.

Pe de altă parte, procentul de tineri care nu urmează o formă de educație sau formare și nu au nici un loc de muncă (NEET) este mai mare în România în toate grupele de vârstă.

Figură 9 Implicarea tinerilor între 15-29 ani în educație/ formare și ocupare, UE 2017 (%)

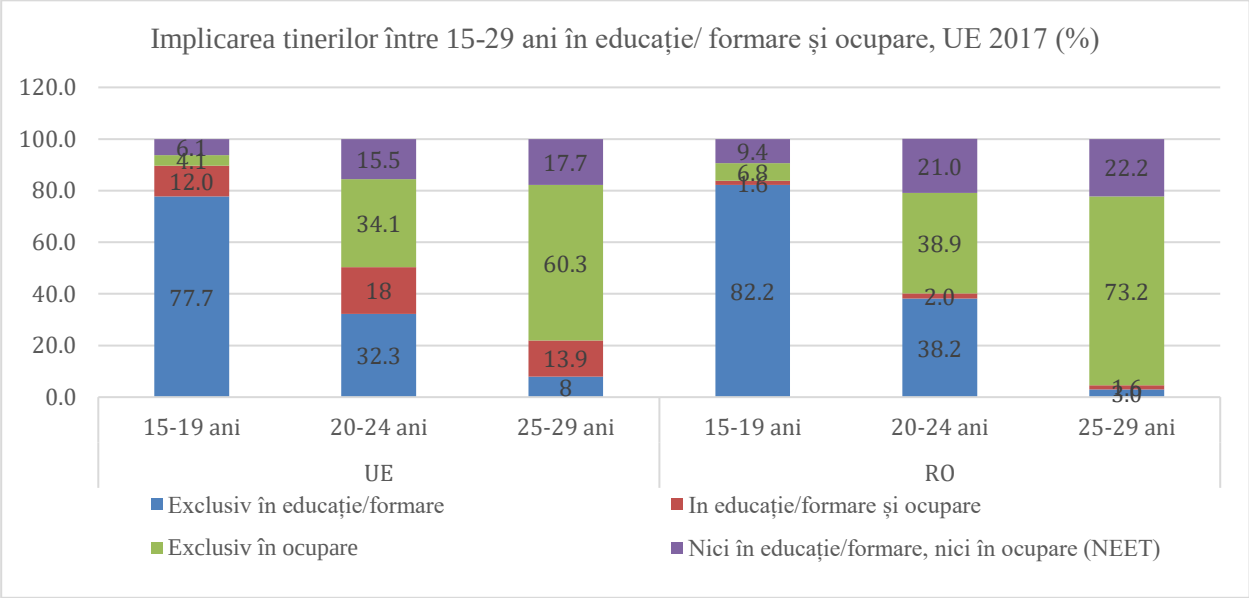

Sursa: Eurostat

După vârsta de 20 de ani, scade dramatic numărul tinerilor care își continuă studiile (40,2% față de 83,8% în grupa de vârstă 15-19 ani), iar după 25 de ani mai 5% mai urmează o formă de educație sau formare (exclusiv sau în paralel cu un loc de muncă). Drept consecință, majoritatea tinerilor din România (88,1%) rămân la un nivel scăzut sau mediu al studiilor (ISCED 3-4), doar 11,6% (jumătate față de media UE) dintre aceștia având studii superioare.

Figură 10 Populația tânără (15-29 ani) pe niveluri de educație, RO și UE, 2017 (% în total)

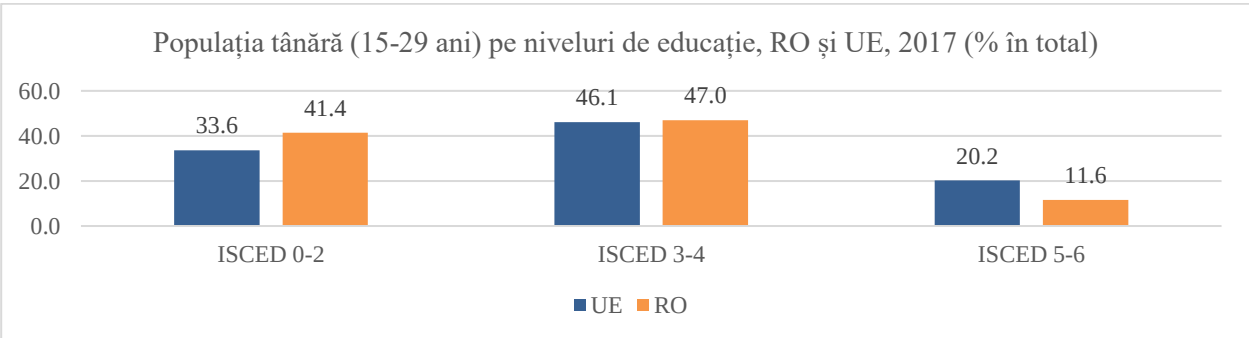

Sursa: Eurostat

În grupa de vârstă 25-29 ani, când tranziția de la educație la viața activă s-a încheiat pentru majoritatea, numai 24,8% dintre tinerii din România au studii superioare, față de 38% în UE. Valorile înregistrate pentru femei sunt sensibil mai mari față de cele pentru bărbați (28,7% față de 21,1%), ceea ce arată că, în această privință, genul nu reprezintă o barieră în România.

Figură 11 Tineri (25-29 ani) cu studii superioare (ISCED 5-8), RO și UE, 2017 (% în total)

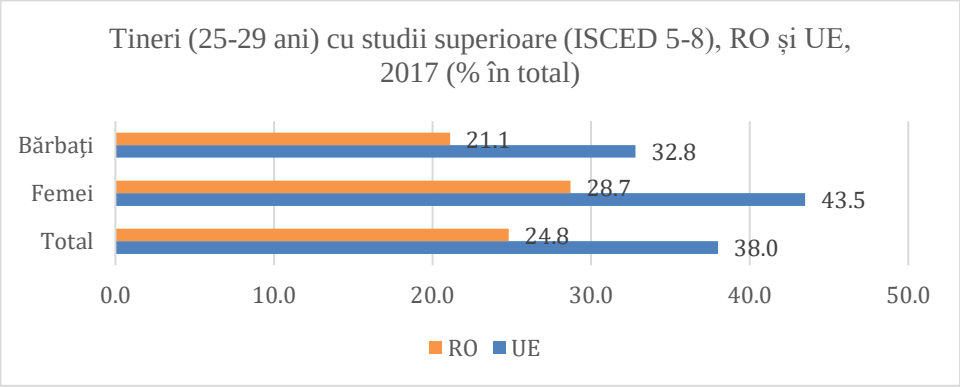

Sursa: Eurostat

Un aspect deficitar este însă ponderea ridicată a persoanelor care părăsesc de timpuriu sistemul de educație, pondere care se ridică la aproape dublul valorii înregistrate în medie în Uniunea Europeană. Ponderea celor care părăsesc de timpuriu școala este apropiată de media europeană într-un singur caz, și anume cel al persoanelor care își doresc să muncească (3,7% în România, și UE). În toate celelalte cazuri, diferențele sunt semnificative. Motivația pentru muncă poate fi considerată, așadar, un factor care influențează similar tinerii din România și pe cei din UE vizavi de menținerea în sistemul de educație până la finalizarea acesteia.

Așa cum reiese din graficul de mai jos, între persoanele care nu își doresc să muncească, femeile au cea mai mare pondere (8,4% în România, față de 2,8% în UE și față de numai 1,9% în cazul bărbaților), ceea ce poate însemna că părăsirea sistemului de educație în cazul lor, este asociată preluării altori îndatoriri (de exemplu, cele familiale). Valori mult ridicate în cazul femeilor se înregistrează și pentru persoanele care nu au un loc de muncă.

Figură 12 Persoane (18-24 ani) care părăsesc de timpuriu sistemul de educație, pe sexe și statut pe piața muncii, RO și UE, 2017 (%)

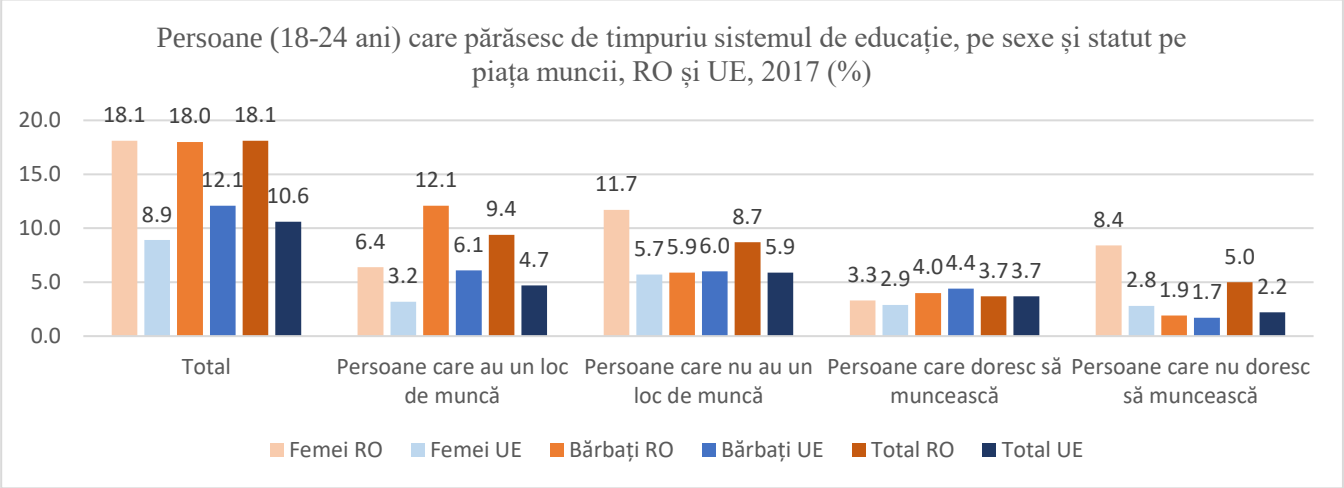

Sursa: Eurostat

Conform analizelor de specialitate[77], cauzele ratei ridicate de părăsire timpurie a școlii sunt, în primul rând, „rezultatul unei serii de factori care au avut impact asupra cohortelor de vârstă școlară anterioare, care au început să împlinească 18 ani: 1) rate ridicate de abandon școlar în învățământul primar și învățământul secundar inferior (gimnaziu), din cauza măsurilor insuficiente de prevenire; 2) o tranziție dificilă la învățământul secundar superior (liceu sau școală profesională), în special pentru elevii din mediul rural, precum și rate ridicate de abandon în învățământul liceal; 3) furnizarea insuficientă de programe de remediere, cum ar fi programele „a doua șansă”.” De asemenea, sărăcia și lipsa de resurse financiare reprezintă elemente determinante, alături de furnizarea și accesul insuficient la educație de calitate, servicii de asistență insuficiente sau atitudini discriminatorii în special față de romi, elevi cu dizabilități sau copii cu nevoi educaționale speciale”[78]. Totodată, părăsirea școlară timpurie a fost de 27,8 % în mediul rural față de 19,3 % în orașele și zonele suburbane și 5,9 % în orașe mari.

O altă cauză poate fi asociată fenomenului migraționist. Ținând seama de faptul că acesta a luat amploare de cel puțin 10 ani în România, o parte a tinerilor adulți de astăzi sunt foști copii „rămași acasă”, care nu doar că au resimțit din plin efectele separării de părinți dar nu au fost nici în atenția niciunei politici publice dedicate. Nu există studii longitudinale care să analizeze

[77] *Monitorul educației și formării 2016. Educație și formare. România*, Comisia Europeană, disponibil online la: https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/monitor2016-ro_ro.pdf
[78] *Monitorul educației și formării 2016. Educație și formare. România*, pp. 3-4, Comisia Europeană, disponibil online la: https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/monitor2016-ro_ro.pdf

evoluția în timp a acestor copii, efectele pe termen lung ale distanței de părinți și implicațiile la nivel social.

Diferite analize[79] arată că, în cazul copiilor cu părinții plecați în străinătate, rata abandonului școlar este mai ridicată, la fel cum este și incidența afecțiunilor de natură psihologică, precum depresia sau anxietatea. La nivel practic, copii și tinerii cu părinți plecați dedică mai puțin timp școlii și educației, au mai multe responsabilități în gospodărie (în special fetele, și în special în mediul rural).

Impactul pe termen lung asupra modului în care acești copii s-au format ca adulți, precum și implicațiile privind atitudinea lor vizavi de propria familie, societate, muncă, educație reprezintă un subiect care are nevoie de analize aprofundate, iar răspunsurile de natura politicilor publice trebuie să aibă în vedere implicațiile pe termen lung în ceea ce privește abordarea fenomenului criminalității și violenței, mai ales pe fondul unui nivel scăzut de educație și al unui fond emoțional special, al unei întregi categorii de populație.

Pe termen scurt, măsurile de politică publică trebuie să aibă în vedere gestionarea timpurie a acestor riscuri, inclusiv prin derularea de programe speciale cu copiii/tinerii rămași în țară ai căror părinți plecați la muncă în străinătate, prevenirea părăsirii timpurii a școlii, promovarea unei atitudini pozitive față de muncă, dezvoltarea spiritului civic.

Participarea pe piața muncii

Tranziția din sistemul de educație și formare către piața muncii se face treptat, este influențată de nivelul de educație (tinerii din învățământul profesional și tehnic ocupă un loc de muncă la o vârstă mai mică decât cei care urmează învățământul terțiar) dar și de sistemul de educație. La nivel european, estimările arată că vârsta obișnuită la care un tânăr ocupă primul loc de muncă este între 18 și 24 de ani. În general, tranziția de la școală la viața activă este îndelungată și mai nesigură decât în trecut[80], iar calitatea ocupării este mai scăzută pentru tineri (parțial și din cauza faptului că, pentru mulți dintre aceștia, educația continuă să fie principala prioritate până după 20 de ani). De exemplu, în România, ponderea tinerilor care lucrează cu normă parțială este aproape dublă față de restul populației ocupate, majoritatea (66,9%) aflându-se în această situație

[79] Atât naționale, cât și la nivel internațional. A se vedea Raportul ONU Impactul migrației tinerilor (2013), disponibil online la: https://www.un.org/development/desa/youth/world-youth-report.html

[80] *Youth in Europe. A statistical portrait*, Eurostat, 2009. Disponibil online la: https://pjp-eu.coe.int/documents/1017981/1668203/YouthinEurope.pdf/40f42295-65e4-407b-8673-95e97026da4a

involuntar. Numărul tinerilor care lucrează part-time din cauze independente de voința lor este de mai bine de două ori mai ridicat față de cel din UE (de numai 29,7%).

Figură 13 Tipul de program de muncă, pe grupe de vârstă, R0, 2016 (%)

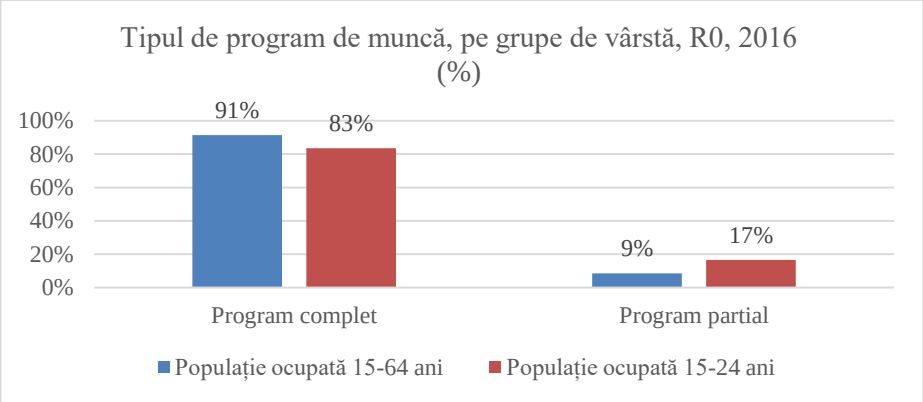

Sursa: INS, Tempo Online

Nivelul remunerației este, de asemenea, mai scăzut pentru tineri, în comparație cu persoanele peste 30 de ani, pentru toate grupele de ocupații cu excepția muncitorilor necalificați. Chiar și pentru grupa de vârstă 25-29, cea mai bine plătită, venitul mediu brut se ridică la numai 83% din cel realizat la nivelul întregii populații de salariați, iar pentru grupele de vârstă mai mici disparitățile sunt și mai mari, astfel încât pentru grupa de vârstă 15-19 ani, venitul mediu brut reprezintă doar jumătate din cel obținut de totalul salariaților. Veniturile ajung la valori apropiate cu restul salariaților numai în categoria 25-29 de ani și numai în cazul specialiștilor, tehnicienilor, funcționarilor administrativi și lucrătorilor în domeniul serviciilor (mai puțin de 10% diferență). În cazul operatorilor de instalații și mașini, diferența de venit este de aproximativ 35%.

Grupa muncitorilor necalificați este mai bine plătită decât restul, pe toate categoriile de vârstă, de unde rezultă faptul că aceasta este singura categorie unde experiența (vechimea) nu este remunerată suplimentar.

Venitul brut realizat în luna octombrie 2016 de către salariații cu program complet de lucru care au fost plătiți întreaga lună, pe grupe de vârstă și grupe majore de ocupații (ISCO-08)

Venitul brut realizat	**TOTAL**	**15-19 ani**	**20-24 ani**	**25-29 ani**
	3 314	1 754	2 126	2 751
Membri ai corpului legislativ, ai executivului, înalți conducători ai administrației publice, conducători și funcționari superiori	6 213	2 076	2 556	3 639
Specialiști în diverse domenii de activitate	4 007	1 580	3 016	3 932
Tehnicieni și alți specialiști din domeniul tehnic	3 269	1 920	2 452	2 908
Funcționari administrativi	2 504	1 819	2 081	2 350
Lucrători in domeniul serviciilor	1 977	1 579	1 695	1 783
Lucrători calificați în agricultura, silvicultură și pescuit	1 950	1 501	1 648	1 603
Muncitori calificați și asimilați	2 625	1 952	2 172	2 292
Operatori la instalații și mașini; asamblori de mașini și echipamente	3 122	2 045	1 996	2 021
Muncitori necalificați	1 665	1 724	1 802	1 795

Sursa: INS, TempoOnline

Tinerii sunt cei mai vulnerabili atunci când vine vorba despre calitatea locurilor de muncă. Cercetări la nivelul UE[81] arată că tinerii la începutul vieții active (20-24 ani), în special cei cu un nivel de calificare scăzut și mai ales femeile, se află cel mai frecvent într-o situație de precaritate în ceea ce privește locul de muncă (*precarious employment*[82]), fie că este vorba despre remunerație scăzută, intensitatea ridicată a muncii, nesiguranța menținerii locului de muncă (temporar, part-time etc.), absența beneficiilor sociale, discriminare etc.

Rata șomajului în rândul tinerilor este semnificativ mai mare decât în cazul restului populației active, ajungând la 16,8% în UE și 18,3% în România, față de numai 7,6% și, respectiv 4,9%.

Figură 14. Rata șomajului 2008 – 2017, RO și UE pe grupe de vârstă

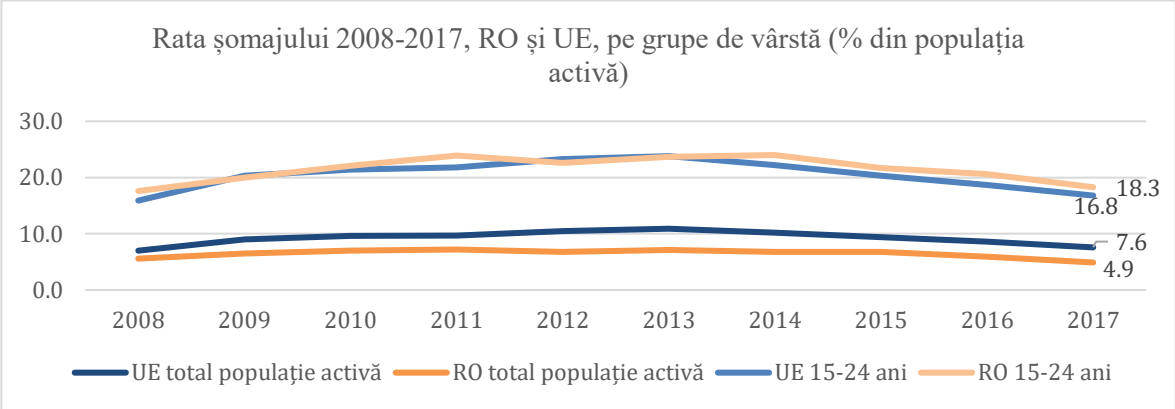

Sursa: Eurostat

Datele reflectă faptul că majoritatea tinerilor din această categorie de vârstă nu fac încă parte din populația activă și, în cele mai multe cazuri, urmează un program de studii. De altfel, rata de activitate crește progresiv după vârsta de 20 de ani, depășind chiar și rata activitate la nivelul întregii populații active (15-64 ani) în grupa de vârstă 25-29 ani.

[81] Davide Barbieri, *Gender, skills and precarious work in the EU — Research note*, European Institute for Gender Equality, 2016, disponibil online la: https://eige.europa.eu/resources/ti_pubpdf_mh0217250enn_pdfweb_20170503163908.pdf

[82] Deși nu există o definiție reglementată a precarității în materie de ocupare, în general se vorbește despre acest fenoment atunci când angajatorii transferă riscurile și responsabilitățile către angajați. Astfel, poate fi vorba de muncă prestată în context formal sau informal, de cele mai multe ori dependentă, și care, obiectiv sau subiectiv, conține un anumit grad de nesiguranță și incertitudine pentru angajat. Acesta poate fi raportat la durata contractului, lipsa mijloacelor de protecție socială, remunerația scăzută, lipsa posibilităților de asociere. Mai multe detalii cu privire la precaritatea ocupării se pot găsi, de ex. în materialul acesta, *POLICIES AND REGULATIONS TO COMBAT PRECARIOUS EMPLOYMENT*, Organizația Internațională a Muncii, 2011, disponibil online la: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---actrav/documents/meetingdocument/wcms_164286.pdf

Figură 15 Rata de activitate pe grupe de vârstă, RO și UE, 2017 (%)

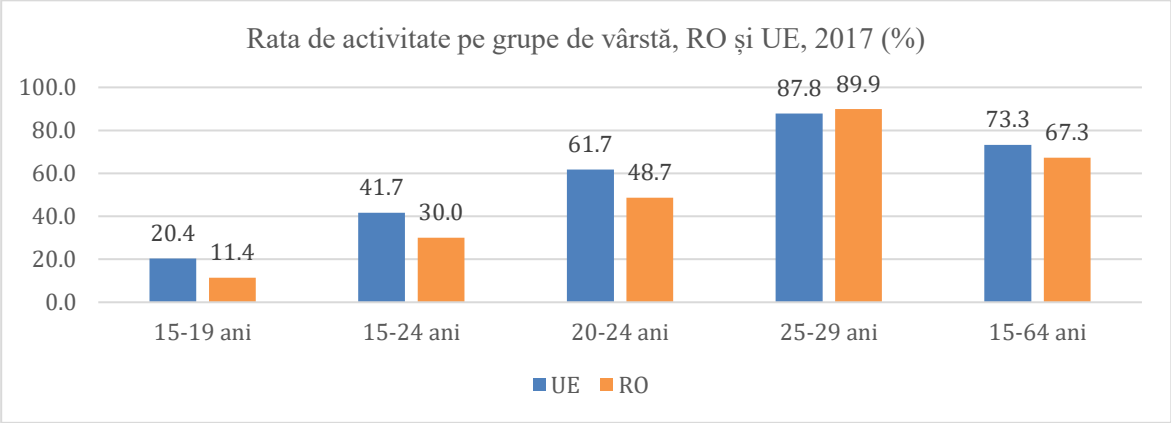

Sursa: Eurostat

Din punct de vedere al nivelului educației, cea mai ridicată rată de ocupare se regăsește în rândul tinerilor cu educație superioară (80,9%), iar cea mai scăzută în rândul tinerilor cu educație primară sau secundară (25,1%). În cazul tinerilor cu educație superioară, rata de ocupare a acestora este chiar mai mare decât nivelul mediu înregistrat în UE, de 75,4%.

Figură 16 Ocuparea tinerilor, pe niveluri de educație, RO și UE, 2017 (%)

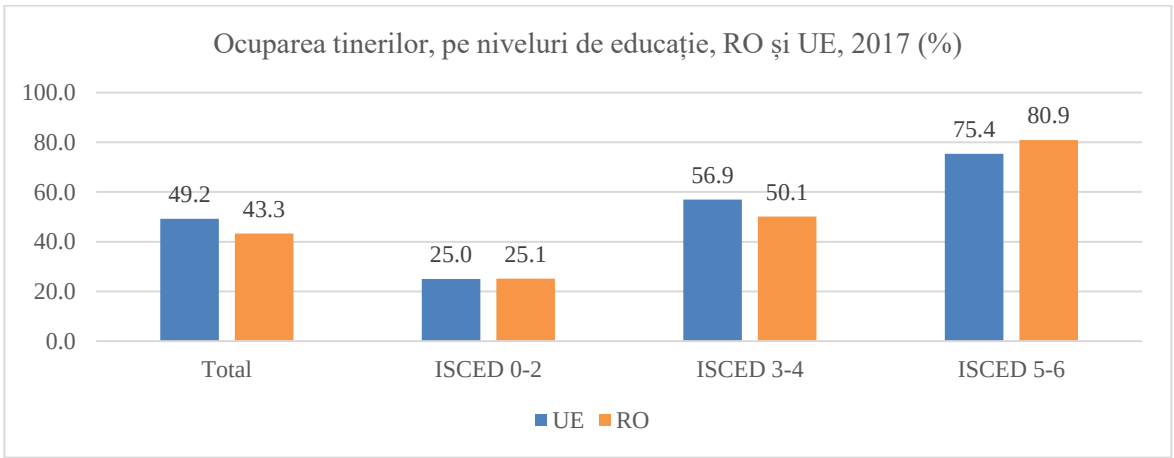

Sursa: Eurostat

Pe de altă parte, studii la nivel internațional[83] arată tendință de creștere a numărului de angajați cu studii superioare, pe locuri de muncă de calificare medie, cu salarii corespunzătoare locului de muncă și nu pregătirii angajatului. Această situație reprezintă o consecință a schimbărilor structurale din industrie, dezvoltării economiei colaborative, revoluției digitale, popularității câștigate de noile forme de muncă (de ex. munca pe platforme online, de tipul UpWork, PeopleForHour, Total, FlexJobs) etc. Dezvoltarea rapidă a inteligenței artificiale face ca cererea pentru îndeplinirea sarcinilor repetitive de către angajați umani să fie tot mai scăzută, chiar și în domenii considerate „sigure" până nu demult (traduceri, diagnoză medicală, servicii juridice). Acest fapt aduce cu sine riscuri ridicate nu numai pentru persoanele slab și mediu calificate, ci și pentru cele cu pregătire înaltă, ceea ce impune o reconsiderare a competențelor pe care o persoană ar trebui să le dețină atunci când începe viața activă dar și a mecanismelor de adaptare a resurselor de muncă existente, aflate în situație de risc.

Incluziune

Numeroase studii[84] recente furnizează dovezi clare privind faptul că există o legătură strânsă între succesul unui individ, din punct de vedere material sau social, și nivelul de dezvoltare al mediului din care acesta provine. Cu alte cuvinte, mediul familial reprezintă un predictor semnificativ al succesului școlar și, mai departe, al competențelor pe care aceștia le vor deține atunci când vor intra pe piața muncii.

În România, ponderea tinerilor aflați în risc de sărăcie este semnificativ mai ridicată față de cel din Uniunea Europeană, pentru toate grupele de vârstă, în special pentru aceia care încă locuiesc împreună cu părinții (30,9%, față de 18,2% în UE, pentru grupa de vârstă 16-29 ani). Valori apropiate între România și EU (35,7% și, respectiv 35,8%) se înregistrează în cazul tinerilor cu vârsta între 20-24 de ani, care nu locuiesc cu părinții, categorie care, cel mai probabil, este formată în proporție mai numeroasă de studenți.

[83] *Forumul Economic Mondial*, 2015, analiză disponibilă online la: https://www.weforum.org/agenda/2015/09/why-college-educated-workers-are-taking-low-paid-jobs/ și Comisia Europeană, *Employment and Social Developments in Europe*, 2018, Capitolul 2, disponibil online la: https://goo.gl/D1WAtf

[84] De ex. OCDE, *2018 PISA 2015 results in focus*, disponibil la: https://www.oecd.org/pisa/pisa-2015-results-in-focus.pdf; Tyler W. Watts, Greg J. Duncan, Haonan Quan, *Revisiting the Marshmallow Test: A Conceptual Replication Investigating Links Between Early Delay of Gratification and Later Outcomes*, 2018, disponibil online la: http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0956797618761661, preluat de Forumul Economic Mondial, *Why the famous 'Marshmallow test' may be wrong about what makes successful children*, 2018, disponibil online la: https://www.weforum.org/agenda/2018/06/marshmallow-test-may-not-pick-out-successful-kids-after-all

Figură 17 Tineri în risc de sărăcie pe grupe de vârstă și locuire, 2014, RO și UE (%)

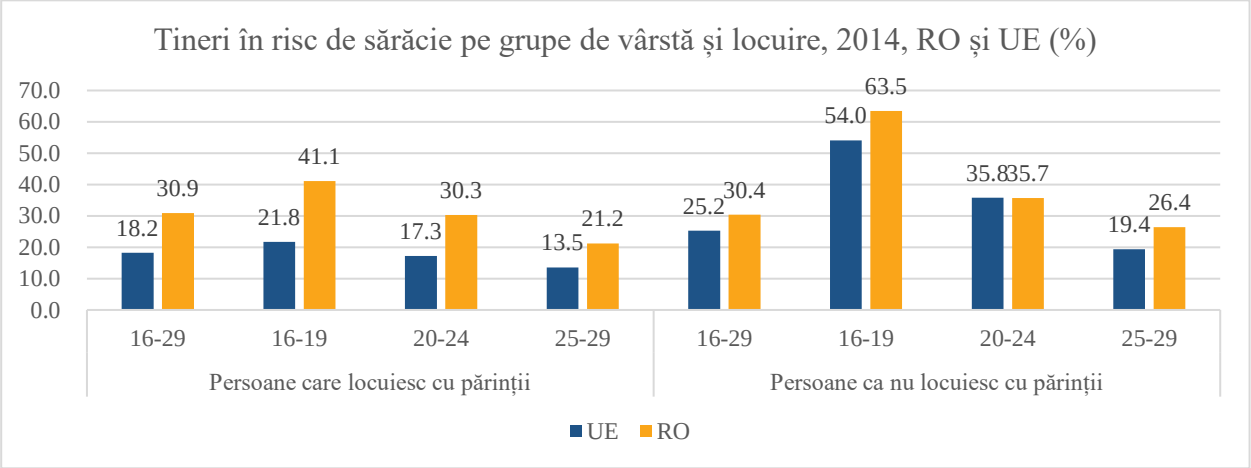

Sursa: Eurostat

Mai mult, ponderea tinerilor aflați în situație de deprivare materială severă este aproape de trei ori mai mare în România față de Uniunea Europeană, indiferent dacă aceștia locuiesc împreună cu părinții sau separat de aceștia și indiferent de grupa de vârstă. Dintre aceștia, tinerii cu vârsta de până la 20 de ani, care nu locuiesc împreună cu părinții sunt cei mai vulnerabili, 53,3% dintre aceștia aflându-se în situație de deprivare materială severă în România. Această categorie include tinerii instituționalizați sau care au părăsit de curând sistemul de protecție, fiind, din această perspectivă, afectați nu doar de sărăcie, ci și de excluziune socială.

Figură 18 Tineri aflați în situație de deprivare materială severă, pe grupe de vârstă și locuire, RO și UE, 2014 (%)

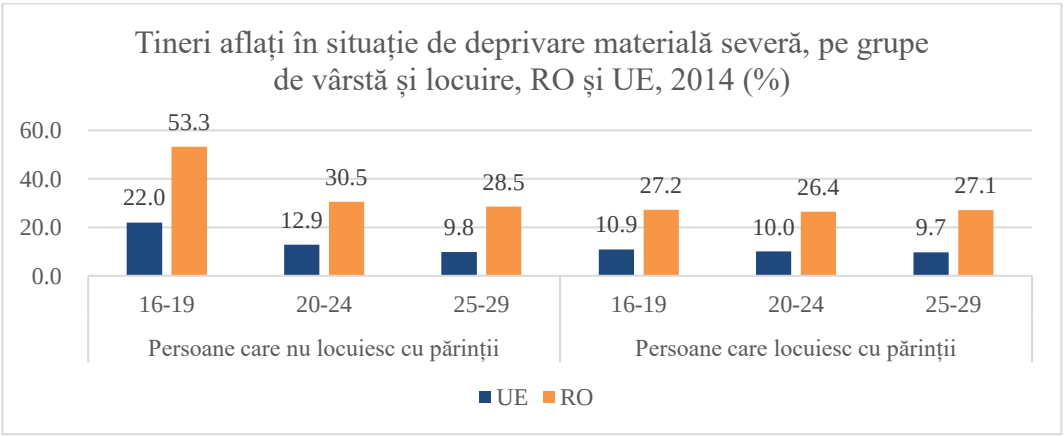

Sursa: Eurostat

Deținerea unui loc de muncă nu garantează însă ieșirea din situația de vulnerabilitate. Dimpotrivă, peste 40% dintre persoanele care au un loc de muncă se află în situație de deprivare materială și socială în România, de patru ori mai multe decât în Uniunea Europeană. Ponderile sunt apropiate pentru populația tânără (15-29) și pentru totalul populației.

Figură 19 Rata de deprivare materială și socială, în funcție de statutul pe piața muncii, RO și UE, 2016 (%)

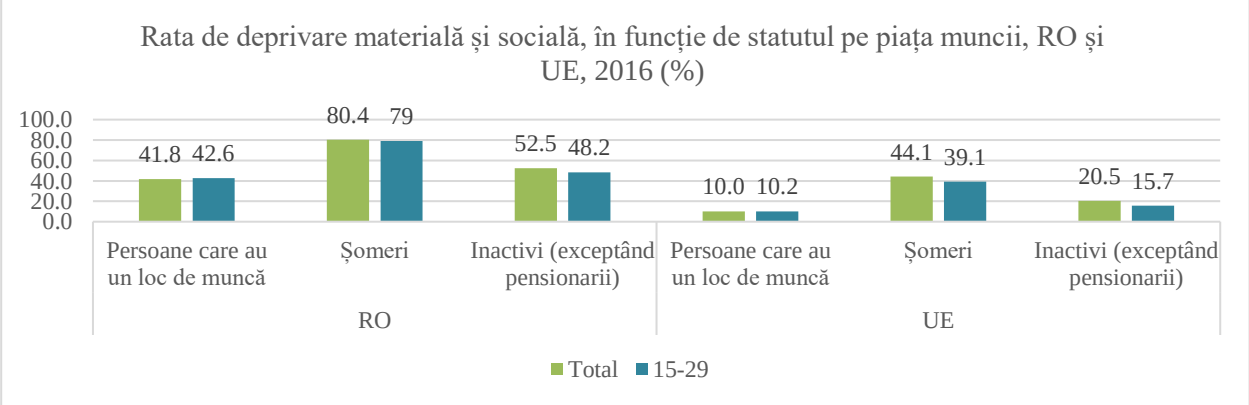

Sursa: Eurostat

Locuire

Majoritatea tinerilor (peste 60%), atât din UE cât și din România, locuiesc cu părinții chiar și după împlinirea vârstei de 25 de ani. Vârsta medie la care tinerii se mută separat este de 26 ani în UE și 28 în România, bărbații având ponderea cea mai ridicată în rândul persoanelor de 25-29 de ani care locuiesc încă alături de familie (71,4% în România).

Figură 20 Tineri care locuiesc cu părinții, RO și UE, 2016

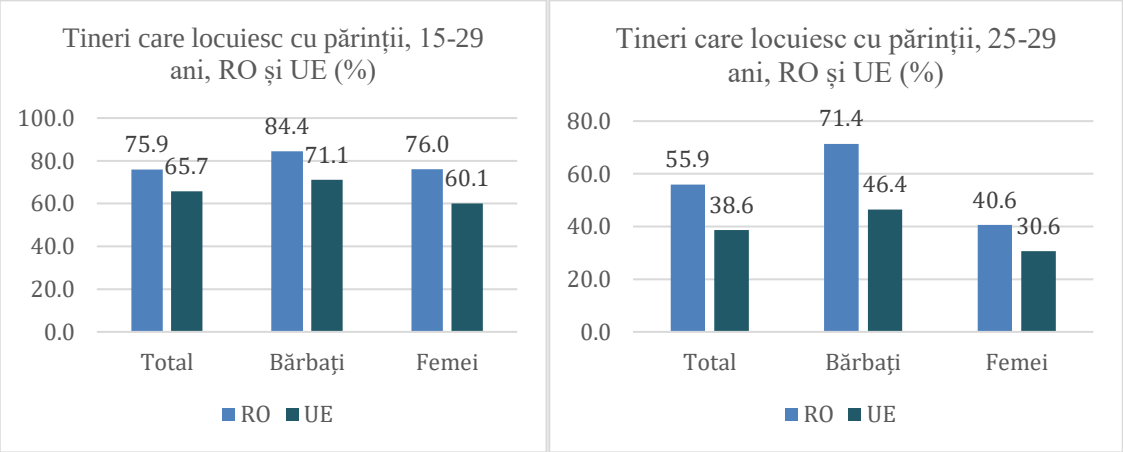

Sursa: Eurostat[85]

Tinerii sunt afectați de deprivare locativă severă într-o proporție mai ridicată față de restul populației, iar situația tinerilor din România este semnificativ mai gravă față de media europeană. În 2016, aproape unul din trei tineri din România se încadra în această categorie, față de mai puțin de unul din 10, în UE. Deprivarea locativă severă este mai accentuată în rândul tinerilor sub 20 de ani, iar situația locativă este în directă corelare cu nivelul de sărăcie.

Figură 21 Tineri afectați de deprivare locativă severă, RO și UE, 2016 (%)

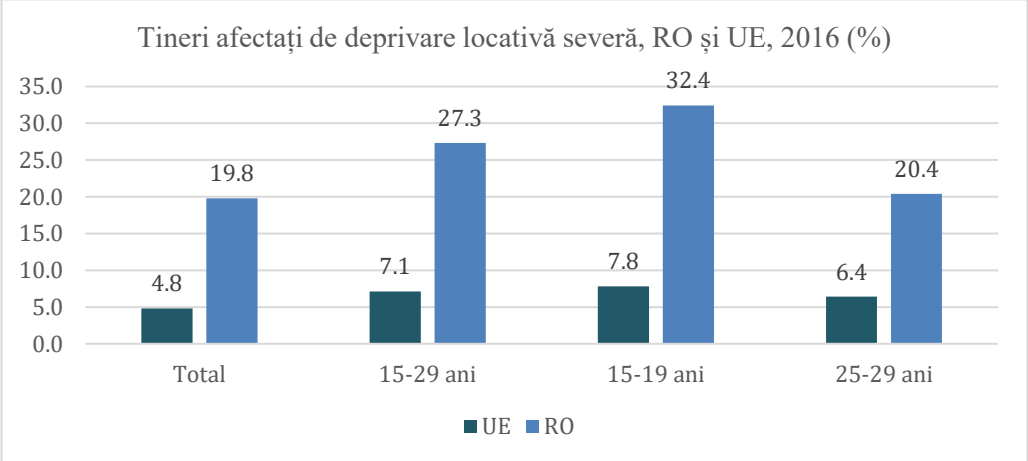

Sursa: Eurostat

[85] *Ponderea adulților tineri care locuiesc cu părinții, pe grupe de vârstă*. Ancheta EU-SILC [ilc_lvps08]: https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/ilc_lvps08

Numărul persoanelor care trăiesc în locuințe supra-aglomerate este semnificativ mai mare în România față de UE, iar tinerii sunt afectați mai mult decât restul populației.

Figură 22 Persoane care trăiesc în locuințe supraaglomerate, RO și UE, 2016 (%)

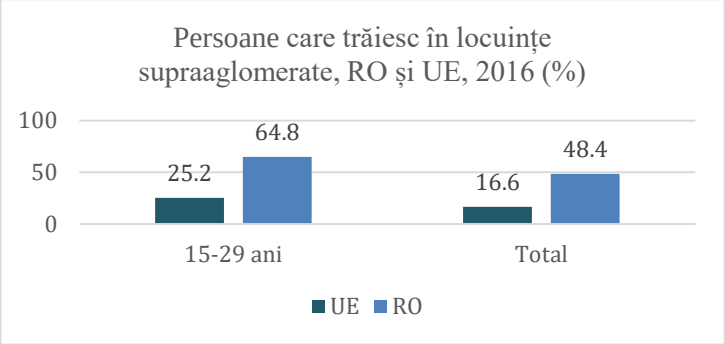

Sursa: Eurostat

În 2017, cheltuielile cu locuința au reprezentat, în medie, 13,7%[86] din veniturile populației în România. Estimările arată însă că aproximativ 14% din populație alocă peste 40% din venituri cheltuielilor cu locuința, proporția păstrându-se și în rândul tinerilor. În mod previzibil, atunci când veniturile scăzute, ponderea costurilor crește.

Figură 23 Povara cheltuielilor cu locuința, RO și EU (% în total populație)

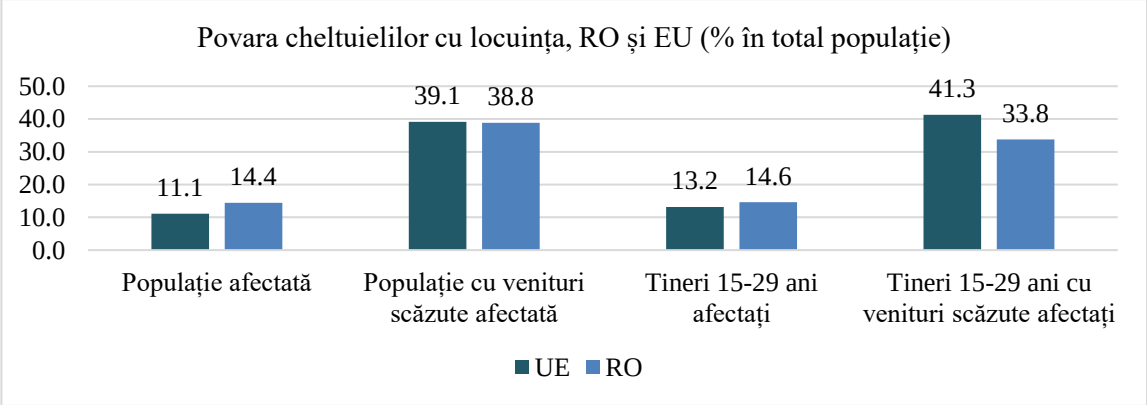

Sursa: Eurostat

[86] Dintre care 10,3% *Cheltuieli cu Locuința, apă, electricitate, gaze și alți combustibili* și 3,4% *Cheltuieli cu Mobilier, dotarea si întreținerea locuinței*, conform *Comunicat de presă*, nr. 171 din 6 iulie 2018, INSSE, disponibil online la: http://www.insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/abf_tr1r18.pdf

Sănătate

În Uniunea Europeană, ponderea populației supraponderale depășește cu mult pe cea a populației subponderale, la nivelul populației generale. Pe grupe de vârstă, persoanele subponderale tinere sunt mai numeroase decât cele supraponderale, dar procentul acestora tinde să se egalizeze pe măsura înaintării în vârstă. De ex, în rândul populației de 15-19 ani, 14% sunt subponderali și doar 3,1% supraponderali, în timp ce în intervalul 25-29 ani, procentul persoanelor supraponderale deja îl depășește pe cel al sub-ponderalilor (8,8 față de 6%). În România, ponderea persoanelor supraponderale este mai mic decât al celor subponderale pentru toate sub-grupele populației tinere și se situează la niveluri mult mai scăzute față de UE.

Figură 24 Populație subponderală și supraponderală, pe grupe de vârstă, RO și UE (% în total), 2014

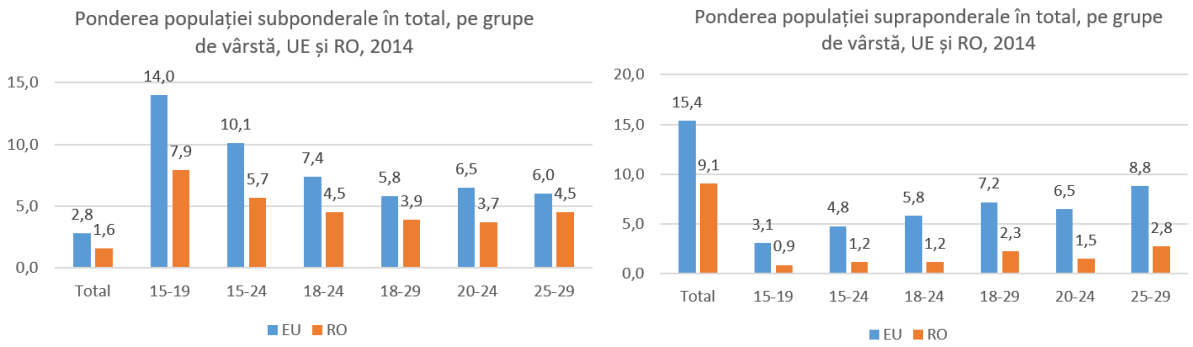

Sursa: Eurostat

Ponderea populației care desfășoară activități fizice pentru îmbunătățirea sănătății este mult mai scăzută în România, față de Uniunea Europeană, doar 8,6% desfășurând activități aerobice (cele mai populare), față de 30,8% în UE. Situația este similară și în rândul populației tinere. În segmentul 15-29 ani, cea mai mare participare se regăsește în grupa 15-24 (26,5%) iar cea mai scăzută în 25-29 (3,7%), față de 46,7% și, respectiv 37,3% în UE. De altfel, România se situează pe ultimul loc în UE la acest aspect, ceea ce poate avea implicații serioase asupra sănătății persoanelor, pe termen lung. Între cauzele posibile pentru acest fenomen se numără aspectele culturale, costurile, lipsa locurilor corespunzătoare pentru desfășurarea activităților, lipsa de informare.

Figură 25 Tineri care desfășoară activități fizice pentru îmbunătățirea sănătății, RO și UE, 2014

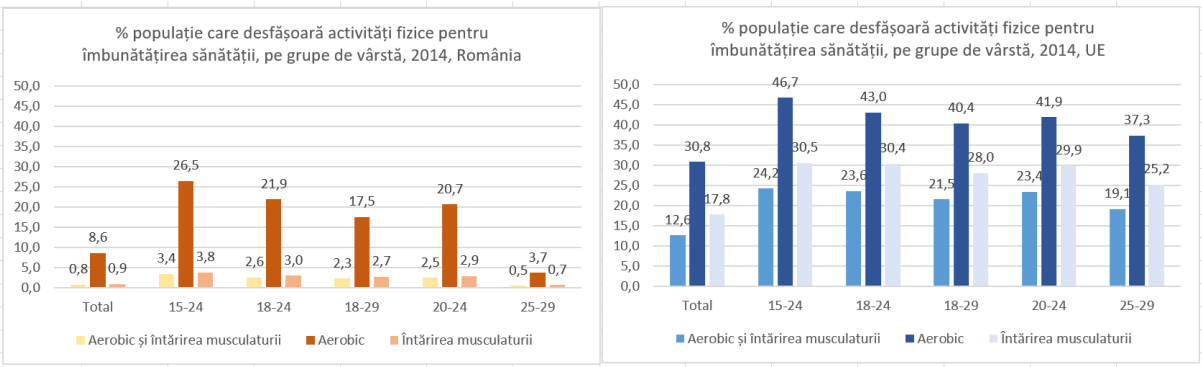

Sursa: Eurostat

Timpul petrecut cu activități fizice aerobice este, de asemenea, mult mai scăzut în România față de Uniunea Europeană, pentru toate grupele de vârstă.

Figură 26 Timpul petrecut cu activități fizice aerobice de către tineri, RO și UE, 2014 (minute)

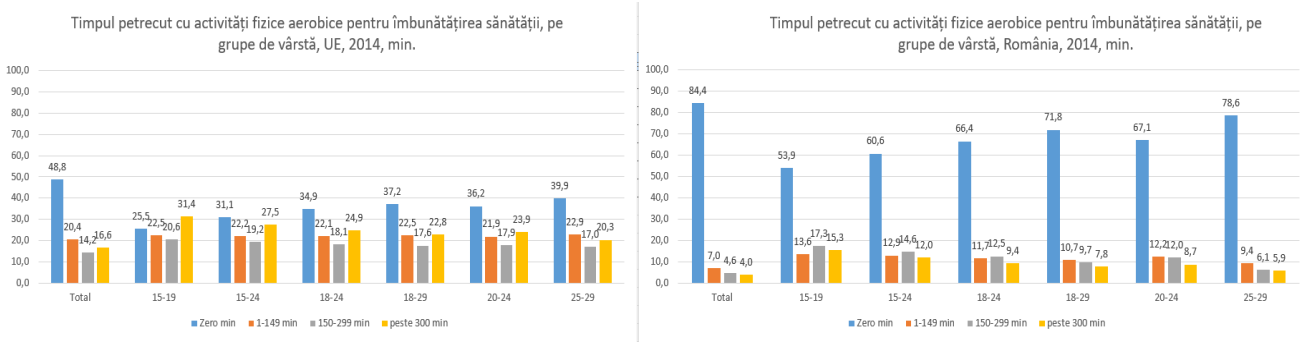

Sursa: Eurostat

3.1.5 Tinerii NEETs

Categoria tinerilor NEET, care nu au un loc de muncă și nici nu urmează un program de educație sau de formare[87], reprezintă un element central al politicilor europene pentru tineret, pe

[87] Conceptul de NEET diferă semnificativ la nivel international, neexistând o definiție unanim acceptată. În cadrul acestui studiu, termenul NEET este utilizat în accepțiunea CE, pentru a defini tinerii cu vârsta între 15-24 de ani, care nu sunt înscriși în sistemul de educație, nu au un loc de muncă și nici nu urmează un program de formare (*Not in Education, Employment or Training*). Mai multe detalii cu privire la acest concept se pot găsi pe site-ul Comisiei Europene la: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:NEET. Explicații utile se regăsesc și în studiul Eurofound *NEETs Young people not in employment, education or training: Characteristics,*

de o parte prin ponderea relativ ridicată a acestora în rândul tinerilor și, pe de altă parte, prin prisma implicațiilor pe termen lung pe care activarea tinerilor o poate avea, la nivel personal și societal.

Atât la nivel european, cât și în România, rata tinerilor NEETs este în scădere, situându-se la 10,9% și respectiv 15,2% din totalul populației cu vârsta cuprinsă între 15 și 24 de ani[88].

Figură 27 Ponderea tinerilor NEET în rândul populației tinere, RO și UE (%)

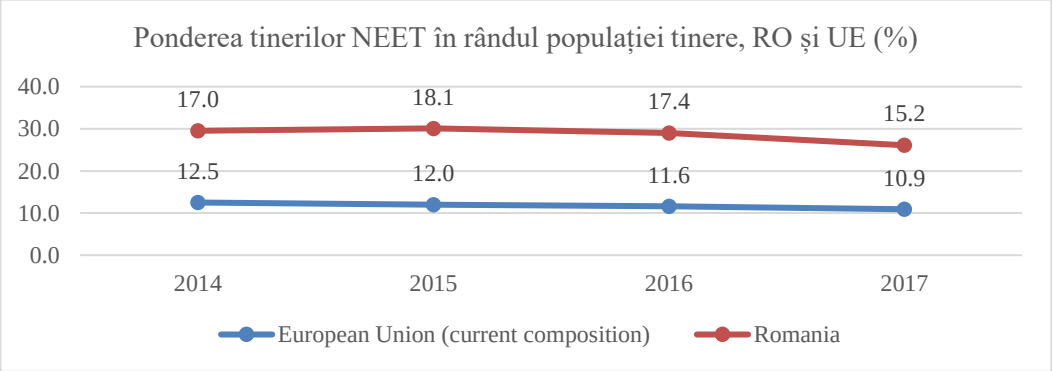

Sursa: Eurostat

Deși relevantă din perspectiva relației tinerilor cu piața muncii, ponderea tinerilor NEETs ascunde însă o mare diversitate de situații și profile ale tinerilor. Astfel, cinci mari grupe (tipologii)[89] pot fi identificate ca făcând parte din populația NEETs:

- Șomeri, inclusiv șomeri de lungă durată
- Indisponibili, inclusiv persoane cu responsabilități familiale, cu dizabilități sau alte afecțiuni care îi împiedică să muncească sau să studieze;
- Descurajați / deconectați, care nu caută oportunități de muncă, de educație sau de formare, deși nu au alte constrângeri
- Oportuniști, care caută oferte de muncă, de educație sau formare dar le refuză pe acelea pe care le consideră sub nivelul lor de educație sau statut;

costs and policy responses in Europe, 2012, disponibil online la: https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef1254en.pdf

[88] Vârsta minimă în România este de 16 ani.

[89] Tipologie extrasă conform studiului Eurofound *NEETs Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe*, 2012, disponibil online la: https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef1254en.pdf

- Voluntari, care călătoresc sau sunt implicați în alte activități

Per ansamblu, cea mai însemnată categorie este cea a tinerilor NEETs șomeri, însă diferențe semnificative între țările UE au condus la identificarea unor „clustere”[90], cu trăsături asemănătoare. România face parte din clusterelor țărilor est-europene (alături de Bulgaria, Ungaria, Polonia și Slovacia), la care se adaugă Grecia și Italia. În acest cluster, tinerii ajung în situația NEET mai degrabă involuntar și sunt cel mai adesea descurajați în a mai căuta activ oportunități de angajare, educație sau formare, pe fondul contextului socio-economic și societal.

Ponderea femeilor în rândul NEET este mai mare decât în alte țări și semnificativ mai ridicată decât media europeană (18,4% în România), ca și a persoanelor cu studii superioare.

Figură 28 Ponderea tinerilor NEET, pe sexe, UE și RO, 2017 (%)

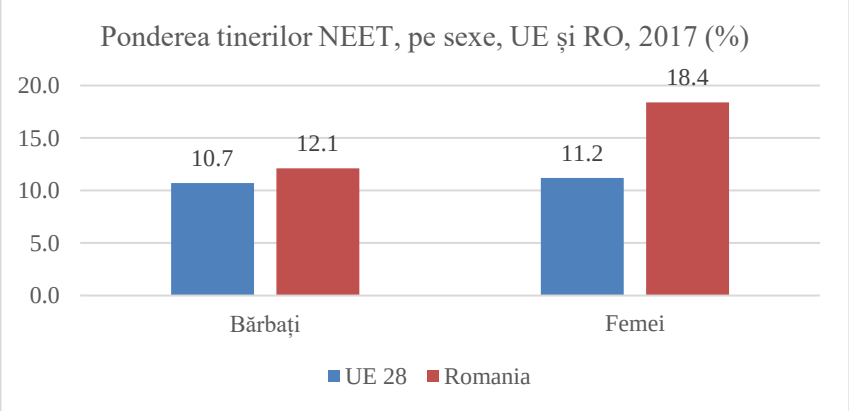

Sursa: Eurostat

De asemenea, o pondere ridicată a tinerilor NEET nu au experiență anterioară de muncă, ceea ce poate indica deficiențe sistemice în ceea ce privește asigurarea tranziției de la școală la viața activă, mai cu seamă în rândul persoanelor cu studii superioare.

[90] *NEETs: who are they? Being young and not in employment, education or training today*, Briefing Parlamentul European, 2017, disponibil online la: http://www.europarl.europa.eu/workingpapers/soci/pdf/104_en.pdf;, pag. 6

Figură 29 Tineri NEETs, pe categorii, RO și UE

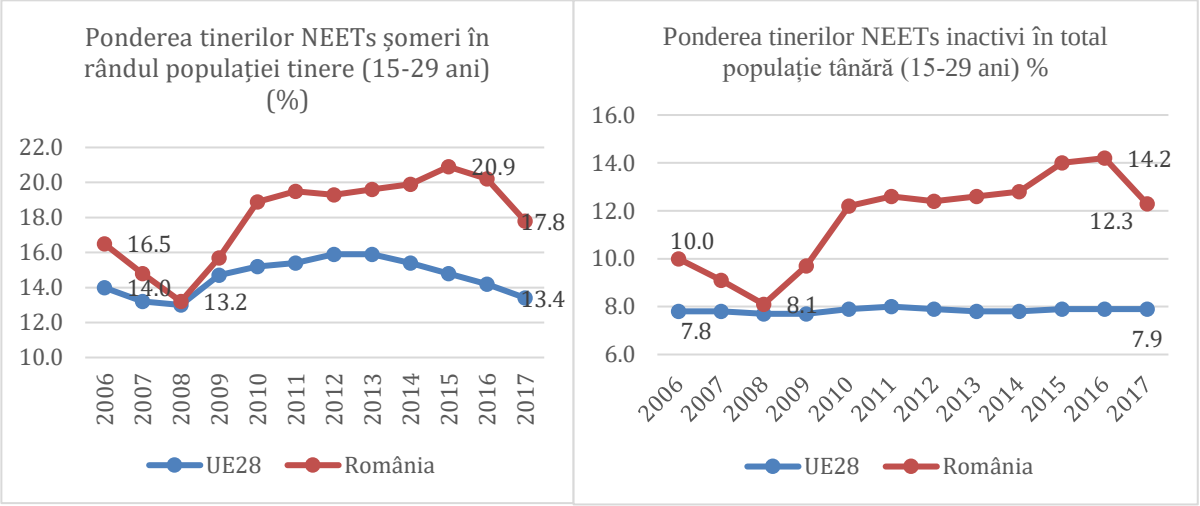

Sursa: Eurostat

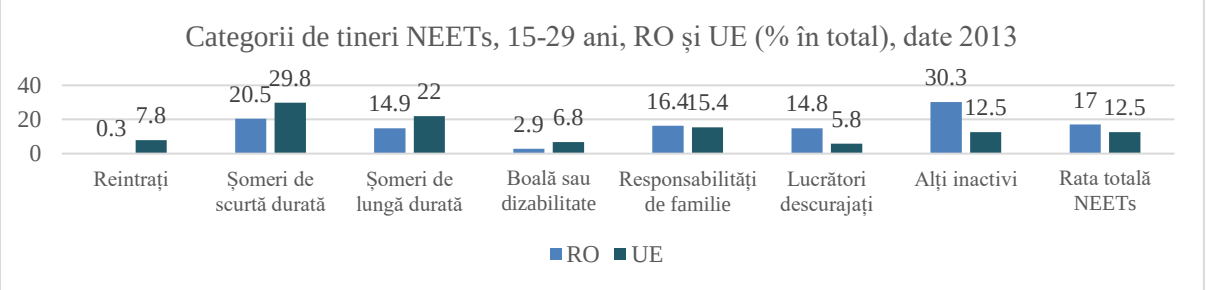

Sursa: Eurofound (2016), Exploring the diversity of NEETs, Publications Office of the European Union, Luxembourg[91].

România are cea mai mică pondere a tinerilor NEETs înregistrați în evidențele Serviciului Public de Ocupare[92].

[91] Massimiliano Mascherini, Stefanie Ledermaier, *Exploring the diversity of NEETs: Country profiles*, Eurofound, 2016, disponibil online la: https://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2016/labour-market-social-policies/exploring-the-diversity-of-neets

[92] Annex to *Exploring the diversity of NEETs: Country profiles*, Eurofound, 2016, disponibil online la: https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef1602en2.pdf

3.2 Analizarea politicilor naţionale în domeniul tineretului

3.2.1 Scurt istoric 2000 - prezent

Tineretul a reprezentat un domeniu de interes foarte important în perioada comunistă dacă ne uităm la toate activitățile dedicate tinerilor, în care propaganda și transmiterea valorilor comuniste către viitorii adulți era dublată de necesitatea de control și supraveghere a acestora. În plus, în acea epocă a fost dezvoltată o vastă infrastructura pentru tineret prin patrimoniul Uniunii Tineretului Comunist (ajuns după revoluție în gestiunea Fundațiilor Județene pentru Tineret și înstrăinat prin metode mai mult sau mai puțin ortodoxe), stațiuni dedicate precum Costinești și Izvolul Mureșului sau un adevărat monopol în domeniul turistic precum BTT – Biroul de Turism și Tineret (și acesta cu patrimoniu devalizat după revoluție).

După revoluția din 1989, tineretul a devenit un domeniu din ce în ce mai restrâns. Acest lucru este evidențiat și de faptul că autoritatea națională în domeniu a trecut prin diverse forme și denumiri: Ministerul Tineretului și Sportului, Autoritatea Națională pentru Tineret (fie în subordinea directă a Secretariatului General al Guvernului, fie a Ministerului Educației), Autoritatea Națională pentru Sport și Tineret etc. În prezent, Ministerul Tineretului și Sportului este în aparatul guvernamental una din structurile cele mai puțin prezente și cu unul din bugetele cele mai reduse. Această situație este cauzată și de faptul că, de-a lungul timpului, accentul s-a pus mai mult pe sport decât pe tineret, fapt demonstrat și de programele de guvernare succesive și de bugetele alocate.

În plus, comasarea Autorității Naționale pentru Tineret cu Agențiile Naționale care gestionau financiar programele de tineret în Ministerul Tineretului și Sportului a avut ca efect o confuzie de roluri, acesta devenind atât arbitru în calitate de reglementator, dar și jucator, în calitate de finanțator, cu o diluare puternică a rolului acestuia de dezvoltator de politici și programe de tineret.

Un reviriment a avut loc la începutul anilor 2000 când a fost dezvoltat Planul Național de Acțiune pentru Tineret, ca răspuns la nevoia unor politici de tineret cu obiective și indicatori asumați. Scopul acestuia a fost acela de a stimula participarea tinerilor la viața economică și socială printr-o serie de măsuri care vizau reducerea marginalizării și a excluderii sociale. Acesta a identificat drept factori de risc principali: disparitățile între regiuni, calitatea vieții, gradul de sărăcie și de șomaj, accesul la educație, delicvența și corupția care au un impact direct asupra tinerilor în general, dar în special asupra a celor din rural, asupra tinerilor șomeri, a celor care

abandonează școala. De asemenea, datele arată importante dezechilibre de gen, fetele fiind afectate în mai mare măsură decât băieții. A fost propus ca instrument de monitorizare și coordonare un Comitet Inter-Ministerial pentru Probleme de Tineret și o unitate de management. Ba chiar mai mult, s-a menționat și un buget necesar pentru implementarea sa în valoare de 900 000 Euro.

Planul a vizat o serie de obiective de urmărit în fiecare an. Astfel, în 2001 s-a dorit stimularea participării tinerilor la viața economică, dezvoltarea unei rețele de centre de tineret precum și a uneia de centre de consiliere și informare, prevenirea și combaterea riscului de marginalizare a tinerilor, stimularea potențialului creativ a tinerilor în domenii tehnico-științifice, creșterea participării și asociativității, reorganizarea Consiliului Național al Tineretului, accesul la viața culturală și crearea de programe de învățare nonformală, sprijinirea inițiativelor tinerilor și dezvoltarea cooperării internaționale. În 2002, s-a dorit dezvoltarea în continuare a unor direcții demarate în 2001 dar și crearea unui program de cercetare. Din păcate, fără măsuri clare și indicatori, puține acțiuni au fost puse în practică.

În anul 2002, s-a înființat ANSIT, Autoritatea/Agenția Națională pentru Sprijinirea Inițiativelor Tinerilor prin comasarea Eurotin (Agenția care gestiona fondurile europene pentru tineret prin programul Tineret pentru Europa (precursorul programelor Tineret, Tineret în Acțiune și Eramus+ - Tineret) și InfoTin, centrul de tineret pentru informare. ANSIT avea rolul de a pune în practică și a asigura managementul operațional pentru implementarea politicilor de tineret în România prin oferirea de finanțare atât din surse europene (programul Tineret) cât și naționale precum și prin organizarea de evenimente de formare și școli de vară.

Rolul ANSIT începe să scadă odată cu anul 2005 când Comisia Europeană a decis retragerea certificării acesteia ca operator al programului Tineret. ANSIT va dispărea *de jure* ca efect al reorganizării guvernamentale sub impactul crizei financiare, fiind contopită cu Autoritatea Națională pentru Tineret și Autoritatea Agenției pentru Sprijinirea Studenților. Toate acestea împreună devin Ministerul Tineretului și Sportului prin HG 1721 din 30 decembrie 2008.

Această contopire conduce, în opinia autorului, la o deformare a modului de înțelegere a politicilor de tineret. Dacă până la momentul reorganizării, rolul Autorității Naționale pentru Tineret a fost acela de a dezvolta politici de tineret, ANSIT și Agenția Națională a Taberelor fiind mai degrabă structurile operative prin care acestea erau implementate și finanțate, odată cu anul 2010 Ministerul Tineretului și Sportului devine atât jucător (în noua calitate de finanțator), cât și arbitru (în calitate de reglementator) în domeniul tineretului. Cu timpul, această dublă calitate, limitează impactul ministerului, întrucât cele două roluri sunt adesea opuse. În plus, din

activitatea MTS devine tot mai evident accentul pe rolul de finanțator în detrimentul celui de dezvoltator și implementator de politici, care ar fi mai natural unei autorități publice centrale de acest gen.

Viitoarele generații de programe europene pentru tineret – Tineret în Acțiune și Erasmus+ Tineret – vor fi gestionate începând cu 2007 în cadrul Agenției Naționale pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării Profesionale care gestionează și programele europene „surori" dedicate educației și formării profesionale.

În cei șapte ani ai programului Tineret în Acțiune au fost finanțate au fost investite din fonduri europene peste 30 de milioane de euro care au susținut mai bine de 2 000 de proiecte de tineret care au implicat aproximativ 50 000 de tineri și lucrători de tineret. În plus, a fost dezvoltat un program de formare prin care au fost organizate peste 1 000 de cursuri care au atras aproximativ 20000 de lucrători de tineret pe teme precum scrierea propunerii de finanțare, metode și instrumente de învățare nonformală, managementul voluntarilor sau constituire de ONG-uri.

Prioritățile proiectelor și programelor europene au fost legate de includerea socială a tinerilor dezavantajați, promovarea principiilor învățării nonformale și participarea activă a tinerilor în viața comunității.

3.2.2 Cadrul actual de politică publică națională dedicată tinerilor

România are în vigoare o Lege a tinerilor care a fost inițial adoptată în 2006 (Lege nr. 350 din 21/07/2006 Legea tinerilor)[93] și reprezintă principalul document legal care stă la baza cadrului politicilor de tineret în România. În cadrul ei sunt abordate toate tipurile de tineri, dar acordă o atenție specială categoriilor vulnerabile, motiv pentru care și prevede o serie de drepturi (vezi mai jos). Legea tinerilor vizează următoarele aspecte principale:

- Definește din punct de vedere legal o serie de termeni precum: tânăr (persoană între 14 și 35 de ani) sau organizație de și pentru tineret (cel puțin 50% dintre membri sunt tineri sau au ca scop sprijinirea și promovarea drepturilor tinerilor

[93] *Legea nr. 350 din 21 iulie 2006 a tinerilor*, disponibilă online la: http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/73834

- Stabilește cadrul responsabilităților autorităților centrale și locale în domeniul tineretului precum și cadrul de finanțare și suport a activităților de tineret
- Definește drepturile tinerilor (parte din procesul de decizie care îi afectează, suport și consiliere, educație și formare, acces la informație, planificare familială, beneficiari și voluntari în programe de mobilitate sau dialog intercultural etc)
- Stabilește facilitățile de care beneficiază tinerii în domenii precum educația, cultura, sănătatea, voluntariatul, antreprenoriatul, angajabilitatea sau locuirea
- Definește domeniile cheie în politicile de tineret: participarea tinerilor (implicarea lor în toate măsurile și programele dezvoltate care îi vizează); dialogul intercultural și combaterea rasismului, xenofobiei și intoleranței; includere socială; angajabilitate; participarea tinerilor la educație și viață culturală; voluntariatul pentru tineret.

Începând cu anul 2010, au existat o serie de inițiative de a amenda această lege. În anul 2016, un proiect de modificare a legii a trecut printr-un amplu proces de consultare inițiat de Ministerul Tineretului și Sportului. Acesta viza adaptarea cadrului legal la nevoile actuale ale tinerilor precum și comasarea prevederilor din alte trei legi cu impact în sectorul de tineret: Legea privind înființarea centrelor de informare și consiliere pentru tineret nr. 333/2006, Legii privind înființarea, organizarea și funcționarea Consiliului Național al Tineretului din România nr. 351/2006 precum și Legea privind instituirea Zilei Naționale a Tineretului nr. 425/2004. Deși adoptat în ședința de Guvern în 8 decembrie 2016, acesta a fost trimis înapoi pentru reluarea procesului de către Senat. O nouă propunere, care a fost înaintată Parlamentului în 2017, prevede următoarele modificări principale:

- Introducerea unui capitol dedicat centrelor comunitare pentru tineret care să ofere servicii integrate și personalizate tinerilor din comunitate;
- Introducerea unor măsuri pentru asigurarea protecției și includerii sociale a tinerilor precum și inserției pe piața muncii, precum și pentru prevenirea oricărei forme de discriminare;
- Stabilirea de consilii consultative ale tinerilor la nivel de județ;
- Propunerea unui sprijin financiar pentru activități de tineret la nivelul autorităților centrale și locale.

3.2.2.1 Strategia Națională pentru Tineret

Strategia Națională în domeniul politicii de tineret 2015-2020[94] (numită în continuare Strategia) a fost adoptată prin Hotărâre de Guvern în ianuarie 2015 și are drept obiective declarate sprijinirea tinerilor pentru a participa la viața economică, socială, culturală și politică, asigurarea de oportunități egale în ceea ce privește educația, angajabilitate precum și condiții decente de viață pentru toți tinerii, inclusiv pentru grupurile vulnerabile. Ea a fost dezvoltată pentru a fi inter-relaționată cu strategiile naționale pentru includere socială, educație, angajabilitate și sănătate. Din păcate, însă, aceste strategii sunt abordate fragmentat, fără a exista o politică integrată prin care prevederile acestora să fie implementate holistic.

Strategia este construită pe patru piloni tematici:

- cultură și educație nonformală
- sănătate, sport și timp liber
- participare și voluntariat
- angajabilitate și anterprenoriat

În plus se bazează și pe un pilon de incluziune socială, care este abordat transversal.

Unul dintre principalele obstacole în implementarea Strategiei este reprezentat de faptul că aceasta a fost adoptată fără a fi însoțită și de un plan de acțiune care să prevadă roluri, responsabilități și, bineînțeles, surse de finanțare. Acesta a fost dezvoltat în anul 2016, dar încă nu a fost adoptat prin Hotărâre de Guvern (cu toate că HG-ul inițial prevede acest lucru)

Un alt obstacol este reprezentat de numărul mare de obiective specifice și grupuri țintă vizate de fiecare din cele patru piloni tematici și cel transversal. În plus, fiecare obiectiv strategic vizează o serie de direcții de acțiune. **Astfel strategia cumulează 33 de obiective specifice și nu mai puțin de 210 direcții de acțiune. Toate acestea se adresează către 34 de grupuri țintă de tineri.** Acest lucru face dificil de prioritizat nevoile abordate, strategia devenind mai degrabă o înșiruire de bune intenții fără a fi foarte clar modul în care poate fi pusă în practică.

[94] Pentru o mai bună înțelegere a obiectivelor specifice și a abordării pe diferite grupuri țintă se poate consulta *Strategia Națională în domeniul politicii de tineret 2015-2020* disponibilă online la: http://mts.ro/wp-content/uploads/2015/01/Strategia-tineret-ianuarie-2015.pdf

3.2.3 Servicii și infrastructura de tineret

Ministerul Tineretului și Sportului (MTS) furnizează următoarele tipuri de servicii pentru tineri susținute de o serie de structuri precum:

- Servicii de informare și consiliere pentru tineri prin Centre de Tineret - structuri fără personalitate juridică în cadrul Direcțiilor Județene pentru Sport și Tineret/Direcției pentru Sport și Tineret a Municipiului București (DJST/DSTMB) care funcționează conform prevederilor Legii nr. 333/2006 privind înfiinţarea centrelor de informare şi consiliere pentru tineri, finanțate ca proiecte prin programul P1 – Programul de centre de tineret;
- Servicii de organizare și implementare de activități cultural-artistice, distractive, educative, turistice interne şi internaţionale, sportive, de agrement, precum şi alte servicii cu precădere pentru studenţi, prin Casele de Cultură ale Studenților (CCS) - structuri cu personalitate juridică în subordinea MTS organizate în baza Hotărârii Guvernului nr. 801/2004 privind organizarea şi funcţionarea caselor de cultură ale studenţilor şi a Complexului Cultural Sportiv Studenţesc „Tei”;
- Servicii de agrement și de învățare non-formală pentru tineri și studenți, prin Centre de Agrement: structuri fără personalitate juridică având caracteristici de structuri de primire turistice care organizează activități de tabără și alte activități de tineret, de agrement și/sau educative. Centrele de agrement se află în administrarea MTS prin subordonatele sale, DJST/DSTMB.

În 2018 în cadrul DJST-urilor funcționează 36 de centre de tineret pentru 3 tipuri de servicii principale: informare, consiliere și învățare nonformală. În mai multe cazuri, serviciile din cadrul centrelor de tineret sunt operate de organizații neguvernamentale, pe baza unor contracte de parteneriat sau de concesiune de servicii. Acestea dezvoltă activități de tineret „centre-based” sau de „outreach” și mai multe proiecte, dar modul de funcționare, accesibilitatea, dotările, numărul de angajați și serviciile pe care centrele de tineret le au și le oferă nu sunt însă, standardizate, uniforme, de multe ori nici conforme cu o astfel de activitate.

În plus față de Centrele de Tineret din cadrul DJST, în România funcționează mai multe Centre de Tineret cu activități diverse administrate de organizații neguvernamentale. În lipsa unor standarde și a unui proces de acreditare nu este posibilă monitorizarea serviciilor oferite de aceste centre tinerilor de către MTS și asigurarea calității acestor servicii.

MTS oferă copiilor și tinerilor servicii de agrement și de învățare non-formală prin programe de tabără ce sunt organizate în bazele proprii sau în unități turistice acreditate. În particular, MTS organizează pentru elevi și studenți tabere cu caracter social, tabere naționale și tematice, tabere pentru etnici români din afara granițelor, respectiv tabere pentru preșcolari, elevi și studenți cu handicap. Acestea sunt subvenționate până la 100% de către MTS. Totodată MTS oferă acces în propriile centre de agrement și tabere de odihnă contra cost, dar la un tarif reglementat pentru a favoriza accesul unui număr cât mai mare de copii și tineri.

Din gradul de finanțare per categorie de activitate de tabără, din oferta generală a MTS, reiese că se pune mai mare accent pe furnizarea de servicii turistice și de agrement și mai puțin pe servicii de tineret (ex.: activități de învățare non-formală, animație socio-educativă, promovarea participării tinerilor și a voluntariatului). Această stare de fapt este una problematică atâta timp cât valoarea adăugată a centrelor de agrement ale MTS, dincolo de accesibilitate financiară, ar trebui să constea în furnizarea de servicii de tineret.

Pentru a-și ameliora capacitatea de a furniza astfel de servicii, este nevoie ca MTS să prioritizeze implementarea următoarelor măsuri:

- asigurarea personalului competent pentru realizarea activităților de învățare non-formală și animație socio-educativă;
- îmbunătățirea calității infrastructurii şi dotarea corespunzătoare a centrelor de agrement.

3.2.4 Cercetare pentru tineret

Ministerul Tineretului și Sportului realizează la fiecare doi ani un barometru de cercetare a opiniei publice[95]. Ultimele trei au fost realizate în anii 2012, 2014 și 2016 în baza aceluiași chestionar, ceea ce permite o analiză comparativă și o evoluție a sectorului. Totodată el reprezintă baza de informare pentru dezvoltarea de politici de tineret, oferind o diagnoză a situației tinerilor.

Barometrul este parte a unui program de cercetare al MTS, din păcate însă subfinanțat (dacă în 2006 avea un buget echivalent a 222 000 Euro, în 2011, acesta a scăzut de aproape trei ori până în jur de 77 000 de euro și a rămas constant până în 2016). În afară de barometru, MTS inițiază și alte studii și cercetări.

[95] *Tinerii sunt mai optimişti după cum arată cercetările realizate de MTS în 2016*, Ministerul Tineretului şi Sportului, 28.12.2016, disponibilă online la: http://mts.ro/noutati/tinerii-sunt-mai-optimisti-dupa-cum-arata-cercetarile-realizate-de-mts-in-2016/

Totodată, în cadrul Institutului de Științe ale Educației (ISE) există un laborator de cercetare pentru tineret finanțat de către Ministerul Educației și diverse surse europene.

O altă sursă de cercetare pentru politicile de tineret este reprezentată de parteneriatul dintre Guvernul României și UNICEF. În cadrul proiectului Rețeaua de Inițiativă pentru Adolescenți, finanțat de UNICEF, au fost dezvoltate o serie de recomandări pentru politicile de tineret din România.

3.2.5 Finanțarea publică a activității de tineret

Se realizează din trei surse principale: bugetele administrației locale prin consilii locale și județene, bugetul administrației centrale prin Ministerul Tineretului și Sportului și din fonduri europene.

Principala provocare pentru bugetele administrației locale și centrale o reprezintă faptul că aceasta este supusă Legii 350/2005 privind regimul finanțărilor nerambursabile din fonduri publice alocate pentru activități nonprofit de interes general care are condiții restrictive în ceea ce privește atât alocarea de sume în avans (ceea ce creează probleme mari de fluxuri de capital pentru organizațiile de tineret care tradițional nu au o capacitate financiară ridicată) dar și în ceea ce privește birocrația de raportare.

Condiții mai facile se regăsesc în cazul finanțărilor europene de tip Erasmus+ care pe de o parte permit acordarea unor avansuri de până la 80%, pe de altă parte funcționează într-o altă logică financiară, operând cu sume forfetare și costuri unitare, ceea ce creează oportunitatea unui acces mai facil la finanțare, dar și o raportare mai flexibilă și mai orientată pe livrarea de rezultate ale proiectului.

3.3 Alte politici publice cu impact asupra tinerilor

În România, responsabilitatea pentru politicile publice de tineret este împărțită între autoritățile centrale și autoritățile locale. În limitele legii tineretului, autoritățile locale au libertatea de a dezvolta inițiative locale, care sunt arareori coordonate la nivel național. Mai mult, unul dintre cele mai importante instrumente de implementare a politicii de tineret, de către Ministerul Tineretului și Sportului, dar și de către Ministerul Culturii și Identității Naționale, este alocarea de granturi pentru proiecte mici ale ONG-urilor pentru tineret. Pe de altă parte, o serie de instituții publice (birourile județene pentru tineret și sport, centrele de cultură ale studenților,

precum și birourile județene pentru cultură, instituțiile culturale subordonate Ministerului Culturii și Identității Naționale, universitățile și, într-o oarecare măsură, școlile) au un grad ridicat de autonomie în stabilirea activităților și calendarelor în lucrul cu tinerii. Deși această strategie asigură accesul la o activitate de tineret a unui număr mare de tineri din mai multe regiuni, orașe, orașe și sate, gradul de accesibilitate pentru tineret este variabil în mare măsură, ceea ce conduce la activitate de tineret inegală și neunitară la nivel național. Coordonarea națională este îngreunată de absența unor mecanisme puternice de monitorizare și evaluare în domeniul politicilor pentru tineret. Deși în România există încă din 1990 o instituție dedicată politicii de tineret, Ministerul Tineretului și Sportului, măsurile de politică pentru tineret se regăsesc în mai multe domenii de politici publice, cum ar fi educația, asistența socială, afaceri și antreprenoriat și cultura. Din 2001, documentele strategice în domeniul tineretului, inclusiv Strategia națională actuală în domeniul politicii tineretului 2015-2020, reunesc obiectivele generale și operaționale ale politicii de tineret. Cu toate acestea, cum am arătat mai sus, Strategia națională în domeniul politicii pentru tineret 2015-2020 nu are un plan de acțiune, alocări clare de buget și un plan de monitorizare. Prin urmare, coordonarea dintre autoritățile de nivel înalt responsabile de politica de tineret nu este sistematică, iar lipsa de control este detrimentală implementării în timp util și pe deplin a acțiunilor de îndeplinire a obiectivelor stabilite.

Pentru o lungă perioadă de timp, deși prevăzută de lege, nu a existat o comisie interministerială pentru tineret. Consiliul interministerial pentru educație, cultură, cercetare, tineret și minorități prevăzut în Legea tineretului nu a inclus Ministerul Tineretului și Sportului, în conformitate cu Hotărârea Guvernului de instituire a acestuia și nu s-a axat pe politicile de tineret, ci mai degrabă pe educație și cercetare. Nu a existat o repartizare clară a responsabilităților între departamente, ministere sau agenții în ceea ce privește elaborarea politicii de tineret, dincolo de responsabilitățile fiecărui minister în conformitate cu propriile sale reglementări. Abia în 2017, cooperarea intersectorială între toate ministerele consultative ale proiectului de lege privind noua lege a tinerilor a început să funcționeze într-un Comitet de coordonare a politicilor publice în domeniul tineretului, având ca principală cooperare subiectul Legii tineretului. Consiliul include: Ministerul Tineretului și Sportului, Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor, Ministerul Educației Naționale, Ministerul Muncii și Justiției Sociale, Ministerul Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene, Ministerul Sănătății, Ministerul Mediului, Ministerul Turismului, Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Apărării.

Strategia pentru tineret a fost dezvoltată într-o abordare trans-sectorială, fiind strâns legată de strategiile naționale privind ocuparea forței de muncă, incluziunea socială, sănătatea, administrația și educația, însă niciuna dintre aceste strategii nu se referă în mod direct la o politică generală de dezvoltare națională în domeniul tineretului. În absența unui plan de acțiune al Strategiei pentru Tineret, intervențiile planificate de diferite ministere sunt insulare.

Un exemplu de politică trans-sectorială este pus în aplicare de Ministerul Muncii și Justiției Sociale, în colaborare cu Ministerul Fondurilor Europene, care oferă cadrul pentru finanțarea politicii de ocupare a forței de muncă în rândul tinerilor, inclusiv Garanția Tinerilor și Inițiativa pentru ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor. Un rol important în elaborarea politicilor publice în domeniul educației – domeniu prioritar pentru tineret - îl joacă Ministerul Educației Naționale, care prin mai multe agenții subordonate implementează o serie de politici publice destinate tineretului de vârstă școlară sau aflat în alte forme de formare.

3.3.1 Noua Agendă pentru Competențe pentru Europa – stadiul implementării în România

Noua Agendă pentru Competențe în Europa (NACE)[96], adoptată de Comisia Europeană la 10 iunie 2016, invită statele membre și părțile interesate să amelioreze calitatea competențelor și relevanța acestora pentru piața forței de muncă. Ca Stat Membru, România a luat notă de adoptarea acestei politici europene printr-un act al Camerei Deputaților, Hotărârea Nr. 92 din 4 octombrie 2016 privind adoptarea opiniei referitoare la Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor O nouă agendă pentru competențe în Europa COM (2016) 381[97]. Documentul este o declarație de principiu a legislativului din România, care susține principalele axe ale inițiativei europene. Drept urmare, mai multe instituții publice din cadrul executivului și-au asumat o serie de acțiuni și inițiative care decurg din cele 10 direcții de acțiune ale NACE, potrivit atribuțiilor specifice acestui cadru care le revin prin actele normative în vigoare.

Astfel, un rol important în implementarea NACE în România îl joacă Ministerul Muncii și Justiției Sociale (MMJS), care și-a asumat rolul de coordonator al implementării în România

[96] *Noua agendă pentru competențe în Europa*, Comisia Europeană, disponibilă online la: http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1223&langId=en

[97] *Hotărârea Nr. 92 din 4 octombrie 2016 privind adoptarea opiniei referitoare la Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor O nouă agendă pentru competențe în Europa COM (2016) 381*, Camera Deputaților, Parlamentul României, disponibilă online la: http://www.cdep.ro/pls/proiecte/docs/2016/ph094_phcd_94.pdf

al recomandării ***Parcursuri de actualizare a competențelor: noi oportunități pentru adulți*** - *Council Recommendation of 19 December 2016 on Upskilling Pathways: New Opportunities for Adults*[98].

O instituție cheie în această direcție de acțiune este și Autoritatea Națională pentru Calificări (ANC) din cadrul Ministerului Educației Naționale, cu care MMJS colaborează activ. ANC sprijină metodologic realizarea de standarde ocupaționale și asigură coordonarea comitetelor sectoriale implicate în avizarea standardelor ocupaționale. Deasemenea, ANC autorizează centre de evaluare a competențelor obținute pe alte căi decât cele formale, validarea competențelor fiind realizată pentru ocupații cu nivel de calificare maxim 3.

În spiritul recomandării, anumite modificări recente ale legislației interne au ținut cont de necesitatea formării profesionale a persoanelor cu nivel scăzut de calificare, inclusiv a persoanelor cu nivelul 1 de calificare. Tendința în ultimii ani este de scădere a populației ocupate care are studii primare sau nu are deloc studii (de la 3,54% în 2015 la 2,79% din populația ocupată în 2017 – conform datelor disponibile la INS). Totuși aproximativ 5-6% din șomeri sunt fără studii sau doar cu studii primare, ceea ce în valori absolute reprezintă câteva sute de mii de oameni.

Astfel, ca urmare a HG nr. 92/2018 pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 1.352/2010 privind aprobarea structurii Clasificării ocupaţiilor din România - nivel grupă de bază, conform Clasificării internaţionale standard a ocupaţiilor - ISCO 08, Guvernul a stabilit redenumirea Grupei majore 9 din COR, astfel ca aceasta nu se mai numește „Muncitori necalificați”, ci "Ocupații elementare". Aceste modificări facilitează luarea în considerare a dezvoltării de standarde ocupaționale pentru ocupații de nivel 1 CNC, fiind identificată nevoia de formare pentru persoane cu nivel scăzut de calificare și asigurarea posibilității autorizării de cursuri de formare profesională pentru aceste persoane, pentru nivelul 1 de calificare.

Printre cele mai importante atribuții ale ANC este elaborarea și gestionarea Cadrului Național al Calificărilor (CNC) – instrument util pentru atingerea obiectivelor Strategiei naționale pentru tineret și al Strategiei educaţiei şi formării profesionale din România pentru perioada 2016-2020 [99], atât în direcția creșterii angajabilității unui număr mai mare de tineri, cât

[98] *Council Recommendation of 19 December 2016 on Upskilling Pathways: New Opportunities for Adults*, Consiliul Uniunii Europene, disponibil online la: https://ec.europa.eu/esf/transnationality/filedepot_download/1073/1051

[99] *STRATEGIA EDUCAŢIEI ŞI FORMĂRII PROFESIONALE DIN ROMÂNIA PENTRU PERIOADA 2016 - 2020*, disponibilă online la: https://www.edu.ro/sites/default/files/_fișiere/Minister/2016/strategii/Strategia_VET%2027%2004%202016.pdf

și a creșterii mobilității forței de muncă în spațiul european. În acestă direcție, ANC a făcut demersurile necesare pentru transpunerea Cadrului European al Calificărilor (CEC-EQF), revizuit în luna mai 2017, în reglementările de la nivel național. Acestea se reflectă în conținutul *Hotărârea nr. 132/2018 pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 918/2013 privind aprobarea Cadrului național al calificărilor.* Acest demers a fost finalizat prin aprobarea *Ordinului nr. 5039/2126 din 05 septembrie 2018 privind aprobarea corespondenței dintre nivelurile Cadrului național al calificărilor, actele de studii/calificare ce se eliberează, tipul de programe de educație și formare profesională din România prin care pot fi dobândite nivelurile de calificare, nivelurile de referință ale Cadrului european al calificărilor, precum și condițiile de acces corespunzătoare fiecărui nivel de calificare* – ordin publicat în Monitorul Oficial în 2 octombrie 2018. În primul semestru al acestui an, în cadrul EQF Advisory Group a fost avizat Raportul României de referențiere al CNC la CEC. Structura din anexa VI a Recomandării europene privind Cadrul European al Calificărilor a fost transpusă în formatul registrelor gestionate de ANC, respectiv Registrul Național al Calificărilor din Învățământul Superior și Registrul Național al Calificărilor Profesionale din Educație, ambele disponibile pe site-ul ANC.

Tot ANC are atribuții privind EUROPASS, prin preluarea centrului Europass de la Agenția Națională pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării Profesionale (ANPCDEFP). **EUROPASS** – care reprezintă o altă acțiune din cadrul NACE - a suferit modificări prin *Decizia (UE) 2018/646 a Parlamentului European și a Consiliului privind un cadru comun pentru furnizarea unor servicii mai bune pentru competențe și calificări – EUROPASS*[100].

În punerea în aplicare a acțiunilor din cadrul NACE, sunt implicate și alte structuri guvernamentale precum și actori neguvernamentali din societatea civilă.

Astfel, în implementarea acțiunii privind *Coaliția pentru competențe și locuri de muncă în sectorul digital,* rolul de inițiator și promotor îi revine unei organizații profesionale non-profit, Asociația Producătorilor și Distribuitorilor de Echipamente de Tehnologia Informației și Comunicațiilor (A.P.D.E.T.I.C.), care a lansat Coaliția Skills 4 IT, platformă care activează în cadrul coaliției europene *The Grand Coalition for Digital Jobs*[101].

[100] *DECIZIA (UE) 2018/646 A PARLAMENTULUI EUROPEAN ŞI A CONSILIULUI din 18 aprilie 2018 privind un cadru comun pentru furnizarea unor servicii mai bune pentru aptitudini și calificări (Europass) și de abrogare a Deciziei nr. 2241/2004/CE* disponibilă online la: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018D0646&from=RO

[101] *National Coalitions for Digital Skills and Jobs*, disponibil online la: https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/national-local-coalitions

Axa de acțiune ***promovarea învățământului profesional și tehnic (VET) ca primă alegere*** este gestionată tot de MEN prin Centrul Național de Dezvoltare a Învățământului Profesional și Tehnic (CNDIPT) care colaborează cu ANC în contextul implementării Strategiei Educaţiei şi Formării Profesionale din România pentru perioada 2016-2020.

Există puține informații despre implementarea celorlalte acțiuni din cadrul NACE. Spre exemplu, în cadrul ***Planului de cooperare sectorială în materie de competențe*** sunt în prezent în implementare la nivel european proiecte cu finanțare din ERASMUS+ pentru domeniile: automotiv, tehnologie maritimă, apărare, spațiu (GIS), textile și încălțăminte și turism – în cadrul primului apel de proiecte, fiind prevăzută și extinderea în viitor a domeniilor, dar din păcate, în consorțiile pentru aceste proiecte nu sunt membri din România[102]. Cercetarea noastră nu a identificat acțiuni nici în alte direcții, cum ar fi ***instrumentul de stabilire a profilului de competențe al resortisanților din țările terțe*** sau *propunerea de revizuire a* ***Recomandării privind competențele-cheie***. adoptată în ianuarie 2018.

Din discuțiile avute cu reprezentanți guvernamentali, membri ai legislativului, furnizori și beneficiari de formare din zona privată, au reieșit următoarele **concluzii**:

- Implementarea NACE nu are o coordonare centrală la nivel guvernamental, prin care să se asigure colaborarea transversală a instituțiilor cu atribuții în domeniile vizate;
- În afară de Hotărârea Camerei Deputaților citată, nu a existat o inițiativă legislativă sau guvernamentală prin care România să-și asume programatic această inițiativă și prin care să se stabilească roluri, atribuții și termene de implementare. Deasemenea, nici în Programul de guvernare 2017-2020[103] nu există nicio referire expresă la Noua Agendă pentru Competențe pentru Europa, deși există mai multe acțiuni care vizează această problematică;
- Drept urmare, diferitele direcții de acțiune ale NACE sunt abordate de instituții oportunistic, în măsura în care acestea converg cu atribuțiile lor instituționale existente;
- Stadiul implementării NACE în România este mai ales la nivel de discuții exploratorii inter-instituționale, cu excepția pașilor concreți expuși mai sus;

[102] Conform informațiilor primite de la ANC.
[103] *Programul de Guvernare 2017 – 2020,* disponibil online la: http://www.cdep.ro/pdfs/guv201706/Program_de_Guvernare.pdf

- Având în vedere locurile deloc onorante pe care România le ocupă în educație și învățarea continuă în toate statisticile europene, se impune o regândire a abordării inițiativei europene și a aplicării sale la nivel național.

3.3.2 Cadrul Național al Calificărilor și relevanța pentru tineret

La nivel european, există diferite niveluri de calificare, de tip academic sau profesional, prin diferite instrumente juridice preluate sau transpuse, după caz, în legislația națională, astfel:

- Declarația de la Bologna, semnată în 1999 de miniștrii educației/învățământului superior din 29 de state (inclusiv state care nu sunt membre ale Uniunii Europene), prin care sunt introduse cele trei cicluri de studii universitare - Licenţă, Master şi Doctorat. România a implementat sistemul Bologna prin Legea nr. 288/2004 privind organizarea studiilor universitare. Comunicatele Miniştrilor educaţiei pronunţate cu prilejul reuniunilor de la Bergen - 2005, Londra - 2007, Leuven - 2009 şi Bucureşti - 2012 au reiterat angajamentele asumate în cadrul Procesului Bologna şi au reafirmat noi obiective.

- Directiva 2005/36/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 septembrie 2005 privind recunoașterea calificărilor profesionale a prevăzut, în art. 11, cinci niveluri de calificare pentru calificările profesionale care dau acces la exercitarea unei profesii reglementate într-un stat membru. România a transpus această Directivă prin Legea nr. 200/2004 privind recunoașterea diplomelor şi calificărilor profesionale pentru profesiile reglementate din România, cu modificările şi completările ulterioare, precum şi prin legislaţia specifică pentru profesiile reglementate sectoriale.

- Nivelurile ISCED (International Standard Classification of Education), stabilite la nivelul UNESCO, sunt în număr de 9, conform modificării din anul 2011 și sunt utilizate și în sistemul național de învățământ.

- Cadrul European al Calificărilor Profesionale (European Qualifications Framework-EQF) stabilit la nivelul Uniunii Europene, răspunde solicitărilor statelor membre și ale partenerilor sociali de a avea la dispoziție un instrument de promovare a transparenței calificărilor care să contribuie, totodată, și la facilitarea mobilității transnaționale a lucrătorilor și a celor care studiază, precum și la îndeplinirea cerințelor privind cererea și oferta pe piața europeană a muncii. Cadrul European al Calificărilor (EQF) este un cadru de referinţă care corelează sistemele nationale de calificări din spaţiul european. Acesta oferă instituțiilor de educație/formare și angajatorilor posibilitatea de a înțelege mai ușor calificările obținute într-o altă țară europeană și

de a le transpune în propriul sistem de calificări. EQF își propune să faciliteze mobilitatea și învățarea pe tot parcursul vieții.

Parlamentul European și Consiliul UE au recomandat statelor membre ca până în 2010 să stabilească corespondența între sistemele lor naționale de calificări și EQF prin corelarea în mod transparent a nivelurilor proprii de calificare cu nivelurile stabilite în anexa II din Recomandare și, după caz, să dezvolte cadrele naționale de calificări. În concordanță cu cele stabilite prin Recomandarea (2008/C 111/01) și prin Legea educaţiei naţionale nr. 1/2011, cu modificările şi completările ulterioare, a fost înfiinţată Autoritatea Naţională pentru Calificări (ANC), care are, printre atribuții și elaborarea Cadrului național al calificărilor (CNC), iar în anul 2011, a fost elaborat Raportul național de autocertificare - Verificarea şi compatibilitatea dintre Cadrul Naţional al Calificărilor din România pentru Învăţământul Superior şi Cadrul pentru Calificare din Spaţiul European al Învăţământului Superior. Totodată, Legea Educației Naționale nr. 1/2011 face trimitere directă la Cadrul Național al Calificărilor (a se vedea ar. 32 alin. (3), art. 77 alin. (7), art. 153 alin. (1) etc.

Prin Hotărârea Guvernului nr. 918/2013 privind aprobarea Cadrului naţional al calificărilor, s-au suplimentat nivelurile de calificare prin introducerea celor 8 niveluri de calificare existente la nivel european: 4 niveluri de calificare pentru învățământul preuniversitar și 4 niveluri de calificare pentru învățământul superior[104]. Cadrul național al calificărilor vizează sistemul național de calificări obținute în învățământul secundar general, în învățământul profesional și tehnic, în formarea profesională continuă, în ucenicie, în învățământul superior, atât în contexte formale, cât și în contexte informale și nonformale, din perspectiva învățării pe tot parcursul vieții. Astfel, prin acest act normativ s-a reglementat cadrul național al calificărilor pentru mai multe sisteme de educare și formare profesională, cu scopul de a evita blocarea pieței muncii la nivel național, accesul pe piața europeană a muncii și de a asigura deopotrivă armonizarea sistemului de formare profesională și sistemul de învățământ în ansamblul său cu piața muncii, precum și oferirea unui cadru unitar la nivel național corelat cu cel european.

Ulterior, printr-o Hotărâre aprobată în ședința din 15 iulie 2015, HG 567/2015, Guvernul României a actualizat Cadrul național al calificărilor cu opt niveluri, pe baza cerințelor impuse de piața muncii și de oferta de formare profesională. Actul normativ a modificat Hotărârea

[104] O reglementare anterioară, *Hotărârea Guvernului nr. 522/2004 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 129/2000 privind formarea profesională a adulţilor*, prevedea 5 niveluri de calificare: 4 niveluri de calificare pentru învățământul preuniversitar și un nivel pentru invățământul universitar.

Guvernului nr. 918/2013, prin care a fost aprobat Cadrul național al calificărilor, punându-l în concordanță cu Cadrul european de referință și corelându-se astfel sistemele naționale de calificări din spațiul european.

Actul normativ adoptat în 2015 a inclus modificări menite să facă posibil accesul persoanelor care au finalizat învățământul primar, dar nu au finalizat învățământul gimnazial, la obținerea unei calificări de nivelul 1. De asemenea, s-au introdus actele de calificare eliberate ca urmare a absolvirii programelor de ucenicie la locul de muncă, la nivelul 4 de calificare, pentru adulții care încheie un contract de ucenicie pentru o calificare de acest nivel și care au promovat examenul de absolvire a cursurilor de formare profesională.

Intenția Guvernului a fost ca implementarea modificărilor adoptate să permită persoanelor care provin din grupuri vulnerabile precum șomeri pe termen lung, persoane de etnie romă fără studii minime finalizate, deținuți, persoane din comunități izolate, să urmeze cursuri de formare profesională derulate prin organizații care accesează programe finanțate din fonduri europene.

Cadrul național al calificărilor este din nou modificat în 2018 prin Hotărârea nr. 132/2018 pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 918/2013 privind aprobarea Cadrului național al calificărilor, ca urmare a abrogării Recomandării Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind stabilirea Cadrului european al calificărilor (CEC-EQF) pentru învățarea de-a lungul vieții, care a stat la baza elaborării actului normativ inițial.

Recomandarea menționată anterior a fost abrogată prin Recomandarea Consiliului din 22 mai 2017 privind Cadrul european al calificărilor pentru învățarea pe tot parcursul vieții și de abrogare a Recomandării Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind stabilirea Cadrului european al calificărilor pentru învățarea de-a lungul vieții (2017/C 189/03), obiectivele generale ale acesteia fiind de a contribui la modernizarea sistemelor de educație și de formare, precum și de a spori angajabilitatea, mobilitatea și integrarea socială a lucrătorilor și a cursanților.

Potrivit noii Recomandări, descriptorii rezultatelor învățării cuprinși în ANEXA II au același conținut, modificându-se doar denumirea celei de-a treia coloane, din competențe în responsabilitate și autonomie, justificarea fiind aceea că noua definiție a competenței din EQF este diferită de definiția folosită în politicile de educație și formare profesională de până acum. De asemenea, s-a recomandat statelor membre să utilizeze Cadrul european al calificărilor pentru a corela cadrele sau sistemele naționale ale calificărilor și a compara toate tipurile și nivelurile

calificărilor din Uniune care fac parte din cadrele sau sistemele naționale, în special prin corelarea propriilor niveluri ale calificărilor cu nivelurile CEC prevăzute în anexa II și prin utilizarea criteriilor prevăzute în anexa III și să revizuiască și să actualizeze, acolo unde este relevant, corelarea nivelurilor din cadrele sau sistemele naționale ale calificărilor cu nivelurile CEC prevăzute în anexa II, utilizând criteriile prevăzute în anexa III și ținând seama în mod corespunzător de contextul național.

Totodată, potrivit aceleași Recomandări, „Cadrele și sistemele naționale ale calificărilor variază în timp și de aceea corelarea cu CEC ar trebui să fie revizuită și actualizată ori de câte ori este relevant."

Astfel, Hotărârea Guvernului nr. 132/2018[105] permite folosirea unei terminologii comune agreată la nivelul Uniuni Europene în vederea creării unui climat de muncă stabil, cu beneficii atât pentru angajaţi (forţa de muncă calificată) şi angajatori, cât şi pentru îndeplinirea obiectivelor asumate prin Strategia Europa 2020. Totodată actul normativ răspunde actualelor recomandări ale Comisiei Europene în privinţa asigurării calităţii sistemului de educaţie şi formare profesională și permite identificarea, măsurarea, relaţionarea şi recunoaşterea tuturor rezultatelor învăţării dobândite în contexte de învăţare formale, nonformale şi informale.

Pentru a evalua relevanța pentru tineret a CNC, cercetarea a urmărit să identifice dacă există mijloace și instrumente de măsurare a eficacității și impactului modificărilor succesive ale legislației privind Cadrul Național al Calificărilor. De exemplu, prin **Hotărârea Guvernului 567/2015**, aprobată în ședința din 15 iulie 2015, Guvernul României a actualizat **Cadrul național al calificărilor** cu opt niveluri, urmărindu-se printre altele și sprijinirea reintegrării unor categorii de persoane în sistemul de educație și formare profesională, pentru a le oferi acces la pregătirea de bază pentru o viitoare meserie. Aceste grupuri țintă erau evaluate la momentul respective din aproximativ 800 000-1 000 000 de fermieri, șomeri pe termen scurt și lung, adulți cu vârsta de peste 40 de ani, cu nivel scăzut de calificare, populație din comunități izolate și tineri în tranziția de la sistemul de învățământ la piața muncii, care nu au absolvit învățământul general și nu pot deține o calificare, precum și aproximativ 400 000 de persoane de etnie romă, fără studii minime finalizate și care nu dețin o calificare. Pentru probarea atingerii acestor obiective, este necesară în continuare o analiză aprofundată a datelor statistice furnizate lunar de ANOFM[106] de la

[105] *Hotărârea Guvernului nr. 132/2018 pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 918/2013 privind aprobarea Cadrului național al calificărilor*, disponibilă online la: http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/199134

[106] *Datele statistice furnizate de ANOFM privind formarea profesională între 2008-2018, disponibile online la:* http://193.169.6.21/formare-profesionala

momentul intrării în vigoare a HG 567/2015, în corelație cu obiectivele propuse de acest act normativ.

Din cercetarea calitativă, a rezultat un **aspect pozitiv** - și anume faptul că alinierea CNC la CEC/EQF este necesară și utilă, deci foarte relevantă pentru tinerii care beneficiază de mobilitate pe piața muncii din Uniunea Europeană și pentru care certificarea ANC reprezintă un atu la angajare în oricare dintre țările UE.

3.4 Analiza drepturilor sociale din PEDS care au aplicabilitate la nivelul populației tinere în România

Plecând de la analiza din subcapitolele anterioare, în care au fost scoase în evidență problemele și vulnerabilitățile tinerilor din România, precum și politicile ce le adresează la nivel național, în acest subcapitol este examinată corelarea cu drepturile sociale din cadrul PEDS. În mod evident, nu toate drepturile sociale din PEDS sunt la fel de relevante pentru tineri în România, prin urmare este importantă selectarea acelora care au cea mai mare relevanță.

Drepturi sociale PEDS	**Explicații privind relevanța**
Capitolul I: Egalitatea de șanse și accesul la piața muncii	
1. Educație, formare profesională și învățare pe tot parcursul vieții	Relevant, cu efecte pe termen mediu și impact potențial semnificativ pe termen lung, nu doar pentru tineri, ci și pentru întreaga piață a muncii, sistemul de protecție socială, calitatea societății în ansamblu.
2. Egalitatea de gen	Puțin relevant pentru tineri în special (relevant pentru toate categoriile de vârstă) dar foarte relevant atunci când discriminarea de gen și vârstă este însoțită și de alte vulnerabilități (mediu, educație, responsabilități familiale etc)

3. Egalitatea de șanse	Relevant, cu efecte imediate, mai ales atunci când discriminarea de vârstă este însoțită de vulnerabilități multiple
4. Sprijin activ pentru ocuparea forței de muncă	Relevant, cu efecte pe termen mediu și impact potențial semnificativ pe termen lung, nu doar pentru tineri, ci și pentru întreaga piață a muncii, sistemul de protecție socială, calitatea societății în ansamblu.
Capitolul II: Condiții de muncă echitabile	
5. Locuri de muncă sigure și adaptabile	Relevant, cu efecte imediate
6. Salarii	Relevant, cu efecte imediate
7. Informații despre condițiile de angajare și protecția în caz de concediere	Relevant, cu efecte imediate și elemente specifice care afectează în special tinerii.
8. Dialogul social și participarea lucrătorilor	Puțin relevant pentru tineri în special (relevant pentru toate categoriile de vârstă)
9. Echilibrul dintre viața profesională și cea personală	Relevant, în special pentru tineri, cu efecte imediate și pentru celelalte categorii de vârstă și cu efecte pe termen lung la nivel societal
10. Un mediu de lucru sănătos, sigur și adaptat și protecția datelor	Puțin relevant pentru tineri în special (relevant pentru toate categoriile de vârstă)
Capitolul III: Protecția socială și incluziunea socială	
11. Îngrijirea copilului și sprijin pentru copii	Relevant, mai ales indirect, pentru cei care au copii sau plănuiesc

12. Protecție socială	Foarte relevant
13. Indemnizații de șomaj	Foarte relevant
14. Venit minim	Foarte relevant
15. Prestații de bătrânețe și pensii	Puțin relevant pentru tineri
16. Asistență medicală	Puțin relevant pentru tineri în special (relevant pentru toate categoriile de vârstă) dar cu efecte pe termen lung la nivel societal, în cazul lipsei de sprijin pentru tineri
17. Incluziunea persoanelor cu handicap	Puțin relevant pentru tineri în special (relevant pentru toate categoriile de vârstă) dar cu efecte pe termen lung la nivel societal, în cazul lipsei de sprijin pentru tineri
18. Îngrijire pe termen lung	Puțin relevant pentru tineri (relevant pentru toate categoriile de vârstă)
19. Locuințe și asistență pentru persoanele fără adăpost	Puțin relevant pentru tineri în special (relevant pentru toate categoriile de vârstă) dar cu efecte pe termen lung la nivel societal, în cazul lipsei de sprijin pentru tineri
20. Accesul la servicii esențiale	Puțin relevant pentru tineri în special (foarte relevant pentru toate categoriile de vârstă), dar cu efecte pe termen lung la nivel societal, în cazul lipsei de sprijin pentru tineri

1. Educație, formare profesională și învățare pe tot parcursul vieții

Participarea la educație și formare este mai scăzută decât media UE, în special pentru persoanele deja active pe piața muncii.

Accesul la educație/ formare este limitat pentru anumite categorii, în special din medii afectate de sărăcie.

Calitatea educației diferă semnificativ între mediul urban și rural, accesul la educație de calitate fiind aproape prohibitiv pentru persoanele de etnie romă.

Părăsirea timpurie a școlii înregistrează printre cele mai ridicate valori din UE. Persoanele din mediul rural, din familiile sărace și romii sunt în special expuși riscului de abandon școlar și de sărăcie educațională.

2. Egalitatea de gen

Indicele egalității de gen[107] pentru anul 2017 arată că progresele sunt lente per ansamblul Uniunii Europene, toate domeniile vieții fiind marcate de inegalitate. Situația României, în particular, este printre cele mai slabe din UE , domeniile cel mai puțin afectate fiind „sănătatea" și „munca", iar cele mai afectate fiind „puterea" (accesul la funcții de decizie) și „utilizarea timpului" (femeile alocă mai mult timp îngrijirii familiei). Chiar și în domenii în care România are o situație relativ bună, cum este munca, inegalitatea între femei și bărbați este prevalentă (de ex. rata de ocupare pentru femei de 57% față de 74% pentru bărbați). De asemenea, se manifeste pregnant fenomenul de segregare (de ex., în domeniile STEM lucrează de 3 ori mai mulți bărbați decât femei, chiar dacă rata de participare a femeilor la educație STEM este ridicată).

Deși genul în sine nu constituie nepărat o condiție de discriminare, problemele specifice care afectează femeile și fetele, în special pe cele din mediul rural, cu responsabilități familiale sau cu vulnerabilități multiple, generează discriminare, în sensul accesului redus pe piața muncii, accesul la educație și formare, sau în asumarea unor roluri mai importante la nivelul societății.

3. Egalitatea de șanse

Discriminarea împotriva tinerilor are multiple fațete și se manifestă, ca și cea de gen, în toate domeniile vieții. Acest fapt generează inegalitate în ceea ceea ce privește accesul și performanța la locul de muncă sau în societate, fiind cu atât mai marcant, cu cât tânărul afectat are vulnerabilități multiple. Între acestea, lipsa mijoacelor materiale și mediul reprezintă cel mai important factor generator de inegalitate. În România, de exemplu, deși accesul la educație și la muncă este reglementat și, teoretic, toți copii și tinerii beneficiază de servicii de educație gratuite, în practică, situația materială, mediul și condițiile de locuire (rural/urban, calitate) și mediul familial influențează în mod determinant atât participarea, cât și performanța individuală.

[107] *Gender Equality Index 2017: Romania*, European Institute for Gender Equality, disponibil online la: https://eige.europa.eu/rdc/eige-publications/gender-equality-index-2017-romania

4. Sprijin activ pentru ocuparea forței de muncă

În ciuda existenței a numeroase programe de sprijin, finanțate prin bugetul național sau din fonduri europene, accesul tinerilor pe piața muncii rămâne în continuare problematic. Implementarea deficitară, alături de capacitatea slabă a sistemului de educație în a furniza tinerilor competențele necesare pentru piața muncii se numără printre principalele provocări sistemice.

Înregistrarea la PES și accesul serviciile PES este îndeosebi deficitară, astfel încât majoritatea tinerilor (în special NEET) care ar putea beneficia de serviii active nu ajung niciodată nici măcar să știe de ele.

Lipsa măsurilor de acompaniere (servicii de îngrijire pentru copiii aflați în întreținere, asistență pentru integrarea la locul de muncă, monitorizarea inserției) împiedică suplimentar accesul la ocupare a tinerilor și afectează înseosebi categorii vulnerabile, precum tinerii cu copii aflați în întreținere, tinerii proveniți din sistemul de protecție a copilului, persoanele fără adăpost etc. Cea mai mare categorie vulnerabilă o reprezintă însă tinerii din comunități marginalizate, afectate de sărăcie sau excluziune socială.

5. Locuri de muncă sigure și adaptabile

Munca fără forme legale și precaritatea ridicată în unele sectoare (cum este cel al serviciilor) reprezintă probleme imediate, al căror răspuns este la îndemâna autorităților, în sensul aplicării consecvente și corespunzătoare a reglementărilor deja în vigoare.

Pe de altă parte, modificările structurale din economie, automatizarea și digitalizarea, noile forme de muncă de pe platformele colaborative, adesea nereglementate (sau imposibil de reglementat la nivel național), reprezintă tot atâția factori de risc pentru siguranța locurilor de muncă.

Angajarea, așa cum a fost ea cunoscută și înțeleasă de generațiile trecute, este puțin probabil să se mențină pe termen lung, ceea ce generează nevoia acută pentru măsuri de protecție, mai ales temporară (plase de siguranță), a lucrătorilor care, la un moment dat, se vor regăsi ”între două locuri de muncă”.

Cererea de muncă va trebui să se adapteze atât nevoilor, cât și așteptărilor, prin mai multă flexibilitate.

6. Salarii

Tinerii cu un nivel de calificare mai scăzut (dar nu necalificați) sunt semnificativ mai prost plătiți decât restul angajaților din aceeași grupă de ocupații, ceea ce face ocuparea în „meserii" foarte puțin atractivă.

Lipsa de experiență este „penalizată", iar așteptările și ofertele angajatorilor sunt, de cele mai multe ori, în contradicție cu cele alte tinerilor aflați în căutarea unui loc de muncă, în ceea ce privește remunerația și nivelul de implicare al angajatului.

Apariția noilor forme de muncă, a platformelor online și a economiei colaborative, precum și încurajarea voluntariatului, generează presiuni suplimentare în sensul diminuării remunerațiilor, astfel încât se manifestă două fenomene: creșterea reglementată (artificială) a salariului minim și scăderea acestora în piața liberă. La intersecție, tinerii sunt cei mai vulnerabili, riscând ca oportunitățile de muncă la care aveau acces în mod tradițional (fără cerințe de experiență) să fie ocupate de către persoane cu experiență. Totodată, promovarea voluntariatului, deși aduce cu sine nenumărate efecte benefice, poate genera un efect negativ asupra veniturilor tinerilor, care sunt direcționați către astfel de angajamente, indiferent dacă își permit sau nu.

7. Informații despre condițiile de angajare și protecția în caz de concediere

- Tinerii nu sunt obișnuiți să se informeze cu privire la drepturile lor.
- Informarea se face formal (semnătură pentru luarea la cunoștință)

8. Echilibrul dintre viața profesională și cea personală

Echilibrul dintre viața profesională și cea profesională este considerat din ce în ce mai important de către generațiile tinere, mai ales în perioada în care aceștia își formează propriile familii. Pe fondul schimbării atitudinilor parentale, atât millenialii cât și generația Z acordă mai mult timp îngrijirii copiilor și solicită angajatorilor flexibilitate. Pe de altă parte, digitalizarea, prevalența tehnologiei și mai ales accesul practic la internet, permit conectarea cvasi-permanentă dintre angajator și angajat. Din ce în ce mai frecvent, se discută despre nevoia de a impune limite sau de a reglementa modul de interacțiune în afara orelor de serviciu. Cazurile de deces din cauza epuizării deja nu mai sunt doar izolate, fiind prevalente mai ales în rândul tinerilor

9. Îngrijirea copilului și sprijin pentru copii

Accesul la servicii de îngrijire a copilului, care să sprijine reîntoarcerea părinților la muncă este crucial pentru ca familiile tinere să nu simtă că au de ales între a-și întemeia o familie și cariera profesională. În România, în condițiile în care concediul parental este asumat în proporție covârșitoare de femei, sprijinul pentru îngrijirea copiilor poate atenua discriminarea de gen, permițând o reconectare profesională mai rapidă. Din păcate sistemul de creșe este subdezvoltat în România, fiind nevoie de o intervenție mai hotărâtă în acest domeniu, ideal printr-un parteneriat public-privat.

10. Protecție socială

Sistemul de protecție socială în România este dezechilibrat, cu accentul clar pe diverse forme de prestații / beneficii, doar o parte dintre ele fiind acordate prin testarea veniturilor („*means-tested*"). Serviciile sociale sunt slab articulate, deși legislația cadru este generoasă[108], orientate cu precădere pe copii, vârstnici și persoane cu dizabilități, și fără o legătură coerentă cu serviciile de ocupare.

Deși reforma de la actualul Venit minim garantat (VMG) la conceptul mai inclusiv de Venit minim de incluziune (VMI) a fost deja adoptată în legislație, din păcate implementarea este amânată.

Consecința stagnării reformelor este un sistem de protecție socială ce creează dependență, ce nu oferă suficient sprijin pentru stimularea unei vieți active și demne, ce determină în final în mod paradoxal chiar marginalizarea socială.

11. Indemnizații de șomaj

Sistemul de indemnizații de șomaj este funcțional, dar rigid, uneori chiar opac și neprietenos pentru tineri. În ciuda existenței unui set de măsuri active de ocupare, șomerii indemnizați nu sunt sprijiniți suficient de adecvat pentru a ieși din situația lor.

În realitate se ajunge ca o bună parte din tineri să devină șomeri de lungă durată, neindemnizați și cu șanse din ce în ce mai scăzute să intre cu succes în câmpul muncii.

[108] *Legea asistenței sociale 292/2011*

12. Venit minim

România are implementate atât prevederi privind Venitul minim garantat (VMG), cât și privind salariul minim brut pe țară garantat în plată. Deși ambele asigură teoretic o plasă de siguranță socială inclusiv pentru tineri, există controverse privind modul de implementare pentru ambele.

În ceea ce privește VMG, deja a fost adoptată o reformă legislativă în anul 2016 pentru trecerea la Venitul minim de incluziune (VMI), care ar urma să reducă dependența de sprijinul statului și să motiveze activarea personală.

Referitor la salariul minim, deși menirea de a evita sărăcia la locul de muncă („*in-work poverty*") este clară, prin creșterea lipsită de predictibilitate și net superioară productivității există riscul pe termn scurt de afectare negativă (inclusiv faliment) a industriilor intensive în muncă, ce poate determina concedieri masive, mai ales în rândul tinerilor abia intrați în câmpul muncii.

3.5 Analiză SWOT în raport cu recomandările pilonului social european

Plecând de la selecția anterioară a drepturilor socale cu cea mai mare relevanță pentru tineri din cadrul PEDS, vom derula în cele ce urmează o analiză de tip SWOT pentru a vedea strategic punctele tari și slabe, precum și oportunitățile și amenințările pentru România pe fiecare dintre drepturile sociale selectate.

- Egalitatea de șanse și acces egal pe piața forței de muncă

	Puncte tari	**Puncte slabe**	**Oportunități**	**Amenințări**
Educație, formare profesională și învățare pe tot parcursul vieții	Legislația este armonizată. Există reforme pentru revigorarea IPT (e.g. învățământul dual)	Rata de părăsire timpurie a școlii Rata de participare slabă la educație în mediul rural, în comunitățile sărace	Reformele sistemice susținute prin IS Programele de educație și mobilitate	Creșterea disonanței dintre oferta sistemului de educație și cerințele pieței muncii

	și FPC (ex: ucenicie).	și pentru populația de etnie romă Calitatea slabă a sistemului de educație Lipsa mecanismelor de sprijin pentru încurajarea participării la educație	susținute de către UE (Erasmus) Utilizarea tehnologiilor digitale pentru facilitarea accesului și livrarea serviciilor de educație,	
Egalitatea de gen	Legislația este parțial armonizată. Există progrese relativ limitate în mentalul colectiv, în special în zonele urbane educate.	Disparități clare în rata de ocupare, în special pentru femei afectate de multiple vulnerabilități. Prevalența în societate a unor mentalități discriminatoare cu privire la rolul femeii.	Campanii publice către angajatori și tineri legate de combaterea discriminării de gen.	Menținerea situației actuale.
Egalitatea de șanse	Legislația cuprinde măsuri clare împotriva discriminării.	Numărul mare de tineri NEETs neînregistrați la SPO Rata ridicată de sărăcie, în special în mediul rural, în comunități	Intervențiile integrate susținute la nivelul comunității (pilotare în zonele vulnerabile)	Adâncirea inegalităților de venit între diferitele categorii

		marginalizate, cu etnie romă		
Sprijin activ pentru ocuparea forței de muncă	Există o serie de măsuri active sprijinite atât prin BAS cât și prin fonduri europene (FSE)	Beneficiari politici active (%) dintre cei care își caută un loc de muncă - scăzut Performanța slabă în implementarea Garanției pentru Tineret	Utilizarea tehnologiilor digitale pentru facilitarea accesului și livrarea serviciilor de ocupare (consiliere, mediere, monitorizare a inserției etc.) Utilizarea noilor forme de muncă în avantajul angajaților	Migrația persoanelor care dețin competențe căutate pe piața muncii Automatizarea

- Condiții de muncă echitabile

	Puncte tari	**Puncte slabe**	**Oportunități**	**Amenințări**
Locuri de muncă sigure și adaptabile	Rata șomajului redusă Legislație armonizată Protecția lucrătorilor în general ridicată	Munca fără forme legale Precaritate semnificativă în unele sectoare (servicii) Adaptabilitate scăzută în	Întărirea respectării legislației de către angajatori Crearea cadrului de reglementare pentru noile forme de muncă ce se desfășoară	Automatizarea Globalizarea pieței muncii

		numeroase sectoare, mai ales cele tradiționale	(au beneficiari și prestatori) pe teritoriul României	
Salarii	Creșterea salariului mediu ca tendință Creșterea salariului minim	Tinerii cu un nivel de calificare mai scăzut (dar nu necalificați) sunt semnificativ mai prost plătiți decât restul angajaților din aceeași grupă de ocupații, ceea ce face ocuparea în „meserii” foarte puțin atractivă.	Ponderarea tendinței de emigrare în afara țării a tinerilor. Crearea premizelor de reîntoarcere a celor deja plecați.	Lipsa de sustenabilitate a creșterilor salariale Automatizarea muncii și eliminarea locurilor de muncă repetitive Globalizarea pieței muncii
Informații despre condițiile de angajare și protecția în caz de concediere	Legislație armonizată	Lipsesc campaniile de informare pentru tineri. Inspecția muncii are campanii de informare, dar nu permanente ci ad-hoc.	Utilizarea rețelelor sociale pentru informarea și educarea tinerilor	Dezagajare cu potențial de depresie pentru tinerii care eșueaază profesional.
Echilibrul dintre viața profesională și cea personală	Legislație armonizată. Apariția legislației privind telemunca.	Campanii de informare inexistente. Din când în când media preia cazuri grave de deces prin suprasolicitare, dar	Promovarea principiilor de echilibrare între viața profesională și cea personală atât în rândul	Suprasolicitarea tinerilor, amânarea întemeierii familiilor și implicații negative asupra

		nimic transferat în politica publică. Inspecția muncii nu are această temă ca temă centrală.	angajatorilor cât și al tinerilor	natalității, educație în familie precară sau inexistentă pentru noile generații.

- Protecția socială și incluziunea socială

	Puncte tari	**Puncte slabe**	**Oportunități**	**Amenințări**
Îngrijirea copilului și sprijin pentru copii	Legislație armonizată. Implementarea ICC și a alocațiilor ca măsuri de sprijin financiar.	Modificări frecvente. Nivelul foarte redus al alocațiilor pentru creșterea copiilor Lipsa facilităților de pentru copiii de vârstă antepreșcolară și preșcolară	Parteneriat public-privat pentru dezvoltarea de creșe (similar învățământului dual – deductibilitate fiscală pentru angajatori la investiția în creșe).	Menținerea situației actuale cu o natalitate precară ce contribuie la un spor demografic negativ.
Protecție socială	Numeroase beneficii și prestații, acordate pentru diferite categorii dezavantajate	Modul de acordare a beneficiilor crează dependență și nu încurajează activarea Lipsa de corelare între măsurile de sprijin	Implementarea legislației privind VMI. Implementarea intervențiilor finanțate prin IS 2014-2020	Menținerea situației actuale, inclusiv prin amânarea implementării VMI.

		Lipsa serviciilor sociale, medicale și socio-medicale la nivel local Calitatea slabă a serviciilor sociale Lipsa de eficiență și eficacitate a programelor existente		
Indemnizații de șomaj	Legislația prevede indeminzații susținute prin BAS.	Mulți șomeri de lungă durată neindemnizați	Implementarea Garanției pentru Tineret	Menținerea situației actuale
Venit minim	Legislația cu privire la salariul minim Legislația cu privire la Venitul minim de incluziune (VMI)	Grad mare de informalitate - munca la gri / negru. Economia informală estimată la cca 30% din PIB.	Atragerea mai multor tineri în câmpul muncii. Reducerea dependenței de prestațiile primite de la stat.	Afectarea negativă pe termen scurt a industriilor intensive în muncă cu marje mici (e.g. textile, mobilă, alimentație publică) cu perspective de faliment și pierderea de locuri de muncă.

4 Bune practici privind reducerea inegalităților și a decalajelor sociale cu impact asupra tinerilor

Am considerat util ca în cercetarea de față să includem câteva studii de caz privind politici pentru tineret care s-au dovedit de succes și din experiența cărora se pot extrage lecții valoroase pentru tematica aplicării PEDS în elaborarea de politici publice pentru tineri. Acestea reprezintă exemple de bună practică la nivel european care au devenit într-o anumită măsură și exemple de bună practică la nivel național.

Primul exemplu, „Developing Youth Work Quality", este un exemplu din Estonia în care se evidențiază rolul persoanelor de suport (lucrători de tineret) în activitatea de tineret, precum și importanța abordării problematicii sociale a tinerilor ca un program pe termen lung, și nu ca o serie de proiecte punctuale.

Cel de al doilea exemplu, modelul de finanțare folosit în programul Erasmus+ reprezintă o exemplificare a unui program european implementat cu succes la nivel național, care se poate transfera ușor în PEDS, date fiind natura actorilor implicați și temele abordate cu care există un grad mare de similaritate.

Cel de al treilea studiu de caz schimbă registrul actorilor, în sensul în care accentul cade pe o abordare de tip „bottom-up" în care tinerii și organizațiile de tineret se pot organiza în coaliții pentru a își promova drepturile și acționa în sensul respectării lor.

4.1 „Dezvoltarea unei activități de calitate în lucrul cu tinerii" ("Developing Youth Work Quality")

Lucrul cu tinerii (*youth work*) capătă un avânt din de în ce mai mare la nivel european și din ce în ce mai multe țări dezvoltă standarde de calitate în acest sens. Și în România a existat un proiect intitulat „Construcția instituției Lucrătorul de Tineret pentru integrarea tinerilor în societate[109]" în care Ministerul Tineretului și Sportului a fost partener, finanțat prin Programul Operațional Sectorial – Dezvoltarea Resurselor Umane, Domeniul major 1.4. Calificari

[109] *Constructia instituției „lucrătorul de tineret" pentru integrarea tinerilor în societate*, disponibil online la: http://www.cnft.ro/vechi/proiect/prezentare.html

europene. Acest proiect a urmărit dezvoltarea unui standard ocupațional pentru lucrătorii de tineret în România și a format peste 1 000 de persoane care au obținut această calificare.

Din păcate, din cele peste 1 000 de persoane, efectiv niciunul nu a fost angajat ca lucrător de tineret, majoritatea având ocazia să pună în practică experiența acumulată fie ca voluntar în organizații neguvernamentale sau instituții publice, fie în altă calitate (ex. formator).

Am ales exemplul estonian din două motive: 1) pentru că în activitatea de lucru cu tinerii este nevoie de o abordare care combină ghidajul (coaching-ul) și susținerea cu implicarea lor efectivă prin activități cu ei, nu doar pentru ei, iar în România nu avem resursele umane care să asigure acest lucru, mai ales atunci când este vorba de categoriile vulnerabile de tineri și 2) pentru că reprezintă un exemplu de instrument de intervenție complexă sub forma unui program, nu a unui proiect punctual.

"Developing Youth Work Quality" a fost dezvoltat în Estonia în perioada 2008 – 2013 sub forma unui set de măsuri complementare care aveau drept scop să susțină angajabilitatea tinerilor prin intermediul creșterii calității activității de lucru cu tinerii. De facto, a avut rolul unui micro-program operațional în cadrul Fondului Social European co-finanțate și de către guvernul estonian.

Elementele cele mai importante ale programului au constat în:

- crearea și dezvoltarea de publicații educaționale în urma unei cooperări dintre organizații cheie implicate în activitatea de tineret și mediul academic care au stat la baza dezvoltării ulterior a unui program de formare. Materialele au fost disponibile atât în limba estoniană, dar și în limba rusă, având în vedere faptul că există o puternică comunitate a acestei etnii care nu vorbește foarte bine limba majorității (similar cu situația minorității maghiare din România);
- un program extensiv de formare de lucrători de tineret dezvoltat în colaborarea dintre organizațiile active în sfera învățării nonformale și universități precum Colegiul Pedagogic al Universității din Tallin, sau Centrul Cultural Viljandi al Universității din Tartu. Printre programele oferite s-au înnumărat cursuri de formare precum Competențe și cunoștințe de bază pentru lucrători de tineret sau Academia de vară a lucrătorilor de tineret;
- un program de formare de formatori care să susțină comunitatea persoanelor resursă, dezvoltarea de competențe avansate în lucrul cu tinerii prin activități de networking și

internaționalizare a lucrului de tineret precum și prin dezvoltare de curriculum atât în cadrul educației formale cât și a învățării nonformale;

- dezvoltarea unui model de competențe pentru formatorii implicați în activități de tineret disponibil și în limba engleză[110] alături de intrumente și programe de auto-evaluare pentru planificarea formării profesionale sau mentorat;
- vizite de studiu în alte țări (Austria - Leopold-Franzens University of Innsbruck, Malta University UK - Wales Newport University) pentru a observa activitatea efectivă a lucrătorilor de tineret din partea principalilor ofertanți de servicii de formare și suport (Departamentul de Tineret din cadrul Ministerului Educației și Cercetării sau Centrul Estonian pentru Activități de lucru cu tinerii);
- rezultatele au fost preluate și inserate în planul național strategic pentru tineret (similar cu Strategia Națională în domeniul politicii de tineret din România).

4.2 Erasmus+ ca model de finanțare

Programul Erasmus+ este deja descris în detaliu în cadrul sub-capitolului „Politici și inițiative europene în domeniul tineretului". Scopul acestei secțiuni este să abordeze acest instrument ca unul de bună practică în ceea ce privește suportul financiar.

Unul dintre principalele avantaje considerate atât de către beneficiari dar și de implementatori este dat de folosirea extensivă a sumelor forfetare și baremelor de costuri unitare ca model de justificare financiară. Astfel, în funcție de tipurile de cheltuieli eligibile se stabilesc sume fixe care diferă în funcție de țară sau activitate și se acordă automat în momentul în care se face dovada realizării activității plecând de la asumpția că, inevitabil, aceasta prepune realizarea unor cheltuieli. Aceste sume sunt stabilite în Ghidul Programului[111].

De exemplu, pentru organizarea unei mobilități de tip schimburi de tineri este prevăzută pentru România o sumă de 32 de euro pe zi de participant pentru suport organizațional (care cuprinde costurile necesare pentru susținerea participantului, cum ar fi cazare și masă). Pentru

[110] *Competency Model for Trainers in the Youth Field*, Estonian National Agency for Youth in Action Programme, 2011, disponibilă online la: http://mitteformaalne.archimedes.ee/wp-content/uploads/2014/07/EE-Competency-model-for-youth-field-trainers_ENG.pdf

[111] *Ghidul programului Erasmus+*, Comisiea Europeană, disponibil online la: http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/resources/programme-guide_ro

un schimb de tineri care implică 25 de participanți pe o perioadă de 7 zile, costurile total pentru suport organizațional sunt de 32 euro * 25 participanți * 7 zile = 5 600 de euro.

Acest lucru asigură o simplificare considerabilă a managementului financiar atât pentru beneficiar așa cum reiese și din raportul de țară pentru România din cadrul evaluării intermediare[112] realizată pentru programul Erasmus+ cât și pentru finanțator. Printre avantajele enumerate ar fi:

- predictibilitate financiară de la începutul până la finalul proiectului în baza unor criterii clare și transparente;
- debirocratizarea raportării financiare, focus-ul fiind pe implementare activităților și impact mai degrabă decât pe activități de contabilitate financiară (acest lucru nu înseamnă că beneficiarul nu își va ține contabilitatea financiară conform legii naționale, însă va salva din timp la raportare);
- acces la finanțare și pentru organizațiile mici, cu experiență limitată, care ar putea fi îndepărtate de birocrație excesivă (foarte relevant pentru activități de tineret unde sunt foarte multe astfel de organizații în România);
- cofinațarea este implicită și nu trebuie justificată separat.

Un astfel de sistem vine și cu o serie de provocări precum:

- sumele pot fi insuficiente întrucât cofinanțarea implicită presupune stabilirea unor bareme mai reduse;
- uneori există o rezistență mare în rândul contabililor beneficiarilor care, din obișnuință, folosesc excesiv regulile financiare naționale deși programul operează în cadrul Regulamentului Financiar European asumat de toate Statele Membre UE, inclusiv România.

Avantajele sunt însă mult mai mari, în special pentru organizațiile de tineret care lucrează direct cu tinerii și care operează mult mai bine într-un cadru financiar simplificat având în vedere lipsa lor de experiență financiară practică. Totodată provocările pot fi gestionate și prin oferirea de suport prin formare, ghidaj și consultanță din partea finanțatorului (așa cum în România, se întâmplă).

[112] *ROMANIA National Report on the Implementation of the ERASMUS+ programme between 2007-2017 and its predecessors (Lifelong Learning, Youth in Action) 2007-2013*, Institutul de Științe ale Educației, iunie 2017, disponibil online la: http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/sites/erasmusplus2/files/el_national_report/RO_National%20Report.pdf

Acest model poate fi folosit și în cadrul altor finanțări dedicate tinerilor pentru formarea acestora dar și personalului care lucrează cu ei (de exemplu axele prioritare dedicate Garanției pentru tineret). Acestea ar putea beneficia de o implicare mai mare a organizațiilor care ajung mai ușor la tinerii din comunitate, în special la cei din mediul rural sau tineri NEET, care au motivația și experiența de lucru, dar nu și expertiza financiară. Cu atât mai mult cu cât, la fel ca și programul Erasmus+, toate liniile de finanțare susținute în România prin intermediul Instrumentelor Structurale (în special cele din cadrul Fondului Social European) sunt supuse acelorași reglementări date de Regulamentul Financiar European.

4.3 „Coaliția Europeană pentru Drepturile Tinerilor NEET"

Coaliția Europeană pentru drepturile tinerilor NEET este o inițiativă a organizațiilor neguvernamentale de și pentru tineret care acționează pentru apărarea drepturilor tinerilor în situații NEET. Misiunea sa este de a da voce unei generații invizibile, promovând politici publice și programe care pregătesc tinerii pentru provocările socio-economice prezente dar și viitoare, într-un context al schimbărilor tehnologice accelerate.

Demarată în 2015 în România sub umbrela organizației Social DOers și sprijinită inițial de Fondul ONG, inițiativa a fost extinsă în 2016 la nivel european alături de parteneri din Austria, Belgia, Italia, Portugalia și Marea Britanie, cu sprijinul financiar al programului Erasmus + KA3.

La nivel național, Coaliția pentru drepturile tinerilor NEET aduce împreună peste 40 de organizații neguvernamentale și a lucrat activ pentru:

- realizarea primul studiu de calitate privind situația tinerilor NEET în România;
- organizarea de traininguri de advocacy pentru lucrătorii de tineret și specialiștii în lucrul cu tineri;
- organizarea de traininguri și procese consultative alături de tineri în situații NEET;
- organizarea de conferințe multi-actor, la nivel regional și național.

Coaliția, lansată oficial în Decembrie 2015, a devenit un actor recunoscut de reprezentanți ai instituțiilor publice și ai altor actori neguvernamentali luând parte la consultări publice și dezvoltarea ghidurilor de finanțare dedicate tinerilor NEET (ex. POCU, sau granturile SEE și norvegiene în România), la întâlnirile Consiliului Consultativ gestionat de Ministerul Tineretului și Sportului, prin evaluările realizate de Comisia Europeană pentru Semestrul European, prin consultările forumului EU-RO, în contextul Președinției Române la Consiliul Uniunii Europene, prin alte cercetări și studii cu privire la tinerii în situații NEET sau în situații de risc.

La nivel european, Coaliția și-a definit rolul de a dezvolta o mișcare europeană care lucrează pentru capacitarea lucrătorilor de tineret și a organizațiilor grass-root de a se implica în procese de advocacy, de a monitoriza și evalua programe specifice, respectiv de a se implica pentru îmbunătățirea situației generale a tinerilor NEET.

Spre deosebire de inițiativa națională în care Coaliția este formată exclusiv din ONG-uri, la nivel european Coaliția lucrează pentru stabilirea unei platforme multi-actor care să includă pe lângă ONG-uri, reprezentanți ai instituțiilor publice, membri ai Parlamentului European cât și alți actori (privați sau publici) interesați de incluziunea economică și socială a tinerilor europeni.

Prin acțiunile sale, Coaliția susține: (1) dezvoltarea unor politici naționale și locale adaptate nevoilor și realităților specifice; (2) abordarea integrării pe piața muncii dintr-o perspectivă integrată și personalizată, în funcție de nevoile particulare ale tinerilor; (3) introducerea mai multor inițiative de prevenire și intervenție timpurie, pe lângă programele destinate explicit tinerilor NEET.

Printre acțiunile întreprinse, Coaliția a contribuit la:

- realizarea unui studiu comparativ privind situația politicilor și porgramelor pentru tineret, precum și implicarea ONG-urilor și lucrătorilor de tineret în dezvoltarea acestora, în cele 6 țări inițiatoare (RO, AT, BE, IT, PT, UK);
- organizarea a 6 întâlniri multi-actor la nivel național, susținând formarea de Coaliții sau rețele informale în țările partenere;
- organizarea a 2 conferințe europene, găzduite în Parlamentul European, în parteneriat cu Intergrupul responsabil de tineret din PE și rețeaua EU40, tineri europarlamentari sub 40 de ani – cu scopul de a conecta dezbaterile naționale cu cele europene și de a asigura o voce celor care lucrează direct cu tinerii NEET.

Lansată oficial în ianuarie 2017, Coaliția a devenit un actor recunoscut de instituțiile europene fiind invitată la simpozioanele Consiliului Europei și Parteneriatului pentru Tineret dintre Comisia Europeană și Consiliul Europei, contribuind la consultările Consiliului Europei privind Agenda pentru Tineret 2030 și la consultările Comisiei Europene privind Strategia Europeană pentru Tineret, prin participarea la evenimente europene, întâlniri și consultări din Parlamentul European, privind evaluarea Garanției pentru Tineret și a Programului de finanțare Youth Imployment Initiative, prin elaborarea unor puncte de vedere scrise cu privire la noul cadru financiar multi-anual, și prin colaborarea cu Intergrupul responsabil de tineret din PE și alte

organizații europene pentru a susține politicile publice și programele dedicate tinerilor NEET sau în risc de excluziune socio-economică.

Coaliția națională RO – 43 ONG-uri

Outreach

- prin consultări directe, focus grupuri și cercetare – aproximativ 200 tineri NEET
- prin consultări regionale multi-actor – aproximativ 150 de reprezentanți ai societății civile, Consiliilor Județene/Locale, Prefecturilor, AJOFM-urilor, DJST-urilor.
- prin dezbateri naționale multi-actor – aproximativ 500 de participanți direcți
- prin ateliere, seminarii și sesiuni găzduite de parteneri în România– aproximativ 500 participanți direcți

Coaliția Europeană

- 6 țări care au format rețele sau coaliții naționale

Din cei 5 parteneri, în afară de RO, fiecare reunește cel puțin 15 entități diferite, de la ONG-uri de tineret/lucrători de tineret/asistenți sociali, Consilii locale/regionale sau naționale ale tinerilor, Cluburi pentru tineri, Servicii Publice de Ocupare, Sindicate, Patronate, Instituții locale/regionale cu atribuții în domeniul integrării socio-economice a tinerilor.

În total, Coaliția europeană reunește peste 100 de entități interesate de drepturile tinerilor NEET.

Outreach prin 6 evenimente naționale, în cele 6 țări partenere

- aproximativ 300 participanți direcți, incluzând reprezentanți ai societății civile, ai guvernelor naționale (de la ministerul tineretului, educației, muncii și incluziunii sociale la ministerul fondurilor europene), ai mediului privat și experți/cercetători.

Outreach prin 2 evenimente europene (Bruxelles, Belgia):

- 20 europarlamentari
- 100 de participanți direcți, reprezentanți ai instituțiilor europene (Comisie, CESE, Comitetul regiunilor), organizații europene de/pentru tineret (inclusiv ale partidelor politice), institute și think-tank-uri, organizații și companii active în sectorul digital.

Outreach prin susținerea de ateliere/seminarii/sesiuni organizate de parteneri europeni – aproximativ 300 participanți direcți.

5 Propuneri de politici publice și direcții de dezvoltare la nivel național în vederea implementării recomandărilor şi politicilor europene privind drepturile sociale şi tinerii.

5.1 Concluzii

Cercetarea de față scoate în evidență câteva paliere importante de analiză cu privire la PEDS și implicațiile asupra tinerilor în România.

Pe de-o parte, atât din literatura parcursă, din datele analizate, cât și din politicile publice naționale avute în vedere, este destul de clar că problemele tinerilor din România nu sunt cunoscute suficient și nici evidențiate particular în sfera largă a problemelor sociale din țară. Atunci când datele sunt avute în vedere, cum este cazul demersurilor sectoriale ce vizează tineretul, din păcate există prea puțină coordonare transectorială ca să fie permisă o prioritizare adecvată în societate. Astfel se justifică rolul marginal al politicii de tineret la nivel național, în ciuda retoricii mereu încurajatoare. Studiul de față arată că nu doar statistic problemele tinerilor sunt importante, ci și sociologic și societal, miza fiind prevenirea adâncirii unui clivaj generațional ce nu constă într-un simplu raport minoritate-majoritate, ci în perspectiva diferită asupra vieții sociale. La capătul zilei, problema acordării atenției tinerilor nu este doar corelată cu reprezentativitatea firească pe care ar trebui să o aibă acest segment, ci cu ranforsarea fibrei sociale naționale folosind perspectiva, entuziasmul, energia și potențialul unor generații ce sunt inerent diferite față de cele care dețin în prezent majoritatea în câmpul muncii, precum și controlul politic și social al societății.

Dacă la cele de mai sus adăugăm dimensiunea modelului social european și a ultimei forme de exprimare a acestuia la nivelul UE, adică PEDS, se cristalizează evident necesitatea de a ne cupla la un demers mult mai amplu, ancorat în valorile fundmentale europene și în crezul de unitate în diversitate. Provocările extinderii și polarizării sociale rezultate prin acest fenomen pot fi asumate și rezolvate prin cooperare și conlucrare între statele membre, sau prin respingere și adoptarea actualului curent naționalist-populist, atât de nociv pentru spațiul european, dar și la nivel global.

Studiul de față scoate în evidență relevanța directă a PEDS pentru tinerii din România și fixează atenția pe o selecție de 12 principii care ar trebui să fie în centrul atenției politicii publice

autohtone în contextul PEDS și nu numai. Din păcate, atragerea directă a tinerilor în dezbaterea celor 12 principii este încă marginală în România.

Cercetarea calitativă confirmă în bună parte ipotezele inițiale pe fiecare dintre palierele de analiză, după cum urmează:

- ✓ Faptul că există un clivaj între oferta legislativă actuală și așteptările și nevoile reale ale tinerilor. Se observă și că între autorități și partenerii sociali există o diferență: în timp ce autoritățile au o listă minimală de priorități legislative din perspectiva PEDS pentru tineri, partenerii sociali indică o listă exhaustivă de acte normative care ar trebui adaptate/amendate/modificate, iar tinerii pun accentul pe probleme reale de viață.
- ✓ Este evident că politicile și strategiile privind tineretul necesită revizuire și adaptare urgentă la noile realități. Există o segmentare puternică a populației tinere din punct de vedere socio-demografic, economic, aspirațional ceea ce conduce la nevoia unor răspunsuri instituționale specifice, nuanțate și țintite adecvat. Percepția nevoilor sociale este mult mai acută în rândul cetățenilor (relevanță în procente de 80-100%), în timp ce autoritățile acordă o relevanță mai scăzută (50-100%), iar partenerii sociali sunt undeva între cetățeni și autorități (70-100%). Domeniul cu relevanță de 100% pentru toate părțile este *educația, formarea profesională și învățarea pe parcursul vieții*.
- ✓ Cercetarea mai pune în evidență și nevoia creșterii gradului de informare a populației tinere în legătură cu drepturile sociale, prin intermediul mijloacelor de informare pe care aceștia le folosesc. O altă observație se referă la nevoia de dialog social, percepută foarte diferit de cele 3 părți.
- ✓ Se constată o profundă insatisfacție publică atât față de prestația autorităților în elaborarea politicilor publice pentru tineret, cât și față de gradul de implicare al societății civile în acest proces. De altfel, insatisfacția este reciprocă, autorități versus societatea civilă și invers.
- ✓ Cartografierea drepturilor sociale din PEDS care au aplicabilitate la nivelul populației tinere în România poate contribui la atingerea unei convergențe între viziunea autorităților și cumulul de nevoi și aspirații ale populației țintă - tineretul. Cercetarea ar trebui continuată și aprofundată pe eșantioane de populație relevante statistic.

În cele ce urmează vor fi propuse două categorii de recomandări ce derivă din analiza derulată – prima categorie este legată de politicile de tineret prin care de jos în sus se poate contribui la creșterea coeziunii sociale și inter-generaționale și la atingerea obiectivelor PEDS, iar cea de-a doua categorie vizează poziția României la nivelul UE cu privire la PEDS.

5.2 Recomandări pentru elaborarea politicilor de tineret în România

Politica de tineret este o politică a cărei implementare se face la nivel micro, prin activități de tineret în care personalitatea fiecărui tânar este luată în considerare și respectată. O asemenea abordare personalizată ar face ca cele mai eficace și eficiente alocări bugetare să fie cele alocate:

- Centrelor de Tineret;
- Organizațiilor neguvernamentale de tineret și pentru tineret pentru implementarea de proiecte pe bază de concursuri de proiecte.

Evaluări recente ale efectelor pe care activitățile de tineret le au asupra tinerilor și asupra societății arată că toate cheltuielile publice în domeniul tineretului pot fi considerate investiții în activități de tineret și au impact macro-economic pozitiv pe termen mediu și lung. În termen de 10 ani, o unitate monetară investită în activități de tineret generează o economie la bugetul de stat și la bugetele locale de 2,2 unități monetare (Aked *et. al.*, 2011).

Intervențiile care țintesc tinerii în general au un impact dovedit pe termen lung în dezvoltarea viitorilor adulți. Beneficiile dovedite ale activităților de tineret (Institute for Social Work and Social Education, studiu comandat de Consiliul Europei cu privire la activități de tineret din Austria, Estonia, Germania, Grecia, Irlanda, Italia, Olanda, Norvegia, România și Spania)[113] sunt:

- Dezvoltare personală a tinerilor, creșterea nivelului de încredere și de stimă de sine a tinerilor;
- Integrarea tinerilor în rețele sociale, crearea de capital social;
- Tinerii participanți în proiecte și activități de tineret petrec mai puțin timp neangajați (șomeri) după părăsirea sistemului de educație și au comparativ cu ceilalți tineri salarii mai mari;
- Participarea tinerilor în proiecte și activități de tineret reduce probabilitatea ca aceștia să depindă la un moment dat de măsuri de asistență socială;
- Perioade mai lungi petrecute în educație, în sensul înscrierii în forme de educație la niveluri superioare pentru tinerii care participă la activități de tineret față de cei care nu participă;

[113] *The Socio-economic. Scope of Youth Work in Europe. Final Report.*, Consiliul Europei, disponibil online la : https://pjp-eu.coe.int/documents/1017981/1668203/study_Final.pdf/642c51c1-34d7-4f03-b593-317bf1812009

- Scăderea incidenței abandonului școlar sau absenteismului sistematic;
- Diminuarea semnificativă a situațiilor de comportament antisocial și/sau deviant la tineri;
- Diminuarea cazurilor de delincvență juvenilă;
- Un stil de viață mai sănătos al tinerilor;
- Sprijin oferit tinerilor cu probleme de sănătate mintală, depresie sau dependențe, intervenții care reduc presiunea asupra sistemului medical și sistemului de urgență.

Trebuie menționat în acest context că Strategia națională în domeniul politicii de tineret 2015-2020 include implicarea ONG (organizații neguvernamentale) în implementarea activităților de tineret în nu mai puțin de 19 direcții de acțiune, dar această strategie a fost adoptată fără alocare bugetară, implementarea sa fiind în prezent posibilă doar parțial.

Dat fiind caracterul transversal al politicii de tineret, numărul mare și divers al direcțiilor de acțiune prevăzute de Strategia națională în domeniul politicii de tineret 2016-2020, numărul mare de autorități publice și instituții care implementează politici cu impact asupra tinerilor și existența unor strategii sectoriale care au impact și asupra tinerilor, planul de acțiuni care să însoțească Strategie ar trebui elaborat prin definirea a două seturi de acțiuni:

- Acțiuni care sunt prevăzute în strategii și planuri de acțiune sectoriale adoptate de Guvern și care sunt în corespondență cu Strategia națională în domeniul politicii de tineret 2016-2020 conducând și la atingerea obiectivelor acesteia;
- Acțiuni care sunt necesare, nu sunt prevăzute în alte strategii și planuri de acțiune sectoriale adoptate de Guvern și a căror implementare este asumată de Ministerul Tineretului și Sportului în colaborare cu serviciile sale deconcentrate și alte instituții subordonate sau cu parteneri publici sau privați.

O astfel de tentativă a existat în anul 2016, planul de acțiune fiind elaborat, dar nu a fost asumat și adoptat oficial prin Hotărâre de Guvern[114].

Având în vedere faptul că nu mai sunt decât doi ani rămași în perioada de implementare a actualei strategii, elaborarea unei noi strategii naționale ar trebui să devină una din prioritățile autorității de resort care să conțină un număr mai restrâns de direcții de acțiune și un Plan de acțiune care să o însoțească cu măsuri, buget și surse de bugetare prevăzute. Totodată, având în

[114] *Planul de acțiuni pentru perioada 2016-2020 pentru implementarea Strategiei naționale în domeniul politicii de tineret pentru perioada 2015-2020,* disponibil online la: www.http://mts.ro/wp-content/uploads/2017/01/Anexa3Plan_actiune_2016-2020_masuri_ST.pdf

vedere faptul că începând cu anul viitor (2019) se va aplica nouă Strategie Europeană pentru Tineret, ar fi recomandat ca cea națională să cuprindă o perioadă similară (până în 2027) și o corelare prin completarea măsurilor precum cele prevăzute în Strategia Europeană pentru Tineret.

5.2.1 Dezvoltarea de politici publice cu și pentru tineri

Pentru dezvoltarea unor politici publice de tineret, este foarte important ca procesul de elaborare să fie gândit nu doar pentru a deservi, dar și implicând în mod activ tinerii. Un model eficient în cinci pași fost propus de Consiliul Europei ca parte a măsurilor incluse în manualul ”Taking it seriously”[115] ca suport pentru recomandarea Enter! (“Accesul tinerilor din cartierele dezavantajate la drepturile sociale”).

În fiecare dintre cei cinci pași sunt urmărite o serie de activități după cum urmează:

Pasul 1: *înțelegerea problemei și a nevoilor*

- Definirea problemei – care este motivul pentru o nouă politică de tineret și care sunt obiectivele și rezultatele așteptate;
- Este o problemă nouă care nu a mai fost abordată până acum sau una abordată deja într-o politică care are trebui actualizată;
- Analizarea serviciilor relevante existente, care sunt punctele lor tari și punctele slabe;
- Identificarea actorilor implicați relevanți, care este rolul acestora și cum pot fi implicați în proces;
- Stabilirea unei structuri responsabile care să supravegheze procesul de dezvoltare a politicii publice;
- Definirea unui plan de acțiune.

Pasul 2: *dezvoltarea posibilelor soluții*

- Colectarea dovezilor și a informațiilor existente;
- Consultarea largă a actorilor relevanți;

[115] *TAKING IT SERIOUSLY Guide to Recommendation CM/Rec(2015)3 of the Committee of Ministers of the Council of Europe to member States on the access of young people from disadvantaged neighbourhoods to social rights*, Consiliul Europei, 2016, disponibil online la: https://rm.coe.int/16806accfa

- Implicarea tuturor organizațiilor și persoanelor relevante pentru problemă;
- Implicarea activă a tinerilor și publicului care ar putea fi afectat de tema politicii publice;
- Identificarea riscurilor și obstacolelor posibile;
- Crearea de opțiuni și căi de abordare pentru acțiuni viitoare;
- Dezvoltarea unui plan de acțiune prin care aceste opțiuni să fie testate, monitorizare și evaluate;
- Estimarea costurilor pe care le implică fiecare din aceste opțiuni în parte și a resurselor disponibile.

Pasul 3: *testarea opțiunilor*

- Comunicarea opțiunilor de politici publice;
- Identificarea și implementarea unor servicii de sprijin și oferirea de suport, formare, consultanță;
- Testarea efectivă a opțiunilor;
- Oferirea de mecanisme de feedback pentru fiecare opțiune în parte;

Pasul 4: *acordul asupra celei mai bune soluții*

- Colectarea, evaluarea și procesarea informațiilor obținute în urma feedback-ului;
- Analizarea rezultatelor și selectarea celei mai bune opțiuni în baza criteriilor de eficiență și eficacitate;
- Ajustarea și revizuirea politicilor existente sau crearea unei politici noi;
- Crearea unui plan de acțiune cu menționarea etapelor în timp, resurselor materiale și umane necesare etc.

Pasul 5: *implementarea politicii agreate*

- Crearea și implementarea unei strategii de comunicare către public cu implicarea actorilor interesați;
- Identificarea unor mecanisme și exploatarea resurselor disponibile pentru implementarea planului de acțiune;
- Formarea lucrătorilor de tineret și a celor interesați de implementarea noii politici de tineret (sau revizuită, după caz);

- Asigurarea unui mecanism de evaluare și monitorizare continuă în baza unor borne stabilite în planul de acțiune;
- Revizuirea planului de acțiune după un anumit timp (dacă este cazul).

5.3 Recomandări privind poziția României la nivelul Uniunii Europene privind implementarea Pilonului european al drepturilor sociale și reducerea inegalităților și a decalajelor sociale în România.

Poziția României față de PEDS, până în prezent, a fost mai degrabă reactivă sau cel mult conservatoare. În condițiile unei polarizări interne a societății fără precedent și a unui clivaj politic pe măsură, România pare să nu își găsească suflul pentru a-și asuma un rol de prim plan pe vreunul din palierele PEDS, chiar dacă o întărire a Europei sociale ar putea de fapt să ofere soluții pentru multe dintre problemele sale.

De altfel, deja multe dintre reformele existente sau propuse în plan social pleacă de la obiective asumate de România la nivelul UE (e.g. Europa 2020), dar vocea României este blurată de lipsă de predictibilitate, de inconsistență și de schimbări politice foarte frecvente. Liniile actuale de mesaje politice sunt în mare parte corecte, de susținere a demersurilor PEDS și de preluare formală internă a noilor reforme. Lipsește însă asumarea internă reală, precum și dezbaterea publică națională asupra acestor priorități.

Atât înaintea adoptării PEDS (a se vedea de ex. Garanția pentru Tineret), cât și după adoptarea sa, pare că România se străduie să implementeze formal o serie de măsuri, sub presiunea Semestrului European, din ce în ce mai eficace, și mai degrabă pentru a putea folosi o serie de avantaje, cum ar fi cele care derivă din Fondul Social European.

În cele ce urmează, pe baza analizei din cadrul studiului de față, propunem cinci recomandări cheie cu privire la modul în care România poate reactiva implicarea sa în cadrul PEDS și folosi beneficiile pe care această politică le poate aduce pe termen scurt, mediu și lung țării noastre:

A. Folosirea perioadei președinției UE pentru a prioritiza PEDS și a asigura viitorul acestei politici în perioada post-Junker.

Este evident că actualul Președinte al CE, Jean-Claude Juncker, a avut un rol vizionar și crucial în adoptarea PEDS și a susținut ideea unei componente sociale a integrării europene

întregul său mandat. Există riscul ca după terminarea mandatului acestuia, întreaga construcție să fie slăbită și redusă la o monitorizare marginală. România are o ocazie unică de a ține sus pe agendă problematica PEDS și de a atrage atenția cu privire la importanța enormă pe care coeziunea socială o are pentru proiectul European în viitor. Poziția României trebuie să fie extrem de abilă pentru a combate valul protecționist-naționalist care sugerează viteze multiple de integrare sau duble standarde, cum ar fi integrare economică deplină, dar socială parțială (a se vedea noțiunea de dumping social).

Din această perspectivă, forma actuală a Pilonului, chiar și după Proclamație, este considerată în general destul de „slabă" în termeni de putere juridică, ceea ce ar putea pune sub semnul întrebării capacitatea sa de a produce efectele. Alte voci susțin că abordarea de tip „antreprenoriat de politică publică"[116], bazată pe inițiativă și implicare voluntară din partea SM este ceea ce UE are nevoie, pe fondul adâncirii faliilor dintre diferitele zone (tradițional Vest-Est, mai-noul Nord-Sud). Indiferent de perspectivă, ideea întăririi componentei sociale, ca dimensiune centrală a „reașezării" Uniunii Europene, este susținută de majoritatea stakeholderilor, ceea ce ar putea fi un argument solid și o oportunitate pentru a începe integrarea PEDS în Capitolul Social al TFUE (sau ca anexă, similar Cartei Drepturilor Sociale).

B. Promovarea ideii de integrare a PEDS cu politicile de tineret la nivel european

România poate deveni un campion al împingerii agendei de tineret pentru o mai bună integrare în cadrul PEDS. Constatările studiului de față relevă faptul că deși zona socială este tratată politic relativ integrat în PEDS, există încă o serie de inițiative în domeniul tineretului care nu sunt racordate explicit la PEDS. În plus, nu există detaliată formal o agendă de tineret în cadrul PEDS. Este o ocazie bună de clarificare și de leadership pe care România o poate înainta. Evident însă acest fapt ar presupune să existe și voința politică în plan intern de a cupla mult mai puternic și transparent agenda de tineret cu cea socială și de a le prioritiza împreună, oferind și resursele adecvate, cum am sugerat la recomandările vizând politica de tineret în România.

[116] *Policy entrepreneurship (EN)*, a se vedea Sacha Garben, *The European Pillar of Social Rights: Effectively Addressing Displacement?* European Constitutional Law Review, Volum 14, Ediția 1, Martie 2018 , pp. 210-230, disponibil online la: https://www.cambridge.org/core/journals/european-constitutional-law-review/article/european-pillar-of-social-rights-effectively-addressing-displacement/162B548D38A7D7385F4C8FF0A19C61CF/core-reader

C. Promovarea unei Agenții Europene pentru Tineret care să aibă sediul în România

Este știut faptul că România este unul din puținele state membre care nu au pe teritoriul lor nici o agenție europeană. Dar nu acesta ar trebui să fie motivul principal din spatele recomandării, ci acela reliefat de studiu, și anume că România se confruntă cu provocări multiple cu privire la tineri și că este direct interesată de asumarea unui rol de coordonare la nivel european pe această tematică. În acest mod, România ar putea nu doar să prioritizeze adecvat politica sa internă, dar și să alinieze politica europeană la problemele sale interne. La limită, agenția poate să preia și problemele legate de copii, pentru a avea o fundamentare și mai amplă, dar acest fapt ar dilua puțin atenția de la problematica tinerilor.

D. Demararea imediată a unui for de consultare permanent intern în care tinerii să se poată exprima asupra PEDS și a poziției pe care să o adopte România

Dacă acest studiu a convins prin a explica faptul că nu pot exista politici pentru tineri fără ca să fie cu tinerii, atunci este firesc ca recomandare de implementare să existe instituționalizarea unui dialog permanent între tineri și decidenții din domeniul larg al politicilor sociale (e.g. muncă și asistență socială, educație, sănătate, locuire etc.). Un astfel de dialog ar trebui să ducă la un document programatic asumat în comun, dar și la crearea unor instrumente concrete de implementare și monitorizare pe cele 12 principii PEDS care au fost scoase în evidență de studiu ca fiind relevante sau foarte relevante pentru tineri.

E. Folosirea unor mecanisme financiare și de suport simplificate pentru proiectele și programele de tineret

Extinderea modelului de finanțare prin sume forfetare și costuri unitare pentru toate proiectele europene care finanțează activități de tineret ar reprezenta un instrument eficient pentru a ajunge la cât mai mulți tineri, în special la cei defavorizați precum tinerii NEET, având în vedere faptul că aduc o predictibilitate mult mai mare și permit tuturor actorilor sociali, în special celor de tip ”grass root” să aibă acces la suport financiar facil. Acest lucru ar trebui dublat de un mecanism de suport adecvat prin formare, mentorat și/sau coaching care să dezvolte competențele necesare pentru a avea un impact cât mai mare și care ar putea să fie susținut prin intermediul Agenției Europene pentru Tineret.

*****

În loc de încheiere, ar merita subliniat încă o dată faptul că PEDS creează o oportunitate majoră pentru România de a-și revizui drastic politica vizând tineretul. Acest domeniu de politică publică a fost tratat nesatisfăcător după 1989, iar consecințele se regăsesc în exodul de tineri în afara țării. Pierderea pentru România este colosală, existând un cost de oportunitate dramatic.

Este necesară o schimbare radicală de paradigmă în ceea ce privește politicile pentru tineri pentru a reversa această tendință, evident în corelare strânsă cu celelalte politici socio-economice (e.g. educație, ocupare, muncă, servicii sociale, locuire, sănătate etc).

Elementele din cadrul PEDS permit o bună ghidare în acest nou trend, pentru care este nevoie de planificare strategică pe termen lung, bazată pe un consens politic solid și fără echivoc.

Tinerii, competențele acestora și calitatea vieții lor reprezintă priorități cheie pentru România – și ar trebui tratate ca atare, cu înțelepciune, responsabilitate și viziune.

ANEXE

Anexa 1. Obiective și metodologia cercetării

I. OBIECTIVE

Pentru a identifica demersurile legislative necesare la nivel național pentru implementarea Pilonului european al drepturilor sociale cu privire la tineret, ne-am propus ca în cadrul cercetării să investigăm:

a. pe de o parte felul în care tinerii își percep propriile nevoi sociale, prin prisma cadrului creat de Pilon – analiza de nevoi, și pe de altă parte,

b. felul și modalitățile concrete (politici, planuri de acțiune) în care autoritățile responsabile răspund în prezent acestor nevoi precum și proiecții pentru viitor – analiza instituțională.

I.1. OBIECTIVUL GENERAL

- Analiza adecvării răspunsului instituțional la nevoile sociale ale tinerilor din România, din perspectiva Pilonului European al drepturilor sociale, în vederea fundamentării unor propuneri de noi politici publice și optimizarea celor existente.

I.2. OBIECTIVE SPECIFICE

- Identificarea unei liste de nevoi sociale ale tinerilor români și ierarhizarea acestora
- Explorarea gradului de conștientizare a propriilor drepturi în raport cu nevoile auto-percepute în rândul tinerilor
- Identificarea modalităților și căilor de intervenție ale autorităților statului, istoric, prezent și anticipativ;
- Stabilirea unor priorități privind intervenția statului în rezolvarea necesităților sociale al tinerilor;
- Găsirea unor soluții mai rapide și eficiente de conectare a politicilor sociale ale statului la nevoile grupului țintă.

II. IPOTEZE DE CERCETARE

Ipotezele de la care am pornit în realizarea temei de cercetare au fost că:

- În prezent, politicile și strategiile privind tineretul nu mai reflectă nevoile actuale și reale ale acestei populații și necesită revizuire și adaptare urgentă la noile realități;
- Există o segmentare puternică a populației tinere din punct de vedere socio-demografic, economic, aspirațional ceea ce conduce la nevoia unor răspunsuri instituționale specifice, nuanțate și țintite adecvat.
- Cartografierea drepturilor sociale din PEDS care au aplicabilitate la nivelul populației tinere în România poate contribui la realizarea convergenței dintre viziunea autorităților și cumulul de nevoi și aspirații ale populației țintă - tineretul.

Din punct de vedere metodologic, au fost luaţi în calcul trei factori semnificativi care s-au constituit în variabile principale ale demersului cercetării noastre, și anume:

- variabila 1: relevanța drepturilor sociale prevăzute de PEDS în raport cu realitatea românească și tineret;
- variabila 2: atitudinea tinerilor înșiși faţă de actuala realitate socială;
- variabila 3: gradul de cunoaștere și conștientizare a drepturilor sociale în rândul tinerilor.

III. METODOLOGIA CERCETĂRII

Metodele de cercetare utilizate au fost de natură calitativă și cantitativă, instrumentele de cercetare aplicate fiind:

- 2 chestionare structurate:
  - adresat autorităților cu răspundere în domeniul politicilor publice pentru tineri, centrale și locale (anexa 2)
  - adresat reprezentanților unor categorii de stakeholderi (care nu sunt autorități publice): parteneri sociali, sindicate și patronate, și reprezentanți ONG-uri de tineret (anexa 3)
- interviuri individuale semi-structurate:
  - interviuri cu reprezentanți MEN-ANC și MMJS, membri ai parlamentului, ai mediului academic, ai furnizorilor de formare, pe problematica specifică din domeniul implementării Noii Agende pentru Competenţe și a Cadrului Național al Calificărilor (anexa 4)
- sondaj de opinie:

- adresat publicului larg, preponderent tânăr, prin intermediul rețelelor de socializare (anexa 5)

Anexa 2. Chestionar structurat – autorități

Chestionarul a fost trimis:

- ministerelor și agențiilor de resort implicate în elaborarea politicilor publice sociale și pentru tineret (lista)

- comisiilor parlamentare de resort (lista)

- administrațiilor locale (lista – asociații de profil la nivel de consilii județene, municipii, orașe și sate)

- institutelor de cercetare din domeniu (Institutul pentru științe ale educației – ISE, Institutul naţional de cercetare ştiinţifică în domeniul muncii şi protecţiei sociale – INCSMPS).

Chestionarul destinat autorităților publice a avut următorul conținut:

I. Introducere

Pilonul european al drepturilor sociale este menit să promoveze o Europă socială pentru toți cetățenii europeni. Acesta vizează consolidarea acquis-ului social și oferirea posibilității cetățenilor de a-și exercita drepturile mai eficient. Pilonul se concentrează asupra ocupării forței de muncă, a aspectelor sociale și a adaptării modelului social european pentru a face față provocărilor secolului 21. Obiectivul pilonului este de a contribui la progresul social, prin sprijinirea unor piețe ale muncii și a unor sisteme de protecție socială echitabile, care să funcționeze corespunzător.

Pilonul stabilește 20 de principii și drepturi, împărțite în trei categorii:

- egalitatea de șanse și accesul pe piața forței de muncă;
- piețe dinamice ale muncii și condiții de muncă echitabile;
- protecția socială și incluziunea.

Cercetarea de față, comandată de Ministerul Afacerilor Externe prin intermediul Institutului European din România, urmărește să identifice demersurile necesare la nivel național pentru implementarea Pilonului european al drepturilor sociale **cu privire la tineret**. De aceeea, ca autorități române cu responsabilități directe în elaborarea atât a politicilor din domeniile acoperite de pilon cât și cele specifice pentru tineret, vă invităm să aveți amabilitatea de a răspunde la următoarele întrebări:

II. Întrebări pentru identificarea respondentului – cu disclaimer privind protecția datelor personale

Care este tipul organizației dvs.?

- Administrație națională
- Administrație regională/locală
- Legislativ
- Altele

Numele organizației/instituției dumneavoastră:

Prenumele respondentului:

Numele respondentului:

Adresa de e-mail a respondentului:

Adresa poștală a organizației/instituției dumneavoastră:

III. Întrebări chestionar

1. Care sunt, în viziunea instituției dvs, cele mai importante provocări prezente și viitoare ale societății românești, cu impact direct asupra vieții tinerilor și elaborării politicilor pentru tineret? Vă rugăm să acordați un punctaj de la 1 la 10 temelor de mai jos:

Tabel 1.

1	Declinul demografic	
2	Tendința de îmbătrânire accentuată a populației	
3	Migrația	
4	Evoluțiile provocate de progresul tehnologic (cea de-a IV-a Revoluție Industrială)	
5	Ascensiunea noilor centre de putere la nivel global și impactul lor asupra competitivității Uniunii Europene	

6	Provocările pieței muncii	
7	Decalajele sociale și regionale	
8	Altele (enumerați mai jos și acordați un punctaj de la 1 la 10):	

2. Care este, în viziunea instituției dvs, importanța problemelor sociale cu care se confruntă tinerii români și măsura în care domeniile de politici publice din România răspund cerințelor Pilonului european al drepturilor sociale (PEDS) pentru tineri? Vă rugăm să acordați un punctaj de la 1 la 10 pentru fiecare din cele douăzeci de principii ale Pilonului european pentru drepturi sociale de mai jos. 1 reprezintă punctajul minim (irelevant) și 10 punctajul maxim (extrem de relevant)

Tabel 2.

1	Educație, formare profesională și învățare pe tot parcursul vieții	
2	Egalitatea de gen	
3	Egalitatea de șanse	
4	Sprijin activ pentru ocuparea forței de muncă	
5	Locuri de muncă sigure și adaptabile	
6	Salarii	
7	Informații despre condițiile de angajare și protecția în caz de concediere	

8	Dialogul social și participarea lucrătorilor	
9	Echilibrul dintre viața profesională și cea personală	
10	Un mediu de lucru sănătos, sigur și adaptat și protecția datelor	
11	Îngrijirea copilului și sprijin pentru copii	
12	Protecție socială	
13	Indemnizații de șomaj	
14	Venit minim	
15	Prestații de bătrânețe și pensii	
16	Asistență medicală	
17	Incluziunea persoanelor cu dizabilități	
18	Îngrijire pe termen lung	
19	Locuințe și asistență pentru persoanele fără adăpost	
20	Accesul la servicii esențiale	
21	Altele (enumerați mai jos și acordați un punctaj de la 1 la 10):	

3. Indicați ce acte normative, politici, proiecte sau programe pentru tineret cunoașteți care să răspundă cerințelor celor douăzeci de principii ale Pilonului european pentru drepturi sociale de mai jos.

[Tabel 2]

4. Indicați care sunt prioritățile legislative sau de dezvoltare de politici ale instituției dvs. cu referire la tineret care să răspundă cerințelor celor douăzeci de principii ale Pilonului european pentru drepturi sociale de mai jos.

[Tabel 2]

5. Cum caracterizați cooperarea inter-instituțională (ministere, agenții, legislativ, administrație locală) în procesul de elaborare a politicilor publice sociale pentru tineret?

Variante răspuns: a. Foarte bună b. Bună c. Insuficientă d. Nu știu

6. Cum caracterizați implicarea (consultare publică, inițiative, proiecte, etc) tinerilor și ONGurilor de tineret în elaborarea politicilor publice pentru tineret?

Variante răspuns: a. Foarte bună b. Bună c. Insuficientă d. Nu știu

Anexa 3. Chestionar structurat – parteneri sociali

Chestionarul a fost trimis reprezentanților unor categorii de factori implicați (care nu sunt autorități publice): parteneri sociali, sindicate și patronate, și reprezentanți ONG-uri de tineret.

Chestionarul a avut următorul conținut:

I. Introducere

Idem chestionar autorități

II. Întrebări pentru identificarea respondentului

Răspundeți în calitate de persoană fizică sau de organizație?

- Persoană fizică
- Organizație

Care este tipul organizației dvs.?

- Întreprindere
- ONG
- Uniune sindicală
- Organizație patronală

Numele organizației/instituției dumneavoastră:

Prenumele respondentului:

Numele respondentului:

Adresa de e-mail a respondentului:

Adresa poștală a organizației/instituției dumneavoastră:

III. Întrebări chestionar

1. Activitatea organizației dvs. se încadrează în sfera prevederilor Pilonului european al drepturilor sociale. Ați participat la consultarea organizată de Comisia Europeană în vederea elaborării acestui important proiect social european?

Variante de răspuns: DA NU Nu știu/Nu răspund

2. Guvernul României a aprobat, în ședința din 18 octombrie 2017, Memorandumul cu tema Elemente generale de poziţionare a României cu privire la „Proclamația interinstituțională privind Pilonul European al Drepturilor Sociale”. Cunoașteți poziția României cu privire la PEDS? Ați participat la consultări publice organizate de ministerul de resort pentru fundamentarea acestei poziții? Dacă nu, ați participat la consultări organizate de CE cu privire la documente care pot avea un impact asupra PEDS (ex. strategia europeană pentru tineret)?

3. Care este poziția organizației dvs față de PEDS așa cum a fost aprobat de către Consiliul UE, Parlamentul European și Comisia Europeană în 17.11.2017?

4. Care sunt, în viziunea instituției dvs, cele mai importante provocări prezente și viitoare ale societății românești, cu impact direct asupra vieții tinerilor și elaborării politicilor pentru tineret? Acordați un punctaj de la 1 la 10 temelor de mai jos:

[Tabelul 1]

5. Care sunt, în viziunea instituției dvs, principalele probleme sociale cu care se confruntă tinerii români? Acordați un punctaj de la 1 la 10 temelor de mai jos:

[Tabelul 2]

6. Care sunt domeniile de politici publice în care România răspunde cel mai bine cerințelor PEDS pentru tineri? Acordați un punctaj de la 1 la 10 domeniilor de mai jos:

[Tabelul 2]

Anexa 4. Chestionar sondaj de opinie – tineri

I. Introducere

Pilonul european al drepturilor sociale este menit să promoveze o Europă socială pentru toți cetățenii europeni. Acesta vizează consolidarea acquis-ului social și oferirea posibilității cetățenilor de a-și exercita drepturile mai eficient. Pilonul se concentrează asupra ocupării forței de muncă, a aspectelor sociale și a adaptării modelului social european pentru a face față provocărilor secolului 21. Obiectivul pilonului este de a contribui la progresul social, prin sprijinirea unor piețe ale muncii și a unor sisteme de protecție socială echitabile, care să funcționeze corespunzător.

Pilonul stabilește 20 de principii și drepturi, împărțite în trei categorii: egalitatea de șanse și accesul pe piața forței de muncă; piețe dinamice ale muncii și condiții de muncă echitabile; protecția socială și incluziunea.

Cercetarea de față urmărește să identifice principalele nevoi și aspirații ale tinerilor români în domeniul social. Pentru a vă implica în demersul autorităților de elaborare a unor politici publice care să răspundă nevoilor reale ale tinerilor, vă invităm să aveți amabilitatea de a răspunde la următoarele întrebări:

II. Întrebări pentru identificarea respondentului

Răspundeți în calitate de persoană fizică sau de organizație?

- Persoană fizică
- Organizație

În cazul persoanelor fizice, vă rugăm să completați câteva date demografice:

Interval de vârstă

Rural/Urban

Masculin/ feminin

Județul în care locuiți:

În cazul organizațiilor:

Care este tipul organizației dvs.?

- Întreprindere

- ONG
- Uniune sindicală
- Organizație patronală
- Grup de reflecție/academic
- Administrație națională
- Administrație regională/locală
- Altele

Numele organizației/instituției dumneavoastră:

Prenumele respondentului:

Numele respondentului:

Adresa de e-mail a respondentului:

Adresa poștală a organizației/instituției dumneavoastră:

III. Întrebări chestionar

1. Aveți cunoștință despre adoptarea Pilonului European al Drepturilor Sociale, de către Consiliul UE, Parlamentul European și Comisia Europeană în 2017?

Variante de răspuns: a. DA b. NU c. Am auzit ceva d. Nu știu

2. Care credeți că sunt cele mai importante provocări prezente și viitoare ale societății românești, cu impact direct asupra vieții tinerilor și elaborării politicilor pentru tineret? Acordați un punctaj de la 1 la 10 temelor de mai jos:

[Tabelul 1]

3. Care credeți că sunt principalele probleme sociale cu care se confruntă tinerii români astăzi? Acordați un punctaj de la 1 la 10 (în care 1 este nota cea mai mică și 10 nota maximă) temelor de mai jos:

[Tabelul 2]

4. Care sunt domeniile de politici publice pentru tineri în care România răspunde cel mai bine cerințelor PEDS? Acordați un punctaj de la 1 la 10 (în care 1 este nota cea mai mică și 10 nota maximă) domeniilor de mai jos:

[Tabelul 2]

5. Indicați câteva acțiuni guvernamentale/legislative care ar putea rezolva problemele sociale ale tinerilor pe domeniile de mai jos:

[Tabelul 2]

6. Indicați gradul de implicare al autorităților centrale (parlament, guvern, ministere, agenții) în elaborarea politicilor sociale pentru tineret:

Variante de răspuns: a. Foarte mare b. Moderat c. Limitat d. Nu știu

7. Vă rugăm, dacă aveți cunoștință, să dați câteva exemple de inițiative de implicare din partea autorităților centrale în elaborarea politicilor sociale pentru tineret

Max 2000 caractere

8. Indicați gradul de implicare al autorităților locale (primării, consilii județene) în elaborarea politicilor sociale pentru tineret:

Variante de răspuns: a. Foarte mare b. Moderat c. Limitat d. Nu știu

9. Vă rugăm, dacă aveți cunoștință, să dați câteva exemple de inițiative de implicare din partea autorităților locale în elaborarea politicilor sociale pentru tineret

Max 2000 caractere

10. Indicați gradul de implicare al tinerilor (organizații de tineret, grupuri civice, individual, etc) în elaborarea politicilor sociale pentru tineret:

Variante de răspuns: a. Foarte mare b. Moderat c. Limitat d. Nu știu

11. Vă rugăm, dacă aveți cunoștință, să dați câteva exemple de inițiative de implicare din partea structurilor de tineret în elaborarea politicilor sociale pentru tineret

Max 2 000 caractere

Anexa 5. Ghid de interviu semi-structurat – Cadrul Național al Calificărilor (CNC)

Pe baza acestui ghid s-au realizat interviuri cu reprezentanți MEN-ANC și MMJS pe problematica specifică din domeniul implementării Noii Agende pentru Competenţe și a Cadrului Național al Calificărilor.

I. Întrebări pentru identificarea respondentului

Numele organizației/instituției dumneavoastră:

Prenumele respondentului:

Numele respondentului:

Adresa de e-mail a respondentului:

Adresa poștală a organizației/instituției dumneavoastră:

II. Întrebări interviu

1. Care este cadrul legal pentru implementarea în România a Noii Agende pentru Competențe pentru Europa, lansată de Comisia Europeană în data de 10 iunie 2016? Care sunt ministerele și agențiile guvernamentale implicate în acest proces? Care sunt atribuțiile acestora?
2. Care este rolul instituției dvs în implementarea în România a Noii Agende pentru Competențe pentru Europa și ce atribuții îi revin?
3. Dintre cele 10 acțiuni propuse de CE, 8 au fost deja aprobate și lansate între 2016-2018, 2 fiind încă în dezbatere cu SM. Care este stadiul implementării în România a acestor 8 acțiuni și care sunt pașii următori pe care România și-i propune?
    a. Garanția pentru Competențe denumită „Parcursuri de actualizare a competențelor: noi oportunități pentru adulți”, adoptată de Consiliu la 19 decembrie 2016.
    b. Revizuirea ***Cadrului european al calificărilor (CEC)***, adoptată în 22 mai 2017. Cadrul Național al Calificărilor a fost modificat în 2018 prin Hotărârea nr. 132/2018 pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 918/2013 privind aprobarea Cadrului național al calificărilor. Dat fiind că potrivit Recomandării CE, „Cadrele și sistemele naționale ale calificărilor variază în timp și de aceea corelarea cu CEC ar trebui să fie revizuită și actualizată ori de câte ori este relevant” – există intenția unor noi modificări ale CNC și în ce are consta acestea?

c. ***Coaliția pentru competențe și locuri de muncă în sectorul digital*** – lansată în decembrie 2016.

d. ***Planul de cooperare sectorială în materie de competențe*** – lansat în ianuarie 2017.

e. ***Un instrument de stabilire a profilului de competențe al resortisanților din țările terțe*** – lansat în iunie 2017.

f. Revizuirea ***cadrului Europass***, adoptată în aprilie 2018.

g. ***Promovarea învățământului profesional și tehnic (VET) ca primă alegere.***

h. Propunerea de revizuire a ***Recomandării privind competențele-cheie***. adoptată în ianuarie 2018.

4. Care este poziția României vis-à-vis de celelalte 2 acțiuni ale CE, aflate încă în curs de dezbatere? Există propuneri concrete ale RO (sau inițiative deja în derulare) în aceste 2 direcții de acțiune?

    a. inițiativa privind ***monitorizarea absolvenților de studii superioare***, în vederea îmbunătățirii informațiilor despre modul în care evoluează absolvenții pe piața forței de muncă.

    b. propunerea de aprofundare a analizei și a schimbului de bune practici privind modalitățile eficace de oprire a ***exodului creierelor.***

5. Există mijloace și intrumente de măsurare a eficacității și impactului implementării acestor acțiuni în România?

De ex., ***Garanția pentru competențe*** – „Parcursuri de actualizare a competențelor: noi oportunități pentru adulți" - are ca scop să-i ajute pe adulții cu un nivel scăzut de competențe să își îmbunătățească șansele de a obține și de a menține atât locuri de muncă bune, cât și o bună calitate a vieții. Ce pași a făcut România sau urmează să facă în această direcție de la adoptarea recomandării?

Un alt exemplu: prin **Hotărârea Guvernului 567/2015**, aprobată în ședința din 15 iulie 2015, Guvernul României a actualizat **Cadrul național al calificărilor** cu opt niveluri, urmărindu-se printre altele și sprijinirea reintegrării unor categorii de persoane în sistemul de educație și formare profesională, pentru a le oferi acces la pregătirea de bază pentru o viitoare meserie. Aceste grupuri țintă erau evaluate la momentul respective din aproximativ 800 000-1 000 000 de fermieri, șomeri pe termen scurt și lung, adulți cu vârsta de peste 40 de ani, cu nivel scăzut de

calificare, populație din comunități izolate și tineri în tranziția de la sistemul de învățământ la piața muncii, care nu au absolvit învățământul general și nu pot deține o calificare, precum și aproximativ 400 000 de persoane de etnie romă, fără studii minime finalizate și care nu dețin o calificare. În ce stadiu se găsește atingerea acestui obiectiv?

6. Cum colaborați cu alte ministere și agenții guvernamentale în urmărirea obiectivelor care decurg din implementarea Noii Agende pentru Competențe pentru Europa? (legat și de ultimul exemplu privitor la reintegrarea unor categorii de persoane dezavantajate în sistemul de educație și formare profesională și facilitarea accesului la piața muncii)

Anexa 6. Rezultatele cercetării

Cele trei chestionare elaborate au fost încărcate pe platforma SurveyMonkey și distribuite prin email către autorități și partenerii sociali, pe baza unor liste agreate de comun acord de către echipa de cercetare și IER, în timp ce chestionarul destinat publicului a fost promovat prin rețele sociale, de pe pagina de FB a IER precum și prin rețele personale.

Pe baza ghidului de interviu semistructurat s-au realizat interviuri cu reprezentanți MEN-ANC și MMJS pe problematica specifică din domeniul implementării Noii Agende pentru Competenţe și a Cadrului Național al Calificărilor. Deasemenea, pe tematica generală a studiului au fost realizate o serie de interviuri deschise cu reprezentanți ai mediului politic (Parlament), mediului de afaceri și din zona de educație și formare profesională a adulților, datele și informațiile obținute fiind incluse atât în capitolele descriptive ale studiului, cât și în partea de recomandări.

În urma aplicării celor trei chestionare în perioada septembrie-octombrie a.c. au fost înregistrate următoarele rezultate:

A 6.1. Chestionar autorități

Au răspuns 9 persoane, în majoritate reprezentanți ai unor ministere și agenții guvernamentale, dintr-o listă de 16 instituții ale autorităților centrale și locale cărora li s-a trimis chestionarul.

În sinteză:

Q1-Q2: întrebări de identificare

Q3: Cele mai importante provocări prezente și viitoare ale societății românești, cu impact direct asupra vieții tinerilor și elaborării politicilor pentru tineret sunt în **viziunea autorităților** în ordine: provocările pieței muncii, migrația și decalajele sociale și regionale.

1	Declinul demografic	71% relevant și foarte relevant
2	Tendința de îmbătrânire accentuată a populației	71% relevant
3	Migrația	86% relevant și foarte relevant

4	Evoluțiile provocate de progresul tehnologic (cea de-a IV-a Revoluție Industrială)	71 % relevant și foarte relevant
5	Ascensiunea noilor centre de putere la nivel global și impactul lor asupra competitivității Uniunii Europene	43% relevant
6	Provocările pieței muncii	**100% relevant și foarte relevant**
7	Decalajele sociale și regionale	86% relevant și foarte relevant

Q4: A. Principalele probleme sociale cu care se confruntă tinerii români din perspectiva PEDS sunt în **viziunea autorităților** la egalitate: educația, formarea profesională și IPV, sprijin activ pentru ocuparea forței de muncă, informații despre condițiile de angajare și protecția în caz de concediere și accesul la servicii esențiale.

1	Educație, formare profesională și învățare pe tot parcursul vieții	**100% relevant și foarte relevant**
2	Egalitatea de gen	83% relevant
3	Egalitatea de șanse	80% relevant
4	Sprijin activ pentru ocuparea forței de muncă	**100% relevant**
5	Locuri de muncă sigure și adaptabile	**100% relevant**
6	Salarii	71% relevant

7	Informații despre condițiile de angajare și protecția în caz de concediere	**100% relevant**
8	Dialogul social și participarea lucrătorilor	67% relevant și foarte relevant
9	Echilibrul dintre viața profesională și cea personală	83% relevant
10	Un mediu de lucru sănătos, sigur și adaptat și protecția datelor	71% relevant și foarte relevant
11	Îngrijirea copilului și sprijin pentru copii	67% relevant și foarte relevant
12	Protecție socială	67% relevant și foarte relevant
13	Indemnizații de șomaj	83% relevant și foarte relevant
14	Venit minim	83% relevant și foarte relevant
15	Prestații de bătrânețe și pensii	71% relevant și foarte relevant
16	Asistență medicală	83% relevant și foarte relevant
17	Incluziunea persoanelor cu dizabilități	71% relevant și foarte relevant
18	Îngrijire pe termen lung	71% relevant și foarte relevant

19	Locuințe și asistență pentru persoanele fără adăpost	50% relevant și foarte relevant
20	Accesul la servicii esențiale	**100% relevant și foarte relevant**

B. Domeniile de politici publice în care România răspunde cel mai bine cerințelor PEDS pentru tineri sunt în **viziunea autorităților**: egalitatea de gen și egalitatea de șanse (100%). La polul opus se găsesc: venitul minim, prestațiile de bătrânețe și pensii, asistența medicală, îngrijirea pe termen lung, locuințe și asistență pentru persoanele fără adăpost.

1	Educație, formare profesională și învățare pe tot parcursul vieții	83% bine și foarte bine
2	Egalitatea de gen	**100% bine și foarte bine**
3	Egalitatea de șanse	**100% bine și foarte bine**
4	Sprijin activ pentru ocuparea forței de muncă	86% bine și foarte bine
5	Locuri de muncă sigure și adaptabile	67% bine
6	Salarii	43% bine
7	Informații despre condițiile de angajare și protecția în caz de concediere	83% bine și foarte bine
8	Dialogul social și participarea lucrătorilor	83% bine

9	Echilibrul dintre viața profesională și cea personală	50% bine și foarte bine
10	Un mediu de lucru sănătos, sigur și adaptat și protecția datelor	50% bine
11	Îngrijirea copilului și sprijin pentru copii	50% bine
12	Protecție socială	50% bine și foarte bine
13	Indemnizații de șomaj	67% bine și foarte bine
14	Venit minim	33% bine și foarte bine
15	Prestații de bătrânețe și pensii	33% bine și foarte bine
16	Asistență medicală	33% bine și foarte bine
17	Incluziunea persoanelor cu dizabilități	50% bine și foarte bine
18	Îngrijire pe termen lung	33% bine și foarte bine
19	Locuințe și asistență pentru persoanele fără adăpost	33% bine și foarte bine
20	Accesul la servicii esențiale	83% bine și foarte bine

Q5. Actele normative, politicile, proiectele sau programele pentru tineret care răspund cerințelor celor douăzeci de principii ale Pilonului european pentru drepturi sociale (identificate de respondenți), sunt în **viziunea autorităților,** redate mai jos:

1	Educație, formare profesională și învățare pe tot parcursul vieții	Strategia Națională Pentru Ocuparea Forței de Muncă 2014-2020; Planul de Implementare a Garanției Pentru Tineret 2017 – 2020; Hotărârea Guvernului nr. 522/2003 pentru aprobarea normelor metodologice de aplicare a prevederilor Ordonanţei Guvernului nr. 129/2000 privind formarea profesională a adulţilor; Legea nr. 279 / 2005 privind ucenicia la locul de muncă de muncă
2	Egalitatea de gen	Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de şanse şi de tratament între femei și bărbați; Strategia pentru egalitate de gen 2016 - 2019
3	Egalitatea de șanse	Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de şanse şi de tratament între femei și bărbați
4	Sprijin activ pentru ocuparea forței de muncă	Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru şomaj şi stimularea ocupării forţei de muncă; Hotărârea Guvernului nr. 277/2002 privind aprobarea Criteriilor de acreditare a furnizorilor de servicii specializate pentru stimularea ocupării forţei de muncă; Legea nr. 335/2013 privind efectuarea stagiului pentru absolvenții de învățământ superior; Hotărârea Guvernului nr. 726 /2007 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a

		prevederilor Legii nr. 72/2007 privind stimularea încadrării în muncă a elevilor şi studenţilor; Hotărârea Guvernului nr. 1 256 din 21 decembrie 2011 privind condiţiile de funcţionare, precum şi procedura de autorizare a agentului de muncă temporară; Strategia Națională Pentru Ocuparea Forței de Muncă 2014-2020; Planul de Implementare a Garantiei Pentru Tineret 2017 - 2020
5	Locuri de muncă sigure și adaptabile	Strategia Națională Pentru Ocuparea Forței de Muncă 2014-2020; Planul de Implementare a Garanției Pentru Tineret 2017 - 2020
6	Salarii	Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice;
7	Informații despre condițiile de angajare și protecția în caz de concediere	Legea 53/2003 - Codul Muncii
8	Dialogul social și participarea lucrătorilor	Legea 62/2011 a dialogului social
9	Echilibrul dintre viața profesională și cea personală	Legea nr 292/2011 a asistenței sociale Alocația de stat pentru copii (Legea nr. 61/1993, cu modificările și completările ulterioare); concediu și indemnizație pentru creșterea

		copilului, stimulentul de inserție, ajutoarele acordate persoanelor care au în ingrijire copii cu dizabilități - OUG nr. 111/2010 (cu modificările și completările ulterioare);
10	Un mediu de lucru sănătos, sigur și adaptat și protecția datelor	Legea securităţii şi sănătăţii în muncă nr. 319/2006
11	Îngrijirea copilului și sprijin pentru copii	Alocația de stat pentru copii (Legea nr. 61/1993, cu modificările și completările ulterioare); concediu și indemnizație pentru creșterea copilului, stimulentul de inserție, ajutoarele acordate persoanelor care au in îngrijire copii cu dizabilități - OUG nr. 111/2010 (cu modificările și completările ulterioare); alocația de plasament (Legea nr. 272/2004, cu modificarile si completările ulterioare); bugetul personal complementar, prestații sociale pentru persoanele adulte cu dizabilități (Legea 448/2006, cu modificările și completările ulterioare); indemnizația lunară acordată pe perioada concediului de acomodare în vederea adopției (Legea 273/2004, cu modificările și completările ulterioare); Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului
12	Protecție socială	Legea nr 292/2011 a asistenței sociale;

13	Indemnizații de șomaj	Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru şomaj şi stimularea ocupării forţei de muncă
14	Venit minim	Ajutorul social (Legea 416/2001, cu modificările și completările ulterioare); Alocația pentru susținerea familiei (Legea 277/2010 cu modificările și completările ulterioare); Ajutoarele de încălzire (OUG 70/2011 cu modificările și completările ulterioare); Tichetele de grădiniță (Legea 248/2015, cu modificările și completările ulterioare)
15	Prestații de bătrânețe și pensii	Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice
16	Asistență medicală	Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătăţii
17	Incluziunea persoanelor cu dizabilități	Legea nr. 448/2006 privind protecţia şi promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, cu modificările și completările ulterioare
18	Îngrijire pe termen lung	Legea nr. 17/2000 privind asistenţa socială a persoanelor vârstnice
19	Locuințe și asistență pentru persoanele fără adăpost	Legea nr 292/2011 a asistenței sociale;

20	Accesul la servicii esențiale	Legea nr. 51/2006 a serviciilor comunitare de utilități publice

Q6. Prioritățile legislative sau de dezvoltare de politici ale instituției reprezentate cu referire la tineret care să răspundă cerințelor celor douăzeci de principii ale Pilonului european pentru drepturi sociale sunt, în **viziunea autorităților**:

1	Educație, formare profesională și învățare pe tot parcursul vieții	Strategia Națională Pentru Ocuparea Forței de Muncă 2014-2020; Planul de Implementare a Garanției Pentru Tineret 2017 – 2020 Propunerea de Strategie minieră
2	Egalitatea de gen	-
3	Egalitatea de șanse	-
4	Sprijin activ pentru ocuparea forței de muncă	Strategia Națională Pentru Ocuparea Forței de Muncă 2014-2020; Planul de Implementare a Garanției Pentru Tineret 2017 – 2020
5	Locuri de muncă sigure și adaptabile	-
6	Salarii	-
7	Informații despre condițiile de angajare și	-

	protecția în caz de concediere	
8	Dialogul social și participarea lucrătorilor	-
9	Echilibrul dintre viața profesională și cea personală	Transpunerea Directivei privind reconcilierea vieții profesionale cu cea personală (document ce urmeaza a fi adoptat) - document aflat, în curs de negociere, la nivelul Uniunii Europene)
10	Un mediu de lucru sănătos, sigur și adaptat și protecția datelor	-
11	Îngrijirea copilului și sprijin pentru copii	-
12	Protecție socială	-
13	Indemnizații de șomaj	-
14	Venit minim	-
15	Prestații de bătrânețe și pensii	-
16	Asistență medicală	-
17	Incluziunea persoanelor cu dizabilități	-

18	Îngrijire pe termen lung	-
19	Locuințe și asistență pentru persoanele fără adăpost	-
20	Accesul la servicii esențiale	-

Q7 Cooperarea inter-instituțională (ministere, agenții, legislativ, administrație locală) în procesul de elaborare a politicilor publice sociale pentru tineret, în **viziunea autorităților.**

Un procent egal de 28.57% dintre respondenți caracterizează cooperarea inter-instituțională (ministere, agenții, legislativ, administrație locală) în procesul de elaborare a politicilor publice sociale pentru tineret ca fiind **foarte bună**, **bună** și, respectiv **insuficientă**.

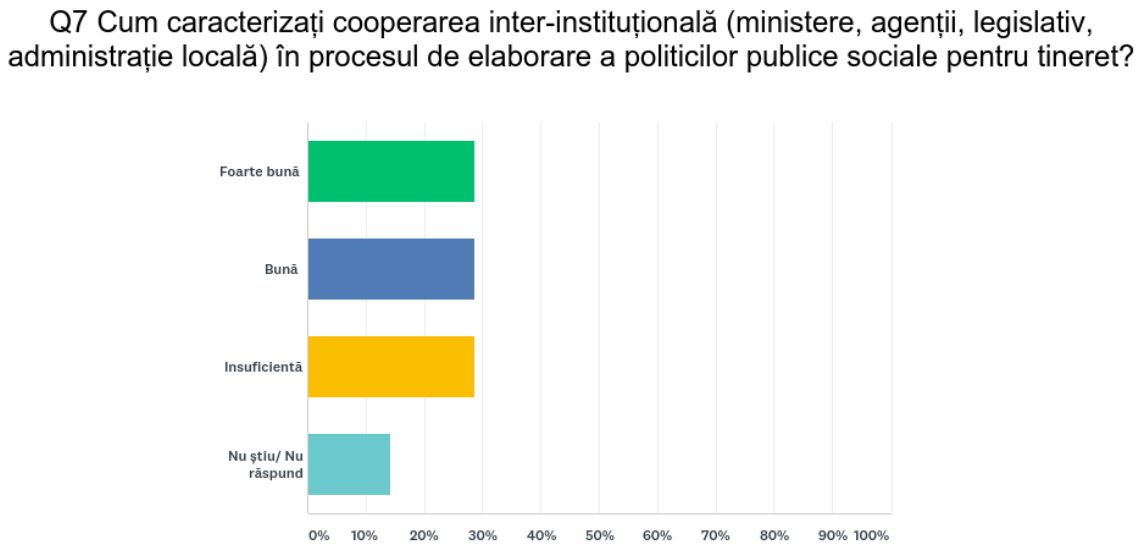

Q8 Implicarea (consultare publică, inițiative, proiecte, etc) tinerilor și ONG-urilor de tineret în elaborarea politicilor publice pentru tineret, în **viziunea autorităților.**

Cea mai mare parte a respondenților (43%) consideră implicarea tinerilor și ONGurilor de tineret în elaborarea politicilor publice pentru tineret ca fiind **insuficientă**.

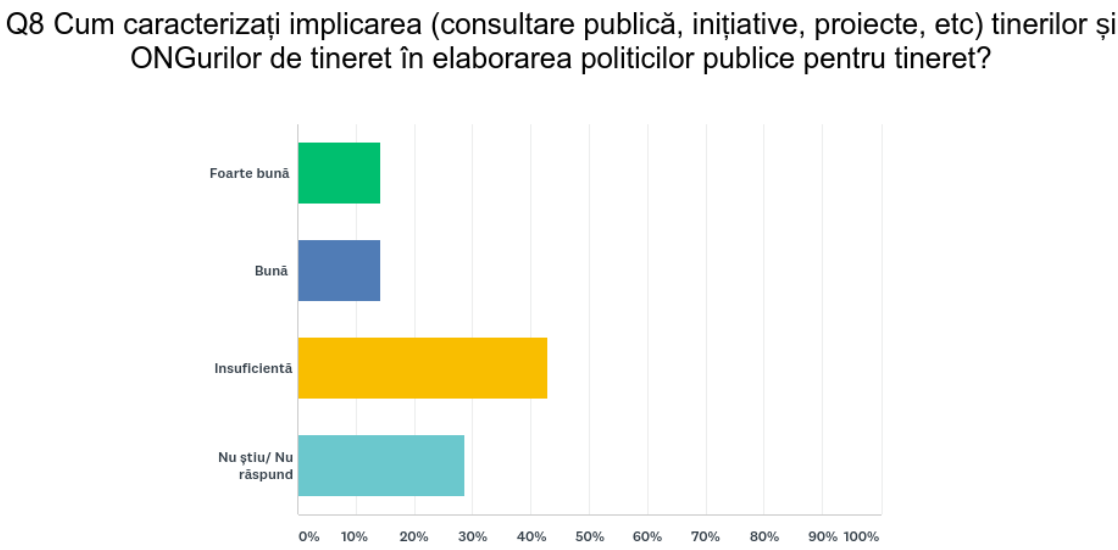

A 6.2. Chestionar parteneri sociali

Au răspuns 12 persoane, dintre care 42% reprezentanți ai confederațiilor sindicale, 33% din partea confederațiilor patronale și 8% din partea unor ONG-uri reprezentative de tineret, dintr-o listă de 16 instituții ale partenerilor sociali reprezentativi cărora li s-a trimis chestionarul.

În sinteză:

Q1-Q2: întrebări de identificare

Q3: Participarea la consultarea publică organizată de Comisia Europeană înainte de adoptarea PEDS.

37,5% dintre respondenți au participat la consultare, în timp ce 62,5% nu au participat.

Q4: Participarea la consultări publice ale Guvernului României privind adoptarea Memorandumului cu tema Elemente generale de poziţionare a României cu privire la „Proclamația interinstituțională privind Pilonul European al Drepturilor Sociale”.

În timp ce 62,5% dintre respondenți cunosc poziția României cu privire la Pilonul european al drepturilor sociale, doar 25% au participat la consultări publice organizate de ministerul de resort pentru fundamentarea acestei poziții, și 25% au participat la consultări organizate de CE cu privire la documente care pot avea un impact asupra PEDS.

Q4 Guvernul României a aprobat, în ședința din 18 octombrie 2017, Memorandumul cu tema Elemente generale de poziționare a României cu privire la ”Proclamația interinstituțională privind Pilonul european al drepturilor sociale”. Vă rugăm să specificați dacă...

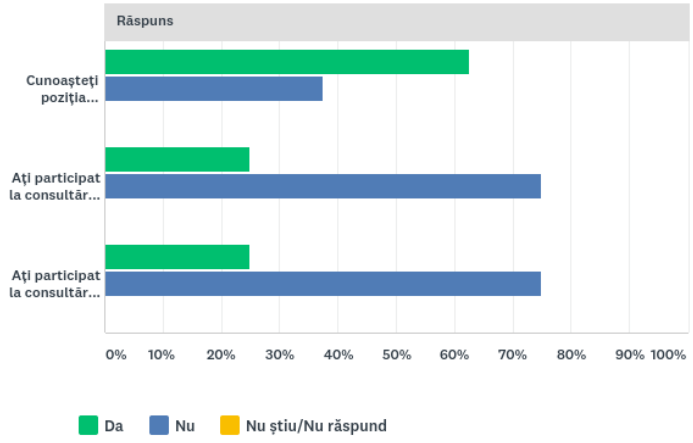

Q5: Poziția organizațiilor chestionate față de Pilonul european al drepturilor sociale așa cum a fost aprobat de către Consiliul UE, Parlamentul European și Comisia Europeană în 17.11.2017.

#	RESPONSES
1	Pilonul european al drepturilor sociale este un cadru util, care poate furniza contextul unor clarificări şi completari constructive la legislatia interna.
2	Pare ca dimensiunea sociala a UE (care este foarte importanta) nu este conectata sufficient de bine cu dimensiunea dezvoltarii economice a zonelor mai putin dezvoltate. O aplicare a PEDS fara a tine seama de realitatea economica din anumite regiuni, poate duce la scaderea competitivitatii si la adancirea diferentelor, desi scopul este tocmai invers.
3	Susţinem această iniţiativă europeană în totalitate, dar ar fi fost de preferat ca toate drepturile sociale să fie uniformizate la nivelul UE şi nu lăsate în competenţa statelor membre.
4	O pozitie favorabila.
5	Foarte bun Dar daca nu se realizeaza un soclu, adica conditii minimale sub care nu se poate cobori, ramane o frumoasa declaratie care va fi anulata de "concursul" pentru competitivitate
6	Blocul National Sindical sustine atat la nivel european, cat si la nivel national implementarea celor 20 de principii ale pilonului social european prin politici si programe publice care pornesc de la evidente si nevoi locale, prin intermediul unor mecanisme de dialog social si structurat cu toti actorii relevanti. Astfel BNS considera ca cele 20 de principii trebuie contextualizate de Statele Membre in functie de proprii indicatori maroeconomici si sociali, institutiile nationale- Guvernul si Parlamentul- trebuind sa propuna masuri coerente si actionabile, in acest sens.

Q6: Cele mai importante provocări prezente și viitoare ale societății românești, cu impact direct asupra vieții tinerilor și elaborării politicilor pentru tineret sunt în **viziunea partenerilor sociali**: *provocările pieței muncii, migrația și evoluțiile provocate de progresul tehnologic (cea de-a IV-a Revoluție Industrială)*.

1	Declinul demografic	71% relevant și foarte relevant

2	Tendința de îmbătrânire accentuată a populației	71% relevant și foarte relevant
3	Migrația	**86% relevant și foarte relevant**
4	Evoluțiile provocate de progresul tehnologic (cea de-a IV-a Revoluție Industrială)	**86% relevant și foarte relevant**
5	Ascensiunea noilor centre de putere la nivel global și impactul lor asupra competitivității Uniunii Europene	57% relevant
6	Provocările pieței muncii	**86% relevant și foarte relevant**
7	Decalajele sociale și regionale	71% relevant și foarte relevant

Q7: A. Principalele probleme sociale cu care se confruntă tinerii români din perspectiva PEDS sunt mai numeroase în viziunea partenerilor sociali și ușor diferite decât cele în viziunea autorităților. Astfel, punctele de vedere coincid în cazul educației, formării profesionale și IPV, al sprijinului activ pentru ocuparea forței de muncă, în cazul locurilor de muncă sigure și adaptabile precum și al accesului la servicii esențiale. În plus, partenerii sociali acordă punctaj maxim și altor principii precum: salariile, dialogul social, îngrijirea copilului și sprijin pentru copii și venitul minim.

1	Educație, formare profesională și învățare pe tot parcursul vieții	**100% relevant și foarte relevant**
2	Egalitatea de gen	83% relevant
3	Egalitatea de șanse	83% relevant

4	Sprijin activ pentru ocuparea forței de muncă	**100% relevant și foarte relevant**
5	Locuri de muncă sigure și adaptabile	**100% relevant și foarte relevant**
6	Salarii	**100% relevant și foarte relevant**
7	Informații despre condițiile de angajare și protecția în caz de concediere	83% relevant și foarte relevant
8	Dialogul social și participarea lucrătorilor	**100% relevant și foarte relevant**
9	Echilibrul dintre viața profesională și cea personală	83% relevant și foarte relevant
10	Un mediu de lucru sănătos, sigur și adaptat și protecția datelor	83% relevant și foarte relevant
11	Îngrijirea copilului și sprijin pentru copii	**100% relevant și foarte relevant**
12	Protecție socială	83% relevant și foarte relevant
13	Indemnizații de șomaj	83% relevant și foarte relevant
14	Venit minim	**100% relevant și foarte relevant**
15	Prestații de bătrânețe și pensii	83% relevant și foarte relevant

16	Asistență medicală	83% relevant și foarte relevant
17	Incluziunea persoanelor cu dizabilități	71% relevant și foarte relevant
18	Îngrijire pe termen lung	71% relevant și foarte relevant
19	Locuințe și asistență pentru persoanele fără adăpost	71% relevant și foarte relevant
20	Accesul la servicii esențiale	**100% relevant și foarte relevant**

B. Domeniile de politici publice în care România răspunde cel mai bine cerințelor PEDS pentru tineri în **viziunea partenerilor sociali** sunt: egalitatea de gen și mediul de lucru sănătos, sigur și adaptat și protecția datelor, dar cu scoruri mici de 67%. La polul opus se găsește educația (17%), toate celelalte domenii fiind notate cu scoruri mici de 33 și 50%.

1	Educație, formare profesională și învățare pe tot parcursul vieții	17% bine și foarte bine
2	Egalitatea de gen	67% bine și foarte bine
3	Egalitatea de șanse	50% bine
4	Sprijin activ pentru ocuparea forței de muncă	33% bine
5	Locuri de muncă sigure și adaptabile	33% bine
6	Salarii	50% bine

7	Informații despre condițiile de angajare și protecția în caz de concediere	50% bine și foarte bine
8	Dialogul social și participarea lucrătorilor	33% bine
9	Echilibrul dintre viața profesională și cea personală	50% bine
10	Un mediu de lucru sănătos, sigur și adaptat și protecția datelor	67% bine
11	Îngrijirea copilului și sprijin pentru copii	50% bine și foarte bine
12	Protecție socială	50% bine și foarte bine
13	Indemnizații de șomaj	50% bine și foarte bine
14	Venit minim	50% bine și foarte bine
15	Prestații de bătrânețe și pensii	33% bine
16	Asistență medicală	33% bine
17	Incluziunea persoanelor cu dizabilități	50% bine
18	Îngrijire pe termen lung	33% bine

19	Locuințe și asistență pentru persoanele fără adăpost	33% bine
20	Accesul la servicii esențiale	50% bine

Q8 Acte normative, politici, proiecte sau programe pentru tineret cunoașteți care răspund cerințelor celor douăzeci de principii ale Pilonului european pentru drepturi sociale de mai jos.

Respondenții din partea partenerilor sociali dovedesc o bună cunoaștere a legislației din domeniile acoperite de PEDS, indicând sensibil mai multe acte normative decât reprezentanții autorităților.

1	Educație, formare profesională și învățare pe tot parcursul vieții	OUG 129/2000 privind formarea profesională a adulţilor, Legea nr. 76/2002 Legea nr. 279/2005 privind ucenicia la locul de muncă, Legea educației naționale nr. 1/2011, Legea Nr.335/2013 privind efectuarea stagiului pentru absolvenţii de învăţământ superior Strategia educației și formării profesionale din România 2016-2020; Strategia Națională de Învățare pe tot Parcursul Vieții 2015-2020
2	Egalitatea de gen	Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați; Strategia pentru egalitate de gen 2016 – 2019 OG 137/2000 privind prevenirea și sancționarea oricăror forme de discriminare, Codul Muncii

3	Egalitatea de șanse	OG 137/ 2000 privind prevenirea şi sancţionarea tuturor formelor de discriminare, cu completările ulterioare Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de şanse şi de tratament între femei și bărbați Legea nr 178/2018 de modificare si completare a Legii 202/2002 privind egalitatea de şanse şi de tratament între femei şi bărbaţi (Convenția de la Istanbul)
4	Sprijin activ pentru ocuparea forței de muncă	Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru şomaj şi stimularea ocupării forţei de muncă; Hotărârea Guvernului nr. 277/2002 privind aprobarea Criteriilor de acreditare a furnizorilor de servicii specializate pentru stimularea ocupării forţei de muncă; Legea nr. 335/2013 privind efectuarea stagiului pentru absolvenții de învățământ superior; Hotărârea Guvernului nr. 726 /2007 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 72/2007 privind stimularea încadrării în muncă a elevilor şi studenţilor; Hotărârea Guvernului nr. 1256 din 21 decembrie 2011 privind condiţiile de funcţionare, precum şi procedura de autorizare a agentului de muncă temporară;

		Strategia Națională Pentru Ocuparea Forței de Muncă 2014-2020; Planul de Implementare a Garanției Pentru Tineret 2017 - 2020
5	Locuri de muncă sigure și adaptabile	Legea nr. 53/2003 (Codul muncii), cu completările din 2018 Legea nr.279/2005 privind ucenicia la locul de muncă, republicată, actualizată iulie 2018; Legea nr. 335 din 10 decembrie 2013 privind efectuarea stagiului pentru absolvenţii de învăţământ superior;
6	Salarii	Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice; HG 846/2017 privind salariul minim pe economie Legea nr. 53/2003, cu completările din 2018, anumite prevederi din Legea 227/2015 actualizată în 2018 (Codul fiscal) Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru somaj și stimularea ocupării forței de muncă, actualizată Iulie 2018
7	Informații despre condițiile de angajare și protecția în caz de concediere	Legea 53/2003 - Codul Muncii

8	Dialogul social și participarea lucrătorilor	L 62/2011 (Legea Dialogului Social), L 467/2006 privind informarea și consultarea salariaților
9	Echilibrul dintre viața profesională și cea personală	Codul Muncii (L53/2003), L96/2003 privind protecția maternității
10	Un mediu de lucru sănătos, sigur și adaptat și protecția datelor	Legea 319/2006, privind securitatea și sănătatea în muncă, Legea 346/2002 privind asigurarea pentru accidente de muncă și boli profesionale, Legea 436/2001, Legea 130/1999, Legea 99/2001 Legea 190/2018 pentru punerea în aplicare a GDPR L53/2003 - Codul Muncii actualizat
11	Îngrijirea copilului și sprijin pentru copii	OUG 111/2010, actualizată în 2018, privind concediul și indemnizația lunară pentru creșterea copiilor, Legea nr. 1/2011 a educaţiei naţionale, Legea nr. 272/2004 privind protecţia şi promovarea drepturilor copilului, Strategia naţională pentru protecția și promovarea drepturilor copilului 2014-2020
12	Protecție socială	L 76/2002 (cu modificări subsecvente),

		L 292/2011 (asistența socială), Legea Pensiilor 263/2010 Legea nr. 189/2018 privind integrarea în muncă, în cadrul instituțiilor publice de la nivel local, a tinerilor dezavantajaţi Strategia naţională pentru protecția și promovarea drepturilor copilului 2014-2020
13	Indemnizații de șomaj	Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru somaj și stimularea ocupării forței de muncă, actualizată iulie 2018
14	Venit minim	Legea nr. 416/2001 privind venitul minim garantat cu completările ulterioare, Legea nr. 53/2003 (Codul muncii), cu completările din 2018 HG 846/2017 Din 2019* se va aplica o recentă lege care reglementează venitul minim de incluziune, beneficiu de asistenţă socială acordat familiilor şi persoanelor singure aflate în situaţie de dificultate, în scopul prevenirii şi combaterii sărăciei şi riscului de excluziune socială. Legea nr. 196/2016 privind venitul minim de incluziune a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 882/2016.
15	Prestații de bătrânețe și pensii	Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, actualizată prin O.U.G. nr. 103/2017, in vigoare de la data de 1 ianuarie 2018.

16	Asistență medicală	Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătăţii OUG 18/2017 privind asistenta medicala comunitara
17	Incluziunea persoanelor cu dizabilități	Legea nr. 448/2006 privind protecţia şi promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, cu modificările și completările ulterioare Strategia națională privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilităţi 2014-2020
18	Îngrijire pe termen lung	Legea nr. 17/2000 privind asistenţa socială a persoanelor vârstnice (cu completările ulterioare prin OUG 34/2016)
19	Locuințe și asistență pentru persoanele fără adăpost	Legea nr 292/2011 a asistenței sociale;
20	Accesul la servicii esențiale	Legea nr. 51/2006 a serviciilor comunitare de utilități publice

Q9. Prioritățile legislative sau de dezvoltare de politici cu referire la tineret care să răspundă cerințelor celor douăzeci de principii ale Pilonului european pentru drepturi sociale, în **viziunea partenerilor sociali**.

1	Educație, formare profesională și învățare pe tot parcursul vieții	Reforma sistemului de educație Dezvoltarea unor politici de educație concordante cu cererea pieței fortei de muncă și cu strategiile de dezvoltare teritorială.

		Sistem dual educație Realizarea unor planuri de acțiune bazate pe evidențe, care să implementeze Strategiile de dezvoltare; Implicarea autorităților publice locale în configurarea unor programe integrate de educație, formare și învațare pe tot parcursul vieții
2	Egalitatea de gen	Susținerea aplicării legislației în domeniu. Integrarea conceptului în cel de egalitate de șansă. Legea dialogului social (libertatea de negociere)
3	Egalitatea de șanse	Elaborarea unor politici dedicate creșterii șanselor de incluziune pe piața forței de muncă a tinerilor din mediul rural. Programe de integrare pentru categorii marginale (persoane sub limita de sărăcie, romii) Legea dialogului social
4	Sprijin activ pentru ocuparea forței de muncă	Politici de dezvoltare teritorială a mediului antreprenorial prin susținerea dezvoltării clusterelor și a rețelelor de firme inovative. Investitii în infrastructură Legea șomajului schimbată Parteneriat public-privat; creșterea rolului partenerilor sociali.
5	Locuri de muncă sigure și adaptabile	Programe de susținere a industriilor creative și inovative și a sectoarelor cu potențial de specializare inteligentă.

		Modificarea Codului Muncii. Eliminat extinderea zilierilor
6	Salarii	Politici publice de creștere economică și de susținere a mediului antreprenorial, pentru impunerea unui trend ascendent al creșterii nivelului salariului mediu. Susținerea creșterii salariului minim garantat în plată împreună cu elaborarea unor instrumente suport pentru ramurile vulnerabile ale economiei. Întărirea mecanismelor de dialog social; configurarea unor indicatori la nivel de industrie pentru a ne arăta dinamica veniturilor Legea dialogului social (libertatea de negociere), Legea codului fiscal
7	Informații despre condițiile de angajare și protecția în caz de concediere	Implementarea unor pachete obligatorii de informare a angajaților. Modificarea Codului Muncii, forma actuală Legea ITM
8	Dialogul social și participarea lucrătorilor	Elaborarea unor studii necesare definirii sectoarelor de activitate în contextul realităților economice românești și a unor studii de evaluare a disfuncționalităților din câmpul dialogului social. Modificarea Legii dialogului social.

9	Echilibrul dintre viața profesională și cea personală	Dezvoltarea unui cadru legislativ pentru munca efectuată în condiții nenormate și identificarea sectoarelor și ramurilor de activitate compatibile cu acest regim de muncă. Durata timp de lucru, eliminarea parțiala a muncii excesive în timp liber (vezi comerț nu au nici o zi liberă) Abordarea subiectului în cadrul Strategiilor naționale în domeniul ocupării
10	Un mediu de lucru sănătos, sigur și adaptat și protecția datelor	Susținerea aplicării legislației în domeniu. Legea ITM Modificarea Codului Muncii.
11	Îngrijirea copilului și sprijin pentru copii	Realizarea de creșe și indemnizație adecvată Reforma legislației în domeniul protecției copilului.
12	Protecție socială	Strategie Națională în domeniul protecției sociale Funcționarea comitetelor PM
13	Indemnizații de șomaj	Susținerea aplicării legislației în domeniu. Schimbarea valorii Modificarea Codului Muncii.
14	Venit minim	Politica de ierarhie corespunzătoare între venit minim, indemnizație șomaj și salariu minim Implementarea legislației aprobate, începând cu anul 2019.

15	Prestații de bătrânețe și pensii	Dezvoltarea sistemului de pensii facultative. Majorare contribuție Pilonul II Pensia care să plece minimum de la venit minim Dialog social cu toți partenerii sociali
16	Asistență medicală	Reforma sistemului medical + investiții masive în infrastructură Asigurarea la cetățean a serviciilor medicale (descentralizare servicii) Legea asistenței medicale comunitare și creșterea programelor de promovare a sănătății la nivel local
17	Incluziunea persoanelor cu dizabilități	Dezvoltarea întreprinderilor de economie socială și elaborarea unor programe pentru activarea în muncă a persoanelor cu dizabilități prin dezvoltarea abilităților de muncă și prin accesibilizarea locurilor de muncă pentru aceștia. Investiții în infrastructură de acces la servicii pentru persoane cu dizabilități Facilități la angajare și la producție (revenire vechea forma revizuită, pentru a combate frauda) Plan de Acțiune pentru Strategia națională din acest domeniu.
18	Îngrijire pe termen lung	Case de persoane de vârsta a III-a adecvate Lege a asistenței medicale comunitare și creșterea programelor de promovare a sănătății la nivel local

19	Locuințe și asistență pentru persoanele fără adăpost	Program locuințe sociale Strategie Națională privind protecția socială, care să includă un capitol distinct pentru persoanele adulte fără adapost
20	Accesul la servicii esențiale	Investiții masive în infrastructură (canalizare, apă curenta, rețea de gaze etc.) Garantarea la servicii esențiale și aplicare Planuri de acțiune în domenii cheie (medical, social, protecția copilului, tineret) la nivel local.

Q10 Evaluarea gradului de implicare al autorităților în elaborarea politicilor sociale pentru tineret, în **viziunea partenerilor sociali:**

Majoritatea respondenților au evaluat gradul de implicare al autorităților în elaborarea politicilor sociale pentru tineret ca fiind **insuficient**.

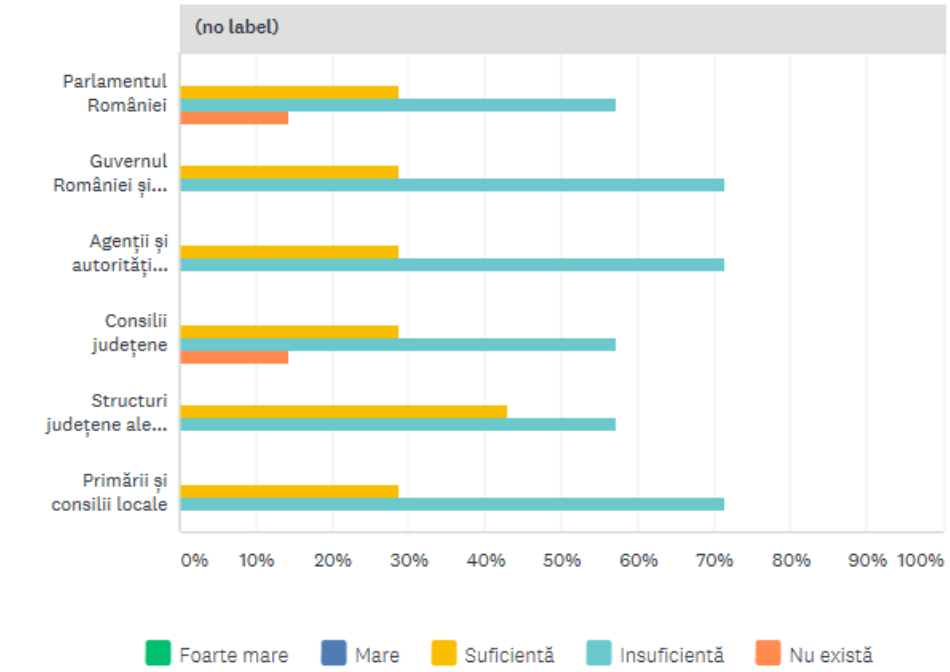

	FOARTE MARE	MARE	SUFICIENTĂ	INSUFICIENTĂ	NU EXISTĂ	TOTAL
Parlamentul României	0.00% 0	0.00% 0	28.57% 2	57.14% 4	14.29% 1	7
Guvernul României și ministerele de resort	0.00% 0	0.00% 0	28.57% 2	71.43% 5	0.00% 0	7
Agenții și autorități naționale	0.00% 0	0.00% 0	28.57% 2	71.43% 5	0.00% 0	7
Consilii județene	0.00% 0	0.00% 0	28.57% 2	57.14% 4	14.29% 1	7
Structuri județene ale autorităților naționale (ex. DGASPC, ISJ, DJST)	0.00% 0	0.00% 0	42.86% 3	57.14% 4	0.00% 0	7
Primării și consilii locale	0.00% 0	0.00% 0	28.57% 2	71.43% 5	0.00% 0	7

Q11: Evaluarea implicării (consultare publică, inițiative, proiecte etc) tinerilor și ONGurilor de tineret în elaborarea politicilor publice pentru tineret, în **viziunea partenerilor sociali**:

Majoritatea respondenților (71%) au evaluat gradul de implicare al tinerilor și ONGurilor de tineret în elaborarea politicilor sociale pentru tineret ca fiind **insuficient**.

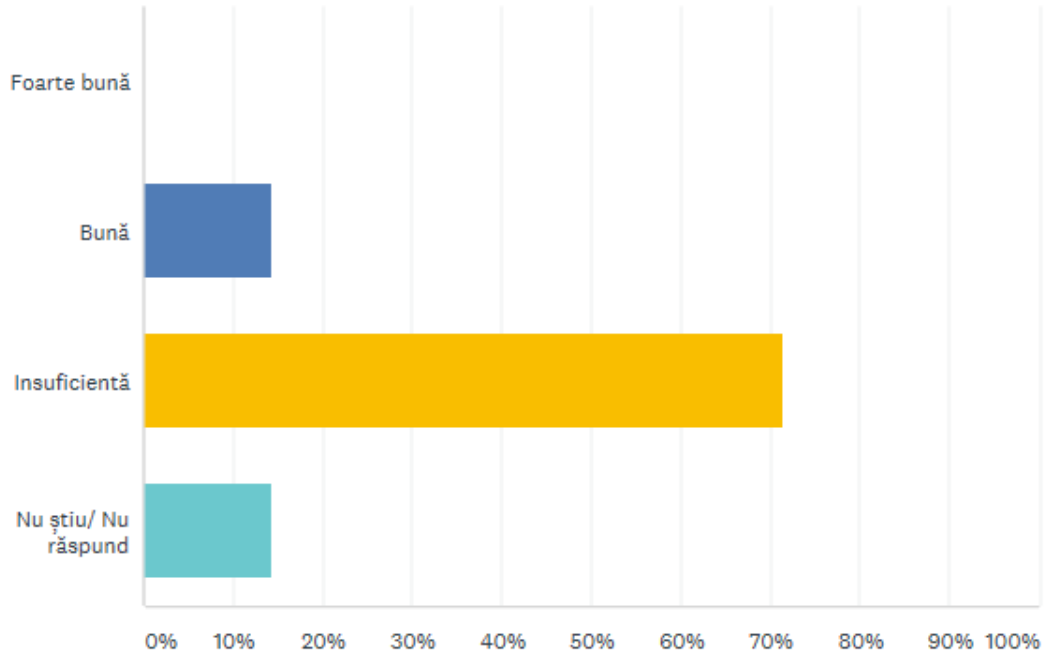

A 6.3. Chestionar cetățeni.

La chestionarul dedicat publicului, au răspuns 92 de respondenți având următoarele caracteristici socio-demografice:

Q1: Categoria de vârstă:

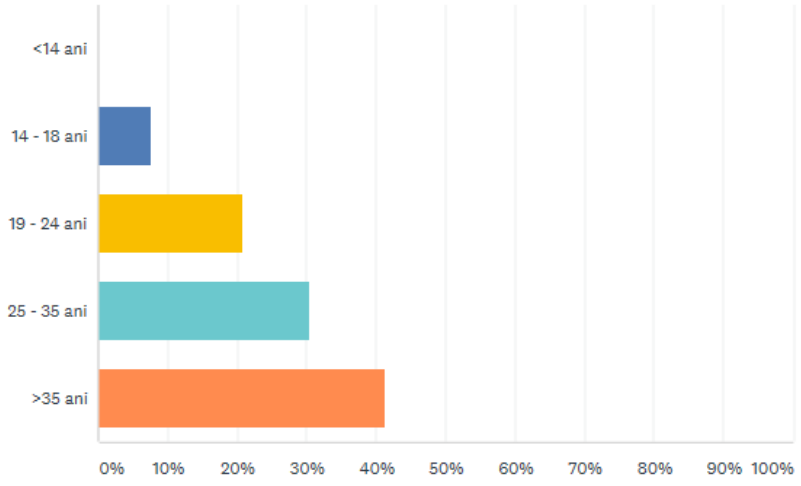

Q2: Categorie socio-profesională:

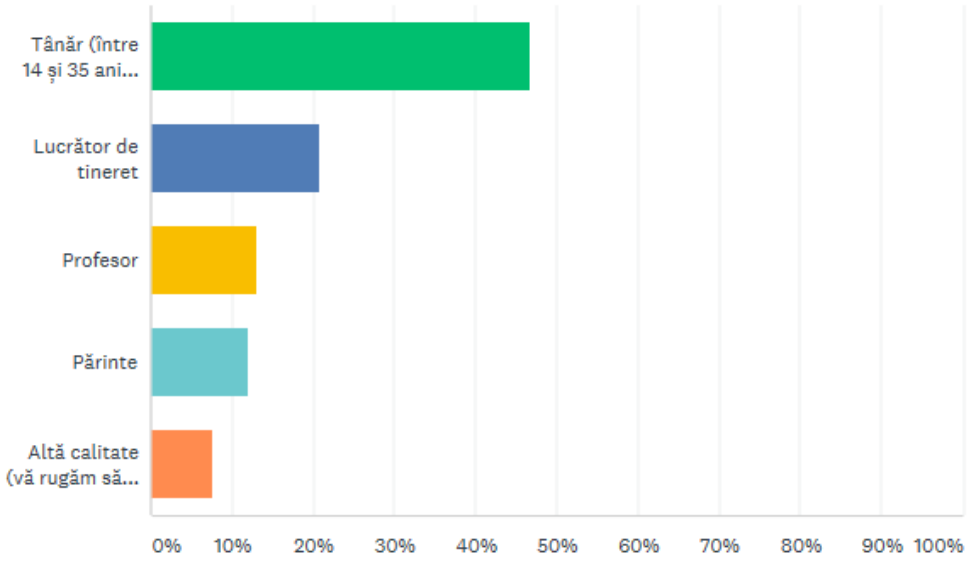

Q3: Măsurarea gradului de informare **al cetățenilor** în legătură cu adoptarea Pilonului European al Drepturilor Sociale, de către Consiliul UE, Parlamentul European și Comisia Europeană în anul 2016.

Se observă că aproape jumătate dintre respondenți au informații sumare în legătură cu PEDS, doar cca 20% sunt informați, iar 33% nu sunt deloc informați asupra subiectului.

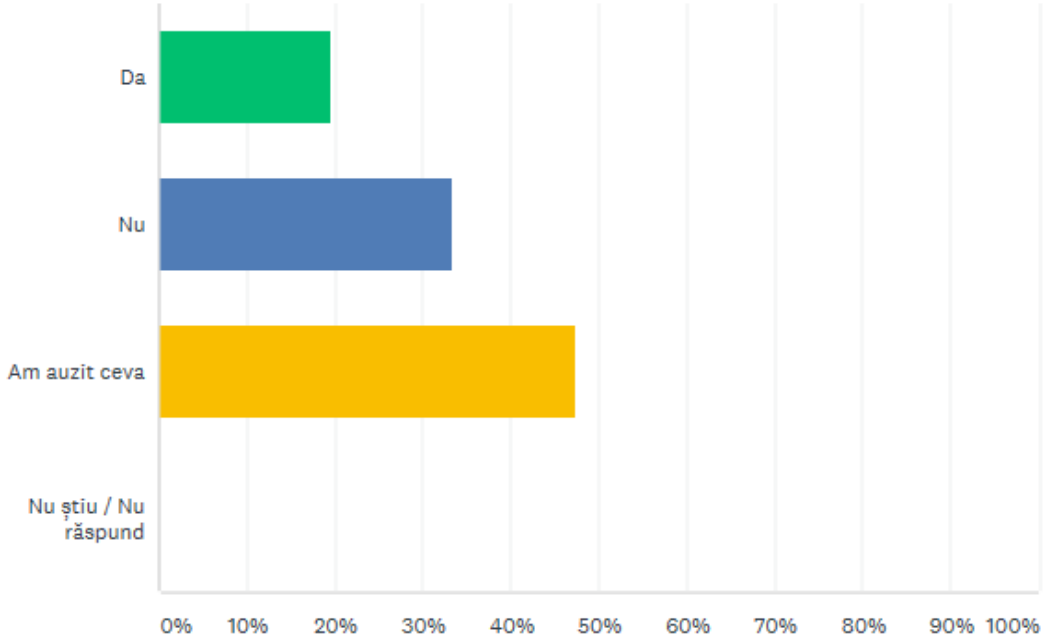

ANSWER CHOICES	RESPONSES
Da	19.44%
Nu	33.33%
Am auzit ceva	47.22%
Nu știu / Nu răspund	0.00%
TOTAL	

Q4: Cele mai importante provocări prezente și viitoare ale societății românești, cu impact direct asupra vieții tinerilor și elaborării politicilor pentru tineret sunt din **perspectiva cetățenilor**: *migrația, provocările pieței muncii și decalajele sociale și regionale*.

1	Declinul demografic	74% relevant și foarte relevant
2	Tendința de îmbătrânire accentuată a populației	71% relevant și foarte relevant
3	Migrația	**100% relevant și foarte relevant**

4	Evoluțiile provocate de progresul tehnologic (cea de-a IV-a Revoluție Industrială)	71% relevant și foarte relevant
5	Ascensiunea noilor centre de putere la nivel global și impactul lor asupra competitivității Uniunii Europene	80% relevant
6	Provocările pieței muncii	**94% relevant și foarte relevant**
7	Decalajele sociale și regionale	**88% relevant și foarte relevant**

Q5: A. Principalele probleme sociale cu care se confruntă tinerii români din perspectiva PEDS sunt în **viziunea cetățenilor**: pe primul loc *educația, formarea profesională și IPV* (100%), urmată la egalitate de *egalitatea de șanse, îngrijirea copilului și sprijin pentru copii, incluziunea persoanelor cu dizabilități și accesul la servicii esențiale* (97%). De altfel și celelalte domenii urmează ca nivel de relevanță la o distanță foarte mică, cu procente apropiate, cel mai mic fiind *dialogul social și participarea lucrătorilor* (85%).

1	Educație, formare profesională și învățare pe tot parcursul vieții	**100% relevant și foarte relevant**
2	Egalitatea de gen	88% relevant și foarte relevant
3	Egalitatea de șanse	**97% relevant și foarte relevant**
4	Sprijin activ pentru ocuparea forței de muncă	88% relevant și foarte relevant
5	Locuri de muncă sigure și adaptabile	88% relevant și foarte relevant

6	Salarii	91% relevant și foarte relevant
7	Informații despre condițiile de angajare și protecția în caz de concediere	88% relevant și foarte relevant
8	Dialogul social și participarea lucrătorilor	85% relevant și foarte relevant
9	Echilibrul dintre viața profesională și cea personală	91% relevant și foarte relevant
10	Un mediu de lucru sănătos, sigur și adaptat și protecția datelor	91% relevant și foarte relevant
11	Îngrijirea copilului și sprijin pentru copii	**97% relevant și foarte relevant**
12	Protecție socială	94% relevant și foarte relevant
13	Indemnizații de șomaj	88% relevant și foarte relevant
14	Venit minim	88% relevant și foarte relevant
15	Prestații de bătrânețe și pensii	88% relevant și foarte relevant
16	Asistență medicală	91% relevant și foarte relevant
17	Incluziunea persoanelor cu dizabilități	**97% relevant și foarte relevant**
18	Îngrijire pe termen lung	91% relevant și foarte relevant

19	Locuințe și asistență pentru persoanele fără adăpost	94% relevant și foarte relevant
20	Accesul la servicii esențiale	**97% relevant și foarte relevant**

B. Domeniul de politici publice în care România răspunde cel mai bine cerințelor PEDS pentru tineri este în **viziunea cetățenilor** cel al *îngrijirii copilului și sprijinului pentru copii*, totuși cu un procent modest de 60%. La polul opus, cu cele mai mici procente se găsesc: *îngrijirea pe termen lung* (13%) și *locuințe și asistență pentru persoanele fără adăpost* (15%). Doar două domenii sunt apreciate peste 50%.

1	Educație, formare profesională și învățare pe tot parcursul vieții	42% bine și foarte bine
2	Egalitatea de gen	53% bine și foarte bine
3	Egalitatea de șanse	44% bine și foarte bine
4	Sprijin activ pentru ocuparea forței de muncă	33% bine și foarte bine
5	Locuri de muncă sigure și adaptabile	33% bine și foarte bine
6	Salarii	24% bine și foarte bine
7	Informații despre condițiile de angajare și protecția în caz de concediere	33% bine și foarte bine
8	Dialogul social și participarea lucrătorilor	34% bine și foarte bine

9	Echilibrul dintre viața profesională și cea personală	25% bine și foarte bine
10	Un mediu de lucru sănătos, sigur și adaptat și protecția datelor	39% bine și foarte bine
11	Îngrijirea copilului și sprijin pentru copii	**60% bine și foarte bine**
12	Protecție socială	50% bine și foarte bine
13	Indemnizații de șomaj	45% bine și foarte bine
14	Venit minim	35% bine și foarte bine
15	Prestații de bătrânețe și pensii	30% bine și foarte bine
16	Asistență medicală	25% bine și foarte bine
17	Incluziunea persoanelor cu dizabilități	30% bine și foarte bine
18	Îngrijire pe termen lung	13% bine și foarte bine
19	Locuințe și asistență pentru persoanele fără adăpost	15% bine și foarte bine
20	Accesul la servicii esențiale	27% bine și foarte bine

Q9. Acțiunile guvernamentale/legislative pentru tineret care ar răspunde cerințelor celor douăzeci de principii ale Pilonului european pentru drepturi sociale, în **viziunea cetățenilor,** sunt cele mai numeroase și mai concrete din întreaga cercetare:.

1	Educație, formare profesională și învățare pe tot parcursul vieții	Proiecte Educaționale NonFormale, Optimizarea Sistemului Educațional Formal Susținere financiară a instituțiilor din educație Adaptarea realistă a educației la cerințele pieții muncii. Avansarea în funcții să se facă doar după finalizarea anumitor cursuri Internship plătit în orice domeniu, sprijinirea programului part time Asigurarea școlarizării obligatorii până la 18 ani, gratuitatea reală a învățământului public Burse de sprijin Proiecte educaționale, vocaționale în școli și licee cu stimularea participării mai multor elevi. Programe de reconversie profesională Determinarea angajatorilor din punct de vedere legislativ să sprijine necondiționat angajații să continue pregatirea profesionala, atât în mediul universitar, cât și prin participarea la diferite cursuri de specialitate. Totodată, orice piedică din partea angajatorului să poată fi sancționată. Educație gratuita și curriculum modern adaptat Investiții în învățământul rural și mai ales în cadre didactice calificate
2	Egalitatea de gen	Obligativitate salarii egale la muncă egală indiferent de gen Legi anti sexism

		Combaterea discriminării în ceea ce privește promovarea Susținerea femeilor pentru accesul în poziții de middle și top management, extinderea și obligativitatea concediului paternal Impunerea de proporții femei-bărbați, obligatorii în sectoare problematice și în structurile de conducere Sesiuni de informare, promovare. Eliminarea totală a discriminărilor
3	Egalitatea de șanse	Facilitare prioritara acces la educație și piața muncii pentru categoriile dezavantajate Locuri de munca pentru părinți și eradicarea sărăciei în mediile defavorizate; infrastructură: drumuri, transport școlar, utilități, școli dotate corespunzător, promovarea valorilor cultural-artistice ale minorităților Investiții în invățământ liceal / gimnaziu în rural și urban mic Susținerea financiară a copiilor și tinerilor din medii defavorizate Proiecte educaționale, vocaționale în școli și licee cu stimularea participării mai multor elevi, sprijin pentru ONG-urile care fac astfel de proiecte serios, nu doar narativ. Asigurarea accesului fizic și financiar la învățământul public pentru toți copiii, introducerea unui sistem public de transport la școală, obligativitatea și gratuitatea școlarizării Crearea de contexte comune pentru grupuri diferite

		Să fie reală
4	Sprijin activ pentru ocuparea forței de muncă	Servicii de ocupare proactive Programe de informare pentru tineri Înființare școli vocaționale; încurajarea antreprenoriatului social și diminuarea birocrației. Încurajarea persoanelor apte de muncă să își găsească un loc de muncă Crearea unei plase de siguranță în caz de nu este bun primul job ales Calificări/recalificări la locul de muncă Consiliere permanentă Orientare vocațională în școli, ONG-uri.
5	Locuri de muncă sigure și adaptabile	Măsuri legislative și control ITM serios Reducerea zilei de muncă, drepturi pentru toți angajații (inclusiv part-time), reforma codului muncii Re-sindicalizarea unor sectoare de activitate. sindicalizarea corporațiilor Penalizări pentru angajatorii care nu respectă siguranța angajatului la locul de muncă. A avea în vedere adaptabilitatea condițiilor de muncă pentru persoanele cu dizabilități. O atenție reală pentru protecția muncii Școli profesionale serioase Legislație coerentă Sprijinirea angajaților indiferent de vârstă

		Să se elimine stresul provocat de pierderea locului de munca prin politici sociale eficiente
6	Salarii	Salarii aliniate la standardele medii europene Salarii decente pentru angajatii din învățământ și în general toți cei care lucrează ăn formarea tinerilor Dezvoltarea economiei naționale și locale Eliminarea decalajelor dintre domeniile de activitate tipic masculine, bine plătite, și domeniile specific feminine. Salarii competitive cu cele din alte țări din Europa Centrală și de Vest Stabilirea salariului în funcție de coșul minim de cumpărături și prețul mediu al unei chirii Eliminarea decalajelor mari între salariile diferitelor profesii care presupun același nivel de studii și între salariile din țară față de cele din U.E. Creșterea acestora
7	Informații despre condițiile de angajare și protecția în caz de concediere	Penalizarea angajatorilor care nu respectă normele etice și de informare ale angajaților cu privire la condițiile de angajare și muncă. Informare cu privire la drepturile salariaților, încurajarea formării sindicatelor Informare prin intermediul unei aplicații pe telefon Crearea de sindicate active și în teorie și în practică Să fie cunoscute și stipulate în contractul de angajare. Programe naționale de informare, eventual lecții la cultură civică sau un curs opțional în facultate

		+ informații despre piața muncii în general.
8	Dialogul social și participarea lucrătorilor	Dialog social real nu mimat sau clientelar Înființare de sindicate și reactivarea celor care există Parteneriat Sindicate - Stat; luarea deciziilor de comun acord. Încurajarea și explicarea rolului lucrătorului de tineret Sprijinirea lucrătorilor cu informații despre drepturi și obligații
9	Echilibrul dintre viața profesională și cea personală	Ore reduse de lucru Reducerea programului de lucru Micșorarea programului de lucru cu condiția eficientizării muncii. Penalizarea angajatorului exploatator (+ 8 ore). Facilitarea activităților de timp liber organizate în interiorul locului de munca. Proiecte de consiliere psihologică, eventual tot printr-un app pentru a asigura oamenii de deplina discreție Taxarea apelurilor și mailurilor de acasă drept ore suplimentare Angajatul să nu fie deranjat în afara orelor de lucru prevazute în contract. Sa fie respectat 100% dreptul la viață personală.
10	Un mediu de lucru sănătos, sigur și	Stabilirea de standarde minime al unui spațiu uman pentru lucru

	adaptat și protecția datelor	Penalizarea angajatorului pentru nerespectarea condițiilor de lucru Să fie o condiție obligatorie
11	Îngrijirea copilului și sprijin pentru copii	Stabilitate legislativa, nu schimbare de la guvern la guvern Flexibilizarea+digitalizarea programului de indemnizații pentru nou născuți, protecție pentru părinți lucrători part-time Orar de lucru decalat pentru mamele care alăptează Sprijin financiar pentru copii din medii defavorizate Crearea de creșe noi și reducerea costurilor acestora Să se sprijine eficient familia pentru a crește natalitatea.
12	Protecție socială	Favorizarea incluziunii și echității sociale în funcție de fiecare categorie în parte. Campanii de conștientizare a categoriilor de persoane defavorizate Crearea unui cadru nondiscriminatoriu Să se elimine sărăcia și consecințele ei.
13	Indemnizații de șomaj	Mai mari Mai puțin șomaj Mărirea indemnizației pe o perioadă determinată. Organizarea unor grupuri de sprijin pentru sprijinirea psiho-emoțională a șomerilor. Facilitarea găsirii unui nou loc de muncă având la bază multipla-calificare.

		Să asigure nevoile unei familii aflate în această situație.
14	Venit minim	Decent (în acord cu standardele europene), să acopere cheltuielile curente și pe cele de început de carieră; prima de instalare/debutant. În funcție de coșul minim și de chiria medie Să fie în concordanță cu costul vieții.
15	Prestații de bătrânețe și pensii	Decente Garantarea pilonului 3, privat Mărirea pensiilor; servicii gratuite pentru pensionari. Păstrarea pilonului de pensii private Crearea unei organizații pentru pensionari care să asigure accesul acestora la oportunități de viață activă (modelul maghiar) Să asigure dreptul la o bătrânețe decentă și lipsită de stresul financiar provocat de inflație.
16	Asistență medicală	Reforma aprofundată a sistemului medical Gratuit Suport psiho-emoțional pe parcursul perioadei de trecere de la viața activă la cea de pensionar; implicarea pensionarilor în comunitățile locale: consultări publice, dialog structurat, folosirea experienței fiecăruia. Combaterea corupției

		Gratuitatea asistenței medicale în sistemul public, excluderea companiilor private de la finanțare prin CAS Familiarizarea cu procesul de prevenție Eficientă, decentă, nediscriminatorie, ușor accesibilă prin eliminarea birocrației și a personalului corupt din sistem.
17	Incluziunea persoanelor cu dizabilități	Facilități de transport public și deplasare; implicarea în viața comunității sub toate aspectele: sportiv, cultural, artistic etc.; consultări publice/dialog structurat; asistență medicală gratuită; cursuri pentru deprinderea unor abilități de viață independentă; Încurajarea participării pe piața muncii a persoanelor cu dizabilități Să se asigure condiții reale și nu doar formale.
18	Îngrijire pe termen lung	Construirea unor unități de asistență medicală permanenta cu personal calificat. Protejarea indemnizațiilor de însoțitor Să corespundă nevoilor.
19	Locuințe și asistență pentru persoanele fără adăpost	Autorități locale Reamenajarea spațiilor abandonate Includerea sănătății mentale, reducerea stigmatizării, integrarea în societate Construirea unor blocuri/case sociale dotate corespunzător; calificare profesională; cursuri pentru deprinderea unor abilități de viață independentă;

		găsirea unor locuri de muncă; implicarea lor în viața comunității; asistență psiho-emoțională. Extinderea rețelelor de locuințe, încurajarea participării pe piața muncii, ajutor medical Lărgirea cadrului legislativ pentru a facilita ONG-urilor accesul la fonduri pentru așa ceva Crearea de sisteme de sprijin logistic și financiar Sunt foarte necesare eliminând astfel infracționalitatea.
20	Accesul la servicii esențiale	+ infrastructura de transport (cât mai verde) Gratuitate pentruservicii de educație și sănătate. Promovarea informației pe acest subiect Să fie garantat și real.

Q7 Evaluarea gradului de implicare al autorităților în elaborarea politicilor sociale pentru tineret, în **viziunea cetățenilor**

Majoritatea respondenților (în jur de 70%) consideră implicarea autorităților în elaborarea politicilor sociale pentru tineret ca fiind **insuficientă**, cea mai mare nemulțumire fiind la adresa guvernului, în timp ce structurile județene ale autorităților centrale obțin un scor mai echilibrat (38% suficient versus 47% insuficient)

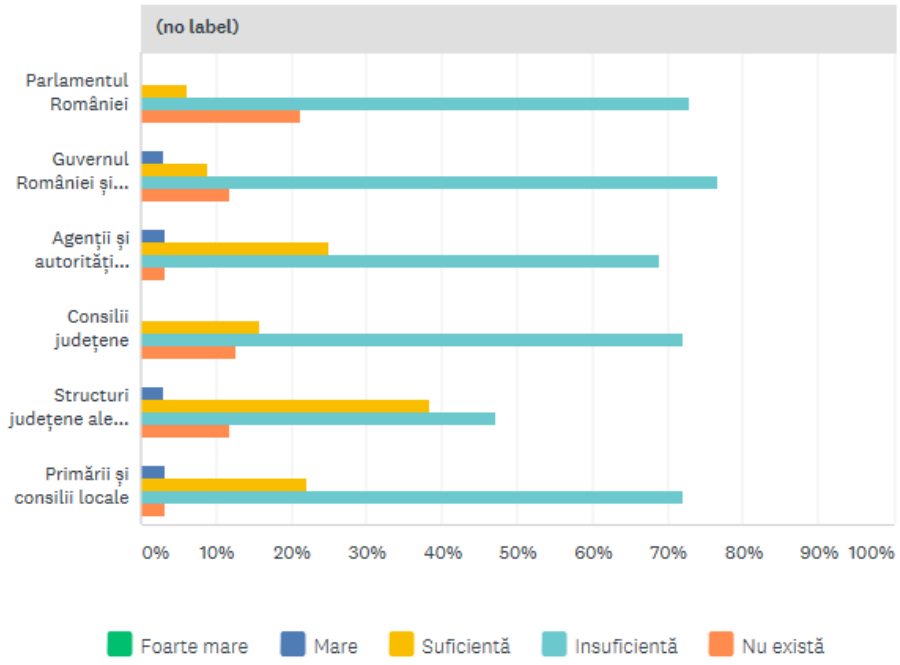

	FOARTE MARE	MARE	SUFICIENTĂ	INSUFICIENTĂ	NU EXISTĂ
Parlamentul României	0.00% 0	0.00% 0	6.06% 2	72.73% 24	21.21% 7
Guvernul României și ministerele de resort	0.00% 0	2.94% 1	8.82% 3	76.47% 26	11.76% 4
Agenții și autorități naționale	0.00% 0	3.13% 1	25.00% 8	68.75% 22	3.13% 1
Consilii județene	0.00% 0	0.00% 0	15.63% 5	71.88% 23	12.50% 4
Structuri județene ale autorităților naționale (ex. DGASPC, ISJ, DJST)	0.00% 0	2.94% 1	38.24% 13	47.06% 16	11.76% 4
Primării și consilii locale	0.00% 0	3.13% 1	21.88% 7	71.88% 23	3.13% 1

Q8: Exemple de inițiative de implicare din partea autorităților centrale sau locale în elaborarea politicilor sociale pentru tineret și instituția/autoritatea responsabilă, în **viziunea cetățenilor**.

#	RESPONSES
1	indemnizatia pentru cresterea copilului - MMJS garantia pentru tineri - MMJS
2	Stat
3	acordarea de finanțări nerambursabile unor proiecte de tineret de către consiliile județene
4	-
5	nu cunosc
6	nu am auzit
7	nu
8	-
9	-
10	Nu imi vin in minte
11	-
12	-

Q9: Evaluarea gradului de implicare al structurilor societății civile în elaborarea politicilor sociale pentru tineret, în **viziunea cetățenilor**.

Implicarea structurilor civile în elaborarea politicilor sociale pentru tineret este apreciată mai echilibrat, cel mai bun scor obținându-l organizațiile neguvernamentale reprezentative la nivel național (implicare **mare** 34% versus **insuficientă** 40%). Cel mai puțin implicați sunt cetățenii la nivel individual (implicare **insuficientă** 50% și **deloc** 17%).

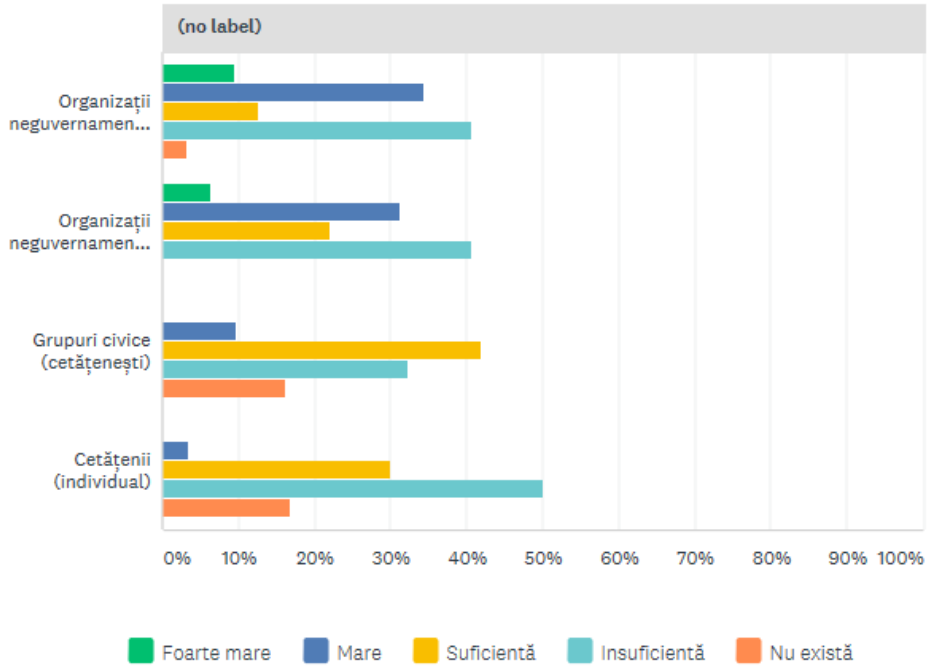

	FOARTE MARE	MARE	SUFICIENTĂ	INSUFICIENTĂ	NU EXISTĂ
Organizații neguvernamentale reprezentative la nivel național de tineret	9.38% 3	34.38% 11	12.50% 4	40.63% 13	3.13% 1
Organizații neguvernamentale de tineret active regional sau local	6.25% 2	31.25% 10	21.88% 7	40.63% 13	0.00% 0
Grupuri civice (cetățenești)	0.00% 0	9.68% 3	41.94% 13	32.26% 10	16.13% 5
Cetățenii (individual)	0.00% 0	3.33% 1	30.00% 9	50.00% 15	16.67% 5

Q10: Exemple de inițiative de implicare din partea structurilor societății civile în elaborarea politicilor sociale pentru tineret.

La fel ca și în cazul inițiativelor autorităților, sunt foarte puține exemple de inițiative ale societății civile care sunt redate de respondenți.

#	RESPONSES
1	initiative locale le unor ONG-uri in multe orase ale tarii
2	Participarea tineretului la educatie continua La o lume mai buna
3	sindicatele au programe de indrumare a tineretului si consiliere in diferite cauze
4	-
5	-
6	Vreau acasa- Federatia Tinerilor Instituționalizati, European Youth Village
7	-
8	-

Concluzii:

Cercetarea calitativă confirmă în bună parte ipotezele inițiale pe fiecare dintre palierele de analiză, după cum urmează:

- ✓ Este evident clivajul dintre oferta legislativă actuală, inclusiv proiectele și programele existente și așteptările și nevoile reale ale tinerilor.
- ✓ Percepția nevoilor sociale este mult mai acută în rândul cetățenilor (relevanță în procente de 80-100%), în timp ce autoritățile acordă o relevanță mai scăzută (50-100%), iar partenerii sociali sunt undeva între cetățeni și autorități (70-100%).

- ✓ Domeniul cu relevanță de 100% pentru toate părțile este *educația, formarea profesională și învățarea pe parcursul vieții*.
- ✓ În timp ce autoritățile prezintă o *listă minimală de priorități legislative* din perspectiva PEDS pentru tineri, partenerii sociali au o *abordare legalistă*, indicând o listă exhaustivă de acte normative care ar trebui adaptate/amendate/modificate, în timp ce cetățenii se concentrează pe *probleme concrete de viață*.
- ✓ O altă observație se referă la nevoia de *dialog social*, percepută foarte diferit de cele 3 părți. În mod evident, partenerii sociali acordă un scor foarte ridicat dialogului social, în timp ce autoritățile și cetățenii par dezinteresați de acest subiect. În opinia noastră, această înțelegere diferită a importanței dialogului social într-o societate democratică este una dintre cauzele clivajului dintre tineret și societate.
- ✓ Se constată o profundă *insatisfacție publică* atât față de prestația autorităților în elaborarea politicilor publice pentru tineret, cât și față de gradul de implicare al societății civile în acest proces. De altfel, insatisfacția este reciprocă, autorități versus societatea civilă și invers.
- ✓ Cercetarea confirmă în bună parte teoria statului paternalist (pe principiul „lasă că știu eu mai bine decât tine ce ai tu nevoie") și explică reacția de respingere și negare a ofertei guvernamentale de către tineri, care adoptă în bună parte una dintre cele două soluții (sau ambele) la îndemână, migrația și/sau protestul.
- ✓ Cercetarea mai pune în evidență și *nevoia creșterii gradului de informare* a populației tinere în legătură cu drepturile sociale, prin intermediul mijloacelor de informare specifice acestei categorii de populație și conform segmentării socio-profesionale.
- ✓ Există o segmentare puternică a populației tinere din punct de vedere socio-demografic, economic, aspirațional, ceea ce indică nevoi specifice și diferențiate pe categorii. Aceasta conduce la necesitatea unor *răspunsuri instituționale specifice, nuanțate și țintite adecvat*.
- ✓ Cartografierea drepturilor sociale din PEDS care au aplicabilitate la nivelul populației tinere în România poate contribui la o mai mare convergență dintre viziunea autorităților și cumulul de nevoi și aspirații ale populației țintă - tineretul. Cercetarea ar trebui continuată și aprofundată pe eșantioane de populație relevante statistic.

Anexa 7. BIBLIOGRAFIE

Bibliografie

Academia Română, *Strategia de dezvoltare a României în următorii 20 de ani*, Editura Academiei Române, 2015:

http://www.acad.ro/bdar/strategiaAR/doc11/Strategia.pdf

Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM), *Formare profesională*, website:

https://www.anofm.ro/formare-profesionala

Atkinson, R.,*"Anger over voluntary curator role"*, Museums Association Journal, 2013:

https://www.museumsassociation.org/museums-journal/news/20083013-anger-over-voluntary-curator-role

Banca Mondială, *Fair Progress? Economic Mobility across Generations Around the World*, pag.144, 2018:

http://www.worldbank.org/en/topic/poverty/publication/fair-progress-economic-mobility-across-generations-around-the-world

Barbieri, Davide, *Gender, skills and precarious work in the EU - Research note*, European Institute for Gender Equality, 2016:

https://eige.europa.eu/resources/ti_pubpdf_mh0217250enn_pdfweb_20170503163908.pdf

Bonciu, Florin, *The European Pillar of Social Rights*: *Too Little, Too Late*, Romanian Journal of European Affairs, Vol.18, June 2018, pag. 60-70

http://rjea.ier.ro/sites/rjea.ier.ro/files/articole/RJEA_vol.18_no.1_June2018_art.4.pdf

Clemens, A.,*"Why college-educated workers are taking low-paid jobs?"*, Forumul Economic Mondial, 2015:

https://www.weforum.org/agenda/2015/09/why-college-educated-workers-are-taking-low-paid-jobs/

Comisia Europeană, *Commission adopts proposal for the next Erasmus programme 2021-2027*, website: http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/news/commission-adopts-proposal-next-erasmus-programme-2021-2027_en

Comisia Europeană, *COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT Report of the public consultation "Establishing a European Pillar of Social Rights"*, 2017:

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/IT/TXT/?uri=SWD:2017:206:FIN

Comisia Europeană, *Employment and Social Developments in Europe*, 2018:

https://goo.gl/D1WAtf

Comisia Europeană, *The Erasmus+ Programme Guide*, website:

http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/resources/programme-guide_en

Comisia Europeană, *The European Pillar of Social Rights in 20 principles*, website:

https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_en

Comisia Europeană, *The European Semester*, website:

https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester_en

Comisia Europeană, *EU budget: Commission proposes €1.26 billion to reinforce the European Solidarity Corps*, website: http://europa.eu/rapid/press-release_MEX-18-4130_en.htm

Comisia Europeană, *Digital Single Market, Policy, National Coalitions*, CE website: https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/national-local-coalitions

Comisia Europeană, *Inițiativa privind ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor*, CE website: http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1176&langId=ro

Comisia Europeană, *Mobility Scoreboard*, CE website:

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/mobility-scoreboard

Comisia Europeană, *Monitorul educației și formării 2016. Educație și formare.* pag. 3-4: https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/monitor2016-ro_ro.pdf

Comisia Europeană, *New Skills Agenda for Europe*, website:

http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1223&langId=en

Comisia Europeană, *O NOUĂ AGENDĂ PENTRU COMPETENȚE ÎN EUROPA, Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor*, 2016:

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016DC0381&from=EN

Comisia Europeană, Orientările politice ale președintelui Juncker, 2014:

https://ec.europa.eu/commission/publications/president-junckers-political-guidelines_ro

Comisia Europeană, *Pilonul European al Drepturilor Sociale în 20 de principii*, website:

https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_ro

Comisia Europeană, *Raportul de țară din 2018 privind România*, 2018:

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2018-european-semester-country-report-romania-ro.pdf;

Comisia Europeană, *RECOMANDAREA CONSILIULUI din 19 decembrie 2016 privind parcursurile de actualizare a competențelor: noi oportunități pentru adulți*, 2016:

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016H1224(01)&from=EN

Comisia Europeană, *Regândirea educației: investiții în competențe pentru rezultate socio-economice mai bune, Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor*, 2012:

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0669&from=EN

Comisia Europeană, *A renewed EU Youth Strategy Proposed by the European Commission for 2019-2027*, website:

https://ec.europa.eu/youth/news/eu-youth-strategy-adopted_en

Comisia Europeană, *ROMANIA National Report on the Implementation of the ERASMUS+ programme between 2007-2017 and its predecessors (Lifelong Learning, Youth in Action) 2007-2013*, ISE, 2017:

http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/sites/erasmusplus2/files/el_national_report/RO_National%20Report.pdf

Comisia Europeană, *Social Scoreboard (Tabloul de Bord Social)*, website:

https://composite-indicators.jrc.ec.europa.eu/social-scoreboard/

Comisia Europeană, *The Youth Guarantee country by country – Romania*, CE website:

http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1161&langId=en&intPageId=3350

Consiliul European, *RECOMANDAREA CONSILIULUI din 22 aprilie 2013 privind înființarea unei garanții pentru tineret*, JOUE, 2013:

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013H0426(01)&from=EN

Consiliul Europei, *ACCESS OF YOUNG PEOPLE FROM DISADVANTAGED NEIGHBOURHOODS TO SOCIAL RIGHTS, Recommendation CM/Rec(2015)3*, CoE, 2015: https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168066671e

Consiliul Europei, *Carta Socială Europeană (revizuită),* CoE, 1996:

https://rm.coe.int/168047e170

Consiliul Europei, *Enter! Access to Social Rights for Young People*, CoE website:

https://www.coe.int/en/web/enter

Consiliul Europei (CoE), *TAKING IT SERIOUSLY Guide to Recommendation CM/Rec(2015)3 of the Committee of Ministers of the Council of Europe to member States on the access of young people from disadvantaged neighbourhoods to social rights*, CoE:

https://rm.coe.int/16806accfa

Consiliul Europei – Comisia Europeană, *The Socio-economic Scope of Youth Work in Europe Final Report*, CoE-EC:

https://pjp-eu.coe.int/documents/1017981/1668203/study_Final.pdf/642c51c1-34d7-4f03-b593-317bf1812009

Estonian National Agency for Youth in Action Programme, *Competency model for trainers in the youth field,* 2011:

http://mitteformaalne.archimedes.ee/wp-content/uploads/2014/07/EE-Competency-model-for-youth-field-trainers_ENG.pdf

Eurofound, *Social mobility in the EU*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2017:

https://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2017/social-mobility-in-the-eu

Eurofound, *NEETs Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe*, 2012:

https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef1254en.pdf

Eurofound , *Exploring the diversity of NEETs: Country profiles*, 2016:

https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef1602en2.pdf

The European Institute for Gender Equality (EIGE), *Gender Equality Index 2017: Romania*, 2017:

https://eige.europa.eu/rdc/eige-publications/gender-equality-index-2017-romania

Eurostat, *Glossary:Young people neither in employment nor in education and training (NEET)*, website:

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:NEET

Eurostat, *Youth in Europe. A statistical portrait*, 2009:

https://pjp-eu.coe.int/documents/1017981/1668203/YouthinEurope.pdf/40f42295-65e4-407b-8673-95e97026da4a

Eurostat , *Population age structure by major age groups, 2007 and 2017*:

(online data codes: demo_pjangroup and proj_15npms)

Fernandes, S., Rinaldi, D., *Is there such a thing as "Social Europe"?,* Jacques Delors Institute, Sept 2016:

https://institutdelors.eu/wp-content/uploads/2018/01/socialeurope-fernandesrinaldi-jdi-sept16.pdf

Forumul Economic Mondial, *Global Shapers Survey*, 2017:

http://www.shaperssurvey2017.org/static/data/WEF_GSC_Annual_Survey_2017.pdf

Garben, Sacha, *The European Pillar of Social Rights: Effectively Addressing Displacement?* European Constitutional Law Review, Volum 14, Ediția 1, Martie 2018 , pp. 210-230:

https://www.cambridge.org/core/journals/european-constitutional-law-review/article/european-pillar-of-social-rights-effectively-addressing-displacement/162B548D38A7D7385F4C8FF0A19C61CF/core-reader

Guvernul României, *NOTA DE FUNDAMENTARE la Hotărârea Guvernului nr. 132/2018 pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 918/2013 privind aprobarea Cadrului național al calificărilor*: http://gov.ro/fisiere/subpagini_fisiere/NF_HG_132-2018.pdf

Guvernul României, *Programul de guvernare 2017-2020*:

http://www.cdep.ro/pdfs/guv201706/Program_de_Guvernare.pdf

Guvernul României, *STRATEGIA EDUCAŢIEI ŞI FORMĂRII PROFESIONALE DIN ROMÂNIA PENTRU PERIOADA 2016-2020*:

https://www.edu.ro/sites/default/files/_fișiere/Minister/2016/strategii/Strategia_VET%2027%2004%202016.pdf

International Labour Organization (ILO), *POLICIES AND REGULATIONS TO COMBAT PRECARIOUS EMPLOYMENT*, 2011:

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---actrav/documents/meetingdocument/wcms_164286.pdf

Institutul Național de Statistică (INSSE), *În trimestrul I 2018, veniturile totale ale populaţiei, medii lunare pe o gospodărie au fost de 3873 lei, iar cheltuielile totale au fost, în medie de 3317 lei lunar pe o gospodărie*, comunicat de presă:

http://www.insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/abf_tr1r18.pdf

Institutul pentru Științele Educației (ISE), *Studiu documentar pentru elaborarea strategiei naţionale în domeniul politicii de tineret*, 2011: http://www.ise.ro/wp-content/uploads/2011/08/Studiu-strategie-tineret-2011.pdf

Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JOUE), *Tratatul de la Lisabona, de modificare a Tratatului privind Uniunea europeană şi a tratatului de instituire a Comunităţii Europene*, 2017:

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:12007L/TXT&from=EN

Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JOUE), *Treaty of the European Union:*

https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0001.02/DOC_1&format=PDF

Mascherini, M., Ledermaier, S., et al, *Long-Term Unemployed Youth: Characteristics and Policy Responses*, Eurofound:

https://youtheconomicopportunities.org/resource/8785/long-term-unemployed-youth-characteristics-and-policy-responses

Menéndez-Valdés, J., *Economic and social progress are two sides of the same coin*, Nov 2017:

https://www.euractiv.com/section/economy-jobs/opinion/economic-and-social-progress-are-two-sides-of-the-same-coin/

Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice (MDRAP), *Observator Teritorial*:

https://ot.mdrap.ro/atlas/creare_harta/

Ministerul Muncii și Justiției Sociale, *PLANUL DE IMPLEMENTARE A GARANȚIEI PENTRU TINERET 2017 – 2020*, MMJS website:

http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/MMJS/Legislatie/Munca/Plan_implement_Garantie_pt_tineret_2017-2020.pdf

Ministerul Tineretului și Sportului (MTS), *Construcția instituției "lucrătorul de tineret" pentru integrarea tinerilor în societate*, website proiect: http://www.cnft.ro/vechi/proiect/prezentare.html

Ministerul Tineretului și Sportului (MTS), *Planul de acțiuni pentru perioada 2016-2020 pentru implementarea Strategiei naționale în domeniul politicii de tineret pentru perioada 2015-2020*:

http://mts.ro/wp-content/uploads/2017/01/Anexa3Plan_actiune_2016-2020_masuri_ST.pdf

Ministerul Tineretului și Sportului (MTS), *Strategia Naţională în domeniul politicii de tineret 2015-2020*:

http://mts.ro/wp-content/uploads/2015/01/Strategia-tineret-ianuarie-2015.pdf

Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), *Youth not in employment, education or training (NEET)*, website:

https://data.oecd.org/youthinac/youth-not-in-employment-education-or-training-neet.htm

Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), *THE DEFINITION AND SELECTION OF KEY COMPETENCIES*, 2005:

http://www.oecd.org/pisa/35070367.pdf

Organizația Națiunilor Unite (ONU), *The Impact of Youth Migration*, UNWorldYouthReport:

http://www.unworldyouthreport.org/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=85&Itemid=226

Organizația Națiunilor Unite (ONU), *Trends in International Migrant Stock: The 2017 Revision* (United Nations database, POP/DB/MIG/Stock/Rev.2017):

http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/data/estimates2/estimates17.shtml

Parlamentul European, *DECIZIA (UE) 2018/646 A PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI A CONSILIULUI din 18 aprilie 2018 privind un cadru comun pentru furnizarea unor servicii mai bune pentru aptitudini și calificări (Europass) și de abrogare a Deciziei nr. 2241/2004/CE* , JOUE 2018:

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018D0646&from=RO

Parlamentul European, *FUNDAMENTAL SOCIAL RIGHTS IN EUROPE*, *Working paper*, 2000:

http://www.europarl.europa.eu/workingpapers/soci/pdf/104_en.pdf;

Parlamentul European, *REGULAMENTUL (UE) 2018/1475 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 2 octombrie 2018 de stabilire a cadrului juridic al Corpului european de solidaritate și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1288/2013, a Regulamentului (UE) nr. 1293/2013 și a Deciziei nr. 1313/2013/UE, JOUE*, 2018:

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L:2018:250:TOC

Parlamentul României, *LEGE nr. 350 din 21 iulie 2006 (legea tinerilor)*:

http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/73834

Parlamentul României , *Hotărârea Camerei Deputaților nr. 92/2016 privind adoptarea opiniei referitoare la Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor O noua agenda pentru competențe în Europa COM (2016) 381*,:

http://www.cdep.ro/pls/proiecte/docs/2016/ph094_phcd_94.pdf

Rasnača, Z, (*Any) relevance of the European Pillar of Social Rights for EU law?*, Nov 2017:

https://europeanlawblog.eu/2017/11/17/any-relevance-of-the-european-pillar-of-social-rights-for-eu-law/

Sandu, Dumitru, *Procesul migrației tinerilor din România: o abordare comparative europeană*, Centrul de Studii pentru Migrație, Universitatea București, 2017:

https://www.researchgate.net/publication/321012821_The_Migration_Process_of_the_Romanian_Youth_A_European_Comparative_Approach

Stoiciu, Victoria (Coord.), Centrul de Sociologie Urbană și Regională – CURS pentru Friedrich-Ebert-Stiftung România (FES), *Raport de cercetare Tineri în România: griji, aspirații, atitudini și stil de viață*, 2014:

http://www.fes.ro/media/2014_news/Raport-FES-Tineri_in_Romania.pdf

UNESCO*"What do we mean by "youth?"*, website:

http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/youth/youth-definition/

Watts, Tyler W., Duncan, Greg J., Quan, Haonan, *Revisiting the Marshmallow Test: A Conceptual Replication Investigating Links Between Early Delay of Gratification and Later Outcomes*, 2018: http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0956797618761661